

3 Et super hæc, quæ obtulit in domum Dei mei de peculio meo aurum & argentum, do in templum Dei mei, exceptis his, quæ præparavi in ædem sanctam.

4 Tria millia talenta auri de auro Ophir: & septem millia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi.

5 Et ubicumque opus est aurum de auro & ubicumque opus est argentum de argento, opera fiant per manus artificum: & si quis sponte offert, impleat manum suam hodie & offerat quod voluerit Domino.

6 Polliciti sunt itaque principes familiarum, & procures tribuum Israel, tribuni quoque, & centuriones, & principes possessionum regis.

7 Dederuntque in opera domus Dei auri talenta quinque millia, & solidos decem millia, argenti talenta decem millia, & æris talenta decem & octo millia: ferri quoque centum millia talentorum.

8 Et apud quemcumque inventi sunt lapides: dederunt in thesauros domus Domini, per manum Iahiel Gersonitis,

9 Lætatusque est populus, cum vota sponte promitterent: quia corde toto offerebant ea Domino: sed & David rex lätans est gaudio magno.

10 Et benedixit Domino coram universa multitudine, & ait: Benedictus es Dñe Deus Israel patris nostri ab æterno in æternum.

11 Tua est Domine magnificentia, & potentia, & gloria, atque victoria: & tibi laus: cuncta enim quæ in cælo sunt, & in terra, tua sunt: tuum Domine regnum, & tu es super omnes principes.

12 Tuæ divitiæ, & tua est gloria: tu dominaris omnium, in manu tua virtus & potentia: in manu tua magnitudo, & imperium omnium.

13 Nunc igitur Deus noster confitemur tibi, & laudamus nomen tuum inclytum.

14 Quis ego, & quis populus meus; ut possimus hæc tibi universa promittere? tua sunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.

15 Peregrini enim sumus coram te, & advenæ, sicut omnes patres nostri. † Dies nostri quasi umbra super terram, & nulla est mora.

16 Domine Deus noster, omnis hæc copia, quam paravimus ut ædificaretur domus nomini sancto tuo, de manu tua est, & tua sunt omnia.

17 Scio Deus meus quod probes corda, & simplicitatem diligas, unde & ego in simplicitate cordis mei lätus obtuli universa hæc: & populum tuum qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria.

18 Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel, patrum nostrorum, custodi in æternum hanc voluntatem cordis eorum, & semper in venerationem tui mens ista permaneat.

19 Salomoni quoque filio meo da cor perfectum ut custodiat mandata tua, testimonia tua, & ceremonias tuas, & faciat universa, & ædificet ædem, cuius impensas paravi.

20 Præcepit autem David universæ Ecclesie: Benedicite Domino Deo nostro. Et benedixit omnis Ecclesia Domino Deo patrum suorum: & inclinaverunt se, & adoraverunt Deum, & deinde regem.

21 Immolaveruntque victimas Domino: & obtulerunt holocausta die sequenti, tauros mille, arietes mille, agnos mille; cum libaminibus suis, & universo ritu abundantissime in omnem Israel.

22 Et comederunt, & biberunt coram Domino in die illo cum grandi lætitia. † Et unxerunt secundo Salomonem filium David. Unxerunt autem eum Domino in principem, & Sadoc in pontificem.

23 Seditque Salomon super solium Domini in regem pro David patre suo, & cunctis placuit: & paruit illi omnis Israël.

24 Sed & universi principes, & potentes, & cuncti filii regis David dederunt manum & subjecti fuerunt Salomoni regi.

25 Magnificavit ergo Dominus Salomonem super omnem Israel: & dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit ante eum rex Israel.

26 Igitur David filius Isai regnavit super universum Israel.

† 27 Et dies, quibus regnavit super Israel, fuerunt quadraginta anni: in Hebron regnavit septem annis, & in Ierusalem annis triginta tribus.

28 Et mortuus est in senectute bona, plenus dierum, & divitiis, & gloria; & regnavit Salomon filius ejus pro eo.

29 Gesta autem David regis priora, & novissima scripta sunt in libro Samuelis Videntis, & in libro Nathan prophetae, atque in volumine Gad Videntis:

30 Universique regni ejus, & fortitudinis, & temporum, quæ transierunt sub eo, sive in Israël, sive in cunctis regnis terrarum.

LIBER II. PARALIPOMENON, Hebraice DIBRE HAIAMIN.

CAPVT I.

Oblatio mille hostiis à Salomone in Gabaon, Dominus illi nocte apparens dat ei petitam sapientiam, additis divitiis & gloria; post qua, currus & equites congregat.

1 Confortatus est ergo Salomon filius David in regno suo, & Dominus Deus ejus erat cum eo, & magnificavit eum in excelsum.

2 Præcepitque Salomon universo Israël, tribunis, & centurionibus, & ducibus, & iudicibus omnis Israël, & principibus familiarum:

3 Et abiit cum universa multitudine in Excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum foederis Dei, quod fecit Moyses famulus Dei in solitudine.

4 Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim, in locum quem præparaverat

raverat ei, & ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est, in Ierusalem.

† Exod. 38. 1. 5 Altare quoque æneum, † quod fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filii Hur, ibi erat coram tabernaculo Domini: quod & requisivit Salomon, & omnis ecclesia.

6 Ascenditque Salomon ad altare æneum, coram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo mille hostias.

7 Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus, dicens: Postula quod vis, ut dem tibi.

8 Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam, & constituisti me regem pro eo.

9 Nunc ergo Domine Deus impleatur sermo unus, quem pollicitus es David patri meo, tu enim nunc fecisti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est, quam pulvis terræ.

† Sap. 9. 10. 10 † Da mihi sapientiam & intelligentiam, ut ingrediar & egrediar coram populo tuo, quis enim potest hunc populum tuum digne, qui tam grandis est, judicare?

11 Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo, & non postulasti divitias, & substantiam, & gloriam, neque animas eorum qui te ode- rant, sed nec dies vitæ plurimos: petisti autem sapientiam & scientiam, ut judicare possis populum meum, super quem constitui te regem.

12 Sapientia & scientia data sunt tibi: divitias autem & substantiam & gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui.

13 Venit ergo Salomon ab excelso Gabaon in Ierusalem coram tabernaculo fœderis, & regnavit super Israël.

† 3 Reg. 10. 26. 14 † Congregavitque sibi currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & fecit eos esse in urbibus quadrigarum, & cum rege in Ierusalem.

15 Præbuitque rex argentum & aurum in Ierusalem quasi lapides, & cedros quasi sycomoros, quæ nascuntur in campestribus multitudine magna.

16 Adducebantur autem ei equi de Ægypto, & de Coa, à negotiatoribus regis, qui ibant, & emebant pretio,

17 Quadrigam equorum sexcentis argenteis, & equum centum quinquaginta: similiter de universis regnis Hethæorum, & à regibus Syriæ, emptio celebrabatur.

CAPUT II.

Ordinatis pro templo aedificando architectis & operariis, Salomon cum rege Hiram convenit de mittendo erudito artifice; lignisque ad templi structuram cadendis.

1 Dedit autem Salomon aedificare domum nomini Domini, & palatium sibi.

2 Et numeravit septuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia qui caderent lapides in montibus, præpositosque eorum tria millia sexcentos.

† 3. 2. 3 † Misit quoque ad Hiram regem Tyri, dicens: Sicut egisti cum David patre meo, & misisti ei ligna cedrina ut aedificaret sibi domum, in qua & habitavit.

4 Sic fac mecum, ut aedificem domum nomini Domini Dei mei, ut consecrem eam ad adolendum incensum coram illo, & fumiganda aromata, & ad propositionem panum sempiternam, & ad holocausta mane, & vespere, sabbatis quoque, & neomeniis, & solemnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quæ mandata sunt Israël.

5 Domus enim quam aedificare cupio, magna est: magnus est enim Deus noster super omnes Deos.

6 Quis ergo poterit prævalere, ut aedificet ei dignam domum? si cælum, & cæli cælorum capere eum nequeunt: quantus ego sum, ut possim aedificare ei domum? sed ad hoc tantum, ut adoleatur incensum coram illo.

7 Mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari in auro, & argento, ære, & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui sciat sculperæ cælaturas, cum his artificibus, quos mecum habeo in Iudæa & Ierusalem, quos præparavit David pater meus.

8 Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinea, de Libano: scio enim quod servi tui noverint cadere ligna de Libano, & erunt servi mei cum servis tuis,

9 Ut parentur mihi ligna plurima. Domus enim, quam cupio aedificare, magna est nimis, & inclyta.

† 10 Præterea operariis, qui cæsurus sunt ligna servis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas, olei quoque lata viginti millia.

11 Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum suum: idcirco te regnare fecit super eum.

12 Et addidit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israël, qui fecit cælum & terram, qui dedit David regi filium sapientem, & eruditum, & sensatum atque prudentem, ut aedificaret domum Domino, & palatium sibi.

13 Misi ergo tibi virum prudentem & scientissimum Hiram, patrem meum,

14 Filium mulieris de filiabus Dan, cuius pater fuit Tyrus, qui novit operari in auro, & argento, ære, & ferro, & marmore, & lignis, in purpura quoque, & hyacintho, & bysso, & coccino: & qui scit cælare omnem sculpturam, & adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est, cum artificibus tuis, & cum artificibus domini mei David patris tui.

15 Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vinum, quæ pollicitus es domine mihi, mitte servis tuis.

16 Nos autem cademus ligna de Libano, quod necessaria habueris, & applicabimus ea ratibus per mare in Ioppe: tuum autem erit transferre ea in Ierusalem.

17 Numeravit igitur Salomon omnes viros profelytos, qui erant in terra Israël, post dinumerationem, quam dinumeravit David pater ejus, & inventi sunt centum quinquaginta millia, & tria millia sexcenti.

18 Fecitque ex eis septuaginta millia, qui humeris

humeris onera portarent, & octoginta milia, qui lapides in montibus caderent: tria autem millia & sexcentos præpositos operum populi.

CAPVT III.

Templum extruitur cum porticu, velo, & duabus columnis aeneis ante fores templi.

ET cœpit Salomon ædificare domum Domini in Ierusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri ejus, in loco, quem paraverat David in area Ornan Jebusæi.

2 Cœpit autem ædificare mense secundo, anno quarto regni sui.

3 Et hæc sunt fundamenta, quæ jecit Salomon, ut ædificaret domum Dei, longitudinis cubitos in mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti.

4 Porticum vero ante frontem, quæ tendebatur in longum juxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti: porro altitudo centum viginti cubitorum erat: & deauravit eam intrinsecus auro mundissimo.

5 Domum quoque majorem textit tabulis ligneis abiectis, & laminas auri obrizi affixit per totum: sculpsitque in ea palmas, & quasi catenulas se invicem complectentes.

6 Stravit quoque pavementum templi pretiosissimo marmore, decore multo.

7 Porro aurum erat probatissimum, de cuius laminis textit domum, & trabes ejus, & postes, & parietes, & ostia: & cælavit cherubim in parietibus.

8 Fecit quoque domum Sancti sanctorum: longitudinem juxta latitudinem domus, cubitorum viginti: & latitudinem similiter viginti cubitorum: & laminis aureis textit eam, quasi talentis sexcentis.

9 Sed & clavos fecit aureos, ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent: cænacula quoque textit auro.

10 Fecit etiam in domo Sancti sanctorum cherubim duos, opere statuario: & textit eos auro.

11 Alæ cherubim viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque, & tangeret parietem domus: & altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius cherub.

12 Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos, & tangebatur parietem: & ala ejus altera quinque cubitorum, alam cherub alterius contingebat.

13 Igitur alæ utriusque cherubim expansæ erant & extendebantur per cubitos viginti: ipsi autem stabant erectis pedibus, & facies eorū erant versæ ad exteriorū domū.

14 Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, & bysso: & intexit ei cherubim.

15 Antefores etiam templi duas columnas, quæ triginta & quinque cubitos habebant altitudinis: porro capita earum quinque cubitorum.

16 Necnon, & quasi catenulas in oraculo, & superposuit eas capitibus columnarum: malogranata etiam centum, quæ catenulis interposuit.

17 Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi, unam à dextris, & alteram à

sinistris: eam, quæ à dextris erat, vocavit Iachim: & quæ ad laevam, Booz:

CAPVT IV.

Constructio altaris aenei, maris fusilis, decem concharum, candelabrorum aureorum, mensarum, phialarum, ac ceterorum quæ ad templum ejusque ornatum pertinebant.

Fecit quoque altare æneum viginti cubitorum longitudinis, & viginti cubitorum latitudinis, & decem cubitorum altitudinis.

2 Mare etiam fusile decem cubitis à labio usque ad labium, rotundum per circuitum, quinque cubitos habebat altitudinis, & funiculus triginta cubitorum ambiebat gymneus.

3 Similitudo quoque boum erat subter illud, & decem cubitis quædam extrinsecus cælaturæ, quasi duobus versibus alvum maris circuibant. Boves autem erant fusiles:

4 Et ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres respiciebant ad aquilonem, & alii tres ad occidentem: porro tres alii meridiem, & tres qui reliqui erant, orientem, habentes mare superpositum: posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari.

5 Porro vasitas ejus habebat mensuram palmi, & labinum illius erat quasi labium calicis, vel repandi lili: capiebatque tria millia metretas.

6 Fecit quoque conchas decem: & posuit quinque à dextris, & quinque à sinistris, ut lavarent in eis omnia, quæ in holocaustum oblaturi erant: porro in mari sacerdotes lavabantur.

7 Fecit autem & candelabra aurea decem, secundum speciem qua iussa erant fieri: & posuit ea in templo, quinque à dextris, & quinque à sinistris.

8 Necnon & mensas decem: & posuit eas in templo: quinque à dextris, & quinque à sinistris: phialas quoque aureas centum.

9 Fecit etiam atrium sacerdotum, & basilicam grandem: & ostia in basilica, quæ textit ære.

10 Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem.

11 Fecit autem Hiram lebetes, & creagræ, & phialas: & complevit omne opus regis in domo Dei.

12 Hoc est, columnas duas, & epistylia, & capita, & quasi quædam retiacula, quæ capita regerent super epistylia.

13 Malogranata quoque quadringenta, & retiacula duo, ita ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis jungerentur, quæ protegerent epistylia, & capita columnarum.

14 Bases etiam fecit, conchas, quas superposuit basibus.

15 Mare unum, boves quoque duodecim sub mari.

16 Et lebetes, & creagræ, & phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater ejus in domo Domini ex ære mundissimo.

17 In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochor & Saredatha.

18 Erat autem multitudo vasorum innumera, ita ut ignoraretur pondus æris.

19 Fecit

19 Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, & altare aureum, & mensas, & super eas panes propositionis:

20 Candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum juxta ritum ex auro purissimo:

21 Et florentia quædam, & lucernas, & forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt.

22 Thymiamateria quoque, & thuribula, & phialas, & mortariola, ex auro purissimo. Et ostia cælavit templi interioris, id est, in Sancta sanctorum & ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

CAPUT V.

Illatis in templum vasis sacris, & oblati plurimis donariis, arca continens tabulas Moysi in oraculum inducitur, unde gloria Domini implet templum.

† 3. *Regum*
7. 51. 1 Intulit igitur Salomon omnia, quæ joverat David pater suus, argentum, & aurum, & universa vasa posuit in thesauris domus Dei.

† 3. *Regum*
8. 1. 2 Post quæ congregavit majores natu Israel, & cunctos principes tribuum, & capita familiarum de filiis Israel in Ierusalem, ut adducerent arcam fœderis Domini de civitate David, quæ est Sion.

3 Venerunt itaque ad regem omnes viri Israel in die solenni mensis septimi.

4 Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt Levitæ arcam.

5 Et intulerunt eam, & omnem paratam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii, quæ erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes cum Levitis.

6 Rex autem Salomon, & universus cœtus Israel, & omnes qui fuerunt congregati ante arcam, immolabant arietes, & boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum.

7 Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, id est, ad oraculum templi, in Sancta sanctorum subter alas cherubim:

8 Ita ut cherubim expanderent alas suas super locum, in quo posita erat arca, & ipsam arcam tegerent cum vectibus suis.

9 Vectium autem, quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in præsentem diem.

10 Nihilque erat aliud in arca, nisi duæ tabulæ, quas posuerat Moyses in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Israel egredientibus ex Ægypto.

11 Egredientibus autem sacerdotibus de sanctuario (omnes enim sacerdotes, qui ibi potuerant inveniri, sanctificati sunt: nec adhuc in illo tempore vices, & ministeriorum ordo inter eos divisus erat.)

12 Tam Levitæ quam cantores, id est, & qui sub Asaph erant, & qui sub Eman, & qui sub Idihun, filii, & fratres eorum, vestiti byssinis, cymbalis, & psalteriis, & citharis concrepabant, stantes ad orientalem plagam altaris, & cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis.

13 Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diversi generis musicorum concinentibus, & vocem in sublime tollentibus, longe sonitus audiebatur, ita ut cum Dominum laudare cœpissent & dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus; impleretur domus Dei nube.

14 Nec possent sacerdotes stare & ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

CAPUT VI.

Benedixit Salomon populo Israël, & gratias Deo agit de impleione promissionis facta David, oraturque supplex coram multitudine; ut orantium in eo tem. lo. vota Deus exaudiat.

1 Tunc igitur Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine:

2 Ego autem ædificavi domum nomini ejus, ut habitaret ibi in perpetuum.

3 Et convertit rex faciem suam, & benedixit universæ multitudini Israel (nam omnis turba stabat inuenta) & ait:

4 Benedictus Dominus Deus Israel, qui quod locutus est David patri meo, opere complevit, dicens:

5 A die, qua eduxi populum meum de terra Ægypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut ædificaretur in ea domus nomini meo: neque elegi quemquam alium virum, ut esset dux in populo meo Israel,

6 Sed elegi Ierusalem, ut sit nomen meum in ea, & elegi David, ut constituerem eum super populum meum Israel.

7 Cumque fuisset voluntatis David patris mei, ut ædificaret domum nomini Domini Dei Israel.

8 Dixit Dominus ad eum: Quia hæc fuit voluntas tua, ut ædificares domum nomini meo, bene quidem fecisti hujusmodi habere voluntatem:

9 Sed non tu ædificabis domum, verum filius tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse ædificabit domum nomini meo.

10 Complevit ergo Dominus sermonem suum, quem locutus fuerat: & ego surrexi pro David patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificavi domum nomini Dñi Dei Israel.

11 Et posui in ea arcam, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel.

12 Stetit ergo coram altari Domini ex adverso universæ multitudinis Israël, & extendit manus suas.

13 Siquidem fecerat Salomon basim æneam, & posuerat eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, & quinque cubitos latitudinis, & tres cubitos altitudinis: stetitque super eam & deinceps flexis genibus contra universam multitudinem Israel, & palmis in cælum levatis,

14 Ait: Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo & in terra: qui custodis pactum & misericordiam cum servis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo:

15 Qui præstisti servo tuo David patri

TALLOT

meo quaecumque locutus fueras ei : & quæ ore promiseras, opere complesti, sicut & præsens tempus probat.

16 Nunc ergo Domine Deus Israel, imple servo tuo patri meo David quaecumque locutus es, dicens : Non deficiet ex te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel : ita tamen si custodierint filii tui vias suas, & ambulaverint in lege mea, sicut & tu ambulasti coram me.

17 Et nunc Domine Deus Israël, firmetur sermo tuus quæ locutus es servo tuo David.

18 Ergone credibile est ut habitet Deus cum hominibus super terram? Si cælum & cæli cælorum non te capiunt, quanto magis domus ista, quam ædificavi?

19 Sed ad hoc tantum facta est, ut respicias orationem servi tui, & obsecrationem ejus, Domine Deus meus : & audias preces, quas fundit famulus tuus coram te :

20 Ut aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus, super locum, in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum.

21 Et exaudires orationem, quam servus tuus orat in eo : & exaudias preces famuli tui, & populi tui Israël. Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo, id est, de cælis, & propitiare.

22 Si peccaverit quispiam in proximum suum, & jurare contra eum paratus venerit, seque maledicto constrinxerit coram altari in domo ista :

23 Tu audies de cælo, & facies iudicium servorum tuorum, ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium, & ulciscaris iustum, retribuens ei secundum iustitiam suam.

24 Si superatus fuerit populus tuus Israël ab inimicis (peccabunt enim tibi) & conversi egerint poenitentiam, & obsecraverint nomen tuum, & fuerint deprecati in loco isto,

25 Tu exaudies de cælo, & propitiare peccato populi tui Israël, & reduc eos in terram, quam dedisti eis, & patribus eorum.

26 Si clauso cælo, pluvia non fluxerit propter peccata populi, & deprecati te fuerint in loco isto, & confessi nomini tuo, & conversi à peccatis suis, cum eos affllexeris.

27 Exaudi de cælo Domine, & dimitte peccata servis tuis & populi tui Israël, & doce eos viam bonam, per quam ingrediantur : & da pluviam terræ, quam dedisti populo tuo ad possidendum.

† Infra 20. 9. 18 † Fames si orta fuerit in terra, & pestilentia, ærugo, & aurugo, & locusta, & bruchus, & hostes, vastatis regionibus, portas obsederint civitatis, omnisque plaga & infirmitas prefferit :

29 Si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus cognoscens plagam & infirmitatem suam, & expanderit manus suas in domo hac,

30 Tu exaudies de cælo, de sublimi scilicet habitaculo tuo, & propitiare, & redde unicuique secundum vias suas, quas nosti eum habere in corde suo : (tu enim solus nosti corda filiorum hominum.)

31 Ut timeant te, & ambulent in viis tuis

cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

32 Externum quoque, qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua, propter nomen tuum magnum, & propter manum tuam robustam, & brachium tuum extentum, & adoraverit in loco isto,

33 Tu exaudies de cælo firmissimo habitaculo tuo, & facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille peregrinus : ut sciant omnes populi terræ nomen tuum, & timeant te sicut populus tuus Israel, & cognoscant, quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi.

34 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te contra viam, in qua civitas hæc est, quam elegisti, & domus, quam ædificavi nomini tuo :

35 Tu exaudies de cælo preces eorum, & obsecrationem : & ulciscaris.

36 Si autem peccaverint tibi († neque enim est homo, qui non peccet) & iratus fueris eis, & tradideris hostibus, & capti vos duxerint eos in terram longinquam, vel certe quæ juxta est,

37 Et conversi in corde suo, in terra, ad quam captivi ducti fuerant, egerint poenitentiam, & deprecati te fuerint in terra captivitatis suæ, dicentes : peccavimus, inique fecimus, injuste egimus :

38 Et reversi fuerint ad te in toto corde suo, & in tota anima sua, in terra captivitatis suæ, ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum, & urbis, quam elegisti, & domus, quam ædificavi nomini tuo :

39 Tu exaudies de cælo, hoc est, de firmo habitaculo tuo, preces eorum, & facies iudicium, & dimittas populo tuo, quamvis peccatori :

40 Tu es enim Deus meus : aperiantur, quæso, oculi tui, & aures tuæ intentæ sint ad orationem quæ fit in loco isto.

41 † Nunc igitur confurge Domine Deus in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ : sacerdotes tui Domine Deus induantur salutem, & sancti tui lærentur in bonis.

42 Domine Deus ne averteris faciem christi tui : memento misericordiarum David servi tui.

CAPUT VII.

Post devorata celesti igne sacrificia, Dei majestas templum implet, & plurimis immolatis hostiis, templi dedicatio septem diebus celebratur, dieque octavo fit collecta; Dominus autem Salomoni revelat se ipsius orationem exaudisse.

1 Cunctique complestet Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & devoravit holocausta & victimas : † & majestas Domini, implevit domum.

2 Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod implestet majestas Domini templum Domini.

3 Sed & omnes filii Israel videbant descendentem ignem, & gloriam Domini super domum : & corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt & laudaverunt Dominum : quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia ejus.

† Rex
a. 017 700 i. peccator.

4 Rex autem, & omnis populus, immolabant victimas coram Domino.

† 1. Regum 8. 63. 5 † Mactavit igitur rex Salomon hostias, boum viginti duo millia, arietum centum viginti millia: & dedicavit domum Dei rex, & universus populus.

6 Sacerdotes autem stabant in officiis suis: & Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in æternum misericordia ejus, hymnos David canentes per manus suas: porro sacerdotes caneant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat.

7 Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini: obtulerat enim ibi holocausta & adipēs pacificorum: quia altare æneum, quod fecerat, non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipēs.

8 Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, & omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Ægypti.

9 Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus, & solemnitatem celebrasset diebus septem.

10 Igitur in die vigesimotertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, lætantes atque gaudentes super bono, quod fecerat Dominus Davidi, Salomoni, & Israel populo suo.

† 3. Regum 9. 1. 11 † Complevitque Salomon domum Domini, & domum regis, & omnia quæ disposuerat in corde suo, ut faceret in domo Domini, & in domo sua, & prosperatus est.

12 Apparuit autem ei Dominus nocte, & ait: Audivi orationem tuam, & elegi locum istum mihi in domum sacrificii.

13 Si clausero cælum, & pluvia non fluxerit, & mandavero & præcepero locustæ ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum.

14 Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis suis pessimis: & ego exaudiam de cælo, & propitiuss ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum.

15 Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit.

16 Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum, ibi cunctis diebus.

17 Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David pater tuus, & feceris juxta omnia quæ præcepi tibi, & justitias meas judicique servaveris:

18 Suscitabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur de stirpe tua vir, qui sit princeps in Israel.

19 Si autem averti fueritis, & dereliqueritis justitias meas, & præcepta mea, quæ proposui vobis, & abeuntes servieritis diis alienis, & adoraveritis eos,

20 Evellam vos de terra mea, quam dedi vobis, & domum hanc, quam sanctificavi nomini meo, projiciam à facie mea, &

tradam eam in parabolam, & in exemplum cunctis populis.

21 Et domus ista erit in proverbium universis transseuntibus, & dicent stupentes: Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic?

22 Respondebuntque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxit eos de terra Ægypti, & apprehenderunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt: idcirco venerunt super eos universa hæc mala.

CAPUT VITI.

Aedificatis à Salomone variis civitatibus, reliquias gentium sibi facit tributarias, & offert holocausta, & sacerdotum ac Levitarum ministeria juxta dispositionem David constituit: missaque classe plurimum auri ex Ophir refertur ad Salomonem.

1 Expletis † autem viginti annis, postquam ædificavit Salomon domum Domini & domum suam:

2 Civitates quas dederat Hiram Salomoni, ædificavit, & habitare ibi fecit filios Israel.

3 Abiit quoque in Emath Suba, & obtinuit eam.

4 Et ædificavit Palmiram in deserto: & alias civitates munitissimas ædificavit in Emath.

5 Extruxitque Bethoron superiorem, & Bethoron inferiorem, civitates muratas, habentes portas & vectes & ieras:

6 Balaath etiam & omnes urbes firmissimas, quæ fuerunt Salomonis, cunctasque urbes quadrigarum, & urbes equitum, omnia quæ umque voluit Salomon atque disposuit, ædificavit in Ierusalem & in Libano, & in universa terra potestatis suæ.

7 Omnem populum, qui delictus fuerat de Hethæis, & Amorrhæis, & Pherezæis, & Hævæis, & Jebusæis, qui non erant de stirpe Israel.

8 De filiis eorum, & de posteris, quos non interfecerant filii Israel, subjugavit Salomon in tributarios, usque in diem hanc.

9 Porro de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis: ipsi enim erant viri bellatores, & duces primi, & principes quadrigarum & equitum ejus.

10 Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum.

11 Filiam vero Pharaonis transtulit de civitate David, in domum quam ædificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit: quia ingressa est in eam arca Domini.

12 Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini, quod extruxerat ante porticum.

13 Ut per singulos dies offerretur in eo juxta præceptum Moysi in sabbatis & in calendis, & in festis diebus, ter per annum, id est, in solemnitate azymorum, & in solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate tabernaculorum.

14 Et constituit juxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministris suis: & Levitas in ordine suo, ut

laudarent, & ministrarent coram sacerdotibus, juxta ritum uniuscujusque diei: & janitores in divisionibus suis per portam & portam: sic enim præceperat David homo Dei.

15 Nec prætergressi sunt de mandatis regis, tam sacerdotes quam Levitæ, ex omnibus quæ præceperat, & in custodiis thesaurorum.

16 Omnes impensas præparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundavit domum Domini, usque in diem quo perfecit eam.

17 Tunc abiit Salomon in Asiongaber, & in Ailath ad oram maris rubri, quæ est in terra Edom.

18 Misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves, & nautas gnaros maris, & abierunt cum servis Salomonis in Ophir, tuleruntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

CAPUT IX.

Regina Saba Salomonis admirata sapientiam, datis acceptisque muneribus discessit: pondus auri quod Salomoni quotannis adferebatur: hastas, scuta, omniaque convivii vasa aurea, & solium eburneum auro vestitum extruxit: describitur quoque amplitudo divitiarum, sapientia & potestas Salomonis, qui anno regni sui quadragesimo moritur, succedente filio Roboam.

1 Regina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit ut tentaret eum in ænigmatibus in Ierusalem, cum magnis opibus, & camelis qui portabant aromata, & auri plurimum, gemmasque pretiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei quæcumque erant in corde suo.

2 Et exposuit ei Salomon omnia quæ proposuerat: nec quidquam fuit, quod non perspicuum ei fecerit.

3 Quæ postquam vidit, sapientiam scilicet Salomonis, & domum quam ædificaverat,

4 Necnon & cibaria mensæ ejus, & habitacula servorum, & officia ministrorum ejus, & vestimenta eorum, pincernas quoque & vestes eorum, & victimas quas immolabat in domo Domini: non erat præ stupore ultra in ea spiritus.

5 Dixitque ad regem: Verus est sermo, quem audieram in terra mea de virtutibus & sapientia tua.

6 Non credebam narrantibus, donec ipsa venissem, & vidissent oculi mei, & probassem vix medietatem sapientiæ tuæ mihi fuisse narratam: vicisti famam virtutibus tuis.

7 Beati viri tui, & beati servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam.

8 Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare super thronum suum, regem Domini Dei tui. Quia diligit Deus Israel, & vult servare eum in æternum, idcirco posuit te super eum regem, ut facias judicia atque justitiam.

9 Dedit autem regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretiosissimas: non fuerunt aromata talia ut hæc, quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

10 Sed & servi Hiram cum servis Salomo-

nis attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina & gemmas pretiosissimas:

11 De quibus fecit rex, de lignis scilicet thyinis, gradus in domo Domini, & in domo regia, citharas quoque & psalteria cantoribus: numquam visa sunt in terra Iuda ligna talia.

12 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba cuncta quæ voluit, & quæ postulavit, & multo plura quam attulerat ad eum: quæ reversa abiit in terram suam cum servis suis.

13 Erat autem pondus auri, quod adferebatur Salomoni per singulos annos, sexcenta & sexaginta sex talenta auri:

14 Excepta ea summa, quam legati diversarum gentium, & negotiatores afferre consueverant: omnesque reges Arabiæ, & satrapæ terrarum, qui comportabant aurum & argentum Salomoni.

15 Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum, qui in singulis hastis expendebantur.

16 Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum, quibus tegebantur singula scuta: posuitque ea rex in armamentario, quod erat constitum nemore.

17 Fecit quoque rex solium eburneum grande, & vestivit illud auro mundissimo.

18 Sex quoque gradus, quibus ascendebatur ad solium, & scabellum aureum, & brachiola duo alirinscus: & duos leones stantes juxta brachiola.

19 Sed & alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte: non fuit tale solium in universis regnis.

20 Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, & vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur.

21 Siquidem naves regis ibant in Tharsis cum servis Hiram, semel in annis tribus: & deferebant inde aurum & argentum, & ebur, & simias, & pavos.

22 Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terræ præ divitiis & gloria.

23 Omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis, ut audirent sapientiam, quam dederat Deus in corde ejus:

24 Et deferebant ei munera, vasa argentea, & aurea, & vestes, & arma, & aromata, & equos, & mulos, per singulos annos.

25 Habuit quoque Salomon quadraginta millia equorum in stabulis, & currum equitumque duodecim millia, constituitque eos in urbibus quadrigarum, & ubi erat rex in Ierusalem.

26 Exercuit etiam potestatem super cunctos reges, à flumine Euphrate usque ad terram Philistinorum, & usque ad terminos Ægypti.

27 Tantamque copiam præbuit argenti in Ierusalem quasi lapidum: & cedrorum tantam multitudinem velut sycomorum, quæ gignuntur in campestribus.

28 Adducebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisque regionibus.

29 Reliqua autem operum Salomonis priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Nathan Prophetæ, & in libris Abiæ Silonitis,

↑ 3.
Regum
10. 1.
Matth.
12. 42.
Luc 11.
31.

+

Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Ieroboam filium Nabat.

30 Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israël quadraginta annis.

31 Dormivitque cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David regnavitque Roboam filius eius pro eo.

CAPUT X.

Roboam, spreto seniorum consilio, juvenile secutus, scindit regnum in duo: ipse duabus, Ieroboam decem tribubus imperat.

† 1.
Regum.
12. 1.

1 Profectus est autem Roboam in Sichelem: illuc enim cunctus Israël convenerat ut constituerent eum regem.

2 Quod cum audisset Ieroboam filius Nabat, qui erat in Aegypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem) statim reversus est.

3 Vocaveruntque eum, & venit cum universo Israël, & locuti sunt ad Roboam, dicentes:

4 Pater tuus durissimo jugo nos pressit, tu leviora impera patre tuo, qui nobis imposuit gravem servitutem, & paululum de onere subleva, ut serviamus tibi.

5 Qui ait: Post tres dies revertimini ad me. Cumque abiisset populus,

6 Iniit consilium cum senibus: qui steterant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret, dicens: Quid datis consilii ut respondeam populo?

7 Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic, & leniveris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore.

8 At ille reliquit consilium senum, & cum juvenibus tractare coepit, qui cum eo nutriti fuerant, & erant in comitatu illius.

9 Dixitque ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi: Subleva jugum quod imposuit nobis pater tuus?

10 At illi responderunt ut juvenes, & nutriti cum eo in deliciis, atque dixerunt: Sic loqueris populo, qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu subleva: & sic respondebis ei: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei.

11 Pater meus imposuit vobis grave jugum, & ego majus pondus apponam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cadam vos scorpionibus.

12 Venit ergo Ieroboam, & universus populus, ad Roboam die tertio, sicut praeceperat eis.

13 Responditque rex dura, derelicto consilio seniorum:

14 Locutusque est juxta juvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit jugum quod ego gravius faciam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cadam vos scorpionibus.

15 Et non acquievit populi precibus: erat enim voluntas Dei, ut compleretur sermo ejus, & quem locutus fuerat per manum Ahia Silonitis ad Ieroboam filium Nabat.

† 3.
Regum.
4. 29.

16 Populus autem universus, rege duriora dicente, sic locutus est ad eum: non est nobis pars in David: neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israël, tu autem pasce domum tuam David. Et abiit Israël in tabernacula sua.

17 Super filios autem Israël, qui habita-

bant in civitatibus Iuda, regnavit Roboam.

18 Misitque rex Roboam Aduram, qui praeerat tributis, & lapidaverunt eum filii Israël, & mortuus est: porro rex Roboam currum festinavit ascendere, & fugit in Ierusalem.

19 Recessitque Israël à domo David, usque ad diem hanc.

CAPUT XI.

Roboam, dum vult armis integrum regnum patrum recuperare, per Semeiam precipit Deus, ne pugnet contra Israël: extructis autem à Roboam multis civitatibus, confluunt ad eum Levitae & sacerdotes abjecti à Ieroboam, ceterique Dei cultores. Roboam autem multas duxit uxores ac concubinas.

1 Venit autem Roboam in Ierusalem, & convocavit universam domum Iuda & Benjamin, centum octoginta millia electorum atque bellantium, ut dimicaret contra Israël, & converteret ad se regnum suum.

2 Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei, dicens:

3 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad universum Israël, qui est in Iuda & Benjamin:

4 Hec dicit Dominus: Non ascenderis, neque pugnabis contra fratres vestros: revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt, nec perrexerunt contra Ieroboam.

5 Habitavit autem Roboam in Ierusalem, & aedificavit civitates muratas in Iuda.

6 Extruxitque Bethlehem, & Etam, & Thecue,

7 Bethsur quoque, & Socho, & Odollam,

8 Necnon & Geth, & Marefa, & Ziph,

9 Sed & Aduram, & Lachis, & Azeca,

10 Saraa quoque, & Aialon, & Hebron, quae erant in Iuda & Benjamin, civitates munitissimas.

11 Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est, olei, & vini.

12 Sed & in singulis urbibus fecit armamentarium scutorum & hastarum, firmavitque eas summa diligentia, & imperavit super Iudam & Benjamin.

13 Sacerdotes autem & Levitae, qui erant in universo Israël, venerunt ad eum cunctis sedibus suis,

14 Relinquentes suburbana & possessiones suas, & transeuntes ad Iudam, & Ierusalem: eo quod abjecisset eos Ieroboam, & posterum ejus, ne sacerdotio Domini fungerentur.

15 Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum, & daemoniorum, vitulorumque quos fecerat:

16 Sed & de cunctis tribubus Israël, qui cumque dederant cor suum ut quærerent Dominum Deum Israël, venerunt in Ierusalem ad immolandum victimas suas coram Domino Deo patrum suorum.

17 Et roboraverunt regnum Iuda, & confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos: ambulaverunt enim in viis David & Salomonis, annis tantum tribus.

18 Duxit autem Roboam uxorem Mahalath, filiam Ierimoth, filii David:

† 3

o p. Regum da juni-

Con. Li. Ba.

Abihail quoque filiam Eliab filii Isai.

19 Quæ peperit ei filios. Iehus, & Somo-
riam, & Zoom.

20 Post hanc quoque accepit Maacha fi-
liam Absalom, quæ peperit ei Abia, & Ethai,
& Ziza, & Salomih.

21 Amavit autem Roboam Maacha filiam
Absalom, super omnes uxores suas, & con-
cubinas: nam uxores decem & octo duxe-
rat, concubinas autem sexaginta: & genuit
viginti octo filios, & sexaginta filias.

22 Constituit vero in capite, Abiam filium
Maacha ducem super omnes fratres suos,
ipsum enim regem facere cogitabat,

23 Quia sapientior fuit, & potentior su-
per omnes filios ejus, & in cunctis finibus
Iuda, & Benjamin, & in universis civitati-
bus muratis: præbuitque eis escas pluri-
mas, & multas perivit uxores.

C A P V T XII.

Propter peccata Roboam ac populi Iuda, quinto
anno regni ejus tradidit illos Deus Sefac regi Agy-
pti: qui captis munitissimis civitatibus Iuda; de-
cepit Ierusalem, sublato regis ac templi thesauro,
femis quoque aureis & argenteis, pro quibus aenea
fecit Roboam: quo mortuo, succedit filius Abia.

1 Cumque roboratum fuisset regnum
Roboam & confortatum, dereliquit
legem Domini, & omnis Israël cum eo,

2 Anno autem quinto regni Roboam,
ascendit Sefac rex Aegypti in Ierusalem
(quia peccaverant Domino.)

3 Cum mille ducentis curribus, & sexa-
ginta millibus equitum; nec erat numerus
vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Li-
byes scilicet, & Troglodytæ, & Ethiopes.

4 Cepitque civitates munitissimas in Iu-
da, & venit usque in Ierusalem.

5 Semeas autem propheta ingressus est
ad Roboam, & principes Iuda, qui con-
gregati fuerant in Ierusalem, fugientes Se-
fac, dixitque ad eos: Hæc dicit Dominus:
Vos dereliquistis me, & ego reliqui vos in
manu Sefac.

6 Consternatique principes Israël & rex
dixerunt: Iustus est Dominus.

7 Cumque vidisset Dominus, quod hu-
miliari essent, factus est sermo Domini ad
Semeiam, dicens: Quia humiliati sunt,
non disperdam eos, daboque eis pauxil-
lum auxilii, & non stillabit furor meus su-
per Ierusalem per manum Sefac.

8 Verumtamen servient ei, ut sciant di-
stantiam servitutis meæ, & servitutis regni
terrarum.

9 Recessit itaque Sefac rex Aegypti ab Ie-
rusalem, sublati thesauris domus Domini,
& domus regis, omniaque secum tulit, &
clypeos aureos, quos fecerat Salomon,

10 Pro quibus fecit rex æneos, & tradidit
illos principibus scutariorum, qui custo-
diebant vestibulum palatii.

11 Cumque introiret rex domum Domi-
ni, veniebant scutarii, & tollebant eos,
iterumque referebant eos ad armamenta-
rium suum.

12 Verumtamen quia humiliati sunt,
aversa est ab eis ira Domini, nec deleti sunt
penitus: siquidem & in Iuda inventa sunt
opera bona.

13 Confortatus est ergo rex Roboam in
Ierusalem, atque regnavit: quadraginta au-
tem & unius anni erat cum regnare cœp-
set, & decem & septem annis regnavit in
Ierusalem, urbe, quam elegit Dominus, ut
confirmaret nomen suum ibi, de cunctis
tribubus Israël: nomen autem matris ejus
Naama Ammanitis.

14 Fecit autem malum, & non præpara-
vit cor suum ut quæreret Dominum

15 Opera vero Roboam prima & novissi-
ma, scripta sunt in libris Semeie prophe-
tæ, & Addo Videntis, & diligenter exposi-
ta: pugnaveruntque adversum se Roboam
& Ieroboam cunctis diebus.

16 Et dormivit Roboam cum patribus
suis, sepultusque est in civitate David. Et
regnavit Abia filius ejus pro eo.

C A P V T XIII.

Abia ad bellum contra Ieroboam accedens, de-
horitur exercitum Ieroboam à bello contra se, quum
Deum haberet ducem; quem illi abjecerant, & spe-
rans in Domino victor evadit, ac diversas capit
civitates, & ex 14. uxoribus procreat liberos 48.

1 Anno + octavodecimo regis Iero-
boam, regnavit Abia super Iudam.

2 Tribus annis regnavit in Ierusalem, no-
menque matris ejus Michaia, filia Vriel de
Gabaa: & erat bellum inter Abiam & Iero-
boam.

3 + Cumque inisset Abia ceramen, &
haberet bellicosissimos viros, & electorum
quadringenta millia: Ieroboam instruxit
econtra aciem octingenta millia virorum,
qui & ipsi electi erant, & ad bella fortif-
simi.

4 Stetit ergo Abia super montem Seme-
ron, qui erat in Ephraim, & ait: Audi Ie-
roboam, & omnis Israël.

5 Num ignoratis quod Dominus Deus
Israël dederit regnum David super Israël in
sempiternum, ipsi & filiis ejus in pactum
salis?

6 Et surrexit Ieroboam filius Nabat, ser-
vus Salomonis filii David: + & rebellavit
contra dominum suum.

7 Congregatique sunt ad eum viri vanif-
simi, & filii Belial: & prævaluerunt contra
Roboam filium Salomonis: porro Roboam
erat rudis, & corde pavido, nec potuit re-
sistere eis.

8 Nunc ergo vos dicitis quod resistere
possitis regno Domini, quod possidet per
filios David, habetisque grandem populi
multitudinem, atque vitulos aureos, quos
fecit vobis Ieroboam in deos.

9 + Et ejecistis sacerdotes Domini, filios
Aaron, atque Levitas: & fecistis vobis sa-
cerdotes sicut omnes populi terrarum: qui
cumque venerit, & iniuriaverit manum suam
in tauro de bobus, & in asietibus septem,
fit sacerdos eorum qui non sunt dii.

10 Noster autem Dominus, Deus est,
quem non relinquimus, sacerdotesque mini-
strant Domino de filiis Aaron, & Levitæ
sunt in ordine suo:

11 Holocausta quoque offerunt Domino
per singulos dies mane & vespere, & thy-
miana juxta legis præcepta confectum, &
proponuntur panes in mensa mundissima,
estque

+ 3.
Regum
14.21.

+ 39
Regum
15.2.

+ 3.
Regum
15.7.

+ 32
Regum
11.26.

+ 3.
Regum
12.34.

Miranda Dei Bonitas atque
clementia in qua peccatorum.

estque apud nos candelabrum aureum, & lucernæ ejus, ut accendantur semper ad vesperam: nos quippe custodimus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis.

12 Ergo in exercitu nostro dux Deus est, & sacerdotes ejus qui clangunt tubis, & resonant contra vos: filii Israël nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit.

13 Hæc illo loquente, Ieroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Iudam suo ambiebat exercitu.

14 Respiciensque Iudas vidit instare bellum ex adverso & post tergum, & clamavit ad Dominum: ac sacerdotes tubis canere coeperunt.

15 Omnesque viri Iuda vociferati sunt: & eccelsis clamantibus, perterruit Deus Ieroboam, & omnem Israël qui stabat ex adverso Abia, & Iuda.

16 Fugeruntque filii Israël Iudam, & tradidit eos Deus in manu eorum.

17 Percussit ergo eos Abia, & populus ejus, plaga magna: & corruerunt vulnerati ex Israël quingenta millia virorum fortium.

18 Humiliarique sunt filii Israël in tempore illo, & vehementissime confortati filii Iuda, eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum.

19 Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam, & cepit civitates ejus, Bethel & filias ejus, & Iesana cum filiabus suis, Ephron quoque & filias ejus:

20 Nec valuit ultra resistere Ieroboam in diebus Abia: quem percussit Dominus, & mortuus est.

21 Igitur Abia, confortato imperio suo, accepit uxores quatuordecim: procreavitque viginti duos filios, & sedecim filias.

22 Reliqua autem sermonum Abia, viarumque & operum ejus, scripta sunt diligentissime in Libro Addo Prophetæ.

C A P V T XIV.

Abia succedit filius Asa, qui pace à Deo concessa idolorum cultum subversit, & civitates Iuda ædificat ac munit, Zaramque regem Æthiopum cum exercitu mille millium divino auxilio concidit ad internecionem.

3. Reg. 15.8. **D**ormivit autem Abia cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: regnavitque Asa filius ejus pro eo, in cujus diebus quievit terra annis decem.

2 Fecit autem Asa quod bonum & placitum erat in conspectu Dei sui, & subvertit altaria peregrini cultus, & excelsa,

3 Et confregit statuas lucosque succidit:

4 Et præcepit Iudæ ut quæreretur Dominum Deum patrum suorum, & faceret legem, & universa mandata:

5 Et abstulit de cunctis urbibus Iuda aras, & fana, & regnavit in pace.

6 Ædificavit quoque urbes munitas in Iuda: quia quietus erat, & nulla temporibus ejus bella surrexerant, pacem Domino largiente.

7 Dixit autem Iudæ: Ædificemus civitates istas, & vallemus muris, & roboremus turribus, & portis, & seris, donec à bellis quæta sunt omnia, eo quod quæsierimus

Dominum Deum patrum nostrorum, & dederit nobis pacem per gyrum. Ædificaverunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit.

8 Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta & hastas de Iuda trecenta millia, de Benjamin vero scutariorum & sagittariorum ducenta octoginta millia, omnes isti viri fortissimi.

9 Egressus est autem contra eos Zara Æthiops cum exercitu suo, decies centena millia, & curribus trecentis: & venit usque Marefa.

10 Porro Asa perrexit obviam ei, & instruxit aciem ad bellum in valle Sephata, quæ est juxta Marefa:

11 Et invocavit Dominum Deum, & ait: Domine non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxiliaris, an in pluribus: adjuva nos Domine Deus noster: in te enim, & in tuo nomine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noster tu es, non prævaleat contra te homo.

12 Exterruit itaque Dominus Æthiopes coram Asa & Iuda: fugeruntque Æthiopes.

13 Et persecutus est eos Asa, & populus qui cum eo erat, usque Gerara: & ruerunt Æthiopes usque ad internecionem, quia Domino cadente contriti sunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo spolia multa,

14 Et percusserunt civitates omnes per circuitum Geraræ: grandis quippe cunctos terror invaserat: & diripuerunt urbes, & multam prædam asportaverunt.

15 Sed & caulas ovium destruentes, ruerunt pecorum infinitam multitudinem, & camelorum: reversique sunt in Ierusalem.

C A P V T XV.

Azarias propheta Israëllem futurum multo tempore absque Dei veri cultu, sacerdotio & lege, cujus propheta exhortatione confortatus Asa, aufert sordes idolorum suamque matrem idololatram imperio privat: populus autem jurat se Deo servitutum.

1 **A**zarias autem filius Obed, facto in Asa spiritu Dei,

2 Egressus est in occursum Asa, & dixit ei: Audite me Asa & omnis Iuda & Benjamin: Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quæsieritis eum, invenietis: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.

3 Transibunt autem multi dies in Israël absque Deo vero, & absque sacerdote doctore, & absque lege.

4 Cumque reversi fuerint in angustia sua ad Dominum Deum Israël, & quæsierint eum, reperient eum.

5 In tempore illo non erit pax egredienti, & ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum,

6 Pugnabit enim gens contra gentem, & civitas contra civitatem, quia Dominus conturbabit eos in omni angustia.

7 Vos ergo confortamini, & non dissolvantur manus vestræ: erit enim merces operi vestro.

8 Quod cum audisset Asa, verba scilicet

6 Docebantque populum in Iuda, habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas urbes Iuda, atque erudiebant populum.

10 Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum, quæ erant per gymum Iuda, nec audebant bellare contra Iosaphat.

11 Sed & Philisthiæ Iosaphat munera deferrebant, & vestigal argenti, Arabes quoque adlucabant pecora, arietum septem millia septingenta, & hircorum totidem.

12 Crevit ergo Iosaphat, & magnificatus est usque in sublimem: atque ædificavit in Iuda domos ad instar turrium, urbesque muratas.

13 Et multa opera paravit in urbibus Iuda: viri quoque bellatores, & robusti erant in Ierusalem.

14 Quorum iste numerus per domos atque familias singulorum: In Iuda principes exercitus, Ednas dux, & cum eo robustissimi viri trecenta millia.

15 Posthunc Iohanan princeps, & cum eo ducenta octoginta millia.

16 Post istum quoque Amasias filius Zechri, consecratus Domino, & cum eo ducenta millia virorum fortium.

17 Hunc sequebatur robustus ad prælia Ehada, & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia.

18 Post istum etiam Iozabad, & cum eo centum octoginta millia expeditorum militum.

19 Hi omnes erant ad manum regis, exceptis alijs quos posuerat in urbibus muratis, in universo Iuda.

CAPUT XVIII.

Iosaphat impio Achab affinitate junctus, sumpta filia Ioram in uxorem filia Achab, ascendit cum eo contra Ramoth Galaad, 400 pseudoprophetas victoriam promittentibus: Michas autem contrarium probetans, incarceratur, sed Achab iuxta dicitur prophetiam in bello occiditur.

1 **F**uit ergo Iosaphat dives & inclutus mulum, & affinitate conjunctus est Achab.

2 Descenditque post annos ad eum in Samariam ad cuius adventum mactavit Achab arietes & boves plurimos. ipsi, & populo qui venerat cum eo: persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad.

3 Dixitque Achab rex Israël ad Iosaphat regem Iuda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respondit: Ut ego, & tu: sicut populus tuus, sic & populus meus: tecumque erimus in bello.

4 Dixitque Iosaphat ad regem Israel: Consule obsecro impræsentiarum sermonem Domini.

5 Congregavit igitur rex Israël prophetarum quadringentos viros, & dixit ad eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus an quiescere? At illi: Ascende, inquit, & trader Deus in manu regis.

6 Dixitque Iosaphat: Nunquid non est hic propheta Domini, ut ab illo etiam requiramus?

7 Et ait rex Israël ad Iosaphat: Est vir unus, a quo possumus querere Domini voluntatem: sed ego odium, quia non propheta mihi bonum, sed malum omni tempore est autem Michas filius Iemla. Dixit-

que Iosaphat: Ne loquaris rex hoc modo.

8 Vocavit ergo rex Israel unum de eunuchis, & dixit ei: Voca cito Micham filium Iemla.

9 Porro rex Israel, & Iosaphat rex Iuda, uterque sedebant in solio suo, vestiri cultu regio: sedebant autem in arce iuxta portam Samariæ, omnesque prophetae variabantur coram eis.

10 Sedecias vero filius Chanana fecit sibi cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec conterat eam.

11 Omnesque prophetae similiter prophetabant, atque dicebant: Ascende in Ramoth Galaad, & prosperaberis, & trader eos Dominus in manu regis.

12 Nuncius autem, qui ierat ad vocandum Micham, ait illi: Ecce verba omnium prophetarum uno ore bona regi annunciant: quæso ergo te ut & sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque prospera.

13 Cui respondit Michas: Vivit Dominus, quia quod unque dixerit mihi Deus meus, hoc loquar.

14 Venit ergo ad regem, Cui rex ait: Michas, ite debemus in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Cui ille respondit: Ascendite: cuncta enim prospera evenient & tradentur hostes in manus vestras.

15 Dixitque rex iterum atque iterum te adjuro, ut mihi non loquaris, nisi quod verum est, in nomine Domini.

16 At ille ait: Vidi universum Israel dispersum in montibus, sicut oves absque pastore: & dixit Dominus: Non habent isti dominos: revertatur u. usque in domum suam in pace.

17 Et ait rex Israel ad Iosaphat: Nonne dixi tibi, quod non prophetaret iste mihi quidquam boni, sed ea quæ mala sunt?

18 At ille, Idcirco, ait, audite verbum Domini: Vidi Dominum sedentem in solio suo, & omnem exercitum cæli assistentem ei à dextris & à sinistris.

19 Et dixit Dominus: Quis decipiet Achab regem Israël, ut ascendar & corruat in Ramoth Galaad? Cumque diceret unus hoc modo, & alter alio:

20 Processit spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam eum, Cui Dominus, In quo inquit, decipies?

21 At ille respondit: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Dixitque Dominus: Decipies & prævalebis: egredere, & fac ita.

22 Nunc igitur, ecce Dominus dedit spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum, & Dominus locutus est de te mala.

23 Accessit autem Sedecias filius Chanana, & percussit Micham maxillam, & ait: Per quam viam transivit Spiritus Domini à me, ut loqueretur tibi?

24 Dixitque Michas: Tu ipse videbis in die illo, quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo ut abscondaris.

25 Præcepit autem rex Israël, dicens: Tollite Micham, & ducite eum ad Amon principem civitatis, & ad Ioas filium Amelech:

26 Et dicetis : Hæc dicit rex : Mittite hunc in carcerem , & date ei panis modicum , & aquæ paucillum , donec revertat in pace.

27 Dixitque Michæas : Si reverſus fueris in pace , non eſt locutus Dominus in me. Et ait : Audite omnes populi.

28 Igitur aſcenderunt rex Iſrael & Iofaphat rex Iuda in Ramoth Galaad.

29 Dixitque rex Iſrael ad Iofaphat : Mutabo habitum , & ſic ad pugnam vadam , tu autem induere veſtibus tuis. Mutatoque rex Iſrael habitu , venit ad bellum.

30 Rex autem Syriæ præceperat ducibus equitatus ſui , dicens : Ne pugnetis contra minimum , aut contra maximum , niſi contra ſolum regem Iſrael.

31 Itaque cum vidiffent principes equitatus Iofaphat , dixerunt : Rex Iſrael eſt iſte. Et circumdederunt eum dimicantes : at ille clamavit ad Dominum , & auxiliatus eſt ei , atque avertit eos ab illo.

32 Cum enim vidiffent duces equitatus , quod non eſſet rex Iſrael , reliquerunt eum.

33 Accidit autem ut unus è populo ſagittarum in incertum jaçeret , & percuteret regem Iſrael inter cervicem & ſcapulas ; at ille aurigæ ſuo ait : Converte manum tuam , & educ me de acie , quia vulneratus ſum.

34 Et finita eſt pugna in die illo : porro rex Iſrael ſtabat in curru ſuo contra Syros uſque ad velperam , & mortuus eſt occidente ſole.

C A P V T XIX.

Iofaphat ex infelici pralio reverſus , à Iehu propitius correptus de præſtito auxilio Achab , conſtitutos à ſe iudices admonet de ſervanda juſtitia , ſacerdotes & Levitas de promovendo cultu divino , populoque veſtè inſtituendo.

1 **R**everſus eſt autem Iofaphat rex Iuda in domum ſuam pacifice in Ieruſalem.

2 Cui occurrit Iehu filius Hanani Videns , & ait ad eum : Impio præbes auxilium , & his qui oderunt Dominum amicitia jungeris , & idcirco iram quidem Domini merebaris :

3 Sed bona opera inventa ſunt in te , eo quod abſtuleris lucos de terra Iuda , & præparaveris cor tuum ut requireres Dominum Deum patrum tuorum.

4 Habitavit ergo Iofaphat in Ieruſalem : ruruſque egreſſus eſt ad populum de Berſabee uſque ad montem Ephraim , & revocavit eos ad Dominum Deum patrum ſuorum.

5 Conſtituitque iudices terræ in cunctis civitatibus Iuda munitis per ſingula loca ,

6 Et præcapiens iudicibus , Videte , ait , quid faciatis : non enim hominis exercetis iudicium , ſed Domini : & quodcumque iudicaveritis , in vos redundabit.

7 Sit timor Domini vobiſcum , & cum diligentia cuncta facite : non eſt enim

† *Deus.* apud Dominum Deum noſtrum iniquitas , nec perſonarum acceptio , nec cupiditas munusculi.

† *Deus.* 2. In Ieruſalem quoque conſtituit Iofaphat Levitas , & ſacerdotes , & principes familiarium ex Iſrael , ut iudicium & cauſam

† *Deus.* Domini iudicarent habitatoribus ejus.

9 Præcepitque eis , dicens : Sic agatis in ti-

more Domini fideliter & corde perfectò.

10 Omnem cauſam , quæ venerit ad vos , fratrum veſtrorum , qui habitant in urbibus ſuis inter cognationem & cognationem ; ubicumque quaſtio eſt de lege , de mandato , de ceremoniis , de juſtificationibus : oſtendite eis , ut non peccent in Dñm , & ne veniat ira ſuper vos & ſuper fratres veſtros : ſic ergo agentes non peccabitis.

† *Deus.* 11 Amarias autem ſacerdos & pontifex veſter , in his , quæ ad Deum pertinent , præſidebit : porro Zabadias filius Iſmael , qui eſt dux in domo Iuda , ſuper ea opera erit , quæ ad regis officium pertinent : haberiſque magiſtros Levitas coram vobis , confortamini , & agite diligenter , & erit Dominus vobiſcum in bonis.

C A P V T XX.

Ammonitis , Moabitæ , & Syriæ contra Iofaphat inſurgentibus , ipſe prædicato jejuniis una cum populo ſupplex ad Deum confugit , ſicque ab eis ſe mutuo cadentibus liberatus ſpolia colligit : verum ob ſædus cum impio Ochozia initum à propheta corripitur , & puniunt à Deo.

1 **P**oſt hæc congregati ſunt filii Moab , & filii Ammon , & cum eis de Ammonitis ad Iofaphat , ut pugnarent contra eum.

2 Veneruntque nuncii , & indicaverunt Iofaphat , dicentes : Venit contra te multitudo magna , de his locis quæ trans mare ſunt , & de Syria , & ecce conſiſtunt in Aſaſonthamar , quæ eſt Engaddi.

3 Iofaphat autem timore perterritus , totum ſe conſulit ad rogandum Dominum , & prædicavit jejuniis univerſo Iuda.

4 Congregatusque eſt Iudas ad deprecandum Dominum : ſed & omnes de urbibus ſuis venerunt ad obſecrandum eum.

5 Cumque ſteſſet Iofaphat in medio cœtu Iuda , & Ieruſalem , in domo Domini ante atrium novum ,

6 Ait : Domine Deus patrum noſtrorum , tu es Deus in cælo , & dominaris cunctis regnis gentium , in manu tua eſt fortitudo & potentia , nec quiſquam tibi poteſt reſiſtere.

7 Nonne tu Deus noſter interfeciſti omnes habitatores terræ hujus coram populo tuo Iſrael , & dediſti eam ſemini Abraham amici tui in ſempiternum ?

8 Habitaveruntque in ea , & extruxerunt in illa ſanctuarium nomini tuo , dicentes :

9 Si irruerint ſuper nos mala , gladius iudicii , peſtilentia & fames , ſtabimus coram domo hac in conſpectu tuo , in qua invocatum eſt nomen tuum : & clamabimus ad te in tribulationibus noſtris , & exaudies , ſalvosque facies.

10 Nunc igitur ecce filii Ammon , & Moab , & mons Seir , † per quos non con-

† *Deus.* 11 Econtrario agunt , & nituntur ejicere nos de poſſeſſione , quam tradiſti nobis.

† *Deus.* 12 Deus noſter , ergo non iudicabis eos ? In nobis quidem non eſt tanta ſanctitudo , ut poſſimus huic multitudini reſiſtere , quam irruit ſuper nos. Sed cum ignoramus quid agere

aperere debemus, hoc solum habemus refi-
dum, ut oculos nostros dirigamus ad te.

12 Omnis vero Iuda stabat coram Dño,
cum parvulis, & uxoribus, & liberis suis.

14 Erat autem Iahaziel filius Zacharie,
filius Baruch, filij Iehiel, filij Mathaniz, Le-
vites de filiis Asaph, super quem factus est
Spiritus Domini in medio turbar.

15 Et ait: Attendite omnis Iuda, & qui
habitis Ierusalem, & tu rex Iosaphat:
Hec dicit Dominus vobis: Nolite timere,
nec paveatis hanc multitudinem: non est
enim vestra pugna, sed Dei.

16 Cras descenderis contra eos: ascen-
si enim sunt per clivum nomine Sis, & in-
venietis illos in summitate torrentis, qui
est contra solitudinem Ieruel.

17 Non eritis vos qui dimicabitis, sed
tanquam modo confidenter stete, & videbitis
auxilium Domini super vos, o Iuda, & Ie-
rusalem: nolite timere, nec paveatis: cras
egrediemini contra eos, & Dominus erit
vobiscum.

18 Iosaphat ergo, & Iuda, & omnes ha-
bitatores Ierusalem, ceciderunt prout in ter-
ram coram Domino, & adoraverunt eum.

19 Porro Levitæ de filiis Caath, & de fi-
liis Core, laudabant Dominum Deum
Israël voce magna, in excelsum.

20 Cumque mane surrexissent, egressi
sunt per desertum Thecue: profectisque eis,
stans Iosaphat in medio eorum, dixit: Au-
dite me viri Iuda, & omnes habitatores Ie-
rusalem: credite in Domino Deo vestro, &
securi eritis: credite prophetis ejus, & cun-
cta evenient prospera.

21 Deditque consilium populo, & statuit
cantores Domini, ut laudarent eum in tur-
mis suis, & antecederent exercitum, ac
voce consona dicerent: † Confitemini Do-
mino, quoniam in æternum misericordia
ejus.

22 Cumque cœpissent laudes canere, ver-
tit Dominus insidias eorum in semetiplos,
filiorum scilicet Ammon, & Moab, & mon-
tis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent
contra Iudam, & percussi sunt.

23 Namque filij Ammon, & Moab, con-
surrexerunt adversum habitatores mon-
tis Seir ut interficerent & delerent eos:
cumque hoc opere perpetrassent, etiam in
semetipsos versi, mutuis concidere vulne-
ribus.

24 Porro Iuda cum venisset ad speculam,
quæ respicit solitudinem, vidit procul om-
nem illam regionem plenam cadaveribus, nec
superesse quemquam, qui necem potuisset
evadere.

25 Venit ergo Iosaphat, & omnis popu-
lus cum eo, ad detrahenda spolia mortuo-
rum: inveneruntque inter cadavera variam
supellectilem, vestes quoque, & vasa pre-
tiosissima, & diripuerunt, ita ut omnia
portare non possent, nec per tres dies spolia
auferre præ prædæ magnitudine.

26 Die autem quarto congregati sunt in
valle Benedictionis: etenim quoniam ibi
benedixerant Domino, vocaverunt locum
illum vallis Benedictionis usque in præ-
sentem diem.

27 Reversusque est omnis vir Iuda, & ha-
bitatores Ierusalem, & Iosaphat ante eos,
in Ierusalem cum lætitia magna, eo quod
dedisset eis Dominus gaudium de inimicis
suis.

28 Ingressique sunt in Ierusalem cum
psalteriis, & citharis, & tubis, in domum
Domini.

29 Irruit autem pavor Domini super uni-
versa regna terrarum, cum audissent quod
pugnasset Dominus contra inimicos Israël.

30 Quievitque regnum Iosaphat, & præ-
buit ei Deus pacem per circuitum.

31 Regnavit igitur Iosaphat super Iudam,
& erat triginta quinque annorum cum re-
gnare cœpisset: viginti autem & quinque
annis regnavit in Ierusalem, & nomen ma-
tris ejus Azuba filia Selahi.

32 Et ambulavit in via patris sui Asa, nec
declinavit ab ea, faciens quæ placita erant
coram Domino.

33 Verumtamen excelsa non abstulit, &
adhuc populus non direxerat cor suum ad
Dominum Deum patrum suorum.

34 Reliqua autem gestorum Iosaphat
priorum & novissimorum; scripta sunt in
verbis Iehu filij Hanani: quæ digessit in
Libros regum Israël.

35 Post hæc inivit amicitias Iosaphat rex
Iuda cum Ochozia rege Israël, cujus opera
fuerunt impiissima.

36 Et parriceps fuit ut facerent naves,
quæ irent in Tharsis: feceruntque classem
in Asiongaber.

37 Prophetavit autem Eliezer filius Do-
dai de Maresa ad Iosaphat, dicens: Quia
habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Do-
minus opera tua, contritæque sunt naves,
nec poterunt ire in Tharsis.

CAPUT XXI.

*Impius Ioram filius Iosaphat occidit fratres suos,
& quosdam principes Iuda; cui Elias per litteras
pessimam agnitionem, ac mortem, & domus sua
ac regni direptionem prædicit, quæ tandem subse-
cuta sunt.*

1 Dormivit autem Iosaphat cum patri-
bus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: regnavitque Ioram filius
ejus pro eo. 3. Reg. 22.31.

2 Qui habuit fratres, filios Iosaphat,
Azariam, & Iahiel, & Zachariam, & Aza-
riam, & Michael, & Saphariam; omnes
hi, filij Iosaphat regis Iuda.

3 Deditque eis pater suus multa munera
argenti & auri, & pensionationes, cum civi-
tatis munitissimis in Iuda: regnum autem
tradidit Ioram, eo quod esset primogenitus.

4 Surrexit ergo Ioram super regnum pa-
tris sui: cumque se confirmasset, occidit
omnes fratres suos gladio, & quosdam de
principibus Israël.

5 Triginta duorum annorum erat Ioram
cum regnare cœpisset: & octo annis regna-
vit in Ierusalem.

6 Ambulavitque in viis regum Israël, si-
cut egerat domus Achab: filia quippe Achab
erat uxor ejus, & fecit malum in conspectu
Domini.

7 Noluit autem Dominus disperdere do-
mum David, propter pactum quod inierat
cum

† Psal.
135.1.

eum eo : & quia promiserat ut daret ei lucernam , & filiis ejus omni tempore.

8 In diebus illis rebelavit Edom , ne esset subditus Iudæ & constituit sibi regem.

9 Cumq; transisset Ioram cum principibus suis , & cuncto equitatu qui erat secum , surrexit nocte , & percussit Edom qui se circumdederat & omnes duces equitatus ejus.

10 Attramen rebellavit Edom , ne esset subditione Iuda , usque ad hanc diem : eo tempore & Lobna recessit , ne esset sub manu filius. Dereliquerat enim Dominum Deum patrum suorum.

11 Insuper & excelsa fabricatus est in urbibus , Iuda & fornicari fecit habitatores Ierusalem , & prævaricari Iudam.

12 Allatæ sunt autem ei litteræ ab Elia propheta , in quibus scriptum erat : Hæc dicit Dominus Deus David patris tui : Quoniam non ambulasti in viis Iosaphat patris tui , & in viis Asa regis Iuda ,

13 Sed incessisti per iter regum Israël , & fornicari fecisti Iudam , & habitatores Ierusalem , imitatus fornicationem domus Achab , insuper & fratres tuos , domum patris tui , meliores te , occidisti ;

14 Ecce Dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo & filiis , & uxoribus tuis , universaque substantia tua

15 Tu autem ægrotabis pessimo languore uteri tui donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies ,

16 Suscitavit ergo Dominus contra Ioram spiritum Philistinorum , & Arabum , qui confines sunt Æthiopibus.

17 Et ascenderunt in terram Iuda , & vastaverunt eam , diripueruntq; cunctam substantiam , quæ inventa est in domo regis , insuper & filios ejus , & uxores : nec remansit ei filius , nisi Ioachaz , qui minimus natus erat.

18 Et super hæc omnia percussit eum Dominus alvi languore insanabili.

19 Cumque diei succederet dies , & temporum spatia volverentur , duorum annorum expletus est circulus : & sic longa consumptus tabe , ita ut egereret etiam viscera sua , languore pariter & vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima , & non fecit ei populus secundum morem combustionis , exequias , sicut fecerat majoribus ejus.

20 Triginta duorum annorum fuit , cum regnare coepisset , & octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque non rectè , & sepelierunt eum in civitate David : verumtamen non in sepulchro regum.

C A P V T XXII.

Impium Ochoziam filium Ioram regem Iuda occidit Iehu , simul & Ioram regem Israël ; cum occideret autem Athalia filias regis , servavit Iosabeth Ioas natu minimum.

4. Reg. 2. 25. **C**onstituerunt autem habitatores Ierusalem Ochoziam filium ejus minimum , regem pro eo : omnes enim majores nati , qui ante eum fuerant , interfecerant latrones Arabum , qui irruerant in castra : regnavitque Ochozias filius Ioram regis Iuda.

2 Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare coepisset , & uno anno regnavit in Ierusalem , & nomen matris ejus Athalia filia Amri.

3 Sed & ipse ingressus est per vias domus Achab : mater enim ejus impulit eum ut imple ageret.

4 Fecit igitur malum in conspectu Domini , sicut domus Achab : ipsi enim fuerunt ei consilarii post mortem patris sui , in interitum ejus.

5 Ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum Ioram filio Achab rege Israël , in bellum contra Hazael regem Syriæ in Ramoth Galaad : vulneraveruntque Syrii Ioram.

6 Qui reversus est ut curaretur in Iezrahel ; multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur Ochozias filius Ioram , rex Iuda , defendit ut inviseret Ioram filium Achab in Iezrahel ægrotantem.

7 Voluntatis quippe fuit Dei adversus Ochoziam , ut veniret ad Ioram : & cum venisset , & egrederetur cum eo adversum Iehu filium Namsi , quem unxit Dominus ut deleteret domum Achab.

8 Cum ergo everteret Iehu domum Achab , invenit principes Iuda , & filios fratrum Ochoziæ , qui ministrabant ei , & interfecit illos.

9 Ipsum quoque perquirens Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria : adductumque ad se occidit , & sepelierunt eum : eo quod esset filius Iosaphat , qui quæsierat Dominum toto corde suo nec erat ultra spes aliqua , ut de stirpe quis regnaret Ochoziæ.

10 † Siquidem Athalia mater ejus , videns † 4. Reg. 11.1. quod mortuus esset filius suus , surrexit , & interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram.

11 Porro Iosabeth filia regis tulit Ioas filium Ochoziæ , & furata est eum de medio filiorum regis , cum interficerentur : absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum : Iosabeth autem , quæ absconderat eum , erat filia regis Ioram , uxor Ioiazæ pontificis , soror Ochoziæ , & idcirco Athalia non interfecit eum.

12 Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus sex annis , quibus regnavit Athalia super terram.

C A P V T XXIII.

Ioiazda pontifex unxit Ioas septennem in regem Iuda , curavitque ut Athalia occideretur , & cultus Dei restitueretur ; populus autem destruit domum , altaria ac simulacra Baal.

1 **A**nno autem septimo confortatus Ioiazda , assumpsit centuriones , Azariam videlicet filium Ieroham , & Ismahel filium Iohanan , Azariam quoque filium Obed , & Maasiam filium Adaiz , & Elisaphat filium Zechri : & iniit cum eis fœdus. 4. Reg. 11.5.

2 Qui circumeuntes Iudam congregaverunt Levitas de cunctis urbibus Iuda , & principes familiarum Israël , veneruntque in Ierusalem.

3 Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo Dei cum rege : dixitque ad eos Ioiazda : Ecce filius regis regnabit , sicut locutus est Dominus super filiis David.

4 Iste est ergo sermo quem facietis :

5 Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum , sacerdotum , & Levitarum , & janitorum ,

janitorum: erit in portis: tertia vero pars ad domum regis: & tertia ad portam, quæ appellatur Fundamenti: omne vero reliquum vulgus sit in atris domus Domini.

6 Nec quisquam alius ingrediatur domum Domini, nisi sacerdotes, & qui ministrant de Levitis: ipsi tantummodo ingrediantur, quia sanctificati sunt: & omne reliquum vulgus observet custodias Domini.

7 Levitæ autem circumdant regem, habentes singuli arma sua: (& si quis alius ingressus fuerit templum, interficiatur) sintque cum rege & intrante & egrediente.

8 Fecerunt ergo Levitæ, & universus Iuda, juxta omnia quæ præceperat Ioiada pontifex: & assumpserunt singuli viros qui sub se erant, & veniebant per ordinem sabbati, cum his qui inpleverant sabbatum, & egressuri erant: siquidem Ioiada pontifex non dimiserat abire turmas, quæ sibi per singulas hebdomadas succedere consueverant.

9 Deditque Ioiada sacerdos centurionibus lanceas, clypeosque & peltas regis David, quas consecraverat in domo Domini.

10 Constituitque omnem populum tenentium pugiones, à parte templi dextra, usque ad partem templi sinistram, coram altari, & templo, per circuitum regis.

11 Et adduxerunt filium regis, & imposuerunt ei diadema: & testimonium, dederuntque in manu ejus tenendam legem: & constituerunt eum regem, unxit quoque illum Ioiada pontifex, & filii ejus: imprecatique sunt ei, atque dixerunt: Vivat rex.

12 Quod cum audisset Athalia, vocem scilicet currentium atque laudantium regem, ingressa est ad populum in templum Domini.

13 Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu, & principes, turmasque circa eum, omnemque populum terræ gaudentem atque clangentem tubis, & diversi generis organis concinentem, vocemque laudantium, scidit vestimenta sua, & ait: Infidias, infidias.

14 Egredias autem Ioiada pontifex ad centuriones, & principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra septa templi, & interficiatur foris gladio. Præcepitque sacerdos ne occideretur in domo Domini.

15 Et imposuerunt cervicibus ejus manus: dumque intrasset portam equorum domus regis, interfecerunt eam ibi.

16 Pepigit autem Ioiada fœdus inter se, universumque populum, & regem, ut esset populus Domini.

17 Itaque ingressus est omnis populus domum Baal, & destruxerunt eam: & altaria ac simulacra illius confregerunt. Mathan quoque sacerdotem Baal interfecerunt ante aras.

18 Constituit autem Ioiada præpositos in domo Domini, sub manibus sacerdotum, & Levitarum, quos distribuit David in domo Domini: ut offerrent holocausta Domino, sicut scriptum est in lege Moyli, regaudio & canticis, juxta dispositionem David.

19 Constituit quoque janitores in portis domus Domini, ut non ingrederetur eam immundus in omni re.

20 Assumpseruntque centuriones, & fortissimos viros ac principes populi, & omne vulgus terræ, & fecerunt descendere regem de domo Domini, & introire per medium portæ superioris in domum regis & collocaverunt eum in solio regali.

21 Lætatusque est omnis populus terræ, & urbs quievit: porro Athalia interfecta est gladio.

CAPUT XXIV.

Ioas vivente Ioiada bonus ac pius, iussit ad sartatecta templi congregari pecuniam: deinde, eo mortuo, factus impius, jobet occidi Zachariam filium Ioiada: anno sequenti Iuda & Ierusalem à Syris diripiuntur & Ioas à servis occiditur.

1 Septem annorum erat Ioas cum regnare coepisset: & quadraginta annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Sebia de Bersabee.

2 Fecitque quod bonum est coram Domino cunctis diebus Ioiadæ sacerdotis.

3 Accepit autem ei Ioiada uxores duas, è quibus genuit filios & filias.

4 Post quæ placuit Ioas ut instauraret domum Domini.

5 Congregavitque sacerdotes, & Levitæ, & dixit eis: Egredimini ad civitates Iuda, & colligite de universo Israel pecuniam ad sartatecta templi Dei vestri, per singulos annos, festinatoque hoc facite: porro Levitæ egere negligentius.

6 Vocavitque rex Ioiadam principem, & dixit ei: Quare tibi non fuit curæ, ut cogeret Levitas inferre de Iuda & de Ierusalem pecuniam, quæ constituta est à Moyse servo Domini, ut inferret eam omnis multitudo Israel in tabernaculum testimonii?

7 Athalia enim impiissima, & filii ejus, destruxerunt domum Dei, & de universis, quæ sanctificata fuerant in templo Domini, ornaverunt faciem Baalim.

8 Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam posueruntque eam juxta portam domus Domini forinsecus.

9 Et prædicatum est in Iuda & Ierusalem, ut deferrent singuli pretium Domino, quod constituit Moyses servus Dei super omnem Israel in deserto.

10 Lætati que sunt cuncti principes, & omnis populus: & ingressi contulerunt in arcam Domini, atque miserunt ita ut impleretur.

11 Cumque tempus esset ut deferrent arcam coram rege per manus Levitarum (videbant enim multam pecuniam) ingrediebatur scriba regis, & quem primus sacerdos constituerat: effundebantque pecuniam quæ erat in arca: porro arcam reportabant ad locum suum: sicque faciebant per singulos dies, & congregata est infinita pecunia.

12 Quam dederunt rex & Ioiada his, qui præerant operibus domus Domini, at illi conducebant ex ea cæsores lapidum, & artifices operum singulorum, ut instaurarent domum Domini: fabros quoque ferri & æris, ut quod cadere coeperat, fulciretur.

13 Egeruntque hi qui operabantur indu-

4. Reg.
11. 21.
12. 1.

† Exod.
30. 12.

stris, & obducebatur parietum cicatrix per manus eorum; ac suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.

14 Cumque compleissent omnia opera, detulerunt coram rege & Ioiada reliquam partem pecuniæ: de qua facta sunt vasa templi in ministerium, & ad holocausta, phialæ quoque, & cetera vasa aurea & argentea: & offerebantur holocausta in domo Domini jugiter cunctis diebus Ioiadæ.

15 Senuit autem Ioiada plenus dierum, & mortuus est cum esset centum triginta annorum.

16 Sepelieruntque eum in civitate David cum regibus, eo quod fecisset bonum cum Israel, & cum domo ejus.

17 Postquam autem obiit Ioiada, ingressi sunt principes Iuda, & adoraverunt regem; qui delinquit obsequiis eorum, acquievit eis.

18 Et dereliquerunt templum Domini Dei patrum suorum, servieruntque lucis & sculptilibus, & facta est ira contra Iudam & Ierusalem propter hoc peccatum.

19 Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad Dominum, quos protestantes, illi audire volebant.

20 Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Ioiadæ sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit eis: Hæc dicit Dominus Deus: Quare transgredimini præceptum Domini, quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum ut dereliqueret vos?

21 Qui congregati adversus eum, miserunt lapides juxta regis imperium in atrio domus Domini.

22 Et non est recordatus Ioas rex misericordiae, quam fecerat Ioiada pater illius secum, † sed interfecit filium ejus. Qui cum moreretur, ait: Videat Dominus, & requirat.

23 Cumque evolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus Syriæ: venitque in Iudam & Ierusalem, & interfecit cunctos principes populi, atque universam prædā miserunt regi in Damascum.

24 Excerte cum permodicus venisset numerus Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem, eo quod dereliquissent Dominum Deum patrum suorum: in Ioas quoque ignominiosa exercere judicia.

25 Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis: surrexerunt autem contra eum servi sui, in ultionem sanguinis filii Ioiadæ sacerdotis, & occiderunt eum in lectulo suo, & mortuus est: sepelieruntque eum in civitate David, sed non in sepulchris regum.

26 Infideli vero sunt ei, Zabab filius Semmiah Ammanitidis, & Iozabad filius Semarith Moabitidis.

27 Porro filii ejus, ac summa pecuniæ quæ adunata fuerat sub eo, & instauratio domus Dei, scripta sunt diligentius in Libro regum: regnavit autem Amasias filius ejus pro eo.

*Amasias patri Ioas succedens interfecit eum qui patrem occiderant: & post habitam de Idumæis vi-
dorian, adoravit deos illorum, & ab id capitur &
Ioas rege Israel, quem ad prælium provocaverat;
ac Ierusalem diripitur: tandemque in Lachis fu-
giens occiditur.*

1 Viginti quinque annorum erat Ama-
sias cum regnare cœpisset, & viginti
novem annis regnavit in Ierusalem, nomen
matris ejus Ioadan de Ierusalem. 4. Reg. 14. 20

2 Fecitque bonum in conspectu Domini:
veruntamen non in corde perfecto.

3 Cumque roboratum sibi videret impe-
rium, jugulavit servos, qui occiderant re-
gem patrem suum.

4 Sed filios eorum non interfecit, sicut
scriptum est in Libro legis Moyfi: ubi præ-
cepit Dominus, dicens: † Non occidentur
patres pro filiis, neque filii pro patribus
suis, sed unusquisque in suo peccato mo-
rietur. † Deut. 24. 16. 4. Reg. 14. 6. Ezech. 18. 20.

5 Congregavit igitur Amasias Iudam, &
constituit eos per familias, tribunosque &
centuriones in universo Iuda & Benjamin;
& recensuit à viginti annis supra, invenit-
que trecenta millia juvenum, qui egrede-
rentur ad pugnam, & tenerent hastam &
clypeum.

6 Mercede quoque conduxit de Israel
centum millia robustorum, centum talentis
argenti.

7 Venit autem homo Dei ad illum, & ait:
O rex, ne egrediatur tecum exercitus Israel:
non est enim Dominus cum Israel, & cun-
ctis filiis Ephraim.

8 Quod si putas in robore exercitus bel-
la consistere, superari te faciet Deus ab
hostibus: Dei quippe est adjuvare, & in
fugam convertere.

9 Dixitque Amasias ad hominem Dei:
Quid ergo fiet de centum talentis, quæ de-
di militibus Israel? & respondit ei homo
Dei: Habet Dominus unde tibi dare possit
multo his plura.

10 Separavit itaque Amasias exercitum,
qui venerat ad eum ex Ephraim, ut rever-
teretur in locum suum: at illi contra Iu-
dam vehementer irati reversi sunt in regio-
nem suam.

11 Porro Amasias confidenter eduxit po-
pulum suum, & abiit in vallem Salinarum,
perculsitque filios Seir decem millia.

12 Et alia decem millia virorum ceperunt
filii Iuda, & adduxerunt ad præceptum
cujusdam petra, præcipitaveruntque eos
de summo in præceps, qui universi cre-
puerunt.

13 At ille exercitus, quem remiserat
Amasias ne secum iret ad prælium, diffusus
est in civitatibus Iuda, à Samaria usque ad
Berhoron, & interfecit tribus millibus,
diripuit prædā magnā.

14 Amasias vero post ex Ierusalem Idumæorum,
& allatos deos filiorum Seir: statuit illos
in deos sibi, & adorabat eos, & illis ado-
lebat incensum.

15 Quamobrem iratus Dominus contra
Amasiam, misit ad illum prophetam,
qui diceret ei: Cur adorasti deos, qui non
libera-

liberaverunt populum suum de manu tua?

16 Cumque hæc ille loqueretur, respondit ei. Num consiliarius regis es? quiesce, ne interficiam te. Discedenque propheta, scio, inquit, quod cogitaverit Deus occidere te, quia fecisti hoc malum, & insuper non acquievisisti consilio meo.

17 Igitur Amasias rex Iuda, invito pessimo consilio, misit ad Ioas filium Ioachaz filii Iehu, regem Israel, dicens: Veni, videamus nos mutuo.

18 At ille remisit nuncios, dicens: Carduus, qui est in Libano, misit ad cedrum Libani, dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem: & ecce bestiae, quæ erant in silva Libani, transierunt & conculcaverunt carduum.

19 Dixisti: Percussi Edom, & idcirco erigitur cor tuum in superbiam: sede in domo tua, cur malum adversum te provocas, ut cadas & tu, & Iuda tecum?

20 Noluit audire Amasias, eo quod Domini esset voluntas ut traderetur in manus hostium propter deos Edom.

21 Ascendit igitur Ioas rex Israël, & mutuos sibi præbuere conspectus: Amasias autem rex Iuda erat in Bethsames Iuda:

22 Corruitque Iuda coram Israël: & fugit in tabernacula sua.

23 Porro Amasiam regem Iuda, filium Ioas filii Ioachaz, cepit Ioas rex Israël in Bethsames, & adduxit in Ierusalem: destruxitque murum ejus à porta Ephraim usque ad portam anguli, quadringentis cubitis.

24 Omne quoque aurum, & argentum, & universa vasa, quæ repererat in domo Dei, & apud Obededom, in thesauris etiam domus regis, necnon & filios obsidum, reduxit in Samariam.

25 Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz rex Israël, quindecim annis.

26 Reliqua autem sermonum Amasie priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Iuda & Israël.

27 Qui postquam recessit à Domino, tenderunt ei insidias in Ierusalem. Cumque fugisset in Lachis, miserunt, & interfecerunt eum ibi.

28 Reportantesque super equos sepelierunt eum cū patribus suis in civitate David.

C A P V T X X V I.

Ozia seu Azaria filii Amasie pietas commendatur: de Philistiim, Arabibus & Ammonitis triumphat, multasque exruit civitates: ac postmodum ob nimiam felicitatem elatus presumptis incensum adolere, quæm obrem ad diem usque mortis à Domino lepra percussus est, gubernante regnum filio Ioasham, qui successit in regnum.

4. Reg.
24. 26.

1 Omnis autem populus Iuda, filium ejus Oziam annorum sedecim, constituit regem pro Amasia patre suo.

2 Ipse ædificavit Ailath, & restituit eam ditioni Iuda, postquam dormivit rex cum patribus suis.

3 Sedecim annorum erat Ozias cum regnare cœpisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Iechelia de Ierusalem.

4 Fecitque quod erat rectum in oculis Domini, juxta omnia, quæ fecerat Amasias pater ejus.

5 Et exquisivit Dominum in diebus Zacharie intelligentis & videntis Deum: cumque requireret Dominum, direxit eum in omnibus.

6 Denique egressus est, & pugnavit contra Philistiim, & destruxit murum Geb, & murum Iabnia, murumque Azoti: ædificavit quoque oppida in Azoto, & in Philistiim.

7 Et adjuvit eum Deus contra Philistiim, & contra Arabes, qui habitabant in Gurbaal & contra Ammonitas.

8 Appendebantque Ammonitz munera Ozias: & divulgatum est nomen ejus usque ad introitum Egypti propter crebras victorias.

9 Ædificavitque Ozias turres in Ierusalem super portam anguli, & super portam vallis, & reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas.

10 Extruxit etiam turres in solitudine, & effudit cisternas plurimas, eo quod haberet multa pecora, tam in campistris, quam in eremi vastitate, vineas quoque habuit & vitatores in montibus, & in Carmelo: erat quippe homo agriculturæ deditus.

11 Fuit autem exercitus bellatorum ejus, qui procedebant ad prælia, sub manu Iehiel scribæ: Maasieque doctoris, & sub manu Hanania, qui erat de ducibus regis.

12 Omnisque numerus principum per familias virorum fortium, duorum millium sexcentorum.

13 Et sub eis universus exercitus trecentorum & septem millium quingentorum: qui erant apud bella, & pro rege contra adversarios dimicabant.

14 Præparavit quoque eis Ozias, id est, cuncto exercitui, clypeos, & hastas, & galeas, & loricas, arcusque & fundas ad jaciendos lapides.

15 Et fecit in Ierusalem diversi generis machinas, quas in turgibus collocavit, & in angulis murorum, ut mitterent sagittas, & saxa grandia: egressumque est nomen ejus procul, eo quod auxiliaretur ei Dominus, & corroborasset illum.

16 Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum: ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis.

17 Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi.

18 Restituerunt regi, atque dixerunt: Non est tui officii Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujusmodi ministerium: egredere de sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo.

19 Iratusque Ozias, tenens in manu thuribulum, ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus, in domo

domo Domini super Altare thymiama-
ris.

20 Cumque respexisset eum Azarias pon-
tiffex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt
lepram in fronte ejus, & festinato expule-
runt eum. Sed & ipse perterritus, accelera-
vit egredi, eo quod sensisset illico plagam
Domini.

† 4. 21 Fuit igitur Ozias rex leprosus usque
Reg. ad diem mortis suæ: & habitavit in domo
25. separata, plenus lepra, ob quam ejectus fue-
rat de domo Domini. Porro Ioatham filius
ejus rexit domum regis, & judicabat popu-
lum terræ.

22 Reliqua autem sermonum Ozias prio-
rum & novissimorum, scripsit Isaias filius
Amos propheta.

23 Dormivitque Ozias cum patribus suis,
& sepelierunt eum in agro regalium sepul-
chrorum eo quod esset leprosus: regnavit-
que Ioatham filius ejus pro eo.

C A P V T XXVII.

*Ioatham pietas commendatur, qui devicto rege
Ammon magnam ab eo mulctam accepit; cui suc-
cedit impius filius Achaz.*

4. 1 Vigin-
4. 33. tiquinque annorum erat Ioa-
tham cum regnare coepisset, & se-
decim annis regnavit in Ierusalem: nomen
matris ejus Ierusa filia Sadoe.

2 Fecitque quod rectum erat coram Do-
mino, juxta omnia quæ fecerat Ozias pater
suus, excepto quod non est ingressus tem-
plum Dñi, & adhuc populus delinquebat.

3 Ipse ædificavit portam domus Domini
excellam, & in muro Ophel multa con-
struxit.

4 Urbes quoque ædificavit in montibus
Iuda & in salibus castella & torres.

5 Ipse pugnavit contra regem filiorum
Ammon, & vicit eos, dederuntque ei filii
Ammon in tempore illo centum talenta ar-
genti, & decem millia coros tritici, ac to-
talem coros hordei: hæc ei præbuerunt filii
Ammon, in anno secundo & tertio.

6 Corroboratusque est Ioatham, eo quod
direxisset vias suas coram Domino Deo suo.

7 Reliqua autem sermonum Ioatham, &
omnes pugnae ejus, & opera scripta sunt in
Libro regum Israel & Iuda.

8 Vigin-
tiquinque annorum erat cum re-
gnare coepisset, & sedecim annis regnavit
in Ierusalem.

9 Dormivitque Ioatham cum patribus
suis & sepelierunt eum in civitate David:
& regnavit Achaz filius ejus pro eo.

C A P V T XXVIII.

*Propter scelera Achaz multipliciter affligitur
Iuda, primum ab Assyriis, deinde à filiis Israel
(qui ob id crudelitatis argenti à Propheta, remitte-
bant Iudeos captivos cum praeda) rursus etiam ab
Idumæis & Philistinis: Achaz tamen post om-
nem plagam adhuc augebat impietatem; cui pius
succedit filius Ezechias.*

4. 1 Vigin-
4. 2. tiquinque annorum erat Achaz cum re-
gnare coepisset: & sedecim annis
regnavit in Ierusalem: non fecit rectum in
conspectu Domini sicut David pater ejus.

2 Sed ambulavit in viis regum Israel, in-
super & stultus fuit Baalim.

3 Ipse est, qui adolevit incensum in Val-
le benennom, & iustavit filios suos in

igne, juxta ritum gentium: quas interse-
cit Dominus in adventu filiorum Israel.

4 Sacrificabat quoque & thymiama suc-
cendebat in excelsis, & in collibus, & sub
omni ligno frondoso.

† 5 Tradiditque eum Dñs Deus ejus in manu
regi Syriæ, qui percussit eum, magnamque
prædam cepit de ejus imperio, & adduxit
in Damascum: manibus quoque regis Israel
traditus est, & percussus plaga grandi.

6 Occiditque Phacee: filius Romeliæ, de
Iuda centum viginti millia in die uno, om-
nes viros bellatores: eo quod reliquissent
Dominum Deum patrum suorum.

7 Eodem tempore occidit Zechri, vir po-
tens ex Ephraim, Maassiam filium regis,
& Ezricam ducem domus ejus, Elcanam
quoque secundum a rege.

8 Ceperuntque filii Israel de fratribus suis
ducenta millia mulierum, puerorum, &
puellarum, & infinitam prædam: pertule-
runtque eam in Samariam.

9 Ea tempestate erat ibi propheta Domi-
ni, nomine Oded: qui egressus obviam exer-
cui venienti in Samariam, dixit eis: Ecce
iratus Dominus Deus patrum vestrorum
contra Iuda, tradidit eos in manibus ve-
stris, & occidistis eos atrociter, ita ut ad
cælum pertingeret vestra crudelitas.

10 Insuper filios Iuda & Ierusalem vultis
vobis subicere in servos & ancillas, quod
nequaquam factum opus est: peccastis enim
super hoc Domino Deo vestro.

11 Sed audite consilium meum, & reduci-
te captivos, quos adduxistis de fratribus ve-
stris, quia magnus furor Dñi imminet vobis.

12 Steterunt itaque viri de principibus filio-
rum Ephraim, Azarias filius Iohanan, Ba-
rachias filius Mosollan, & Ezechias filius
Sellum, & Amsoa filius Adali, contra eos
qui veniebant de prælio.

13 Et dixerunt eis: non introducetis huc
captivos, ne peccemus Dño. Quare vultis
adjicere super peccata nostra, & vetera cu-
mulare delicta: grande quippe peccatum est,
& ira furoris Domini imminet super Israel.

14 Dimiseruntque viri bellatores prædam,
& universa quæ ceperant, coram principi-
bus, & omni multitudine.

15 Steteruntque viri, quos supra memo-
ravimus, & apprehendentes captivos, om-
nesque qui nudi erant, vestierunt de spoliis:
cumque vestissent eos, & calceassent, &
refecissent cibo ac potu, unxissentque pro-
pter laborem, & adhibuissent eis curam: qui-
cumque ambulare non poterant, & erant
imbecillo corpore, inposuerunt eos juveni-
tis, & adduxerunt Iericho civitatem palma-
rum ad fratres eorum, ipsique reversi sunt
in Samariam.

16 Tempore illo misit rex Achaz ad re-
gem Assyriorum postulans auxilium.

17 Veneruntque Idumæi, & percusserunt
multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam.

18 Philistini quoque diffusi sunt per ur-
bes campestris, & ad meridem Iuda repe-
runtque Bethsames, & Alalon, & Gaderoth,
Socho quoque, & Thannan, & Gamzo,
cum viculis suis, & habitaverunt in eis.

19 Humiliaverat enim Dominus Iudam
propter

propter Achaz regem Iuda, eo quod contempsit eum auxilio, & contemptui habuit Dominum.

20 Adduxitque contra eum Thelgathphal-nasar regem Assyriorum, qui & afflixit eum, & nullum in illius regno vastavit.

21 Igitur Achaz, spoliata domo Domini, & domo regum ac palatio ipso, dedit regi Assyriorum munera, & tamen nihil ei profuit.

22 Insuper & tempore angustiarum suarum auxit contemptum in Dominum, ipse per se rex Achaz,

23 Immolavit diis Damasci victimas percussoribus suis, & dixit: Dii regum Syria auxiliantur eis, quos ego placabo hostijs, & aderunt mihi, cum e contrario ipsi fuerint ruina ei, & universo Israël.

24 Direptis itaque Achaz omnibus vasis domus Dei, atque contractis, clausit januas templi Dei, & fecit sibi altaria in universis angulis Ierusalem.

25 In omnibus quoque tribus Iuda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit Dominum Deum patrum suorum.

26 Reliqua autem sermonum ejus, & omnium operum suorum priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Iuda & Israël.

27 Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate Ierusalem: neque receperunt eum in sepulchra regum Israël. Regnavitque Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XXIX.

Ezechias abolitum Dei cultum, apertis templo, restituitque sacerdotibus, Levitis & cantantibus, instaurat, oblatis plurimis holocaustis & sacrificijs cum ingenti letitia.

1 **I**gitur Ezechias regnare cepit: cum viginti quinque esset anno um, & vigintinovem annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Abia filia Zachariae.

2 Fecitque quod erat placitum in conspectu Domini, juxta omnia quae fecerat David pater ejus.

3 Ipse anno & mense primo regni sui, aperuit vulvas domus Domini, & instauravit eas.

4 Adduxitque sacerdotes atque Levitas, & congregavit eos in plateam orientalem.

5 Dixitque ad eos: Audite me Levites, & sanctificamini, mundate domum Domini Dei patrum vestrorum, & auferite omnem immunditiam de sanctuario.

6 Peccaverunt patres nostri, & fecerunt malum in conspectu Domini Dei nostri, derelinquentes eum: averterunt facies suas à tabernaculo Domini, & prae-buerunt dorsum.

7 Clauserunt ostia, quae erant in porticu, & extinxerunt lucernas, incessumque non adoleverunt, & holocausta non obtulerunt in sanctuario Deo Israël.

8 Concitatus est itaque furor Domini super Iudam & Ierusalem, tradiditque eos in commotionem, & in interitum, & in sibi-lum, sicut ipsi ceteris oculis vestris.

9 En, corruerunt patres nostri gradibus: filii nostri, & filiae nostrae, & conjuges captivae ductae sunt, propter hoc scelus.

10 Nunc ergo placet mihi ut incamur foedus cum Domino Deo Israël, & avertet à nobis futuram iram suam.

11 Filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus ut stetis coram eo, & ministratis illi, colatisque eum, & clementis ei incensum.

12 Surrexerunt ergo Levites: Mahath filius Amasai, & Joel filius Azariae, de filiis Caath: Porro de filiis Merari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Isalaeel. De filiis autem Gerson, Ioah filius Zennai, & Eden filius Ioah.

13 Avero de filiis Elisaphan, Samri, & Iahiel. De filiis quoque Alaph, Zacharias, & Mathanias.

14 Necnon de filiis Herman, Iahiel, & Seie: Sed & de filiis Idihun, Semeias, & Oziel.

15 Congregaveruntque fratres suos, & sanctificati sunt, & ingressi sunt juxta mandatum regis & imperium Domini, ut expiarent domum Dei.

16 Sacerdotes quoque ingressi templum Domini ut sanctificarent illud, exulerunt omnem immunditiam, quam intro repere-rant in vestibulo domus Domini, quam tulerunt Levites, & asportaverunt ad torrentem Cedron foras.

17 Coeperunt autem prima die mensis primi mundare, & in die octavo ejusdem mensis ingressi sunt porticum templi Domini, expiaveruntque templum diebus octo, & in die sextadecima mensis ejusdem, quod coeperant inpleverunt.

18 Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem, & dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum Domini, & altare holocausti, vasque ejus, necnon & mensam propositionis cum omnibus vasis suis.

19 Cunctamque templi suppellectilem, quam polluerat rex Achaz in regno suo, postquam praevaricatus est: & ecce exposita sunt omnia coram altare Domini.

20 Confurgensque diluculo Ezechias rex, adunavit omnes principes civitatis, & ascendit in domum Domini:

21 Obruleruntque simul tauros septem, & arietes septem, agnos septem, & hircos septem, pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro Iuda, dixitque sacerdotibus filiis Aaron ut offerrent super altare Domini.

22 Mactaverunt igitur tauros, & susceperunt sanguinem sacerdotes, & fuderunt illum super altare, mactaverunt etiam arietes, & illorum sanguinem super altare fuderunt, immolaveruntque agnos, & fuderunt super altare sanguinem.

23 Applicaverunt hircos pro peccato, coram rege & universa multitudine, imposeruntque manus suas super eos.

24 Et immolaverunt illos sacerdotes, & asperferunt sanguinem eorum coram altare pro piaculo universi Israël: pro omni quippe Israël praecepta regis in holocaustum fieret, & pro peccato.

25 Constituit quoque Levitas in domo Domini, cum cymbalis & psalterijs & citharis, secundum dispositionem David regis & Gad Videntis, & Nathan prophetae.

translata erat Nabuchodonosor rex Babylo-
nis in Babylonem, & reversi sunt in Ieru-
salem & Iudam, unusquisque in civitatem
suam.

2 Qui venerunt cum Zorobabel, Iosue,
Nehemia, Sazai, Rahelai, Mardochai,
Belsai, Mesphar, Beguai, Rehum, Baana.
Numerus virorum populi Israël:

3 Filii Pharos, duo millia centum se-
ptuaginta duo.

4 Filii Sapharia, trecenti septuaginta duo.

5 Filii Aiea, septingenti septuaginta
quique.

6 Filii Phahath Moab, filiorum Iosue:
Joab, duo millia octingenti duodecim.

7 Filii Ælam, mille ducenti quinquaginta
quatuor.

8 Filii Zathua, nongenti quadraginta-
quique.

9 Filii Zachai, septingenti sexaginta.

10 Filii Bani, sexcenti quadraginta duo.

11 Filii Bebai, sexcenti viginti tres.

12 Filii Azgad, mille ducenti viginti duo.

13 Filii Adoniam, sexcenti sexaginta sex.

14 Filii Beguai, duo millia quinquaginta
sex.

15 Filii Adin, quadringenti quinquaginta
quatuor.

16 Filii Ather, qui erant ex Ezechia, no-
naginta octo.

17 Filii Besai, trecenti viginti tres.

18 Filii Iora, centum duodecim.

19 Filii Hasum, ducenti viginti tres.

20 Filii Gebbar, nonaginta quinque.

21 Filii Bethlehem, centum viginti tres.

22 Viri Netupha, quinquaginta sex.

23 Viri Anathoth, centum viginti octo.

24 Filii Azmaverh, quadraginta duo.

25 Filii Cariathiarim, Cephira, & Beroth,
septingenti quadraginta tres.

26 Filii Rama & Gabaa, sexcenti viginti
unus.

27 Viri Machmas, centum viginti duo.

28 Viri Bethel & Hai ducenti viginti tres.

29 Filii Nebo, quinquaginta duo.

30 Filii Megbis, centum quinquaginta sex.

31 Filii Ælam alterius, mille ducenti
quinquaginta quatuor.

32 Filii Harim, trecenti viginti.

33 Filii Lod, Hadid, & Obo, septingenti
viginti quinque.

34 Filii Iericho, trecenti quadraginta-
quinque.

35 Filii Senaa, tria millia sexcenti tri-
ginta.

36 Sacerdotes: Filii Iadaia in domo Io-
sue, nongenti septuaginta tres.

37 Filii Immer, mille quinquaginta duo.

38 Filii Pheshur, mille ducenti quadra-
ginta septem.

39 Filii Harim, mille decem & septem.

40 Levitæ: Filii Iosue & Cedmihel filio-
rum Odoviz, septuaginta quatuor.

41 Cantores: Filii Asaph, centum vigin-
ti octo.

42 Filii Ianihorum, filii Sellum, filii Ater,
filii Telmon, filii Accub, filii Harita, filii
Sobai: universi centum triginta novem.

43 Nathinæ: filii Siha filii Hasupha, filii
Tabbaoth.

44 Filii Ceros, filii Siaz, filii Phadon.

45 Filii Lebana, filii Hagaba, filii Accub.

46 Filii Hagab, filii Samai, filii Hanan.

47 Filii Gaddel, filii Gaher, filii Kaia.

48 Filii Rasi, filii Necoda, filii Gazam.

49 Filii Aia, filii Phasea, filii Belee.

50 Filii Akena, filii Munim, filii Naphusim.

51 Filii Bachuc, filii Hacupha, filii Harhur.

52 Filii Bistath, filii Mahida, filii Harfa.

53 Filii Bercoz, filii Sisara, filii Thema.

54 Filii Nasia, filii Haripha.

55 Filii servorum Salomonis, filii Sotai,
filii Sopheret, filii Pharuda.

56 Filii Iala, filii Dercon, filii Geddel.

57 Filii Saphatia, filii Haril, filii Phoeche-
reth, qui erant de Alebaim, filii Ami.

58 Omnes Nathinæ, & filii servorum Sa-
lomonis, trecenti nonaginta duo.

59 Echi qui ascenderunt de Thelmala,
Theharfa, Cherub, & Adon, & Emer: & non
potuerunt indicare domum patrum suorum
& semen suum, utrum ex Israël essent.

60 Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda,
sexcenti quinquaginta duo.

61 Et de filiis sacerdotum: filii Hobia, fi-
lii Accos, filii Beizellai qui accepit de fi-
liabus Beizellai, Galaaditis, uxorem, &
vocatus est nomine eorum:

62 Hi quæsierunt scripturam genealogiæ
sue, & non invenerunt, & ejecti sunt de
sacerdotio.

63 Et dixit Athersatha eis, ut non come-
derent de Sancto sanctorum donec surgeret
sacerdos doctus atque perfectus.

64 Omnis multitudo quasi unus, quadra-
ginta duo millia trecenti sexaginta:

65 Exceptis servis eorum, & ancillis, qui erant
septem millia trecenti triginta septem: & in
ipsis cantores & que cantatrices ducenti.

66 Equi eorum septingenti triginta sex,
mulæ eorum, ducenti quadraginta quinque.

67 Cameli eorum, quadringenti triginta-
quinque, asini eorum, sex millia septin-
genti viginti.

68 Et de principibus patrum, cum ingre-
derentur templum Domini, quod est in Ie-
rusalem, sponte obmulerunt in domum Dei
ad extruendam eam in loco suo.

69 Secundum vires suas dederunt impen-
sas operis, auri solidos sexaginta millia, &
mille, argenti mœas quinque millia, & ve-
stes sacerdotales eorum.

70 Habitaverunt ergo sacerdotes, & Levi-
tæ, & de populo, & cantores, & ianitores,
& Nathinæ, in urbibus suis, universique
Israël in civitatibus suis.

C A P V T III.

*Convocato populo in Ierusalem extruitur altare,
super quo victimæ offeruntur; celebratur quoque se-
ptem diebus festum tabernaculorum; & secundo re-
versionis anno templum fundatur, populo vocife-
rante partim ex gaudiis, partim ex fletu.*

1 **I**amque venerat mensis septimus, &
erant filii Israël in civitatibus suis:
congregatus est ergo populus quasi vir
unus in Ierusalem:

2 Et surrexit Iosue filius Iosedec, & fra-
tres eius sacerdotes, & Zorobabel filius
Salathiel, & fratres eius, & ædificaverunt
altare Dei Israël, ut offerrent in eo holo-

12 quoque & sacerdotes, per organa, quæ suo officio congruebant.

22 Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum, qui habebant intelligentiam bonam super Domino, & comederunt septem diebus solennitatis, immolantes victimas pacificorum, & laudantes Dominum Deum patrum suorum.

23 Placuitque universæ multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod & fecerunt cum ingenti gaudio.

24 Ezechias enim rex Iuda præbuerat multitudinī mille tauros, & septem millia ovium: principes vero dederant populo tauros mille, & oves decem millia: sanctificata est ergo sacerdotū plurima multitudo.

25 Et hilaritate perfusa omnis turba Iuda tam sacerdotum & Levitarum, quam universæ frequentiæ, quæ venerat ex Israël: profelytorum quoque de terra Israël, & habitantium in Iuda.

26 Factaque est grandis celebritas in Ierusalem, qualis à diebus Salomonis filii David regis Israël in ea urbe non fuerat.

27 Surrexerunt autem sacerdotes atque Levitæ benedicentes populo: & exaudita est vox eorum, pervenitque oratio in habitaculum sanctum cæli.

C A P V T X X X I.

Populus idola lucosque in Iuda & Ephraim demolitur; Ezechias sacerdotes & Levitas componit in ordinem ministerii: populo autem abundantissime offerente constituntur, factis horreis, qui servarent ac distribuerent Levitico generi quæ oblata erant.

1 Cumque hæc fuissent rite celebrata, ingressus est omnis Israël, qui inventus fuerat in urbibus Iuda, & fregerunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, & altaria destruxerunt, non solum de universo Iuda & Benjamin, sed & de Ephraim quoque & Manasse, donec penitus everterent: reversique sunt omnes filii Israël in possessiones & civitates suas.

2 Ezechias autem constituit turmas sacerdotales & Leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam Levitarum, ad holocausta & pacifica ut ministrarent & confiterentur, canerentque in portis castrorum Domini.

3 Pars autem regis erat ut de propria ejus substantia offerretur holocaustum, mane semper & vespere, Sabbatis quoque, & calendis, & sollemnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moyfi.

4 Præcepit etiam populo habitantium Ierusalem, ut darent partes sacerdotibus, & Levitis, ut possent vacare legi Domini.

5 Quod cum percrebruiſſet in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israël frumenti, vini, & olei, mellis quoque: & omnium, quæ gignit humus, decimas obtulerunt.

6 Sed & filii Israël & Iuda, qui habitabant in urbibus Iuda, obtulerunt decimas boum & ovium, decimasque sanctorum, quæ voverant Domino Deo suo: atque universa portantes, fecerunt acervos plurimos.

7 Mense tertio coeperunt acervorum ja-

cere fundamenta, & mense septimo compleverunt eos.

8 Cumque ingressi fuissent Ezechias & principes ejus, viderunt acervos, & benedixerunt Domino ac populo Israël.

9 Interrogavitque Ezechias sacerdotes & Levitas, cur ita jacerent acervi.

10 Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc, dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus, & saturati sumus, & remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista, quam cernis.

11 Præcepit igitur Ezechias ut præpararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent,

12 Intulerunt tam primitias, quam decimas, & quæcumque voverant, fideliter. Fuit autem præfectus eorum Chonenias Levita, & Semei frater ejus, secundus.

13 Post quem Iahiel, & Azarias, & Nathath, & Aiael, & Ierimoth, Iozabad quoque, & Eli-I, & Iesmachias, & Mahath, & Banaias, præpositi sub manibus Chonenias, & Semei fratris ejus, ex imperio Ezechias regis & Azariæ pontificis domus Dei, ad quos omnia perinebant.

14 Core vero filius Iemna Levites & janitor orientalis portæ, præpositus erat iis quæ sponte offerebantur Domino, primitiisque & consecratis in Sancta sanctorum.

15 Et sub cura ejus Eden, & Benjamin, Iosue, & Semeias, Amarias quoque & Sechenias, in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atque majoribus:

16 Exceptis matibus ab annis tribus & supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, & quidquid per singulos dies conducebant in ministerio, atque observationibus juxta divisiones suas.

17 Sacerdotibus per familias, & Levitis & vigesimo anno & supra, per ordines & turmas suas,

18 Universæque multitudinī, tam uxoribus, quam liberis eorum utriusque sexus, fideliter cibi, de his quæ sanctificata fuerant, præbebantur.

19 Sed & filiorum Aaron per agros, & suburbana urbium singularum, dispositi erant viri, qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus & Levitis.

20 Fecit ergo Ezechias universa quæ diximus in omni Iuda: operatusque est bonum & rectum & verum, coram Domino Deo suo.

21 In universa cultura ministerii domus Domini juxta legem & ceremonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo: fecitque & prosperatus est.

C A P V T X X X I I.

Sennacherib, Iudam invadente & Deum cæli blasphemante, Ezechias populum hortatur fidere in Domino, à quo ille minis & blasphemis nititur eum aversare: orantibus autem Ezechias & Elia, angelus dissipat exercitum Sennacherib, qui fugiens à filiis occiditur: tunc Ezechias nimia felicitate elatus, Deum offendit, cui impius filius Manasse succedit.

† 4.

Regum

28.13.

Isai.

36.1.

Eccli.

48.20.

1 Post quæ & huiusmodi veritatem, venit † Sennacherib rex Assyriorum, & ingressus Iudam, obsedit civitates munitas, volens eas capere.

2 Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib, & totum belli impetum verti contra Ierusalem,

3 Inito cum principibus consilio, virisque fortissimis, ut obturarent capita fontium, qui erant extra urbem: & hoc omnium decernente sententia,

4 Congregavit plurimam multitudinem, & obturaverunt cunctos fontes, & rivum qui fluebat in medio terræ, dicentes: Ne veniant reges Assyriorum, & inveniant aquarum abundantiam.

5 Adificavit quoque, agens industriè, omnem murum, qui fuerat dissipatus, & extruxit turres desuper, & forinsecus alterum murum: Instauravitque Mello in civitate David, & fecit universi generis armaturam & clypeos.

6 Constituitque principes bellatorum in exercitu: & convocavit universos in platea portæ civitatis, ac locutus est ad eos eorum dicens:

7 Viriliter agite, & confortamini: nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem quæ est cum eo: multo enim plures nobiscum sunt, quam cum illo.

8 Cum illo enim est brachium carneum: nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. Confortatusque est populus, huiusmodi verbis Ezechie regis Iuda.

9 Quæ postquam gesta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum servos suos in Ierusalem (ipse enim cum universo exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechiam regem Iuda, & ad omnem populum qui erat in urbe, dicens.

10 Hæc dicit Sennacherib rex Assyriorum: In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in Ierusalem?

11 Nam Ezechias decipit vos, ut tradat mori in fame & siti, affirmans quod Dominus Deus vester liberet vos de manu regis Assyriorum?

12 Numquid non est iste Ezechias, qui destruxit excelsa illius, & altaria, & præcepit Iuda & Ierusalem, dicens: Coram altari uno adorabitis, & in ipso comburetis incensum?

13 An ignoratis quæ ego fecerim, & patres mei, cunctis terrarum populis? numquid prævaluerunt dii gentium, omniumque terrarum, liberare regionem suam de manu mea?

14 Quis est de universis diis gentium quas vastaverunt patres mei, qui potuerit eruere populum suum de manu mea, ut posset etiam Deus vester eruere vos de hac manu?

15 Non vos ergo decipiat Ezechias, nec vana persuasione deludat, neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium, &que regnorum liberare populum suum de manu mea, & de manu patrum meorum, consequenter nec Deus vester po-

terit eruere vos de manu mea.

16 Sed & alia multa locuti sunt servi eius contra Dominum Deum, & contra Ezechiam servum eius.

17 Epistolas quoque scripsit plenas blasphemie in Dominum Deum Israël, & locutus est adversus eum: Sicut dii gentium ceterarum non potuerunt liberare populum suum de manu mea, sic & Deus Echie eruere non poterit populum suum de manu ista.

18 Insuper & clamore magno, lingua Iudaica, contra populum qui sedebat in muris Ierusalem, personabat, ut terreret eos, & caperet civitatem.

19 Locutusque est contra Deum Ierusalem, sicut adversum deos populorum terræ, opera manuum hominum.

20 Oraverunt igitur, Ezechias rex, & Isaias filius Amos propheta, adversum hanc blasphemiam, ac vociferati sunt usque in cælum.

21 Et misit Dominus angelum, qui percussit omnem virum robustum, & bellatorem, & principem exercitus regis Assyriorum: reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui, filii qui egressi fuerant de utero ejus, interfecerunt eum gladio.

22 Salvavitque Dominus Ezechiam & habitatores Ierusalem de manu Sennacherib regis Assyriorum & de manu omnium, & præstitit eis quietem per circuitum,

23 Multi etiam deferrebant hostias & sacrificia Domino in Ierusalem, & munera Echie regi Iuda: qui exaltatus est post hæc coram cunctis gentibus.

24 † In diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem, & oravit Dominum exaudivitque eum, & dedit ei signum.

25 Sed non juxta beneficia, quæ acceperat, retribuit, quia elevatum est cor ejus: & facta est contra eum ira, & contra Iudam & Ierusalem.

26 Humiliatusque est postea, eo quod exaltatum fuisset cor ejus, tam ipse quam habitatores Ierusalem: & idcirco non venit super eos ira Domini in diebus Echie.

27 Fuit autem Ezechias dives, & inclutus valde, & thesauros sibi plurimos congregavit argenti & auri & lapidis pretiosi, aromatum, & armorum universi generis, & vasorum magni pretii.

28 Apothecas quoque frumenti, vini, & olei, & præsepia omnium jumentorum, caulasque pecorum,

29 Et urbes ædificavit sibi: habebat quippe greges ovium & armentorum innumerabiles, eo quod dedisset ei Dominus substantiam multam nimis.

30 Ipse est Ezechias, qui obturavit superiorem fontem aquarum Gihon, & avertit eas subter ad occidentem urbis David: in omnibus operibus suis fecit prospere quæ voluit.

31 Atamen in legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de potentia, quid accideret super terram, dereliquit eum Deus, ut tentaretur.

† 7ob
2.11.† 4.
Regum
20.8.
Isai.
38.1.

caretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde ejus.

22 Reliquia autem sermonum Ezechias, & misericordiarum ejus, scripta sunt in visione Iſaie filii Amon prophetae, & in Libro regum Iuda & Iſraël.

23 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, & sepelierunt eum super sepulchra filiorum David: & celebravit ejus exequias universus Iuda, & omnes habitatores Ierusalem: regnavitque Manasses filius ejus pro eo.

CAPUT XXXIII.

Manasses ob suas impietates captivus in Babylonem ducitur, in qua afflictione ad Deum conversus, sua regna constituitur, & idola abiecit Dei cultum restituit: cui impius filius Amon succedit: & huc à filiis interfecit, regnat pius ejus filius Josias.

† 4. Regum 21.1. 1 **D**odecimque annorum erat Manasses cum regnare cœpisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem.

2 Fecit autem malum coram Domino, juxta abominationes gentium, quas subvertit Dominus coram filiis Iſraël.

3 Et conversus instauravit excelsa, quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus: construxitque aras Baalim, & fecit lucos, & adoravit omnem miliciam cæli, & coluit eam.

† 2. Regum 7.10. 4 Edificavit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus: † In Ierusalem erit nomen meum in æternum.

5 Edificavit autem ea cuncto exercitui cæli, in duobus atriis domus Domini.

6 Transireque fecit filios suos per ignem in Valle benennon: observabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos, & incantatores: multaque mala operatus est coram Domino, ut irritaret eum:

† 3. Regum 8.12. 7 Sculptile quoque & conflatile signum posuit in domo Dei, de qua locutus est Deus ad David, & ad Salomonem filium ejus, dicens: In domo hac & in Ierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Iſraël, ponam nomen meum in sempiternum.

8 Et moveri non faciam pedem Iſraël de terra, quam tradidi patribus eorum: ita dumtaxat si custodierint facere quæ præcepi eis, cunctamque legem & ceremonias, atque judicia per manum Moyſi.

9 Igitur Manasses seduxit Iudam, & habitatores Ierusalem, ut facerent malum super omnes gentes, quas subverterat Dominus à facie filiorum Iſraël.

10 Locutusque est Dominus ad eum, & ad populum illius, & attendere noluerunt.

11 Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum: ceperuntque Manassim, & vinctum catenis atque compedibus duxerunt in Babylonem.

12 Qui postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum: & egit poenitentiam valde coram Deo patrum suorum.

13 Deprecatusque est eum, & obsecravit in mente: & exaudivit orationem ejus, reduxitque eum Ierusalem in regnum suum, & cognovit Manasses quod Dominus ipse esset Deus.

14 Post hæc edificavit murum extra ci-

vitatem David, ad occidentem Gihon in convalle, ab introitu portæ piscium per circuitum usque ad Ophel, & exaltavit illum vehementer: constituitque principes exercitus in cunctis civitatibus Iuda munitis.

15 Et abstulit deos alienos, & simulacrum de domo Domini, aras quoque, quas fecerat in monte domus Domini, & in Ierusalem, & projecit omnia extra urbem.

16 Porro instauravit altare Domini, & immolavit super illud victimas, & pacifica, & laudem: præcepitque Iudæ ut serviret Domino Deo Iſraël.

17 Attamen adhuc populus immolabat in excelsis Domino Deo suo.

18 Reliquia autem gestorum Manasse: & obsecratio ejus ad Deum suum: verba quoque Videntium, qui loquebantur ad eum in nomine Domini Iſraël, continentur in sermonibus regum Iſraël.

19 Oratio quoque ejus & exauditio, & cuncta peccata atque contemptus, loca etiam in quibus ædificavit excelsa, & fecit lucos & statuas, antequam ageret poenitentiam, scripta sunt in sermonibus Hoſai.

20 Dormivit ergo Manasses cum patribus suis, & sepelierunt eum in domo sua: regnavitque pro eo filius ejus Amon.

21 Vigintiduorum annorum erat Amon cum regnare cœpisset, & duobus annis regnavit in Ierusalem.

22 Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus: & cunctis idolis, quæ Manasses fuerat fabricatus, immolavit atque servivit.

23 Et non est reveritus faciem Domini, sicut reveritus est Manasses, pater ejus: & multo majora deliquit.

24 Cumque conjurassent adversus eum servi sui, interfecerunt eum in domo sua.

25 Porro reliqua populi multitudo, cæsis iis, qui Amon percusserant, constituit regem Josiam filium ejus pro eo.

CAPUT XXXIV.

Josias idolorum cultu sublato, templum instauravit, & legem libri contempnit, ex illius præscripto omnia constituit, & convocato populo leſtque libro, fœdus cum Domino percussit.

† 4. Regum 22.1. 1 **O**ctoque annorum erat Josias cum regnare cœpisset, & triginta & uno anno regnavit in Ierusalem.

2 Fecitque quod erat rectum in conspectu Domini, & ambulavit in viis David patris sui: non declinavit neque ad dexteram, neque ad sinistram.

3 Octavo autem anno regni sui, cum adhuc esset puer, cœpit quærere Deum patris sui David: & duodecimo anno postquam regnare cœperat, mundavit Iudam & Ierusalem ab excelsis, & lucis, simulacrisque & sculptilibus.

4 Destruxeruntque coram eo aras Baalim: & simulacra, quæ superposita fuerant, demoliti sunt: lucos etiam, & sculptilia succidit atque comminuit: & super tumulos eorum, qui eis immolare consueverant, fragmenta dispersit.

5 Oſſa præterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundavitque Iudam & Ierusalem.

6 Sed & in urbibus Manasse, & Ephraim, & Simeon, usque Nephthali, cuncta subvertit.

7 Cumque altaria dissipasset, & lucos & sculptilia contrivisset in frusta, cunctaque delubra demolitus esset de universa terra Israël, reversus est in Ierusalem.

8 Igitur anno octavodecimo regni sui, mundata jam terra, & templo Domini, misit Saphan filium Eieliz, & Maasiam principem civitatis, & Ioha filium Ioachaz & commentariis, ut instaurarent domum Domini Dei sui.

9 Qui venerunt ad Helciam sacerdotem magnam: acceptamque ab eo pecuniam, quæ illata fuerat in domum Domini, & quam congregaverant Levitæ, & janitores, de Manasse, & Ephraim, & universis reliquis Israël, ab omni quoque Iuda, & Benjamin, & habitatoribus Ierusalem,

10 Tradiderunt in manibus eorum, qui præerant operariis in domo Domini, ut instaurarent templum, & infirma quæque facerent.

11 At illi dederunt eam artificibus, & cæmentariis, ut emerent lapides de lapidinis, & ligna ad commissuras ædificii, & ad conignationem domorum, quas destruxerant reges Iuda.

12 Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem præpositi operantium, Iahath & Abdias de filiis Merari, Zacharias & Mossollam de filiis Caath, qui urgebant opus: omnes Levitæ scientes organis canere.

13 Super eos vero, qui ad diversos usus onera portabant, erant scribæ, & magistri de Levitis janitores.

14 Cumque efferrent pecuniam, quæ illata fuerat in templum Domini, reperit Helcias sacerdos Librum legis Domini per manum Moysi.

15 Et ait ad Saphan scribam: Librum legis inveni in domo Domini: & tradidit ei.

16 At ille intulit volumen ad regem, & nuntiavit ei dicens: Omnia quæ dedisti in manu servorum tuorum, ecce complentur.

17 Argentum, quod repertum est in domo Domini, conflaverunt: datumque est præfectis artificum, & diversa opera fabricantium.

18 Præterea tradidit mihi Helcias sacerdos hunc librum. Quem cum rege præsentem recitasset,

19 Audissetque ille verba legis, scidit vestimenta sua:

20 Et præcepit Helciæ, & Ahicam filio Saphan, & Abdon filio Micha, Saphan quoque scribæ, & Asaæ servo regis, dicens:

21 Ite, & orate Dominum pro me, & pro reliquiis Israël & Iuda, super universis sermonibus Libri istius, qui repertus est: magnus enim furor Domini stillavit super nos, eo quod non custodierint patres nostri verba Domini, ut facerent omnia quæ scripta sunt in isto volumine.

22 Abiit ergo Helcias, & hi qui simul à rege missi fuerant, ad Oldam prophetidem, uxorem Seltum filii Thecuath, filii Hasra custodis vestium: quæ habitabat in Ierusalem. In Secunda: & locuti sunt ei verba, quæ supra narravimus.

23 At illa respondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Dicite viro, qui misit vos ad me:

24 Hæc dicit Dominus: Ecce ergo inducam mala super locum istum, & super habitatores ejus, cunctaque maledicta quæ scripta sunt in Libro hoc, quem legerunt coram rege Iuda.

25 Quia dereliquerunt me, & sacrificaverunt diis alienis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum, idcirco stillabit furor meus super locum istum, & non extinguetur.

26 Ad regem autem Iuda, qui misit vos pro Domino deprecando, sic loquimini: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Quoniam audisti verba voluminis,

27 Atque emollitum est cor tuum, & humiliatus es in conspectu Dei, super his quæ dicta sunt contra locum hunc, & habitatores Ierusalem, reveritusque faciem meam, scidisti vestimenta tua, & flevisisti coram me: ego quoque exaudivi te, dicit Dominus.

28 Iam enim colligam te ad patres tuos, & infereris in sepulcrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omne malum, quod ego inducturus sum super locum istum, & super habitatores ejus. † Retulerunt itaque † 4.

29 At ille convocatis universis majoribus † 4. Regum. 23.1.

navu Iuda & Ierusalem, 30 Ascendit in domum Domini, unaque omnes viri Iuda & habitatores Ierusalem sacerdotes & Levitæ, & cunctus populus à minimo, usque ad maximum. Quibus audientibus in domo Domini, legit rex omnia verba voluminis:

31 Et stans in tribunali suo, percussit fœdus coram Domino, ut ambularet post eum, & custodiret præcepta, & testimonia, & justificationes ejus, in toto corde suo, & in tota anima sua, faceretque quæ scripta sunt in volumine illo, quod legerat.

32 Adjuravit quoque super hoc omnes, qui reperti fuerant in Ierusalem & Benjamin: & fecerunt habitatores Ierusalem juxta pactum Domini Dei patrum suorum.

33 Abstulit ergo Iosias cunctas abominaciones de universis regionibus filiorum Israël: & fecit omnes, qui residui erant in Israël, servire Domino Deo suo. Cunctis diebus ejus non recesserunt à Domino Deo patrum suorum.

CAPUT XXXV.

Immolato Phæse maxima cum solemnitate plurimisque victimis, Iosias festum azymorum septem diebus celebravit: deinde contra regem Aegypti pugnare tentans, graviterque vulneratus, moritur cum ingenti omnium luctu, & præsentem Ieremiam propheta.

1 Fecit † autem Iosias in Ierusalem Phæse Domino, quod immolatum est † 4. Regum. 23.2.

2 Et constituit sacerdotes in officiis suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo Domini.

3 Levitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israël, sanctificabatur Domino, locus est: Pone orem in sanctuario templi,

templi, quod ædificavit Salomon filius David rex Israel, nequaquam enim eam ultra portabilis, nunc autem ministrare Domino Deo vestro, & populo ejus Israel.

4 Et præparate vos per domos & cognationes vestras, in divisionibus singulorum, sicut præcepit David rex Israel, & descripsit Salomon filius ejus.

5 Et ministrare in sanctuario per familias utrasque Leviticæ,

6 Et sanctificati immolate Phase: fratres etiam vestros, ut possint juxta verba quæ locutus est Dominus in manu Moyfi facere, præparate.

7 Dedit præterea Iosias omni populo qui ibi fuerat inventus in solemnitate Phase, agnos & hædos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, boum quoque tria millia, hæc de regis universa substantia.

8 Duces quoque ejus, sponte quod voverant, obtulerunt, tam populo, quam sacerdotibus, & Levitis. Porro Helcias, & Zacharias, & Iahiel, principes domus Domini, dederunt sacerdotibus ad faciendum Phase pecora commixta duo millia sexcenta, & boves trecentos.

9 Choenias autem, & Semeias, etiam Nathanael, fratres ejus, nec non Hasabias, & Iehiel, & Iozabad, principes Levitarum, dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Phase quinque millia pecorum, & boves quingentos.

10 Præparatumque est ministerium, & steterunt sacerdotes in officio suo: Levitæ quoque in turris, juxta regis imperium.

11 Et immolatum est Phase: asperferuntque sacerdotes manu sua sanguinem, & Levitæ detraxerunt pelles holocaustorum.

12 Et separaverunt ea ut darent per domos & familias singulorum, & offerrentur Domino, sicut scriptum est in Libro Moyfi: de bobus quoque fecerunt similiter.

13 Et assaverunt Phase super ignem, juxta quod in lege scriptum est: pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & festinato distribuerunt universæ plebi.

14 Sibi autem, & sacerdotibus postea paraverunt: nam in oblatione holocaustorum & adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati: unde Levitæ sibi, & sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis.

15 Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo, juxta præceptum David, & Asaph, & Heman, & Idithun, prophetarum regis: Ianitores vero per portas singulas observabant, ita ut nec puncto quidem discederent à ministerio: quam ob rem & fratres eorum Levitæ paraverunt eis cibos.

16 Omnis igitur cultura Domini rite completa est in die illa, ut facerent Phase, & offerrent holocausta super altare Domini, juxta præceptum regis Iosie.

17 Feceruntque filii Israël, qui reperti fuerant ibi, Phase in tempore illo, & solennitatem azymorum septem diebus.

18 Non fuit Phase simile huic in Israël à diebus Samuelis prophete: sed nec quicquam de cunctis regibus Israël fecit Phase

sicut Iosias, sacerdotibus, & Levitis, & omni Iuda, & Israël qui repertus fuerat, & habitantibus in Ierusalem.

19 Octavodecimo anno regni Iosie hoc Phase celebratum est.

20 Postquam instauraverat Iosias templum, ascendit Nechao rex Aegypti ad pugnandum in Charcamis juxta Euphratem: 23. 29. & processit in occursum ejus Iosias.

21 At ille, missis ad eum nunciis, ait: Quid mihi & tibi est rex Iuda? non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire præcepit: desine adversum Deum facere qui mecum est, ne interficiat te.

22 Noluit Iosias reverti, sed præparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Nechao ex ore Dei: t. verum perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. 12. 11.

23 Ibi quoque vulneratus à sagittariis, dixit pueris suis: Educite me de prælio, quia oppido vulneratus sum.

24 Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum, qui sequebatur eum more regio, & asportaverunt eum in Ierusalem, mortuusque est, & sepultus in mausoleo patrum suorum: & universus Iuda & Ierusalem luxerunt eum.

25 Jeremias maxime: cujus omnes cantores atque cantatrices, usque in præsentem diem, lamentationes super Iosiam replicant, & quasi lex obtinuit in Israël: Ecce scriptum fertur in lamentationibus.

26 Reliquia autem sermonum Iosie & misericordiarum ejus, quæ lege præcepta sunt Domini,

27 Opera quoque illius prima & novissima, scripta sunt in libro regum Iuda & Israël.

CAPUT XXXVI.

Iosia succedit ejus filius Ioachaz, quem Nechao rex Aegypti transfert in Aegyptum, fratremque Eliakim, quem Ioakim nominat, substituit: quo in Babylonem ducto à Nabuchodonosore, regnat filius Ioachin, & hunc rex Assyriorum una cum vase templi in Babylonem abducit, patrumque illius impium Sedeciam substituit, qui Assyriis rebellans, templo ac Ierusalem incensis, transfertur una cum populo in Babylonem, propter regem & populi peccata donec per Cyrum regem Persarum primo anno regni eius redeundi datur facultas.

1 T. Vlit ergo populus terræ Ioachaz filium Iosie, & constituit regem pro patre suo in Ierusalem. 4. 23.

2 Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Ierusalem.

3 Amovit autem eum rex Aegypti cum venisset in Ierusalem, & condemnavit terram centum talentis argenti, & talento auri.

4 Constituitque pro eo regem, t. Eliakim fratrem ejus, super Iudam & Ierusalem: & venit nomen ejus Ioakim: ipsum vero Ioachaz tulit secum, & abduxit in Aegyptum. 1. 11.

5 Viginti quinque annorum erat Ioakim cum regnare cœpisset, & undecim annis regnavit in Ierusalem: fecitque malum coram Domino Deo suo.

6 Contra hunc ascendit Nabuchodonosor.

for rex Chaldaeorum, & vinctum catenis duxit in Babylonem.

7 Ad quam & vasa Domini transtulit, & posuit in templo suo.

8 Reliqua autem verborum Ioachim, & abominationum ejus, quas operatus est, & quæ inventa sunt in eo, continentur in Libro regum Iuda & Israël. Regnavit autem Ioachim filius ejus pro eo.

9 Octo annorum erat Ioachim cum regnare cœpisset, & tribus mensibus, ac decem diebus regnavit in Ierusalem, fecitque malum in conspectu Domini.

10 Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini. † Regem vero constituit Sedeciam patrum ejus super Iudam & Ierusalem.

11 Viginti & unius anni erat Sedecias cum regnare cœpisset, & undecim annis regnavit in Ierusalem.

12 Fecitque malum in oculis Domini Dei sui, nec erubuit faciem Ieremiæ prophetae loquentis ad se ex ore Domini.

13 A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adjuraverat eum per Deum: & induravit cervicem suam & cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Israël.

14 Sed & universi principes sacerdotum, & populus, prævaricati sunt iniquè juxta universas abominationes gentium, & polluerunt domum Domini, quam sanctificaverat sibi in Ierusalem.

15 Mirtebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nunciorum suorum, de nocte confurgens, & quotidie commonens: eo quod parceret populo & habitaculo suo.

16 At illi subscannabant nuncios Dei, & parvipendebant sermones ejus, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum ejus, & esset nulla curatio.

17 Adduxit enim super eos regem Chaldaeorum, & interfecit juvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui: non est misertus adolescentis, & virginis, & senis, nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus ejus.

18 Universaque vasa domus Domini, tam majora, quam minora: & thesauros templi, & regis, & principum, transtulit in Babylonem.

19 Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Ierusalem, universas turres combusserunt, & quidquid pretiosum fuerat, demoliti sunt.

20 Si quis evaserat gladium, ductus in Babylonem servivit regi, & filiis ejus, donec imperaret rex Persarum.

21 Et complectur sermo Domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra sabbata sua: cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum compleretur septuaginta anni.

22 † Anno autem primo Cyri regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem Io urus fuerat per os Ieremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum: qui iussit prædicari in universo regno

suo, etiam per scripturam, dicens:

23 Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ est in Iudæa: quis ex vobis est in omni populo ejus? Sit Dominus Deus suus cum eo, & ascendat.

LIBER PRIMVS ESDRÆ.

CAPVT PRIMVM.

Cyrus, completis 70. captivitatis Babylonicæ annis, divinitus inspiratus redditis vasis templi Salomonis 5400. captivitatem Israelitis relaxat, concedens templi reedificationem.

1 IN anno primo Cyri regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum: & traduxit vocem in omni regno suo, etiam per scripturam dicens:

2 Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ est in Iudæa.

3 Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Ierusalem, quæ est in Iudæa, & ædificet domum Domini Dei Israël, ipse est Deus qui est in Ierusalem.

4 Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adjuvent eum viri de loco suo, argento & auro, & substantia, & pecoribus, excepto quod voluntariè offerunt templo Dei, quod est in Ierusalem.

5 Et surrexerunt principes patrum de Iudæa, & Benjamin, & sacerdotes, & Levitæ, & omnis cuius Deus suscitavit spiritum, ut ascenderent ad ædificandum templum Domini, quod erat in Ierusalem.

6 Universique qui erant in circuitu, adjuverunt manus eorum in vasis argenteis & aureis, in substantia & juventis, in stipellili, exceptis his, quæ sponte obulerant.

7 Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini, quæ tulerat Nabuchodonosor de Ierusalem, & posuerat ea in templo Dei sui.

8 Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mihridasis filii Gazabar, & annumeravit ea Sallabasar principi Iudæ.

9 Et hic est numerus eorum. Phialæ aureæ triginta, phialæ argenteæ mille, cultri vigintinovem, scyphi aurei triginta.

10 Scyphi argentei secundi quadringenti decem, vasa alia mille.

11 Omnia vasa aurea & argentea, quinque millia quadringenta: universa tulit Sallabasar, cum his qui ascendebant de transmigratione Babyloniis in Ierusalem.

CAPVT II.

Numerus revertentium dux Zorobabel & captivitate Babylonica in Ierusalem, ac deservit in reedificationem templi ablatum.

1 Hascenderunt de captivitate quam

*Ierem.
25.12.
Ez. 29.
10.
2. Petr.
36.22.*

*1. Esdr.
2.6.*

translata erat Nabuchodonosor rex Babylo-
nis in Babylonem, & reversi sunt in Ieru-
salem & Iudam, unusquisque in civitatem
suam.

2 Qui venerunt cum Zorobabel, Iosue,
Nehemia, Sazai, Rahelai, Mardochai,
Belsai, Mesphar, Beguai, Rehum, Baana.
Numerus virorum populi Israël:

3 Filii Pharos, duo millia centum se-
ptuaginta duo.

4 Filii Sapharia, trecenti septuaginta duo.

5 Filii Aiea, septingenti septuaginta
quique.

6 Filii Phahath Moab, filiorum Iosue:
Joab, duo millia octingenti duodecim.

7 Filii Ælam, mille ducenti quinquaginta
quatuor.

8 Filii Zathua, nongenti quadraginta-
quique.

9 Filii Zachai, septingenti sexaginta.

10 Filii Bani, sexcenti quadraginta duo.

11 Filii Bebai, sexcenti viginti tres.

12 Filii Azgad, mille ducenti viginti duo.

13 Filii Adoniam, sexcenti sexaginta sex.

14 Filii Beguai, duo millia quinquaginta
sex.

15 Filii Adin, quadringenti quinquaginta
quatuor.

16 Filii Ather, qui erant ex Ezechia, no-
naginta octo.

17 Filii Besai, trecenti viginti tres.

18 Filii Iora, centum duodecim.

19 Filii Hasum, ducenti viginti tres.

20 Filii Gebbar, nonaginta quinque.

21 Filii Bethlehem, centum viginti tres.

22 Viri Netupha, quinquaginta sex.

23 Viri Anathoth, centum viginti octo.

24 Filii Azmaverh, quadraginta duo.

25 Filii Cariathiarim, Cephira, & Beroth,
septingenti quadraginta tres.

26 Filii Rama & Gabaa, sexcenti viginti
unus.

27 Viri Machmas, centum viginti duo.

28 Viri Bethel & Hai, ducenti viginti tres.

29 Filii Nebo, quinquaginta duo.

30 Filii Megbis, centum quinquaginta sex.

31 Filii Ælam alterius, mille ducenti
quinquaginta quatuor.

32 Filii Harim, trecenti viginti.

33 Filii Lod, Hadid, & Oso, septingenti
viginti quinque.

34 Filii Iericho, trecenti quadraginta-
quinque.

35 Filii Senaa, tria millia sexcenti tri-
ginta.

36 Sacerdotes: Filii Iadaia in domo Io-
sue, nongenti septuaginta tres.

37 Filii Immer, mille quinquaginta duo.

38 Filii Pheshur, mille ducenti quadra-
ginta septem.

39 Filii Harim, mille decem & septem.

40 Levitæ: Filii Iosue & Cedmihel filio-
rum Odoviz, septuaginta quatuor.

41 Cantores: Filii Asaph, centum vigin-
ti octo.

42 Filii Ianihorum, filii Sellum, filii Ater,
filii Telmon, filii Accub, filii Harita, filii
Sobai: universi centum triginta novem.

43 Nathinæ: filii Siha filii Hasupha, filii
Tabbaoth.

44 Filii Ceros, filii Siaz, filii Phadon.

45 Filii Lebana, filii Hagaba, filii Accub.

46 Filii Hagab, filii Smilai, filii Hanan.

47 Filii Gaddel, filii Gaher, filii Kaia.

48 Filii Rasi, filii Necoda, filii Gazam.

49 Filii Aia, filii Phasea, filii Bese.

50 Filii Akena, filii Munim, filii Naphusim.

51 Filii Bachuc, filii Hacupha, filii Harhur.

52 Filii Bistath, filii Mahida, filii Harfa.

53 Filii Bercoz, filii Sisara, filii Thema.

54 Filii Nasia, filii Haripha.

55 Filii servorum Salomonis, filii Sotai,
filii Sopheret, filii Pharuda.

56 Filii Iala, filii Dercon, filii Geddel.

57 Filii Saphatia, filii Haril, filii Phoeche-
reth, qui erant de Alebaim, filii Ami.

58 Omnes Nathinæ, & filii servorum Sa-
lomonis, trecenti nonaginta duo.

59 Et hi qui ascenderunt de Thelmala,
Theharfa, Cherub, & Adon, & Emer: & non
potuerunt indicare domum patrum suorum
& semen suum, utrum ex Israël essent.

60 Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda,
sexcenti quinquaginta duo.

61 Et de filiis sacerdotum: filii Hobia, fi-
lii Accos, filii Beizellai qui accepit de fi-
liabus Beizellai, Galaaditis, uxorem, &
vocatus est nomine eorum:

62 Hi quæsierunt scripturam genealogiæ
sue, & non invenerunt, & eiectioni sunt de
sacerdotio.

63 Et dixit Athersatha eis, ut non come-
derent de Sancto sanctorum donec surgeret
sacerdos doctus atque perfectus.

64 Omnis multitudo quasi unus, quadra-
ginta duo millia trecenti sexaginta:

65 Exceptis servis eorum, & ancillis, qui erant
septem millia trecenti triginta septem: & in
ipsis cantores & que cantatrices ducenti.

66 Equi eorum septingenti triginta sex,
mulierum, ducenti quadraginta quinque.

67 Cameli eorum, quadringenti triginta-
quinque, asini eorum, sex millia septin-
genti viginti.

68 Et de principibus patrum, cum ingre-
derentur templum Domini, quod est in Ie-
rusalem, sponte obtrulerunt in domum Dei
ad extruendam eam in loco suo.

69 Secundum vires suas dederunt impen-
sas operis, auri solidos sexaginta millia, &
mille, argenti mœas quinque millia, & ve-
stes sacerdotales eorum.

70 Habitaverunt ergo sacerdotes, & Levi-
tæ, & de populo, & cantores, & ianitores,
& Nathinæ, in urbibus suis, universusque
Israël in civitatibus suis.

C A P V T III.

*Convocato populo in Ierusalem extruitur altare,
super quo victimæ offeruntur; celebratur quoque se-
ptem diebus festum tabernaculorum; & secundo re-
versiois anno templum fundatur, populo vocife-
rante partim ex gaudiis, partim ex fletu.*

1 Et inque venerat mensis septimus, &
erant filii Israël in civitatibus suis:
congregatus est ergo populus quasi vir
unus in Ierusalem:

2 Et surrexit Iosue filius Iosedec, & fra-
tres eius sacerdotes, & Zorobabel filius
Salathiel, & fratres eius, & edificaverunt
altare Dei Israël, ut offerrent in eo holo-

cautomata, sicut scriptum est in lege Moyſi viſi Dei.

3 Collocaverunt autem altare Dei ſuper baſes ſuas, deterreoribus eoſ per circuitum populis terrarum, & obulerunt ſuper illud holocauſtum Domino mane & vespere.

4 Ecce runtque ſolemnitatem tabernaculo- rum, ſicut ſcriptum eſt, & holocauſtum diebus ſingulis per ordinem ſecundum præceptum opus diei in die ſuo.

5 Et poſt hæc holocauſtum iuge, tam in calendis quam in univerſis ſolemnitatibus Domini quæ erant conſecratæ, & in omnibus in quibus ultro offerebatur munus Domino.

6 A primo die menſis ſeptimi cœperunt offerre holocauſtum Domino: porro templum Dei nondum fundatum erat.

7 Dederunt autem pecunias latomis & cæmentariis: cibum quoque, & potum, & oleum, Sidoniis Tyriſque, ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Ioppe, juxta quod præceperat Cyrus rex Perſarum eis.

8 Anno autem ſecundo adventus eorum ad templum Dei in Ieruſalem, menſe ſecundo, cœperunt Zorobabel filius Salathiel, & Joſue filius Joſedec, & reliqui de fratribus eorum ſacerdotes, & Levitæ, & omnes qui venerant de captivitate in Ieruſalem, & conſtituerunt Levitas à viginti annis & ſupra, ut urgerent opus Domini.

9 Stetitque Joſue & filii ejus, & fratres ejus, Cedmihel & filii ejus, & filii Iuda, quaſi vir unus, ut iſtarent ſuper eos qui faciebant opus in templo Dei: filii Hênadad, & filii eorum, & fratres eorum Levitæ.

10 Fundato igitur à cæmentariis templo Domini, ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum tubis: & Levitæ filii Alaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David régis Iſraël.

11 Et concinnebant in hymnis, & conſeſſione Domino: Quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia ejus ſuper Iſraël. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eo quod fundatum eſſet templum Domini.

12 Plurimi etiam de ſacerdotibus & Levitis, & principes patrum, & ſeniores, qui viderant templum prius cum fundatum eſſet, & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna: & multi vociferantes in lætitia elevabant vocem.

13 Nec poterat quiſquam agnoſcere vocem clamoris lætantium, & vocem fleus populi: commixti enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

CAPUT IV.

Iſraëliſte hoſtes Samaritanæ, qui ab Affar miſſi fuerunt ad inhabitandas urbes Samariæ, impediunt templi & urbis inſtaurationem, quod non admittetur ut ſimul ædificentur, & uſque ad ſecundum Darii annum intermitti præcitant.

1 Vidlerunt autem hoſtes Iudæ & Benjamin, quia filii captivitatis ædificarent templum Domino Deo Iſraël:

2 Et accedentes ad Zorobabel, & ad principes patrum, dixerunt eis: Ædificemus

vobiscum, quia ita ut vos, querimus Deus veſtrum: ecce nos inſtauravimus ut victimas à diebus Affar Haddan régis Affar, qui adduxit nos huc.

3 Et dixit eis Zorobabel, & Joſue, & reliqui principes patrum Iſraël: Non eſt vobis & nobis ut ædificemus domum Dei noſtro, ſed nos ipſi ſoli ædificabimus Domino Deo noſtro, ſicut præcepit nobis Cyrus rex Perſarum.

4 Factum eſt igitur, ut populus terræ impediret manus populi Iudæ, & turbaret eos in ædificando.

5 Conduxerunt autem adverſus eos conſiliatores, ut deſtruerent conſilium eorum omnibus diebus Cyri régis Perſarum, & uſque ad regnum Darii régis Perſarum.

6 In regno autem Affueri, in principio regni ejus, ſcripſerunt accuſationem adverſus habitatores Iudæ & Ieruſalem.

7 Et in diebus Artaxerxis, ſcripſit Beſelam Miſtridates, & Thabeel, & reliqui, qui erant in conſilio eorum, ad Artaxerxem Regem Perſarum: epistoſta autem accuſationis ſcripta erat Syriace, & legebatur ſermone Syro.

8 Reum Beeliceem, & Samſai ſcriba, ſcripſerunt epistoſtam unam de Ieruſalem Artaxerxi regi, huiuſcemodi:

9 Reum Beeliceem & Samſai ſcriba, & reliqui conſiliatores eorum, Dinxi, & Apharſathachæi, Terphalæi, Apharſæi, Erchuxi, Babylonii, Suſanechæi, Dievi, & Blamitæ,

10 Et cæteri de gentibus, quas tranſtulit Aſenaphar magnus & glorioſus: & habitare eas fecit in civitatibus Samariæ, & in reliquis regionibus trans flumen in pace.

11 (Hoc eſt exemplar epistoſtæ, quam miſerunt ad eum) Artaxerxi regi: ſervi tui, viri qui ſunt trans fluvium, ſalutem dicunt.

12 Notum ſit regi, quia Iudæi, qui acceſſerunt à te ad nos, venerunt in Ieruſalem civitatem rebellem & peſſimam, quam ædificant, extruentes muros ejus, & parietes componentes.

13 Nunc igitur notum ſit regi, quia ſi civitas illa ædificata fuerit, & muri ejus inſtaurati tributum, & vectigal, & annuos redditus non dabunt, & uſque ad reges hæc noxa perveniet.

14 Nos autem memores ſalis, quod in palatio comedimus, & quia læſiones régis videre nefas ducimus, idcirco miſimus & nuntiavimus regi.

15 Ut recenſeas in libris hiſtoriarum patrum tuorum, & invenies ſcriptum in commentariis: & ſcies quoniam urbs illa, urbs rebellis eſt, & nocens regibus & provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quam ob rem & civitas ipſa deſtructa eſt.

16 Nuntiavimus nos regi, quoniam ſi civitas illa ædificata fuerit, & muri ipſius inſtaurati, poſſeſſionem trans fluvium non habebis.

17 Verbum miſit rex ad Reum Beeliceem & Samſai ſcribam, & ad reliquos qui erant in conſilio eorum habitatores Sama-

riz. & ceteris trans fluvium, salutem dicens & pacem.

18 Accusatio, quam misistis ad nos, manifeste lecta est oratione.

19 Et à me præceptum est: & recensuerunt. Invenieruntque quoniam civitas illa à diebus antiquis adversum reges rebel-
lat, & seditiones, & prælia concitantur in ea:

20 Nam & reges fortissimi fuerunt in Ierusalem, qui & dominati sunt omni regio-
ni, quæ trans fluvium est: tributum quoque & vectigal, & redditus accipiebant.

21 Nunc ergo audite sententiam: Prohi-
beatis viros illos, ut urbs illa non ædifice-
tur, donec si forte à me iustum fuerit.

22 Videte ne negligenter hoc impleatis,
& paulatim crescat malum contra reges.

23 Itaque exemplum edicti Artaxerxis re-
gis lectum est coram Reum Beelteem, &
Samsai scriba, & consiliariis eorum: & abie-
runt festini in Ierusalem ad Iudæos, &
prohibuerunt eos in brachio & robore.

24 Tunc intermissum est opus domus
Domini in Ierusalem, & non fiebat usque
ad annum secundum regn Darii regis Per-
sarum.

C A P V T V.

Aggai & Zacharia prophetarum exhortatione, templi ædificatio repetitur, frustra conantibus hoc impedire principibus qui trans flumen in Samaria constituti erant à rege Assyriorum.

1 Prophetaverunt autem Aggeus pro-
pheta & Zacharias filius Addo, pro-
phetantes ad Iudæos, qui erant in Iudæa &
Ierusalem, in nomine Dei Israël,

2 Tunc surrexerunt Zorobabel filius Sa-
lathiel, & Iosue filius Iosedec, & coeperunt
ædificare templum Dei in Ierusalem, & cum
eis propheta Dei adjuvantes eos.

3 In ipso autem tempore venit ad eos
Thathanai, qui erat dux trans flumen, &
Scharbuzanai, & consiliarii eorum: sicque
dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut
domum hanc ædificaretis, & muros ejus
instauraretis?

4 Ad quod respondimus eis, quæ essent
nomina hominum auctorum ædificationis
illius.

5 Oculus autem Dei eorum factus est su-
per senes Iudæorum, & non potuerunt inhi-
bere eos. Placuitque ut res ad Darium re-
ferretur, & tunc satisfacerent adversus accu-
sationem illam.

6 Exemplar epistolæ, quam misit Thatha-
nai dux regionis trans flumen, & Scharbu-
zanai, & consiliatores ejus Arphasachæi,
qui erant trans flumen ad Darium regem.

7 Sermo, quem miserant ei, sic scriptus
erat: Dario regi pax omnis.

8 Notum sit regi, ille nos ad Iudæam pro-
vinciam, ad domum Dei magni, quæ ædifi-
catur lapide inposito, & ligna ponuntur
in parietibus: opusque illud diligenter ex-
truitur, & crescit in manibus eorum.

9 Interrogavimus ergo senes illos, & ita
dixi eis: Quis dedit vobis potestatem
ut domum hanc ædificaretis, & muros hos
instauraretis?

10 Sed & nomina eorum quaesivimus ab

eis, ut nuntiaremus tibi: scripsimusque
nomina eorum virorum, qui sunt princi-
pes in eis.

11 Huiusmodi autem sermonem respon-
derunt nobis, dicentes: Nos sumus servi
Dei cæli & terræ, & ædificamus templum,
quod erat exstructum ante hos annos mult-
tos, quodque rex Israël magnus ædificave-
rat, & extruxerat.

12 Postquam autem ad iracundiam pro-
vocaverunt patres nostri Deum cæli, tradi-
dit eos in manus Nabuchodonosor regis
Babylonis Chaldæi, domum quoque hanc
destruxit, & populum ejus transfudit in Ba-
bylonem.

13 Anno autem primo Cyri regis Babylo-
nis, Cyrus rex proposuit edictum ut domus
Dei hæc ædificaretur.

14 Nam & vasa templi Dei aurea & ar-
gentea, quæ Nabuchodonosor rulerat de
templo, quod erat in Ierusalem, & aspor-
taverat ea in templum Babylonis, protulit
Cyrus rex de templo Babylonis: & data
sunt Sallabasar vocabulo, quem & princi-
pem constituit,

15 Dixitque ei: Hæc vasa tolle, & vade,
& pone ea in templo, quod est in Ierusalem,
& domus Dei ædificetur in loco suo.

16 Tunc itaque Sallabasar ille venit &
posuit fundamenta templi Dei in Ierusalem,
& ex eo tempore usque nunc ædificatur, &
negdum completum est.

17 Nunc ergo, si videtur regi bonum,
recenseat in bibliotheca regis, quæ est in
Babylone, utrumnam à Cyro rege iustum
fuerit ut ædificaretur domus Dei in Ierusa-
lem, & voluntatem regis super hac re mit-
tat ad nos.

C A P V T VI.

*Darius Cyri decretum de templo extruendo in bi-
bliotheca sua inventum jubet compleri suppeditato
sumptu: templum autem sexto Dario anno absolu-
tum, cum ingenti latitia plurimisque victimis de-
dicatur, ac Pascha septem diebus celebratur.*

1 Tunc Darius rex præcepit: & recen-
suerunt in Bibliotheca librorum,
qui erant repositi in Babylone,

2 Et inventum est in Ecbatanis, quod
est castrum in Medena provincia, volumen
unum, talisque scriptus erat in eo com-
mentarius:

3 Anno primo Cyri regis: Cyrus rex de-
crevit ut domus Dei ædificaretur, quæ est
in Ierusalem, in loco ubi immolent hostias,
& ut ponant fundamenta supportantia alti-
tudinem cubitorum sexaginta, & latitudi-
nem cubitorum sexaginta,

4 Ordines de lapidibus impositis tres, &
sic ordines de lignis novis: superius autem
de domo regis dabuntur,

5 Sed & vasa templi Dei aurea & argen-
tea, quæ Nabuchodonosor rulerat de tem-
plo Ierusalem, & attulerat ea in Babylo-
nem, reddantur, & referantur in templum
in Ierusalem in locum suum, quæ & posita
sunt in templo Dei.

6 Nunc ergo Thathanai dux regionis,
quæ est trans flumen, Scharbuzanai, & con-
siliarii vestri Apharsachæi, qui estis trans
flumen, procui recedere ab illis,

7 Et

7 Et dimittite fieri templum Dei illud
duce Iudæorum, & a senioribus eorum, ut
domum Dei illam ædificent in loco suo.

8 Sed & a me præceptum est, quid oporteat fieri a presbyteris Iudæorum illis, ut ædificentur domus Dei, scilicet ut de arca regis, id est, de tributis, quæ dantur de regione trans flumen, studiosè sumptus dentur viris illis, ne impediatur opus.

9 Quod si necesse fuerit, & vitulos, & agnos, & hœdos in holocaustum Deo cæli, frumentum, sal, vinum, & oleum, secundum ritum sacerdotum, qui sunt in Ierusalem, detur eis per singulos dies, ne sit in aliquo querimonia.

10 Et offerant oblationes Deo cæli, orentque pro vita regis, & filiorum ejus.

11 A me ergo positum est decretum. Ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem, tollatur lignum de domo ipsius, & erigatur, & configatur in eo, domus autem ejus publicetur.

12 Deus autem, qui habitare fecit nomen suum ibi, dissipet omnia regna, & populum qui extenderit manum suam ut repugnet, & dissipet domum Dei illam, quæ est in Ierusalem. Ego Darius flauus decretum, quod studiosè impleri volo.

13 Igitur Thathanaï dux regionis trans flumen, & Scharbuzanaï, & consiliarii ejus, secundum quod præceperat Darius rex, sic diligenter executi sunt.

14 Seniores autem Iudæorum ædificabant, & prosperabantur juxta prophetiam Aggæi prophætæ, & Zachariæ filii Addo: & ædificaverunt & construxerunt, jubente Deo Israël, & jubente Cyro, & Dario, & Artaxerxe, regibus Persarum:

15 Et compleverunt domum Dei istam, usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darii regis.

16 Fecerunt autem filii Israël, sacerdotes & Levitæ, & reliqui filiorum transmigrationsis, dedicationem domus Dei in gaudio.

17 Et obtulerunt in dedicationem domus Dei, vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato totius Israël duodecim, juxta numerum tribuum Israël.

18 Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis, & Levitæ in vicibus suis, super opera Dei in Ierusalem: sicut scriptum est in Libro Moysi.

19 Fecerunt autem filii Israël transmigrationsis, Pascha, quarta decima die mensis primi.

20 Purificati enim fuerant sacerdotes & Levitæ quasi unus: omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationsis, & fratribus suis sacerdotibus, & sibi.

21 Et comederunt filii Israël, qui reversi fuerant de transmigrationsione, & omnes qui se sepeverant a coinquinatione gentium terræ ad eos, ut quæterent Dominum Deum Israël.

22 Et fecerunt solemnitatem azymorum septem diebus in lætitia, quoniam lætificaverat eos Dominus, & converterat cor regis Assur ad eos, ut adjuvaret manus eorum in opere domus Domini Dei Israël.

Esdra scriba, assumptis comitibus Ierusalem ascendit cum edicto regis, magnisque muneribus, legem Dei docturus populumque reclusum: & refertur regni edictum.

1 Post hæc autem verba, in regno Artaxerxis regis Persarum Esdras filius Saraïæ, filii Azariæ, filii Helciæ,

2 Filii Sellum, filii Sadoc, filii Achitob,

3 Filii Amariæ, filii Azariæ, filii Maraioth,

4 Filii Zavaïæ, filii Ozi, filii Bocci,

5 Filii Abisue, filii Phinees, filii Eleazar, filii Aaron sacerdotis ab initio.

6 Ipse Esdras ascendit de Babylone, & ipse scriba velox in lege Moysi, quam Dominus Deus dedit Israël: & dedit ei rex, secundum manum Domini Dei ejus super eum, omnem petitionem ejus.

7 Et ascenderunt de filiis Israël, & de filiis Sacerdotum, & de filiis Levitarum, & de Nathinæis, in Ierusalem, anno septimo Artaxerxis regis.

8 Et venerunt in Ierusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis.

9 Quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem, juxta manum Dei sui bonam super se.

10 Esdras enim paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, & faceret & doceret in Israël præceptum & judicium.

11 Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti, scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini, & ceremoniis ejus in Israël.

12 Artaxerxes rex regum, Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem,

13 A me decretum est, ut cuicumque plaquerit in regno meo de populo Israël, & de sacerdotibus ejus, & de Levitis, in Ierusalem, tecum vadat.

14 A facie enim regis, & septem consiliatorum ejus, missus es, ut visites Iudæam & Ierusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua:

15 Et ut feras argentum & aurum, quod rex & consiliatores ejus sponte obtulerunt Deo Israël, cujus in Ierusalem tabernaculum est.

16 Et omne argentum & aurum quodcumque inveneris in universa provincia Babylonis, & populus offerre voluerit, & de sacerdotibus quæ sponte obtulerint domui Dei sui, quæ est in Ierusalem,

17 Libere accipe, & studiose eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos, & sacrificia & libamina eorum, & offer ea super altare templi Dei vestri, quod est in Ierusalem.

18 Sed & si quid tibi & fratribus tuis plaquerit, de reliquo argento & auro ut faciat, juxta voluntatem Dei vestri facite.

19 Vasa quoque quæ dantur tibi in ministerium domus Dei tui, trade in conspectu Dei in Ierusalem.

20 Sed & cetera, quibus opus fuerit in domum Dei tui, quantumcumque necesse est ut expendas, dabitur de thesauro, & de fisco regis.

21 Et à me, Ego Artaxerxes rex, statui atque decrevi omnibus custodibus arce publicæ, qui sunt trans flumen, ut quodcumque petierit à vobis Ešdras sacerdos, scriba legis Dei cæli, absque mora detis,

22 Usque ad argenti talenta centum, & usque ad frumenti coros centum, & usque ad vini batos centum, & usque ad batos olei centum, sal vero absque mensura.

23 Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne forte irascatur contra regnum regis, & filiorum ejus.

24 Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus, & Levitis: & cantoribus, & janitoribus, Nathinæis, & ministris domus Dei hujus, ut vectigal, & tributum, & annonas, non habeatis potestatem imponendi super eos.

25 Tu autem Ešdra, secundum sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue iudices & præfides, ut judicent omni populo qui est trans flumen, his videlicet qui novērunt legem Dei tui, sed & imperitos docete libere.

26 Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem regis diligenter, iudicium erit de eo, sive in mortem sive in exilium, sive in condemnationem substantiæ ejus, vel certe in carcerem.

27 Benedictus Dominus Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc in corde regis, ut glorificaret domum Domini, quæ est in Ierusalem.

28 Et in me inclinavit misericordiam suam coram rege & consiliatoribus ejus, & universis principibus regis potentibus: & ego confortatus, manu Domini Dei mei, quæ erat in me, congregavi de Israel principes qui ascenderent mecum.

C A P V T VIII.

Reconsentur qui de Babylone ascenderunt cum Ešdra: qui indulto jejunio pro directione itineris Deum precantes, prospere perveniunt in Ierusalem, ac vasa que secum attulerunt, in templum adferunt cum victimis.

1 **H** sunt ergo principes familiarum, & genealogia eorum, qui ascenderunt mecum in regno Artaxerxis regis de Babylone.

2 De filiis Phinees, Gerson. De filiis Ithamar, Daniel. De filiis David, Hartus.

3 De filiis Secheniæ, filii Pharos, Zacharias: & cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta.

4 De filiis Phahath Moab, Elieœnai filius Zache, & cum eo ducenti viri.

5 De filiis Secheniæ, filius Ezechiel, & cum eo trecenti viri.

6 De filiis Adan, Abed filius Ionathan, & cum eo quinquaginta viri.

7 De filiis Alam, Isaias filius Ahalix, & cum eo septuaginta viri.

8 De filiis Saphaiæ, Zebedia filius Michael, & cum eo octoginta viri.

9 De filiis Ioab, Obedia filius Iahiel, & cum eo ducenti decem & octo viri.

10 De filiis Selonih, filius Iosephiæ, & cum eo centum sexaginta viri.

11 De filiis Bebai, Zacharias filius Be-

bai, & cum eo viginti octo viri.

12 De filiis Agad, Iohanan filius Ecce-tan, cum eo centum & decem viri.

13 De filiis Adoniam, qui erant novissimi: & hæc nomina eorum: Elipheleth, & Iehiel: & Samaias, & cum eis sexaginta viri.

14 De filiis Begui Vihai & Zachur, & cum eis septuaginta viri.

15 Congregavi autem eos ad fluvium, qui decurrit ad Ahava, & mansimus ibi tribus diebus: quævisque in populo & in sacerdotibus de filiis Levi, & non inveni ibi.

16 Itaque misi Eliezer, & Ariel, & Se-meiam, & Elmathan, & Iarib, & alterum Elnathan, & Nathan, & Zachariam, & Mossollam principes: & Ioiarib, & Elnathan sapientes.

17 Et misi eos ad Eddo, qui est primus in Chasphix loco, & posui in ore eorum verba quæ loquerentur ad Eddo, & fratres ejus Nathinæos, in loco Chasphix, ut adducerent nobis ministros domus Dei nostri.

18 Et adduxerunt nobis per manum Dei nostri bonam super nos, vinum doctissimum de filiis Moholi filii Levi, filii Israel, & Sabiam, & filios ejus & fratres ejus decem & octo.

19 Et Hasabiam, & cum eo Isaiam de filiis Merari, fratresque ejus & filios ejus viginti.

20 Et de Nathinæis, quos dederat David & principes ad ministeria Levitarum, Nathinæos ducentos viginti: omnes hi suis nominibus vocabantur.

21 Et prædixi ibi jejunium juxta fluvium Ahava: ut affligeremur coram Domino Deo nostro, & peteremus ab eo viam rectam nobis & filiis nostris, universæque substantiæ nostræ.

22 Erubui enim petere à rege auxilium & equites, qui defenderent nos ab inimico in via: quia dixeramus regi: Manus Dei nostri est super omnes, qui quærunt eum in bonitate: & imperium ejus, & fortitudo ejus, & furor super omnes, qui derelinquunt eum.

23 Jejunavimus autem, & rogavimus Deum nostrum per hoc, & venit nobis prospere.

24 Et separavi de principibus sacerdotum duodecim, Sarabiam, & Hasabiam, & cum eis de fratribus eorum decem.

25 Appendique eis argentum & aurum, & vasa consecrata domus Dei nostri, quæ obtulerat rex & consiliatores ejus, & principes ejus, universique Israel eorum qui inventi fuerant:

26 Et appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta quinquaginta, & vasa argentea centum, auri centum talenta.

27 Et crateres aureos viginti, qui habebant solidos millenos, & vasa æris fulgentis optimi duo, pulchra ut aurum.

28 Et dixi eis: Vos sancti Domini, & vasa sancta, & argentum & aurum quod sponte obtulit Dominus Deo patrum nostrorum:

29 Vigilare & custodire, donec appendatis coram principibus sacerdotum, & Levitarum, & ducebus familiarum Israel in Ierusa-

Ierusalem, in thesaurum domus Domini.

30 Susceperunt autem sacerdotes & Levitæ pondus argenti & auri, & vasorum, ut deferrent Ierusalem in domum Dei nostri.

31 Promovimus ergo à flumine Ahava duodecimo die mensis primi ut pergeremus Ierusalem: & manus Dei nostri fuit super nos, & liberavit nos de manu inimici & insidiatoris in via.

32 Et venimus Ierusalem, & mansimus ibi tribus diebus.

33 Die autem quarta appensum est argentum, & aurum, & vasa in domo Dei nostri, per manum Meremoth filii Uriæ sacerdotis, & cum eo Eleazar filius Phinees, cumque eis Iozabed filius Iosue, & Noadaia filius Bennoi Levitæ,

34 Iuxta numerum & pondus omnium: descriptumque est omne pondus in tempore illo.

35 Sed & qui venerant de captivitate filii transmigrationis, obtulerunt holocausta Deo Israel, vitulos duodecim pro omni populo Israel, arietes nonaginta sex, agnos septuaginta septem, hi cos pro peccato duodecim: omnia in holocaustum Domino.

36 Dederunt autem edicta regis satrapis, qui erant de conspectu regis, & ducibus trans flumen, & elevaverunt populum & domum Dei.

CAPUT IX.

Audiens Esdras Iudeos matrimonia contraxisse cum gentibus, scindit vestimenta sua, & populi peccata confitetur, lugebatque coram Domino.

1 Postquam autem hæc completa sunt, accesserunt ad me principes dicentes: Non est separatus populus Israel: sacerdotes & Levitæ, à populis terrarum, & abominationibus eorum, Chananæi videlicet, & Hethæi, & Pherezæi, & Iebusæi, & Ammonitarum, & Moabitarum, & Ægyptiorum, & Amorrhæorum:

2 Tulerunt enim de filiabus eorum sibi & filiis suis, & commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum: manus etiam principum & Magistratum fuit in transgressione hac prima.

3 Cumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum & tunicam, & evelli capillos capitis mei & Barbæ, & sedi in cærens,

4 Convenerunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Israel, pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, & ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum:

5 Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tunica, curvavi genua mea, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum:

6 Et dixit: Deus meus confundor & erubescō levare faciem meam ad te: quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt usque ad cælum,

7 A diebus patrum nostrorum: sed & nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc, & in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi, & reges nostri, & sacerdotes nostri, in manum regum terrarum, & in

gladium, & in captivitatem, & in rapinam, & in confusionem valius, sicut & in die hæc.

8 Et nunc quasi parum & ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquæ, & darentur nobis paxillus in loco sancto ejus, & illuminaret oculos nostros Deus noster, & daret nobis vitam modicam in servitute nostra,

9 Quia servi sumus, & in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster, sed inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum, ut daret nobis vitam, & sublimaret domum Dei nostri, & exrueret solitudines ejus, & daret nobis sepem in Iuda & Ierusalem.

10 Et nunc quid dicemus Deus noster post hæc, quia dereliquimus mandata tua.

11 Quæ præcepisti in manu servorum tuorum prophetarum: dicens: Terra, ad quam vos ingredimini ut possideatis eam, terra immunda est, juxta immunditiam populorum, cæterarumque terrarum, abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua.

12 Nunc ergo † filias vestras ne detis filiis eorum, & filias eorum ne accipiat filii vestris, & non quærat pacem eorum, & prosperitatem eorum, usque in æternum: ut confortemini, & comedatis quæ bona sunt terræ, & hæredes habeatis filios vestros usque in seculum.

13 Et post omnia quæ venerunt super nos in operibus nostris pessimis, & in delicto nostro magno, quia tu Deus noster liberaisti nos de iniquitate nostra, & dedisti nobis salutem sicut est hodie,

14 Ut non converteremur & irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia jungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias ad salutem?

15 Domine Deus Israel justus es tu: quoniam derelicti sumus, qui salvaremur sicut die hæc. Ecce coram te sumus in delicto nostro, non enim stari potest coram te super hoc.

CAPUT X.

Esdras, convocatis filiis universis transmigrationis, præcepit repudiari uxores alienigenas, quod cum se facturos spondissent, recensentur qui huic operi præfuerunt, & qui hujusmodi matrimonia contraxerant.

1 Sic ergo orante Esdra, & implorante eo, & flente, & jacente ante templum Dei, collectus est ad eum de Israel cætus grandis nimis virorum & mulierum, & puerorum, & flevit populus flitu multo.

2 Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Ælam, & dixit Esdræ: Nos prævaricati sumus in Deum nostrum, & duximus uxores alienigenas de populis terræ: & nunc, si est præsentia in Israel super hoc,

3 Percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, ut projiciamus universas uxores, & eos qui de his nati sunt, juxta voluntatem Domini, & eorum qui timeant præceptum Domini Dei nostri: secundum legem fiat.

4 Surge, unum est decernere, nosque erimus tecum: confortare, & fac.

5 Surrexit ergo Eldras, & adiuravit principes sacerdotum & Levitarum, & omnem Israel, ut facerent secundum verbum hoc, & iuraverunt.

6 Et surrexit Eldras ante domum Dei, & abiit ad cubiculum Iohanan filii Eliafib, & ingressus est illic, panem non comedit, & aquam non bibit, iugebat enim transgressionem eorum, qui venerant de captivitate.

7 Et missa est vox in Iuda, & in Ierusalem omnibus filiis transmigrationis, ut congregarentur in Ierusalem,

8 Et omnis qui non venerit in tribus diebus juxta consilium principum & seniorum, auferetur universa substantia eius, & ipse abjicietur de cœtu transmigrationis.

9 Convenerunt igitur omnes viri Iuda & Benjamin in Ierusalem tribus diebus, ipse est mensis nonus, vigesimo die mensis: & sedit omnis populus in platea domus Dei, tremantes pro peccato, & pluvii.

10 Et surrexit Eldras sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgressi estis, & duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super dictum Israel.

11 Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & facite placitum ejus, & separamini à populis terræ, & ab uxoribus alienigenis.

12 Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat.

13 Veruntamen quia populus malus est, & tempus pluvie, & non sustinemus stare foris, & opus non est diei unius vel duorum (vehementer quippe percravimus in sermone isto.)

14 Constituantur principes in universa multitudo: & omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus statutis, & cum his seniores per civitatem & civitatem, & iudices ejus, donec avertatur ira Dei nostri à nobis super peccato hoc,

15 Igitur Jonathan filius Azahel, & Iasias filius Thecæ, steterunt super hoc, & Mesollam & Sebethai Levites adjuverunt eos:

16 Feceruntque sic filii transmigrationis Et abierunt, Eldras sacerdos, & viri principes familiarum, in domos patrum suorum, & omnes per nomina sua, & sederunt in die primo mensis decimi ut quærerent rem.

17 Et consummati sunt omnes viri, qui duxerant uxores alienigenas, usque ad diem primam mensis primi.

18 Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis, Iosue filii Iosedec, & fratres ejus, Maasia & Eliezer, & Iarib, & Godolia.

19 Et dederunt manus suas ut ejicerent uxores suas, & pro delicto suo arietem de ovibus offerrent

20 Et de filiis Emmer, Hanani, & Zebedia.

21 Et de filiis Harim: Maasia, & Elias, & Semeia, & Iehiel, & Ozias.

22 Et de filiis Phesbur, Elioenai, Maasia, Ithael, Nathanael, Iozabed, & Elasa.

23 Et de filiis Levitarum, Iozabed, & Se-

mel, & Celaja, ipse est Calira, Phataia, Iuda, & Eliezer.

24 Et de canonicis, Eliafib. Et de janitoribus, Sellum, & Telem, & Uri.

25 Et ex Israel, de filiis Pharos, Remeia, & Izia, & Melchia, & Miamin, & Eliezer, & Melchia, & Banea.

26 Et de filiis Alam, Mathania, Zacharias, & Iehiel, & Abdi, & Jerimoth, & Elia.

27 Et de filiis Zerhua, Elioenai, Eliafib, Mathania, & Jerimoth, & Zabad, & Az'za.

28 Et de filiis Bëbai, Iohanan, Hanania, Zababai, Athalai.

29 Et de filiis Bani, Mosollam, & Meluch, & Adaia, Iasub, & Saal, & Ramoth.

30 Et de filiis Phahath Moab, Edna, & Chalai, Banaas, & Maasias, Mathanias, Beseleel, Bennui, & Manasse.

31 Et de filiis Heren, Eliezer, Iosue, Melchias Semeias, Sireon.

32 Benjamin, Maloch, Samarias.

33 Et de filiis Hasom, Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet, Iermai, Manasse, Semei.

34 De filiis Bani, Maaddi, Amram, & Vel, 35 Baneas, & Badaas, Cheliam.

36 Vania, Marimuth, & Eliafib.

37 Mathanias, Mathanai, & Iasi.

38 Et Bani, & Bennui, Semei,

39 Et Salnias, & Nathan, & Adaias.

40 Et Mechnedebai, Sifai, Sarai.

41 Ezrel, & Selemian, Semeria.

42 Sellum, Amaria, Ioseph.

43 De filiis Nebo, Iehiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Ieddu, & Ioel, & Banaia.

44 Omnes hi acceperant uxores alienigenas, & fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIAE, QVI ET ESDRÆ SECUNDVS dicitur.

CAPVT PRIMVM.

Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Iudeorum, qui à captivitate residui erant, afflictione affligit, ac multis diebus jejunas, populi peccata confitens, & misericordiam à Deo petens.

1 **V**erba Nehemias filii Helchiaz. Et factum est in mente Casru, anno vigesimo, & ego erā in Sasis castris.

2 Et venit Hanani unus de fratribus meis, ipse & viri ex Iuda, & interrogavi eos de Iudæis, qui remanserant & supererant de captivitate, & Ierusalem.

3 Et dixerunt mihi: Qui remanserunt, & relictī sunt de captivitate ibi in provincia, in afflictione magna sunt, & in opprobrio: & murus Ierusalem dissipatus est, & portæ ejus combustæ sunt igni.

4 Cumque audissem verba hujuscemodi, sedi, & fleui, & luxi diebus multis: jejunabam, & orabam ante faciem Dei cæli.

5 Et dixi: Quæso Domine Deus cæli ^{+ Dan.} fortis, magne atque terribilis, qui custodis pactum & misericordiam cum his ^{9. 4.} qui

7 qui te diligunt, & custodiunt mandata tua :
6 Fiant aures tuæ aſculantes, & oculi
tui aperti, ut audias orationem ſervi tui,
quam ego oro coram te hodie, nocte, & die,
pro filiis Iſrael ſervis tuis : & confiteor
pro peccatis filiorum Iſrael, quibus pec-
caverunt tibi : ego & domus patris mei pec-
cavimus.

7 Vanitate ſeducti ſumus, & non custo-
divimus mandatum tuum, & ceremonias, &
judicia, quæ præcepiſti Moyſi ſamulo tuo.

8 Memento verbi, quod mandaviſti Moyſi
ſervo tuo, dicens : Cum tranſgreſſi fueritis,
ego diſpergam vos in populos :

9 Et ſi revertamini ad me, & custodiatis
præcepta mea, & faciatis ea, etiam ſi abducti
fueritis ad extrema cæli, inde congregabo
vos, & reducam in locum, quem elegi ut
habitarer nomen meum ibi.

10 Et ipſi ſervi tui, & populus tuus : quos
redemiſti in fortitudine tua magna, & in
manu tua valida.

11 Obſecro Domine, ſit auris tua atten-
dens ad orationem ſervi tui & ad oratio-
nem ſervorum tuorum, qui volunt timere
nomen tuum : & dirige ſervum tuum hodie,
& da ei miſericordiam ante virum hunc.
Ego enim eram pincerna regis.

CAPUT II.

*Nehemias impetratis à rege litteris, venit Ieroſo-
lymam, & ad murorum inſtaurationem hortatur,
& incumbit, fruſtra fremenſibus hoſtibus.*

1 Factum eſt autem in menſe Niſan, an-
no vigefimo Artaxerxis regis : & vi-
num erat ante eum, & levavi vinum, &
dedi regi : & eram quaſi languidus ante fa-
ciem ejus.

2 Dixitque mihi rex : Quare vultus tuus
triftis eſt, cum te ægroium non videam ?
non eſt hoc fruſtra, ſed malum nescio quod
in corde tuo eſt. Et timui valde, ac nimis :

3 Et dixi regi : Rex in æternum vive : qua-
re non mœreat vultus meus, quia civitas
domus ſepulchrorum patris mei deſerta eſt,
& portæ ejus combuſtæ ſunt igni ?

4 Et ait mihi rex : Pro qua re poſtulas :
Et oravi Deum cæli,

5 Et dixi ad regem : Si videtur regi bonum,
& ſi placet ſervus tuus ante faciem tuam,
ut mittas me in Iudæam, ad civitatem ſe-
pulchri patris mei, & ædificabo eam.

6 Dixitque mihi rex, & regina quæ ſe-
debat juxta eum : Uſque ad quod tempus
erit iter tuum, & quando revertêris ? Et
placuit ante vultum regis, & miſit me : &
conſtitui ei tempus.

7 Et dixi regi : Si regi videtur bonum,
epiſtolas det mihi ad duces regionis trans
flumen, ut traducant me donec veniam in
Iudæam :

8 Et epiſtolam ad Aſaph, cuſtodem ſalutis
regis, ut det mihi litteras, ut regere poſſim
portas turris domus, & muros civitatis, &
domum, quam ingreſſus fuero. Et dedi mihi
rex juxta manum Dei mei bonam mecum.

9 Et veni ad duces regionis trans flumen,
deſignatque eis epiſtolas regis. Miſerat autem
rex mecum principes milium, & equites.

10 Et audivimus, Sanaballat Horonites,
& Tobias ſervus Ammanites, & conſiſtati

ſunt afflictione magna, quod veniſſet homo,
qui quæreret proſperitatem filiorum Iſrael.
11 Et veni Ieruſalem, & eram ibi tribus
diebus.

12 Et ſurrexi nocte ego, & viri pauci
mecum, & non indicavi cuiquam quid
Deus dediſſet in corde meo ut facerem in
Ieruſalem, & jumentum non erat mecum,
niſi animal, cui ſedeſbam.

13 Et egreſſus ſum per portam vallis no-
cte, & ante fontem draconis, & ad portam
ſtercoris, & conſiderabam murum Ieruſalem
diſſipatum, & portas ejus conſumptas igni.

14 Et tranſivi ad portam fontis, & ad
aquæ ductum regis, & non erat locus jumen-
ti, cui ſedeſbam : ut tranſiret.

15 Et aſcendi per torrentem nocte, &
conſiderabam murum, & reverſus veni ad
portam vallis, & redii.

16 Magiſtratus autem nesciebant quo
abiſſem : aut quid ego facerem : ſed & lu-
dæis & ſacerdotibus, & optimatibus, & ma-
giſtratibus, & reliquis qui faciebant opus
uſque ad id loci nihil indicaveram.

17 Et dixi eis : Vos noſtis afflictionem
in qua ſumus ; quia Ieruſalem deſerta eſt, &
portæ ejus conſumptæ ſunt igni : venite, &
ædificemus muros Ieruſalem, & non ſimus
ultra opprobrium.

18 Et indicavi eis manum Dei mei, quod
eſſet bona mecum, & verba regis, quæ lo-
cutus eſſet mihi, & aio : Surgamus & ædifi-
cemus. Et confortatæ ſunt manus eorum
in bono.

19 Audierunt autem, Sanaballat Horo-
nites, & Tobias ſervus Ammanites, & Ga-
ſem Arabs, & ſubſannaverunt nos, & deſ-
pexerunt, dixeruntque : Quæ eſt hæc res,
quam facitis ? numquid contra regem vos
rebellatis ?

20 Et reddidi eis ſermonem, dixique ad
eos : Deus cæli ipſe nos juvat, & nos ſervi
ejus ſumus : ſurgamus & ædificemus : vobis
autem non eſt pars, & juſtitia, & memoria
in Ieruſalem.

CAPUT III.

*Ieruſalem in muris, turribus, ac portis, ædifi-
catur à variis qui hic recensentur.*

1 Et ſurrexit Eliſib ſacerdos magnus,
& fratres ejus ſacerdotes, & ædi-
ficaverunt portam gregis : ipſi ſanctificave-
runt eam, & ſtatuere valvas ejus, & uſ-
que ad turrim centum cubitorum ſanctifi-
caverunt eam, uſque ad turrim Hana-
neel.

2 Et juxta eum ædificaverunt viri Iericho,
& juxta eum ædificavit Zachur filius Amri.

3 Portam autem piſcium ædificaverunt
filii Aſnaa : ipſi texerunt eam, & ſtatuere
valvas ejus, & ſeras, & veſtes. Et juxta
eos ædificavit Marimuth filius Uriæ, filii
Accos.

4 Et juxta eum ædificavit Moſollam filius
Barachæ, filii Meſezebel : & juxta eos
ædificavit Sadoc filius Baana :

5 Et juxta eos ædificaverunt Theſemias
optimates autem eorum non ſuppoleverunt
colla ſua in opere Domini ſui.

6 Et portam veterem ædificaverunt, Io-
iada filius Phazea, & Moſollam filius Beſo-
dia,

dia : ipsi texerunt eam , & statuerunt valvas ejus , & seras , & vectes :

7 Et juxta eos ædificaverunt Melchias Gabonites , & Iadon Meronathites , viri de Gaboon & Maspha , pro duce qui erat in regione trans flumen.

8 Et juxta eum ædificavit Eziel filius Araia aurifex : & juxta eum ædificavit Ananias filius pigmentarii : & dimiserunt Ierusalem usque ad murum plateæ latioris.

9 Et juxta eum ædificavit Raphaia filius Har , princeps vici Ierusalem.

10 Et juxta eum ædificavit Iedaia filius Haromaph contra domum suam : & juxta eum ædificavit Hattus filius Hasebonia.

11 Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem , & Hasub filius Phabath Moab , & turrin furnorum :

12 Et juxta eum ædificavit Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Ierusalem , ipse & filia ejus.

13 Et portam vallis ædificavit Hanum , & habitatores Zanoë : ipsi ædificaverunt eam , & statuerunt valvas ejus , & seras , & vectes , & mille cubitos in muro usque ad portam sterquilini.

14 Et portam sterquilini ædificavit Melchias filius Rechab , princeps vici Bethacharam : ipse ædificavit eam , statuit valvas ejus , & seras , & vectes.

15 Et portam fontis ædificavit Sellum filius Cholhoza , princeps pagi Maspha : ipse ædificavit eam , & texit , & statuit valvas ejus , & seras , & vectes , & muros piscinæ Siloë in hortum regis , & usque ad gradus , qui descendunt de civitate David.

16 Post eum ædificavit Nehemias filius Azboc , princeps dimidiæ partis vici Bethsur , usque contra sepulchrum David , & usque ad piscinam , quæ grandi opere constructa est , & usque ad domum fortium.

17 Post eum ædificaverunt Levitæ , Rehun filius Benni : post eum ædificavit Hasebias princeps dimidiæ partis vici Ceilæ in vico suo.

18 Post eum ædificaverunt fratres eorum , Bavai filius Enadad , princeps dimidiæ partis Ceilæ.

19 Et ædificavit juxta eum Azer filius Iosue , princeps Maspha , mensuram secundam , contra ascensum firmissimi anguli ,

20 Post eum in monte ædificavit Baruch filius Zachai mensuram secundam , ab angulo usque ad portam domus Eliasib sacerdotis magni.

21 Post eum ædificavit Merimuth filius Vria filii Haccus , mensuram secundam , à porta domus Eliasib , donec extendereetur domus Eliasib.

22 Et post eum ædificaverunt sacerdotes , viri de campestribus Iordanis.

23 Post eum ædificavit Benjamin & Hasub contra domum suam : & post eum ædificavit Azarias filius Maasia filii Anania contra domum suam.

24 Post eum ædificavit Benni filius Henadad mensuram secundam , à domo Azaria usque ad flexuram , & usque ad angulum.

25 Phalel filius Ozi contra flexuram & turrin , quæ eminet de domo regis excel-

sa , id est , in atrio carceris : post eum Phadaia filius Pharos.

26 Nathinzi autem habitabant in Ophel usque contra portam aquarum ad orientem , & turrin , quæ prominebat.

27 Post eum ædificaverunt Thecueni mensuram secundam è regione , & turte magna & eminente usque ad murum templi.

28 Sursum autem à porta equorum ædificaverunt sacerdotes , unusquisque contra domum suam.

29 Post eos ædificavit Sadoc filius Emmer contra domum suam. Et post eum ædificavit Semaia filius Sechenia , custos portæ orientalis.

30 Post eum ædificavit Hanania filius Selemia , & Hanun filius Seleph sextus , mensuram secundam : post eum ædificavit Mosollam filius Barachia , contra gazophylacium suum. Post eum ædificavit Melchias filius aurificis usque ad domum Nathinæorum , & scruta vendentium contra portam judicialem , & usque ad cœnaculum anguli.

31 Et inter cœnaculum anguli in porta gregis ædificaverunt aurifices & negotiatores.

CAPUT IV.

Adversantibus Sanaballat, & Tobia cum cæteris gentibus, Iudæi altera manu ædificant, altera gladium tenent; & Nehemia contra illorum subsannationes & insidias, Deum orante, opus perficiunt.

1 Factum est autem , cum audisset Sanaballat quod ædificaremus murum , iratus est valde : & motus nimis subsannavit Iudæos ,

2 Et dixit coram fratribus suis , & frequentia Samaritanorum : Quid Iudæi faciunt imbecilles ? Num dimittent eos gentes ? Num sacrificabunt , & complebunt in una die ? Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris , qui combusti sunt ?

3 Sed & Tobias Ammanites proximus ejus , ait : Ædificent : si ascenderit vulpes , transiliet murum eorum lapideum.

4 Audi Deus noster , quia facti sumus despectui : converte opprobrium super capiteorum , & da eos in despectionem in terra captivitatis.

5 Ne operias iniquitatem eorum , & peccatum eorum coram facie tua non deleatur , quia iteri serunt ædificantes.

6 Itaque ædificavimus murum , & conjunximus totum usque ad partem dimidiam : & provocatum est cor populi ad operandum.

7 Factum est autem , cum audisset Sanaballat , & Tobias , & Arabes , & Ammanitæ , & Azorii , quod obducta esset cicatrix muri Ierusalem , & quod cœpissent interrupta concludi , irati sunt nimis.

8 Et congregati sunt omnes pariter , ut venirent , & pugnarent contra Ierusalem , & molirentur insidias.

9 Et oravimus Deum nostrum , & posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos.

10 Dixit autem Iudas : Debilitata est fortitudo portantis , & humus nimis est , & nos non poterimus ædificare murum.

11 Et dixerunt hostes nostri : Nesciant , & ignorent , donec veniamus in medium eorum.

rum, & interficiamus eos, & cessare faciamus opus.

12 Factum est autem, venientibus Iudæis, qui habitabant iuxta eos, & dicentibus nobis per decem vices, ex omnibus locis quibus venerant ad nos,

13 Stavi in loco post murum per circumpopulum in ordinem cum gladiis suis, & lanceis, & arcubus.

14 Et perpexi atque surrexi: & aio ad optimates & magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Nolite timere à facie eorum. Domini magni & terribilis memento, & pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris, & filiabus vestris, & uxoribus vestris, & domibus vestris.

15 Factum est autem, cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum.

16 Et factum est à die illa, media pars juvenum eorum faciebat opus, & media parata erat ad bellum, & lanceæ, & scuta, & arcus, & loriceæ, & principes post eos in omni domo Iuda,

17 Edificantium in muro, & portantium onera, & imponentium: una manu sua faciebat opus, & altera tenebat gladium:

18 Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et edificabant, & clangebant buccina juxta me.

19 Et dixi ad optimates, & ad magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Opus grande est & larum, & nos separati sumus in muro procul alter ab altero:

20 In loco quocumque audieritis clangorem tubæ, illuc concurrat ad nos: Deus noster pugnabit pro nobis.

21 Et nos ipsi faciamus opus: & media pars nostrum teneat lanceas, & ab ascensu auroræ, donec egrediamur astra.

22 In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in medio Ierusalem, & sint nobis vices per noctem, & diem, ad operandum.

23 Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui erant post me, non deponebamus vestimenta nostra: unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

C A P V T V.

In magna inopia Nehemias divites avaros increpat, usurasque prohibet, sua indigentibus pecunia largiens; itaque hanc operis remoram submovet.

1 ET factus est clamor populi & uxorum ejus magnus, adversus fratres suos Iudæos.

2 Et erant qui dicerent: Filii nostri, & filie nostræ multæ sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus.

3 Et erant qui dicerent: Agros nostros, & vineas, & domos nostras opponamus, & accipiamus frumentum in fame.

4 Et alii dicebant: Munus sumamus pecunias in tributa regis, denique agros nostros & vineas:

5 Et non sicut carnes fratrum nostrorum: sic carnes nostræ sunt: & sicut filii eorum,

ita & filii nostri, ecce nos subjugamus filios nostros & filias nostras in servitutem, & de filiabus nostris sunt famulæ, nec habemus unde possint redemi, & agros nostros, & vineas nostras alii possident.

6 Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hæc:

7 Cogitavi quoque cor meum mecum: & increpavi optimates & magistratus, & dixi eis: Usurastis singuli à fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos concionem magnam,

8 Et dixi eis: Nos, ut scitis, redemimus fratres nostros Iudæos, qui venditi fuerant gentibus, secundum possibilitatem nostram: & vos igitur vendetis fratres vestros, & redimemus eos? Et siluerunt, nec invenerunt quid responderent.

9 Dixique ad eos: Non est bona res, quam facitis: quare non in timore Dei nostri ambulatis, ne exprobetur nobis à gentibus inimicis nostris?

10 Et ego, & fratres mei, & pueri mei, commodavimus plurimis pecuniam & frumentum: non repetamus in commune istud, & alienum concedamus, quod debetur nobis.

11 Reddite eis hodie agros suos, & vineas suas, & oliveta sua, & domos suas: quin potius & centesimam pecuniarum, frumenti, vini, & olei, quam exigere soletis ab eis, date pro illis.

12 Et dixerunt: Reddemus, & ab eis nihil quæremus: sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes, & adjuravi eos, ut facerent juxta quod dixeram.

13 Insuper excussi sinum meum, & dixi: Sic excutiat Deus omnem virum, qui non compleverit verbum istud de domo sua, & de laboribus suis: sic excutiatur, & vacuus fiat. Et dixit universa multitudo. Amen. Et laudaverunt Deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum.

14 A die autem illa, quæ præceperat rex mihi ut essem dux in terra Iuda, ab anno vigesimo usque ad annum trigésimum secundum Artaxerxis regis, per annos duodecim, ego & fratres mei annonæ, quæ duobus debebantur, non comedimus,

15 Duces autem primi, qui fuerant ante me, gravaverunt populum, & acceperunt ab eis in pane, & vino, & pecunia, quotidie siclos quadraginta: sed & ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem Dei:

16 Quin potius in opere muri edificavi, & agrum non emi, & omnes pueri mei congregati ad opus erant.

17 Iudæi quoque & magistratus, centum quinquaginta viri, & qui veniebant ad nos de gentibus quæ in circuitu nostro sunt, in mensa mea erant.

18 Parabatur autem mihi per dies singulos bos unus, arietes sex electi, exceptis volatilibus, & inter dies decem cina diversa, & alia multa tribuebam: insuper & annonæ ducatus mei non quæsi: valde enim attenuatus erat populus.

19 Memento mei Deus meus in bonis secundum omnia quæ feci populo.

CAPVT VI.

Sanaballat cum sociis Nehemiam ad fœdus infideliū interitis invitauit, mandauit autem infestationem de af-fectibus regis, ut sic adificationem impedire nitentur. ita tamen, ut immaniter peruersum Nehemiam, compleret mala, timuerunt omnes finitima gentes.

1 Factum est autem, cum audisset Sa-naballat, & Tobias, & Gossim Arabs, & ceteri inimici, quod ædificassem ego murum, & non esset in ipso residua inter-ruptio (usque ad tempus autem illud val-vas non posueram in portis.)

2 Miserunt Sanaballat & Gossim ad me, dicentes: Veni, & percutiamus fœdus pa-riter in viculis in campo Ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent mihi malum.

3 Misi ergo ad eos nuntios, dicens: Opus grande ego facio, & non possum descen-dere: ne forte negligatur, cum venero & descendero ad vos.

4 Miserunt autem ad me secundum ver-bum hoc per quatuor vices: & respondi eis iuxta sermonem priorem.

5 Et misit ad me Sanaballat iuxta verbum prius quinta vice puerum suum, & episto-lam habebat in manu sua scriptam hoc modo.

6 IN GENTIBVS auditum est, & Gossim dixit, quod tu & Iudæi cogiteris rebellare, & propterea ædifices murum, & levare te velis super eos regem: propter quam causam,

7 Et prophetas posueris, qui prædicent de te in Ierusalem, dicentes: Rex in Iudæa est. Auditurus est rex verba hæc: idcirco nunc veni, ut incamur consilium pariter.

8 Et misit ad eos, dicens: Non est factum secundum verba hæc, quæ tu loqueris: de corde enim tuo tu componis hæc:

9 Omnes enim hi terrebant nos, cogitan-tes quod cessarent manus nostræ ab opere, & quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas:

10 Et ingressus sum domum Semaïæ filii Dalaiæ filii Metabeel secreto. Qui ait: Tra-stemus nobiscum in domo Dei in medio templi, & claudamus portas ædis: quia venturi sunt ut interficiant te, & nocte venturi sunt ad occidendum te.

11 Et dixi: Num quisquam similis mei fugit? & quis ut ego ingredietur templum, & vivet? non ingrediar.

12 Et intellexi quod Deus non misisset eū, sed quasi vaticinans locutus esset ad me, & Tobias & Sanaballat conduxissent eum.

13 Acceperat enim pretium, ut territus fa-cerem, & peccarem, & haberent malum, quod exprobrarent mihi.

14 Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat, iuxta opera eorum talia: sed & Noadiæ prophetæ, & cæterorum pro-phetarum, qui terrebant me.

15 Completus est autem murus vigesimo-quinto die mensis Elul, quinquaginta duo-bus diebus.

16 Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri, ut timerent universæ gentes, quæ erant in circuitu nostro, & concide-rent intra semetipsos, & scirent quod à Deo factum esset opus hoc.

17 Sed & in diebus illis, multi & optima-tum Iudæorum epistolæ mittebantur ad To-biam, & à Tobia veniebant ad eos.

18 Multi enim erant in Iudæa habentes iuramentum eius, quia gener erat Secheniæ filii Arca, & Iohanan filius eius acceperat filiam Mosollan filii Barachiz:

19 Sed & Iudabani eum coram me, & verba mea nuntiabant ei: & Tobias mitte-bat epistolas, ut terreret me.

CAPVT VII.

Per Nehemiam constituuntur custodes in Ierusa-lem, deinde convocato populo recensentur hi quæ primum ascenderant Ierusalem, una cum ju-mentis israhel, danturque maneria ad opus adificationis.

1 Postquam tamen autem ædificatus est mu-rus, & posui valvas, & recensui ja-^{† Eccl. 49. 15.}

2 Præcepi Hanani fratri meo, & Hananiæ principi domus de Ierusalem (iple enim quasi vir verax & timens Deum plus ceteris videbatur.)

3 Et dixi eis: Non aperiantur portæ Ie-rusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent, clausæ portæ sunt, & oppilatæ: & posui custodes de habitatori-bus Ierusalem, singulos per vices suas, & unumquemque contra domum suam.

4 Civitas autem erat lata nimis & gran-dis, & populus parvus in medio ejus, & non erant domus ædificatæ.

5 Deus autem dedit in corde meo, & con-gregavi optimates, & magistratus, & vul-gus, ut recenserem eos: & inveni librum census eorum, qui ascenderant primum, & inventum est scriptum in eo.

6 t Isti filii provincie, qui ascenderunt de captivitate migrantium, quos transfule-rat Nabuchodonosor rex Babylonis, & reversi sunt in Ierusalem, & in Iudæam, unusquisque in civitatem suam,

7 Qui venerunt cum Zorobabel, Iosue, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardocheus, Belsam, Meipharath, Begoal, Nahum, Baana. Numerus virorum populi Israel:

8 Filii Pharos, duo millia centum se-puaginta duo.

9 Filii Saphatia, trecenti septuaginta duo:

10 Filii Area, sexcenti quinquaginta duo:

11 Filii Phahathmoab filiorum Iosue, & Ioab, duo millia octingenti decem & octo:

12 Filii Alam, mille ducenti quinquaginta quatuor:

13 Filii Zethua, octingenti quadraginta quinque:

14 Filii Zachai, septingenti sexaginta:

15 Filii Bannui, sexcenti quadraginta octos:

16 Filii Behai, sexcenti viginti octo:

17 Filii Azgad, duo millia trecenti vigin-ti duo.

18 Filii Adonicam, sexcenti sexaginta septem:

19 Filii Beguai, duo millia sexaginta septem:

20 Filii Adin, sexcenti quinquaginta quinque:

21 Filii Ater, filii Hizeciz, nonaginta octo:

22 Filii Halem, trecenti viginti octo.

- 23 Filii Besai, trecenti vigintiquatuor :
 24 Filii Hareph, centum duodecim :
 25 Filii Gaboon, nonagintaquinque :
 26 Filii Berthelem & Nerupha, centum octoginta octo,
 27 Viri Anathoth, centum vigintiocto.
 28 Viri Bethazmoth, quadraginta duo.
 29 Viri Cariathiarim, Cephira, & Berorh, septingenti quadraginta tres.
 30 Viri Rama & Geba, sexcenti viginti unus.
 31 Viri Machmas, centum vigintiduo.
 32 Viri Bethel & Hai, centum vigintitres.
 33 Viri Nebo alterius, quinquagintaduo.
 34 Viri Alam alterius, mille ducenti quinquagintaquatuor.
 35 Filii Harem, trecenti viginti.
 36 Filii Iericho, trecenti quadragintaquinque.
 37 Filii Lod Hadid & Ono, septingenti viginti unus.
 38 Filii Senaa, tria millia nongentitriginta.
 39 Sacerdotes: Filii Idaia in domo Iosue, nongenti septuagintatres.
 40 Filii Emmer, mille quinquagintaduo.
 41 Filii Phashur, mille ducenti quadraginta septem.
 42 Filii Arem, mille decem & septem Levitæ:
 43 Filii Iosue & Cedmihel filiorum.
 44 Oduia, septuagintaquatuor. Cantores:
 45 Filii Asaph, centum quadraginta octo.
 46 Ianitores: Filii Sellum, filii Auer, filii Telmon, filii Accub, filii Hatira, filii Sobai, centum triginta octo.
 47 Nathinai: filii Soha, filii Hasupha, filii Tebbaoth.
 48 Filii Ceros, filii Siha, filii Phadon, filii Lebana, filii Hagaba, filii Selmai,
 49 Filii Hanan, filii Geddel, filii Gaber,
 50 Filii Kaaia, filii Rasia, filii Necoda,
 51 Filii Gezem, filii Aza, filii Phasea,
 52 Filii Besai, filii Munim, filii Nephussim,
 53 Filii Bacbuc, filii Hacupha, filii Harhur,
 54 Filii Besloth, filii Mahida, filii Harfa,
 55 Filii Bercos, filii Sisara, filii Thema,
 56 Filii Nafia, filii Haripha,
 57 Filii servorum Salomonis, filii Sothai, filii Sophereth, filii Pharida,
 58 Filii Iahala, filii Darcon, filii Ieddel,
 59 Filii Saphatia, filii Hatil, filii Phochereth, qui erat ortus ex Sabaim, filio Amon.
 60 Omnes Nathinai, & filii servorum Salomonis, trecenti nonaginta duo.
 61 Hi sunt autem, qui ascenderunt de Thelmela, Thelharfa, Cherub, Addon, & Emmer: & non potuerunt indicare domum patrum suorum, & semen suum, utrum ex Israel essent.
 62 Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda, sexcenti quadragintaduo.
 63 Et de sacerdotibus, filii Habia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem: & vocatus est nomine eorum.
 64 Hi quaesierunt scripturam suam in censu, & non invenerunt: & eieci sunt de sacerdotio.
 65 Dixitque Aherathsatha eis ut non mandu-

carent de Sanctis sanctorum, donec flaret Sacerdos doctus & eruditus.

66 Omnis multitudo quasi vir unus, quadragintaduo millia trecenti sexaginta.

67 Absque servis & ancillis eorum, quæ erant septem millia trecenti triginta septem, & inter eos cantores, & cantatrices, ducenti quadraginta quinque.

68 Equi eorum septingenti triginta sex: muli eorum, ducenti quadragintaquinque?

69 Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque: asini, sex millia septingenti viginti.

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit, exin Nehemia historia texitur.

70 Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus. Aherathsatha dedit in thesaurum auri drachmas mille, phialas quinquaginta, tunicas sacerdotales quingentas triginta.

71 Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia ducentas.

72 Et quod dedit reliquus populus, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia, & tunicas sacerdotales sexaginta septem.

73 Habitaverunt autem sacerdotes, & Levitæ, & janitores, & cantores, & reliquum vulgus, & Nathinai, & omnis Israel, in civitatibus suis.

CAPUT VIII.

Esdra distinxit populo verba Legis recitati explicatque, facto per Levitas silentio, & contristatum populum Nehemias consolatus, altis frondibus celebrant septem diebus festum tabernaculorum, legente singulis diebus Esdra in libro Legis.

ET venerat mensis septimus: filii autem Israel erant in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus, ad plateam quæ est ante portam aquarum: & dixerunt Esdræ scribæ ut afferret librum legis Moyfi, quam præceperat Dominus Israeli.

1 Attulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum & mulierum, cunctique qui poterant intelligere, in die prima mensis septimi.

2 Et legit in eo aperte in platea quæ erat ante portam aquarum, de mane usque ad mediam diem, in conspectu virorum & mulierum & sapientium: & aures omnis populi erant erectæ ad librum.

3 Stetit autem Esdras super gradum ligneum, quem fecerat ad loquendum: & steterunt juxta eum, Mathathias, & Se-meia, & Ania, & Vria, & Helcia, & Maasia, ad dexteram ejus: & ad sinistram, Phadaia, Misael, & Melchia, & Hasum, & Hasbadana, Zacharia & Mosollam.

4 Et aperuit Esdras librum coram omni populo, super universum quippe populum eminebat: & cum aperuisset eum, stetit omnis populus.

5 Et benedixit Esdras Domino Deo magno: & respondit omnis populus: Amen, Amen: elevans manus suas, & incurvati sunt, & adoraverunt Deum proni in terram.

7 Porro Iosue, & Bani, & Serchia, Iamin, Accub

Accub, Septhai, Odia, Maafi, Celita, Azarias, Iozabed, Hanan, Phalaia: Levitæ silentium faciebant in populo ad audiendam legem: populus autem stabat in gradu suo.

8 Et legerunt in libro legis Dei distincte, & aperie ad intelligendum: & intellexerunt cum legeretur.

9 Dixit autem Nehemias (ipse est Athersatha) & Esdras sacerdos & scriba, & Levitæ interpretantes universo populo: Dies sanctificatus est Domino Deo nostro, nolite lugere, & nolite flere. Fiebat enim omnis populus cum audiret verba legis.

10 Et dixit eis: Ite, comedite pingua, & bibite mulsum, & mittite partes his qui non preparaverunt sibi: qui sanctus dies Domini est, & nolite contristari, gaudium etenim Domini est fortitudo nostra.

11 Levitæ autem silentium faciebant in omni populo, dicentes: Tacete, quia dies sanctus est, & nolite dolere.

12 Abiit itaque omnis populus, ut comederet & biberet, & mitteret partes, & faceret lætitiā magnā: quia intellexerunt verba, quæ docuerat eos.

13 Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi, sacerdotes & Levitæ, ad Esdrā scribā, ut interpretaretur eis verba Legis.

14 Et invenerunt scriptum in Lege, præcepisse Dominum in Manu Moyfi, ut habitent filii Israël in tabernaculis, in die solemni, mense septimo:

15 Et ut prædicent & divulgent vocem in universis urbibus suis, & in Ierusalem, dicentes: Egredimini in montem, & afferite frondes olivæ, & frondes ligni pulcherrimi, frondes myrti, & ramos palmarum, & frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula, sicut scriptum est.

16 Et egressus est populus, & attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo, & in atriis suis, & in atriis domus Dei, & in platea portæ aquarum, & in platea portæ Ephraim.

17 Fecit ergo universa Ecclesia eorum qui redierant de captivitate, tabernacula, & habitaverunt in tabernaculis: non enim fecerant à diebus Iosue filii Nun taliter filii Israël usque ad diem illum. Et fuit lætitia magna nimis.

18 Legit autem in libro legis Dei per dies singulos, à die primo usque ad diem novissimum, & fecerunt solemnitatem septem diebus, & in die octavo collectam juxta ritum.

C A P V T IX.

Populus in jejuniis & sacris poenitent separat se ab alienigenis; Levitæ consentunt Dei beneficia, Israëlitarumque scelera, & pro populo orans, ac ita fœdus cum Domino ferunt.

1 IN die autem vigesimoquarto mensis hujus, convenerunt filii Israël in jejuniis & in faccis, & humus super eos.

2 Et separatum est semen filiorum Israël ab omni filio alienigena: & steterunt, & confitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum.

3 Et consurrexerunt ad standum, & legerunt in volumine legis Domini Dei sui,

quater in die, & quater confitebantur, & adorabant Dominum Deum suum.

4 Surrexerunt autem super gradum Levitarum, Iosue, & Bani, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, & Chanani: & clamaverunt voce magna ad Dominum Deum suum.

5 Et dixerunt Levitæ, Iosue, & Cedmihel, Bonni, Hasebnia, Serebia, Odaia, Sebnia, Phathahia: Surgite, benedicite Domino Deo vestro ab æterno usque in æternum: & benedicant nomini gloriæ tuæ excelsæ in omni benedictione & laude.

6 Tu ipse Domine solus, tu fecisti cælum, & cælum cælorum, & omnem exercitum eorum: terram, & universa quæ in ea sunt: maria, & omnia quæ in eis sunt: & tu vivificas omnia hæc, & exercitus cæli te adorat.

7 Tu ipse Domine Deus, qui elegisti Abram, & eduxisti eum de igne Chaldæorum, & posuisti nomen eius Abraham. † Gen. 11.31.

8 Et invenisti cor ejus fidele coram te: & percussisti cum eo fœdus, ut dares ei terram Chananzii, Hethæi, & Amorhæi, & Pherezæi, & Iehusæi, & Gergesæi, ut dares semini ejus: & implesti verba tua, quoniam justus es.

9 Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Ægypto: clamoremque eorum audisti super mare rubrum.

10 Et dedisti signa atque portenta in Pharaone, & in universis servis ejus, & in omni populo terræ illius: cognovisti enim quia superbe egerant contra eos: & fecisti tibi nomen, sicut & in hac die.

11 Et mare divisisti ante eos, & transierunt per medium maris in sicco: persecutores autem eorum projecisti in profundum, quasi lapidem in aquas validas.

12 Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem, & in columna ignis per noctem, ut appareret eis via, per quam ingrediebantur.

13 Ad montem quoque Sinai decendisti, & locutus es cum eis de cælo, & dedisti eis judicia recta, & legem veritatis, ceremonias, & præcepta bona:

14 Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis, & mandata, & ceremonias, & legem præcepisti eis in manu Moyfi servi tui.

15 Panem quoque de cælo dedisti eis in fame eorum, & aquam de petra eduxisti eis sitientibus, & dixisti eis ut ingrederentur & possiderent terram, super quam levasti manum tuam, ut traderes eis.

16 Ipsi vero & patres nostri superbe egerunt, & induraverunt cervices suas, & non audierunt mandata tua.

17 Et noluerunt audire, & non sunt recordati mirabilium tuorum quæ feceras eis. Et induraverunt cervices suas, & dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam, quasi per contensionem. Tu autem Deus propicius, clemens & misericors, longanimis & multæ miserationis, non dereliquisti eos.

18 Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem, & dixissent: Iste est Deus

unus, qui eduxit te de Ægypto : feceruntque blasphemias magnas.

19 Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto : columna nubis non recessit ab eis per diem, ut duceret eos in viam, & columna ignis per noctem, ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur.

20 Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos, & manna tuum non prohibuisti ab ore eorum, & aquam dedisti eis in siti.

21 Quadraginta annis pavisti eos in deserto, nihilque eis defuit : vestimenta eorum non inveteraverunt, & pedes eorum non sunt auriti.

22 Et dedisti eis regna, & populos, & partitus es eis sortes : & possederunt terram Schon, & terram regis Hesebon, & terram Og regis Basan.

23 Et multiplicasti filios eorum sicut stellas cæli, & adduxisti eos ad terram, de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur & possiderent.

24 Et venerunt filii, & possederunt terram, & humiliasti coram eis habitatores terræ Chananzæos, & dedisti eos in manu eorum, & reges eorum & populos terræ, ut facerent eis sicut placebat illis.

25 Ceperunt itaque urbes munitas, & humum pinguem, & possederunt domos plenas cunctis bonis, cisternas ab aliis fabricatas, vineas, & oliveas, & ligna pomifera multa : & comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt deliciis in bonitate tua magna.

26 Provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt à te, & projecerunt legem tuam post terga sua : & prophetas tuos occiderunt, qui contestabantur eos ut reverterentur ad te : feceruntque blasphemias grandes.

27 Et dedisti eos in manu hostium suorum, & afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis suæ clamaverunt ad te, & tu de cælo audisti, & secundum miserationes tuas mulas dedisti eis salvatores, qui salvarent eos de manu hostium suorum.

28 Cumque requievisset, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo : & dereliquisti eos in manu inimicorum suorum, & possederunt eos. Conversique sunt, & clamaverunt ad te : tu autem de cælo exaudisti, & liberaisti eos in misericordiis tuis, multis temporibus.

29 Et contestatus es eos, ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt, & non audierunt mandata tua, & in iudiciis tuis peccaverunt, quæ faciet homo, & vivet in eis : & dederunt humerum recedentem, & cervicem suam induraverunt, nec audiebant.

30 Et protraxisti super eos annos multos, & contestatus es eos in spiritu tuo per manus prophetarum tuorum : & non audierunt, & tradidisti eos in manu populorum terrarum.

31 In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos : quoniam Deus miserationum, & clemens es tu.

32 Nunc itaque Deus noster magne, for-

tis, & terribilis, custodiens pactum & misericordiam, ne avertas à facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges nostros, & principes nostros, & sacerdotes nostros, & prophetas nostros, & patres nostros, & omnem populum tuum, à diebus regis Asur usque in diem hanc.

33 Et tu justus es in omnibus, quæ venerunt super nos : quia veritatem fecisti, nos autem imple egimus.

34 Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri, & patres nostri, non fecerunt legem tuam, & non attenderunt mandata tua, & testificasti omnia tua quæ testificaveris in eis.

35 Et ipsi in regnis suis, & in bonitate tua multa, quam dederas eis, & in terra latissima & pingui, quam tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt à studiis suis pessimis.

36 Ecce nos ipsi hodie servi sumus : & terra, quam dedisti patribus nostris ut comederent pacem ejus, & quæ bona sunt ejus, & nos ipsi servi sumus in ea.

37 Et fruges ejus multiplicantur regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris dominantur, & jumentis nostris secundum voluntatem suam, & in tribulatione magna sumus.

38 Super omnibus ergo his nos ipsi percipimus scædus, & scribimus, & signant principes nostri, Levitæ nostri, & sacerdotes nostri.

C A P V T X.

Recensentur qui scædus cum Deo initum signaverunt, quo pollicentur se servaturos universa Dei præcepta, maxime de non commiscendo cum alienigenis, de servando sabbato, anno septimo, oblationibus, primitiis ac decimis.

1 Signatores autem fuerunt, Nehemias, & Sathersatha filius Achelai, & Sedecias :

- 2 Saraïas, Azarias, Jeremias,
- 3 Pheshur, Amarias, Melchias,
- 4 Hattus, Sebenia, Meluch,
- 5 Harem, Merimuth, Obdias,
- 6 Daniel, Genthon, Baruch,
- 7 Mosollam, Abia, Miamin,
- 8 Maazia, Belgai, Semeia : hi sacerdotes.
- 9 Porro Levitæ Josue filius Azariæ, Bennui de filiis Hennadad, Cedmihel,
- 10 Et fratres eorum, Sebenia, Odaia, Celira, Phalaia, Hanan,
- 11 Micha, Rohob, Hasebia,
- 12 Zachur, Serebia, Sabania,
- 13 Odaia, Bani, Baninu,
- 14 Capita populi, Pharos, Phahath, moab, Ælam, Zethu, Bani,
- 15 Bonni, Azgad, Behai,
- 16 Adonai, Begoai, Adin,
- 17 Ater, Hazeia, Azur,
- 18 Odaia, Hafum, Besai,
- 19 Hareph, Ana bô'h, Nebai,
- 20 Meephias, Mosollam, Hazir,
- 21 Mesizabel, Sadoc, Ieddua,
- 22 Phelcia, Hanan, Anaia,
- 23 Ofec, Hanania, Hafub,
- 24 Alohes, Phalea, Sobec,
- 25 Rehum, Hasebna, Maasia,
- 26 Echaia, Hanan, Anan,
- 27 Meluch, Haran, Baana :

28 Et

28 Et reliqui de populo, sacerdotes, Levitæ, janitores, & cantores, Nathinæi, & omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem Dei, uxores eorum, filii eorum, & filie eorum.

29 Omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis, optimates eorum, & qui veniebant ad pollicendum & jurandum ut ambularent in lege Dei, quam dederat in manu Moyfi servi Dei, ut facerent & custodirent universa mandata Domini Dei nostri, & iudicia ejus & ceremonias ejus.

30 Et ut non daremus filias nostras populo terræ, & filias eorum non acciperemus filiis nostris.

31 Populi quoque terræ, qui important venalia, & omnia ad usum, per diem sabbati ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato & in die sanctificato. Et dimitemus annum septimum, & exactionem universæ manus.

32 Et statuemus super nos præcepta, ut demus tertiam partem sicti per annum ad opus domus Dei nostri.

33 Ad panes propositionis, & ad sacrificium sempiternum, & in holocaustum sempiternum in sabbatis, in calendis, in solemnitatibus, & in sanctificatis, & pro peccato: ut exoretur pro Israël, & in omnem usum domus Dei nostri.

34 Sortes ergo misimus super oblationem lignorum, inter sacerdotes, & Levitas & populum, ut inferrentur in domum Dei nostri per domos patrum nostrorum, per tempora, à temporibus anni ad usque annum: ut arderent super altare Domini Dei nostri, sicut scriptum est in lege Moyfi.

35 Et ut afferremus primogenita terræ nostræ, & primitiva universi fructus omnis ligni, ab anno in annum, in domo Domini.

36 Et primitiva filiorum nostrorum & pecorum nostrorum, sicut scriptum est in lege, & primitiva boum nostrorum, & ovium nostrorum, ut offerrentur in domo Dei nostri, sacerdotibus qui ministrant in domo Dei nostri.

37 Et primitias ciborum nostrorum, & libaminum nostrorum, & poma omnis ligni, vindemiæ quoque & olei, afferemus sacerdotibus ad gazophylacium Dei nostri, & decimam partem terræ nostræ Levitis. Ipsi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum.

38 Erit autem sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum, & Levitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri, ad gazophylacium in domum thesauri.

39 Ad gazophylacium enim deportabunt filii Israël, & filii Levi, primitias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt vasa sanctificata, & sacerdotes, & cantores, & janitores, & ministri, & non dimitemus domum Dei nostri.

C A P V T X I.

Recesserunt incolæ Ierusalem, & civitatum Iudæ post inaugurationem.

Habitaverunt autem principes populi in Ierusalem: reliqua vero plebs misit foris, ut tollerent unam partem de

decem, qui habitaturi essent in Ierusalem civitate sancta, novem vero partes in civitatibus.

2 Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obvulerant ut habitarent in Ierusalem.

3 Hi sunt itaque principes provinciarum, qui habitaverunt in Ierusalem, & in civitatibus Iudæ. Habitavit autem unusquisque in possessione sua, in urbibus suis, Israël, sacerdotes, Levitæ, Nathinæi, & filii servorum Salomonis.

4 Et in Ierusalem habitaverunt de filiis Iudæ, & de filiis Benjamin: de filiis Iudæ, Athaias filius Azam, filii Zachariæ, filii Amariæ, filii Zaphatiæ, filii Malaleel: de filiis Phares.

5 Maasias filius Baruch, filius Cholhoza, filius Hozia, filius Adaia, filius Ioarib, filius Zachariæ, filius Silonitis.

6 Omnes hi filii Phares, qui habitaverunt in Ierusalem, quadringenti sexaginta octo viri fortes.

7 Hi sunt autem filii Benjamin: Sellam filius Mosollam, filius Ioed, filius Phadaia, filius Colaia, filius Masia, filius Echeel, filius Isaia.

8 Et post eum Gebbai, Sellai, nongenti viginti octo.

9 Et Ioel filius Zechri præpositus eorum, & Iudas filius Senua super civitatem secundus.

10 Et de sacerdotibus, Idaia filius Ioarib, Iachin.

11 Saraia filius Helciz, filius Mosollam, filius Sadoc, filius Maraioth, filius Achitob princeps Domus Dei.

12 Et fratres eorum facientes opera templi: octingenti vigintiduo. Et Adaia filius Ieroham, filius Phelelia, filius Amfi, filius Zachariæ, filius Pheshur, filius Melchiz.

13 Et fratres ejus principes patrum: ducenti quadragintaduo. Et Amassai filius Azreel, filius Ahazi, filius Mosollamoth, filius Emmer.

14 Et fratres eorum potentes nimis: centum vigintiocto, & præpositus eorum Zabdiel filius potentium.

15 Et de Levitis Semeia filius Hasub, filius Azaricam, filius Hasabia, filius Boni.

16 Et Sababai & Iozaheb: super omnia opera, quæ erant forinsecus in domo Dei, à principibus Levitarum.

17 Et Mathania filius Micha, filius Zebedei, filius Asaph, princeps ad laudandum & ad confitendum in oratione, & Bebecia secundus de fratribus ejus, & Abda filius Samua, filius Galal, filius Idithun.

18 Omnes Levitæ in civitate sancta ducenti octogintaquatuor.

19 Et janitores, Accub, Telmon, & fratres eorum, qui custodiebant ostia: centum septuaginta duo.

20 Et reliqui ex Israël sacerdotes & Levitæ in universis civitatibus Iudæ, unusquisque in possessione sua.

21 Et Nathinæi, qui habitabant in Ophel, & Siaha, & Gaspha de Nathinæis.

22 Et episcopus Levitarum in Ierusalem, Azzi filius Bani, filius Hasabiz, filius

Mathania, filius Michai. De filiis Asaph, cantores in ministerio domus Dei.

23 Præceptum quippe regis super eos erat, & ordo in cantoribus per dies singulos.

24 Et Phathahia filius Mesezebel, de filiis Zara filii Iuda in manu regis, juxta omne verbum populi,

25 Et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis Iuda habitaverunt in Cariatharbe & in filiabus ejus: & in Dibon, & in filiabus ejus: & in Cabseel, & in viculis ejus,

26 Et in Iesue, & in Molada, & in Berphaleth,

27 Et in Haserual, & in Bersabee, & in filiabus ejus,

28 Et in Siceleg, & in Mochona, & in filiabus ejus,

29 Et in Remmon, & in Saraa & in Jerimoth,

30 Zanna, Odollam, & in villis earum, Iachis & regionibus ejus, & Azeca, & filiabus ejus. Et manserunt in Bersabee usque ad vallem Ennom.

31 Filii autem Benjamin, à Geba, Mechmas, & Hai, & Bethel, & filiabus ejus:

32 Anathoth, Nob, Anania,

33 Alor, Rama, Gethaim,

34 Hadid, Seboim, & Neballat, Lod,

35 Et Ono valle artificum.

36 Et de Levitis portiones Iudæ & Benjamin.

CAPUT XII.

Nomina & officia sacerdotum ac Levitarum qui cum Zorobabel in Ierusalem ascenderunt, & custodes thesaurorum: magna solemnitate convocatis undique Levitis celebrant dedicationem muri Ierusalem

1 **H**ii sunt autem sacerdotes, & Levitæ, qui ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel, & Iosue: Saraia, Ieremias, Eldras,

2 Amaria, Melluch, Hattus,

3 Sebenias, Rheum, Merinuth,

4 Addo, Genthon, Abia,

5 Miamin, Madia, Belga, Semeia, & Iojarib,

6 Idaia, Sellum, Amoc, Helcias,

7 Idaia. Isti principes sacerdotum: & fratres eorum, in diebus Iosue.

8 Porro Levitæ, Iesua, Bannui, Cedmihel, Sarebia, Iuda, Mathanias, super hymnos ipsi & fratres eorum:

9 Et Becheia atque Hanni, & fratres eorum, unusquisque in officio suo

10 Iosue autem genuit Ioacim, & Ioacim genuit Eliafib, & Eliafib genuit Ioiada,

11 Et Ioiada genuit Jonathan, & Jonathan genuit Ieddoa.

12 In diebus autem Ioacim erant sacerdotes & principes familiarum: Saraia, Mathania, Ieremias, Hanania:

13 Eldras, Mosollam: Amaria, Iohanan:

14 Melchior, Jonathan: Sebenias, Ioseph:

15 Haram, Edna: Merathoth, Helci:

16 Aliaz, Zacharia: Genthon, Mosollam:

17 Aliaz, Zechti: Miamin & Moadias, pheli:

18 Belgas, Samuina: Semaias, Jonathan:

19 Iojarib, Mathanias: Iudaias, Azzi:

20 Sellai, Celai: Amoc, H-ber:

21 Helcias, Hasebia: Idaia, Nathanael.

22 Levitæ in diebus Eliafib, & Ioiada, & Iohanan, & Ieddoa, scripti principes familiarum, & sacerdotes in regno Darii Persæ.

23 Filii Levi principes familiarum, scripti in libro verborum dierum, & usque ad dies Jonathan, filii Eliafib.

24 Et principes Levitarum, Hasebia, Se-rebia, & Iosue filius Cedmihel: & fratres eorum per vices suas, ut laudarent & confiterentur juxta præceptum David viri Dei, & observarent æque per ordinem.

25 Mathania, & Becheia, Obedia, Mosollam, Telmon, Accub, custodes portarum & vestibulorum ante portas.

26 Hi in diebus Ioacim filii Iosue, filii Iosedec, & in diebus Nehemiæ ducis, & Esdræ sacerdotis scribæque.

27 In dedicatione autem muri Ierusalem, requisierunt Levitas de omnibus locis suis, ut adducerent eos in Ierusalem, & facerent dedicationem & lætitiā in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, psalteriis, & citharis.

28 Congregati sunt autem filii cantorum de campestribus circa Ierusalem, & de villis Nethuphati,

29 Et de domo Galgal, & de regionibus Geba & Aznaveth: quoniam villas ædificaverunt sibi cantores in circuitu Ierusalem.

30 Et mundati sunt sacerdotes & Levitæ, & mundaverunt populum, & portas, & murum.

31 Ascendere autem feci principes Iuda super murum, & statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilini.

32 Et ivit post eos Olaias, & media pars principum Iuda,

33 Et Azarias, Eldras, & Mosollam, Iudas, & Benjamin, & Semeia, & Ieremias.

34 Et de filiis sacerdotum in tubis, Zacharias filius Jonathan, filius Semeia, filius Mathania, filius Michaias, filius Zechur, filius Asaph,

35 Et fratres ejus, Semeia, & Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanael, & Iudas, & Hanani, in vasis cantici David viri Dei: & Eldras scriba ante eos in porta fontis.

36 Et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis David, in ascensu muri super domum David, & usque ad portam aquarum ad orientem.

37 Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso, & ego post eum, & media pars populi super murum & super turrim furnorum, & usque ad murum latissimum,

38 Et super portam Ephraim, & super portam antiquam, & super portam piscium, & turrim Hananeel, & turrim Emath, & usque ad portam gregis: & steterunt in porta custodire.

39 Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei, & ego, & dimidia pars magistrarum mecum.

40 Et sacerdotes, Eliachim, Maasia, Miamin, Michea, Eliodnai, Zacharia, Hanania in tubis,

41 Et

41 Et Maasia, & Semela: & Eleazar, & Azai, & Iohanan: & Melchias, & Alai, & Izet. Et clare cecinerunt cantores, & Iezraia præpositus:

42 Et immolaverunt in die illa victimas magnas, & lætati sunt: Deus enim lætificaverat eos lætitia magna: sed & uxores eorum & liberi gavisii sunt, & audita est lætitia Ierusalem procul.

43 Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophylacia thesauri ad libamina, & ad primitias, & ad decimas, ut introferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis, sacerdotes, & Levitas: quia lætificatus est Iuda in sacerdotibus & Levitis astantibus.

44 Et custodierunt observationem Dei sui, & observationem expiationis, & cantores, & janitores juxta præceptum David, & Salomonis filii ejus,

45 Quia in diebus David & Alaph ab exordio erant principes constitui cantorum, in carmine laudantium & confitentium Deo.

46 Et omnis Israel, in diebus Zorobabel, & in diebus Nehemiæ, dabant partes cantoribus & janitoribus per dies singulos, & sanctificabant Levitas & Levitæ sanctificabant filios Aaron

C A P V T XIII.

Leito Deuteronomio ejiciuntur alienigenæ, partes Levitis assignantur, è quo tamen gazophylacio vasa Domus Tobie projiciuntur, & sabbati violatores puniuntur: increpat Nehemias Iudeos qui uxores duxerant alienigenas.

Deut. 23. 3. **I**N die autem illo lectum est in volumine Moyfi audiente populo: & inventum est scriptum in eo, quod non debeant introire Ammonites & Moabites in ecclesiam Dei usque in æternum:

2 Eo quod non occurrerint filiis Israël cum pane & aqua: & conduxerint adversum eos Balaam, ad maledicendum eis: & convertit Deus noster maledictionem in benedictionem.

3 Factum est autem, cum audissent legem, separaverunt omnem alienigenam ab Israël.

4 Et super hoc erat Eliasib sacerdos, qui fuerat præpositus in gazophylacio domus Dei nostri: & proximus Tobie.

5 Fecit ergo sibi gazophylacium grande, & ibi erant ante eum reponentes munera, & thus, & vasa, & decimam frumenti, vini, & olei, partes Levitarum, & cantorum, & janitorum, & primitias sacerdotales.

6 In omnibus autem his non fui in Ierusalem, qui anno trigesimo secundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem, & in fine dierum rogavi regem.

7 Et veni in Ierusalem, & intellexi malum, quod fecerat Eliasib, Tobie, ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus Dei.

8 Et malum mihi visum est valde. Et projecit vasa domus Tobie foras de gazophylacio:

9 Præcepique & emundaverunt gazophylacia: & retuli ibi vasa domus Dei, sacrificium, & thus.

10 Et cognovi quod partes Levitarum non fuissent datæ, & fugisset unusquisque in regionem suam de Levitis, & cantoribus, & de his qui ministrabant:

11 Et egi causam adversus magistratus, & dixi: Quare dereliquimus domum Dei? Et congregavi eos, & feci stare in stationibus suis.

12 Et omnis Iuda apportabat decimam frumenti, vini, & olei: in horrea,

13 Et constituimus super horrea Sele-miam Sacerdotem, & Sadoc scribam, & Phadaiam de Levitis, & juxta eos Hanan filium Zachur, filium Mathaniz: quoniam fideles comprobati sunt, & ipsis creditæ sunt partes fratrum suorum.

14 Memento mei Deus meus pro hoc, & ne deleas Miserationes meas, quas feci in domo Dei mei, & in ceremoniis ejus.

15 In diebus illis vidi in Iuda calcantes torcularia in sabbato, portantes acervos: & onerantes super asinos vinum, & uvas, & fenus, & omne onus, & inferentes in Ierusalem die sabbati. Et contestatus sum ut in die qua vendere liceret venderent.

16 Et Tyrii habitaverunt in ea, inferentes pisces, & omnia venalia: & vendebant in sabbatis filiis Iuda in Ierusalem:

17 Et objurgavi optimates Iuda, & dixi eis. Quæ est hæc res mala, quam vos facitis, & profanatis diem sabbati?

18 Numquid non hæc fecerunt patres nostri, & adduxit Deus noster super nos omne malum hoc, & super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israël violando sabbatum.

19 Factum est autem, cum quievissent portæ Ierusalem in die sabbati, dixi: & clausurunt januas, & præcepi ut non aperirent eas usque post sabbatum: & de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati.

20 Et manserunt negotiatores, & vendentes universa venalia, foris Ierusalem semel & bis.

21 Et contestatus sum eos, & dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato.

22 Dixi quoque Levitis ut mundarentur, & venirent ad custodiendas portas, & sanctificandam diem sabbati: & pro hoc ergo memento mei Deus meus: & parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum.

23 Sed & in diebus illis vidi Iudeos ducentes uxores Azoridas, Ammonitidas, & Moabitidas.

24 Et filii eorum ex media parte loquebantur Azorice, & nesciebant loqui Iudaice, & loquebantur juxta linguam populi & populi.

25 Et objurgavi eos, & maledixi. Et cecidi ex eis viros, & decalvavi eos, & adjuravi in Deo, ut non darent filias suas filiis eorum, & non acciperent de filiabus eorum filios suos, & sibi metipsis: dicens:

26 † Numquid non in hujusmodi re † 3. peccavit Salomon rex Israël? & certe in Reg. gentibus multis non erat rex similis ei, & 3. 1. dilectus Deo suo erat, & posuit eum Deus regem super omnem Israël: † & ipsum ergo † 3. duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ. Reg.

27 Numquid & nos inobedientes faciemus 11. 4. omne malum grande hoc, ut prævaricemur in Deo nostro, & ducam⁹ uxores peregrinas.

28 De filiis autem Ioiada filii Eliaſib ſacerdotis magi, genererat Sanaballat Horonites, quem fugavi à me.

29 Recordare Domine Deus meus, adverſum eos qui pollunt ſacerdotium, juſque ſacerdotale & Leviticum.

30 Igitur mundavit eos ab omnibus alienigenis, & conſtitui ordines ſacerdotum & Levitarum: unumquemque in miniſterio ſuo:

31 Et in oblatione lignorum in temporibus conſtituiſis, & in primitivis: memento Mei Deus meus in bonum. Amen.

LIBER TOBIÆ

CAPVT PRIMVM.

Tobias in captivitate conſtitutus, à lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore ſuſcepit, Deum timere docet: gratus regi Salmanafar, pergit quocumque vult: confratres captivos conſolatur & juvat eleemofyna: Gabelo dat mutuo decem argenti talenta: Sennacherib, quod occiſos ſepeliver, eum perſequitur.

1 **T**obias ex tribu & civitate Nephthali (quæ eſt in ſuperioribus Galilææ ſupra Naaffon, poſt viam quæ ducit ad occidentem, in ſiniſtro habens civitatem Sephet.)

† 4. *Regum* 2 † Cum captus eſſet in diebus Salmanafar regis Aſſyriorum, in captivitate tamen poſitus, viam veritatis non deſeruit.

† 17. 3. *Ecclie* 3 Ita ut omnia, quæ habere poterat, quotidie concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere, impertiret.

4 Cumque eſſet junior omnibus in tribu Nephthali, nihil tamen puerile geſſit in opere.

† 3. *Regum* 5 Denique cum irent omnes ad vitulos aureos, † quos Ieroboam fecerat rex Iſraël, hic ſolus fugiebat conſortia omnium.

6 Sed pergebat in Jeruſalem ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum Deum Iſraël, omnia primitiva ſua, & decimas ſuas fideliter offerens,

7 Ita ut in tertio anno proſelytis & advenſis miniſtraret omnem decimationem,

8 Hæc & his ſimilia ſecundum legem Dei puerulus obſervabat.

9 Cum vero factus eſſet vir, accepit uxorem Annam de tribu ſua, genuitque ex ea filium, nomen ſuum imponens ei,

10 Quem ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato.

11 Igitur, cum per captivitatem deveniſſet, cum uxore ſua, & filio, in civitatem Ninivem cum omni tribu ſua.

12 (Cum omnes ederent ex cibis gentium) iſte cuſtodivit animam ſuam & nunquam contaminatus eſt in eſcis eorum.

13 Et quoniam memor fuit Domini in toto corde ſuo, dedit illi Deus gratiam in conſpectu Salmanafar regis.

14 Et dedit illi poteſtatem quocumque vellet ire, habens libertatem quæcumque facere voluiſſet,

15 Pergebat ergo ad omnes qui erant in

captivitate, & monita ſalutis dabat eis.

16 Cum autem veſiſſet in Reges civitatem Medorum, & ex hiis, quibus honoratus fuerat à rege, habuiſſet decem talenta argenti:

17 Et cum in multa turba generis ſui Gabelum regentem videret, qui erat ex tribu ejus, ſub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti.

18 Poſt multum vero temporis, mortuo Salmanafar rege, cum regnaret Sennacherib filius ejus pro eo, & filios Iſraël exolos haberet in conſpectu ſuo:

19 Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem ſuam, & conſolabatur eos, dividebatque unicuique, prout poterat, de facultatibus ſuis:

20 Eſurientes alebat, nudisque veſtimenta præbebat, & mortuis atque occiſis ſepulturam ſollicitus exhibebat.

21 † Denique cum reverſus eſſet rex Sennacherib, fugiens à Iudæa plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blaſphemiam ſuam, & iratus multos occideret ex filiis Iſraël, Tobias ſepeliebat corpora eorum.

22 At ubi nunciatum eſt regi, juſſit eum occidi, & tulit omnem ſubſtantiam ejus.

23 Tobias vero cum filio ſuo & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum.

24 † Poſt dies vero quadragintaquinque occiderunt regem filii ipſius,

25 Et reverſus eſt Tobias in domum ſuam, omniſque facultas ejus reſtituta eſt ei.

CAPVT II.

Tobias ex mortuorum deſatigatus ſepultura, hircundinis ſtercore in patientis probationem excacatur, & ab uxore & amicis ipſum irridentibus aſſectus opprobrio, patientiſſime tolerat inſtar Iobi.

1 **P**oſt hæc vero, cum eſſet dies feſtus Domini, & factum eſſet prandium bonum in domo Tobie,

2 Dixit filio ſuo: Vade, & adduc aliquos de tribu noſtra, timentes Deum, ut epulentur nobiſcum.

3 Cumque abiſſet, reverſus nunciavit ei, unum ex filiis Iſraël jugulatum jacere in platea. Statimque exiliens de accubitu ſuo, relinquens prandium, jejunus pervenit ad corpus:

4 Tollenſque illud portavit ad domum ſuam occulte, ut, dum ſol occubuſſet, caute ſepeliret eum.

5 Cumque occultaret corpus, manducavit panem cum lactu & tremore,

6 Memorans illum ſermonem, quem dixit Dominus † per Amos prophetam: Dies feſti veſtri converteatur in lamentationem & luctum.

7 Cum vero ſol occubuſſet, abiit, & ſepelivit eum.

8 Arguebant autem eum omnes proximi ejus, dicentes: Iam lupus rei cauſa interfici juſſus es, & vix eſſig ſi mortis imperium, & iterum ſepelis mortuos?

9 † Sed Tobias plurius timens Deum quam regem, rapiebat corpora occiſorum, & occultabat in domo ſua, & modis noſtribus ſepeliebat ea.

10 Contigit autem in quadam die ſatiga-

4.
Regum
19. 35.
Ecclie
48. 24.

† Iſa.
37. 38.
2. Para
32. 21.

† Iſa.
8. 10.
1. Macc.
1. 41.

† Iſa.
1. 21.

tus à sepultura, veniens in domum suam, factus se iuxta parietem, & obdormisset.

11. Et ex audio hirsutium dormienti illi calida stercorea inciderent super oculos ejus, fieretque cæcus.

12. Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & sancti Job.

13. Nam cum ab infanzia sua semper Deum timuisset, & mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitate eveniret ei.

14. Sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus viæ suæ.

15. Nam sicut beato Job insultabant reges, ita isti parentes & cognati ejus iridebant vitam ejus, dicentes:

16. Vbi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas?

17. Tobias vero increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui:

18. Quoniam filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

19. Anna vero uxor ejus ibat ad opus textorium quotidie, & de labore manuum suarum victum, quem consequi poterat, deferbat.

20. Unde factum est, ut hœdum caprarum accipiens detulisset domi,

† Deut. 21.1. Cujus cum vocem balantis vir ejus audisset, dixit: † Videte, ne forte furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.

† Job. 2.9. 22. † Ad hæc uxor ejus irata respondit, Manifeste vana facta est spes tua, & eleemosynæ tuæ modo apparuerunt.

23. Argue his & aliis hujusmodi verbis exprobrabat ei.

C A P V T III.

Tobias ob uxoris convivium mori petentis oratio ad Deum, & Sara filia Raguelis humilis cum viro duo jejunio oratio, ob ancilla improprium de se tem ipsius maritis à demonio interemptis: ut usque autem preces exaudiantur, angelo Raphaële ad curandos misso.

1. Tunc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum lacrymis,

2. Dicens: Iustus es Domine, & omnia judicia tua justa sunt, & omnes viæ tuæ misericordia, & veritas, & iudicium.

3. Et nunc Domine memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum.

† Deut. 28.15. 4. † Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improprium omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos.

5. Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus secundum præcepta tua, & non ambulavimus si iecerit coram te.

6. Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam vivere.

7. Eadem itaque die contigit, ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, & ipsa audiret improprium ab una ex ancillis patris sui.

8. Quoniam tradita fuerat septem viris, & demonium nomine Asmodæus occiderat eos, mox ut ingressi fuissent ad eam.

9. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam, respondit ei, dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.

10. Numquid & occidere me vis, sicut jam occidisti septem viros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus suæ: & tribus diebus, & tribus noctibus non manducavit, neque bibit.

11. Sed in oratione persistens, cum lacrymis deprecabatur Deum, ut ab isto improprio liberaret eam.

12. Factum est autem die tertia, dum compleret orationem, benedicens Dominum,

13. Dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum: qui cum iratus fueris, misericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te.

14. Ad te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

15. Peto Domine ut de vinculo improprii huius absolvas me, aut certe desuper terram eripias me.

16. Tu scis Domine, quia nunquam concupivi virum, & mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia.

17. Nunquam cum ludentibus miscui me: neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.

18. Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensu suscipere.

19. Et, aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan me non fuerunt digni: quia forsitan viro alii conservasti me.

20. Non est enim in hominis potestate consilium tuum.

21. Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit.

22. Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem, tranquillum facis: & post lachrymationem & fletum, exultationem infundis.

23. Sit nomen tuum Deus Israël benedictum in secula.

24. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu gloriæ summi Dei:

25. Et missus est angelus Domini sanctus Raphaël, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt orationes in conspectu Domini recitate.

C A P V T IV.

Tobias cum se brevi putaret meritum, filia piissima salutis moris inculcat, eleemosynarum virtutem declarat, & de decem argenti talentis Gabelo mutuo datis indicat.

1. Girur cum Tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori posuisset, vocavit ad se Tobiam filium suum,

2. Dixit

2 Dixitque ei : Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo, quasi fundamentum construe.

3 Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli; & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus :

4 Memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te in utero suo.

5 Cum autem & ipsa compleverit tempus vitæ suæ, sepelias eam circa me.

6 Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum : & cave ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri.

7 † Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere : ita enim fiet ut nec à te avertatur facies Domini.

8 Quomodo potueris, ita esto misericors.

9 Si multum tibi fuerit, abundanter tribue : si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.

10 Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.

† Eccli. 29. 15. 11 † Quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.

12 Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna, omnibus facientibus eam.

† 1. Thiff. 4. 3. 13 † Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris crimem scire.

14 Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo, dominari permittas : † in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.

† 15 † Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat.

† 16 † Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias.

17 † Panem tuum cum esurientibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege.

18 Panem tuum & vinum tuum super sepulturam justi constitue, & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus.

19 Consilium semper à sapiente perquire.

20 Omni tempore benedic Deum : & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant.

21 Indico etiam tibi fili mi dedisse me decem talenta argenti, dum adhuc infantulus esses, Gabelo, in Rages civitate Medorum, & chirographum ejus apud me habeo :

22 Et ideo perquire quo modo ad eum pervenias, & recipias ab eo supra memoratum pondus argenti, & restituas ei chirographum suum.

† Rom. 8. 17. 23 Noli timere fili mi : pauperem quidem viram gerimus, sed † multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.

C A P V T V.

Tobia facium ac duem itineris in Rages Medorum querenti Raphael Angelus ignotus occurrit, cui pater filium committit, quibus profectus mater filii desolat absentiam.

† Tunc respondit Tobias patri suo, & dixit : Omnia quæcumque præcepi mihi faciam pater.

2 Quo modo autem pecuniam hanc requiram, ignoro; ille me nescit, & ego eum ignoro: quod signum dabo ei? Sed heque viam, per quam pergatur illuc, aliquando cognovi.

3 Tunc pater suus respondit illi, & dixit : Chirographum quidem illius penes me habeo : quod dum illi ostenderis, statim restituet.

4 Sed perge nunc, & inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum salva mercede sua : ut, dum adhuc vivo, recipiat eam.

5 Tunc egressus Tobias, invenit juvenem splendidum, stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum.

6 Et ignorans quod Angelus Dei esset, salutavit eum, & dixit : Vnde te habemus bone juvenis?

7 At ille respondit : ex filiis Israël. Et Tobias dixit ei : Nosti viam, quæ ducit in regionem Medorum?

8 Cui respondit : Novi : & omnia itinera ejus frequenter ambulavi, & mansi apud Gabelum fratrem nostrum : qui moratur in Rages civitate Medorum, quæ posita est in monte Echatanis.

9 Cui Tobias ait : Sustine me obsecro, donec hæc ipsa nuntiem patri meo.

10 Tunc ingressus Tobias, indicavit, ut universa hæc patri suo. Super quæ admiratus pater, rogavit ut introiret ad eum.

11 Ingressus itaque salutavit eum, & dixit : gaudium tibi sit semper.

12 Et ait Tobias : quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video.

13 Cui ait juvenis : Forti animo esto, in proximo est ut à Deo cureris.

14 Dixit itaque illi Tobias : Nunquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? & cum redieris, restituiam tibi mercedem tuam.

15 Et dixit ei Angelus : Ego ducam & reducam eum ad te.

16 Cui Tobias respondit : Rogo te, indica mihi, de qua domo, aut de qua tribu es tu?

17 Cui Raphael Angelus dixit : Genus quæris mercenarij, an ipsum mercenarium, qui cum filio tuo eat?

18 Sed ne forte sollicitum te reddam, ego sum Azarias Ananiz magni filius.

19 Et Tobias respondit : Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum.

20 Dixit autem illi Angelus : Ego sanum ducam, & sanum tibi reducam filium tuum.

21 Respondens autem Tobias, ait : Bene ambuletis, & sit Deus in itinere vestro, & Angelus ejus comitetur vobiscum.

22 Tunc paratis omnibus, quæ erant in via portanda, fecit Tobias vale patri suo, & matri suæ, & ambulaverunt ambo simul.

23 † Cumque profecti essent, cepit mater ejus flere, & dicere : Baculum senectutis nostræ tulisti, & transmissisti à nobis.

24 Nunquam fuisset ipsa pecunia pro qua misisti eum,

25 Sufficiebat enim nobis paupertas nostra, ut divitias computatemus hoc, quod videbamus filium nostrum.

26 Dixit

26 Dixitque ei Tobias : Noli flere, saluus perveniet filius noster, & saluus revertetur ad nos & oculi tui videbunt illum.

27 Credo enim quod Angelus Dei bonum comitetur ei, & bene disponat omnia, quæ circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.

28 Ad hanc vocem cessavit mater ejus flere, & tacuit.

CAPUT VI.

Angeli hereditate Tobias invadentem piscem apprehendit & exenterat cor ejus, fel, & jecur ad medicamenta reservans : & ad Raguellem divertens ut ipsa Angeli petat in uxorem illius filiam Saram, cujus septem viros occiderat demonium, discessit ab Angelo quo sine suscipiendum ac servandum sit conjugium.

1 Profectus est autem Tobias, & canis secutus est eum, & mansit prima mansione juxta fluvium Tigris.

2 Et exivit ut lavaret pedes suos, & ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum.

3 Quem expavescens Tobias clamavit voce magna, dicens : Domine, invadit me.

4 Et dixit Angelus : Apprehende brachiam ejus, & trahe eum ad te. Quod cum fecisset, attraxit eum in siccum, & palpitare coepit ante pedes ejus.

5 Tunc dixit ei Angelus : Exentera hunc piscem, & cor ejus, & fel, & jecur repone tibi : sunt enim hæc necessaria ad medicamenta utiliter.

6 Quod cum fecisset, assavit carnes ejus, & secum tulerunt in via : cætera salierunt, quæ sufficerent eis, quousque pervenirent in Rages civitatem Medorum.

7 Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei : Obsecro te Azaria frater, ut dicas mihi, quod remedium habebunt ista, quæ de pisce servare jussisti?

8 Et respondens Angelus, dixit ei : Cordis ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus demoniorum sive à viro, sive à muliere, ita ut ultra non accedat ad eos.

9 Et fel valet ad ungendos oculos, in quibus fuerit albugo, & sanabuntur.

10 Et dixit ei Tobias : Vbi vis ut maneamus?

11 Respondensque Angelus ait : Est hic Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram, sed neque masculum, neque feminam ullam habet aliam præter eam.

† Num. 27. 2. 12 † Tibi debetur omnis substantia ejus & 36. & oportet eam te accipere conjugem,

8. 13 Pete ergo eam à patre ejus, & dabit tibi eam in uxorem.

14 Tunc respondit Tobias, & dixit : Audio quia tradita est septem viris, & mortui sunt : sed & hoc audiui, quia demonium occidit illos.

15 Timeo ergo, ne forte & mihi hæc eveniant : & cum sim unicus parentibus meis, deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.

16 Tunc Angelus Raphael dixit ei : Audi me, & ostendam tibi qui sunt, quibus prævalere potest demonium.

17 Hi namque, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus : habet potestatem deorum super eos.

18 Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea.

19 Ipsa autem nocte, incenso jecore piscis, fugabitur demonium.

20 Secunda vero nocte, in copulatione sanctorum patriarcharum admittaris.

21 Tertia autem nocte benedictionem consequeris, ut filii ex vobis procreentur incolumes.

22 Transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in semine Abraham benedictionem in filiis consequaris.

CAPUT VII.

Raguel petiam à Tobia Saram filiam in uxorem tradidit consilio Raphaelis, & scriptis conjugii tabulis, nuptia celebrantur.

1 Ingressi sunt autem ad Raguellem, & suscepit eos Raguel cum gaudio.

2 Intuensque Tobiam Raguel, dixit Annæ uxori suæ : Quam similis est juvenis iste consobрино meo :

3 Et cum hæc dixisset, ait : Vnde estis juvenes fratres nostri ? At illi dixerunt : Ex tribu Nephthali sumus, ex captivitate Ninive.

4 Dixitque illis Raguel : Nostis Tobiam fratrem meum ? Qui dixerunt : Novimus.

5 Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit Angelus ad Raguellem : Tobias, de quo interrogas, pater istius est.

6 Et misit se Raguel, & cum lacrymis osculatus est eum, & plorans supra collum ejus,

7 Dixit : Benedictio sit tibi fili mi, quia boni & optimi viri filius es.

8 Et Anna uxor ejus, & Sara ipsorum filia lacrymata sunt.

9 Postquam autem locuti sunt, præcepit Raguel occidi arietem, & parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium,

10 Tobias dixit : Hic ego hodie non manducabo neque bibam, nisi prius petitionem meam confirmes, & promittas mihi dare Saram filiam tuam.

11 Quo audito verbo Raguel, expavit, sciens quid evenisset illis septem viris, qui ingressi sunt ad eam : & timere coepit ne forte & huic similiter contingeret : & cum nuntiaret, & non daret petenti ullum responsum,

12 Dixit ei Angelus : Noli timere dare eam isti, quoniam huic timenti Deum debetur conjux filia tua : propterea alius non potuit habere illam.

13 Tunc dixit Raguel : Non dubito quod Deus preces & lacrymas meas in conspectu suo admiserit.

14 Et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me, ut ista coniungeretur cognationi † Num. suæ † secundum legem Moyse : & nunc 36. 6. noli

noli dubium gerere quod tibi eam tradam;
15 Et apprehendens dexteram filie suae,
dexteram Tobiae tradidit dicens, Deus Abra-
ham, & Deus Isaac, & Deus Jacob vobis-
cum sit, & ipse coniungat vos, impleatque
benedictionem suam in vobis.

16 Et accepta charta, fecerunt conscri-
ptionem conjugii.

17 Et post hæc epulati sunt, benedicentes
Deum.

18 Vocavitque Raguel ad se Annam ux-
orem suam, & præcepit ei ut præpararet al-
terum cubiculum.

19 Et introduxit illuc Saram filiam suam,
& lacrymata est.

20 Dixitque ei: Forti animo esto filia
mea: Dominus cæli det tibi gaudium pro
tædio quod perpeffa es.

C A P V T V I I I.

*Tobias thalamum ingressus, partem jecoris piscis
affert; & demonio à Raphaële ligato, Tobias &
Sara simul orantes noctem transigunt incolumes;
quapropter repleto quod paratum erat sepulchro,
adisque Deo gratias à Sara parentibus, laudem ap-
paratur convivium, & pro dote medietas bonorum
affiguntur, cedente & reliqua medietate post pa-
rentum obitum.*

1 Postquam vero cœnaverunt, intro-
duxerunt juvenem ad eam.

2 Recordatus itaque Tobias sermonum
Angeli, protulit de cassidili suo partem je-
coris, posuitque eam super carbonem vivos.

3 Tunc Raphaël Angelus apprehendit
demonium, & religavit illud in deserto su-
perioris Aegypti.

4 Tunc hortatus est virginem Tobias;
dixitque ei: Sara, exurge, & deprecemur
Deum hodie, & cras, & secundum cras:
quia his tribus noctibus Deo jungimur:
tertia autem transacta nocte, in nostro
erimus conjugio.

5 Fili quippe sanctorum sumus, & non
possumus ita conjungi, sicut gentes quæ
ignorant Deum.

6 Surgentes autem pariter, instanter ora-
bant ambo simul, ut sanitas daretur eis.

7 Dixitque Tobias: Domine Deus pa-
trum nostrorum, benedicant te cæli & ter-
ræ, mareque & fontes, & flumina, & om-
nes creaturæ tuæ, quæ in eis sunt.

† Gm. 8 † Tu fecisti Adam de limo terræ, dedi-
stique ei adiutorium Evam.

9 Et nunc Domine tu scis, quia non luxu-
rix causa accipio sororem meam conjugem,
sed sola posteritatis dilectione, in qua be-
nedicatur nomen tuum in sæcula sæculorū.

10 Dixit quoque Sara: Miserere nobis
Domine, miserere nobis, & consenesca-
mus ambo pariter sani.

11 Et factum est circa pullorum cantum,
interfusi iussit Raguel servos suos, & abie-
runt cum eo pariter ut foderent sepulchrū.

12 Dicebat enim: Ne forte simili modo
evenierit ei, quo & ceteris illis septem vi-
ris, qui sunt ingressi ad eam.

13 Cumque parassent fossam, reversus
Raguel ad uxorem suam, dixit ei:

14 Merte unam ex ancillis tuis, & videat
si mortuus est, ut sepeliā eum antequam
illucescat dies.

15 At illa misit unam ex ancillis suis. Quæ
ingressa cubiculum, reperit eos salvos &
incolumes, secum pariter dormientes.

16 Et reversa, nuntiavit bonum nuntium:
& benedixerunt Dominum, Raguel vide-
licet & Anna uxor ejus.

17 Et dixerunt: Benedicimus te Domine
Deus Israel, quia non contigit quemadmo-
dum putabamus.

18 Fecisti enim nobiscum misericordiam
tuam, & exclusisti à nobis inimicum perse-
quentem nos.

19 Misertus es autem duobus unicis. Fac
eos Domine plenius benedicere te: & sacri-
ficium tibi laudis tuæ, & suæ sanatis of-
ferre, ut cognoscat universitas gentium,
quia tu es Deus solus in universa terra.

20 Statimque præcepit servis suis Raguel,
ut replerent fossam, quam fecerant, prius-
quam elucesceret.

21 Vxori autem suæ dixit ut instrueret
convivium, & præpararet omnia, quæ in
cibos erant iter agentibus necessaria.

22 Duas quoque pingues vaccas, & qua-
tuor arietes occidi fecit, & parari epulas
omnibus vicinis suis, cunctisque amicis.

23 Et adjuravit Raguel Tobiam, ut duas
hebdomadas moraretur apud se.

24 De omnibus autem, quæ possidebat
Raguel, dimidiam partem dedit Tobie, &
fecit scripturam, ut pars dimidia, quæ super-
erat post obitum eorum, Tobie dominio
deveniret.

C A P V T I X.

*Raphael Tobia rogatu ad Gabelum pergit; quem
recepta pecunia ad Tobie nuptias adducit; ille au-
tem Tobie ac Sara benedixit.*

1 Tunc vocavit Tobias Angelum ad se,
quem quidem hominem existima-
bat, dixitque ei: Azaria frater, peto ut
audires verba meas.

2 Si meipsum tradam tibi servum, non
ero condignus providentiæ tuæ.

3 Tamen obsecro te, ut assumes tibi ani-
mā sive servitiā, & valas ad Gabelum
in Rages civitatem Medorum: reddatque
ei chirographum suum, & recipias ab eo
pecuniam, & roges eum venire ad nu-
ptias meas.

4 Scis enim ipse quoniam numerat pater
meus dies: & si tardavero una die plus,
contristatur anima ejus.

5 Et cerè vides quomodo adjuravit me
Raguel, cujus adjuramentum spernere non
possum.

6 Tunc Raphaël assumens quatuor ex ser-
vis Raguelis, & duos camelos, in Rages ci-
vitatem Medorum petrexit: & inveniens
Gabelum, reddidit ei chirographum suum,
& recepit ab eo omnem pecuniam.

7 Indicavitque ei de Tobia filio Tobie,
omnia quæ gesta sunt: fecitque eum secum
venire ad nuptias.

8 Cumque ingressus esset domum Rague-
li, invenit Tobiam discumbentem: & exi-
iens, osculati sunt se invicem, & bevit
Gabelus, benedixitque Deum.

9 Et dixit: Benedicite te Deus Israel, quia
filius ex optimo viri, & iusti, & timens
Deum, & electus olivæ facientis:

in Et dicatur benedictio super uxorem tuam, & super parentes vestros,

11 Et videaris filius vestros, & filius filiorum vestrorum, usque in tertiam & quartam generationem: & sit semen vestrum benedictum à Deo Israel, qui regat in secula seculorum.

12 Cumque omnes dixissent, Amen, accesserunt ad convivium: sed & cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

CAPUT X.

Parentes Tobia longam ejus moram anxie questantur; ille autem agere obtinet, ut a Raguele dimittatur, accepta dote & uxore: porro Raguel illis bene precando, admonet filiam de officio matrisfamilias.

1 Cum vero moras faceret Tobias, causa nuptiarum, sollicitus erat pater ejus Tobias, dicens: Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi?

2 Putasne Gabelus mortuus est, & nemo reddet illi pecuniam?

3 Cœpit autem contristari nimis ipse, & Anna uxor ejus cum eo: & cœperunt ambo simul flere: eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos.

4 Flebat igitur mater ejus irremediabilibus lacrymis, atque dicebat: Heu, heu me fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ?

5 Omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere à nobis.

6 Cui dicebat Tobias: Tace, & noli turbari, sanus est filius noster: satis fidelis est vir ille, cum quo misimus eum.

7 Illa autem nullo modo consolari poterat, sed quotidie exiliens circumspiciebat, & circuibat vias omnes, per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem.

8 At vero Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, & ego mittam nuntium salutis de te ad Tobiam patrem tuum.

9 Cui Tobias ait: Ego novi, quia pater meus & mater mea modo dies computant, & cruciatur spiritus eorum in ipsis.

10 Cumque verbis multis rogaret Raguel Tobiam, & ille eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem omnis substantiæ suæ in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa: & saluum atque gaudentem dimisit eum à se,

11 Dicens: Angelus Domini sanctus sit in itinere vestro, perducaturque vos incolumes, & inveniaris omnia rectè circa parentes vestros, & videant oculi mei filios vestros priusquam moriar.

12 Et apprehendentes parentes filiam suam, osculati sunt eam, & dimiserunt ire:

13 Monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhibere.

CAPUT XI.

Relinquit in itinere Sara reliquaque familia; Tobias & Raphael procedentes, laetant à parentibus

Tobias excipiantur: filia patris oculos felle levari linente, ille visum recipit: quapropter adhuc Deo gratias, post adventum Sara ac familia septem diebus læti epulantur.

1 Cumque revererentur, pervenerunt ad Chatan, quæ est in medio itinere contra Niniven, undecimo die.

2 Dixitque Angelus: Tobias frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum.

3 Si placet itaque tibi, præcedamus, & leni gradu sequantur iter nostrum familia, simul cum conjuge tua, & cum animalibus.

4 Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphaël ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt.

5 Anna autem sedebat secus viam, quotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo.

6 Et dum ex eodem loco specularetur adventum ejus, vidit à longè, & illico agnovit venientem filium suum: currensque nuntiavit viro suo, dicens: Ecce venit filius tuus.

7 Dixitque Raphael ad Tobiam: At ubi introieris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & osculare eum.

8 Statimque lini super oculos ejus ex felle isto piscis, quod portas tecum, scias enim quoniam mox aperiuntur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cæli, & in aspectu tuo gaudebit.

9 Tunc præcucurrit canis, qui simul fuerat in via: & quasi nuntius adveniens blandimento suæ caudæ gaudebat.

10 Et consurgens cæcus pater ejus, cœpit offendens pedibus currere: & data manu puero, occurrit obviam filio suo.

11 Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, & cœperunt ambo flere præ gaudio.

12 Cumque adorassent Deum, & gratias egissent, confederunt.

13 Tunc sumens Tobias de felle piscis, linivit oculos patris sui.

14 Et sustinuit quasi dimidiam fere horam: & cœpit albugo ex oculis ejus, quasi membrana ovi, egredi.

15 Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, statimque visum recepit.

16 Et glorificabant Deum, ipse videlicet & uxor ejus, & omnes qui sciebant eum.

17 Dicebatque Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu salvasti me: & ecce ego video Tobiam filium meum.

18 Ingressa est etiam post septem dies Sara uxor filii ejus, & omnis familia sana, & pecora, & cameli, & pecunia multa uxoris: sed & illa pecunia, quam receperat à Gabelo:

19 Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei, quæ fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat.

20 Veneruntque Achior & Nabath consobrini Tobiae, gaudentes ad Tobiam, & congratulantes ei de omnibus bonis, quæ circa illum ostenderat Deus.

21 Et per septem dies epulantes, omne cum gaudio magno gavisi sunt.

CAPUT

*Tobias, cum filio de mercede Raphaelis consul-
sant, auditisque quæ sibi ac filio præstiterat benefi-
ciis, medietatem offert omnium quæ attulerant: ut
ille se Dei Angelum declararet, & post reuelata alia
mysteria in cælum subleuatur; quo facto, illi in ter-
ram proueniunt Deum benedicunt.*

Tunc vocavit ad se Tobias filium suum, dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum?

2 Respondens Tobias, dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus?

3 Me duxit & reduxit sanum, pecuniam à Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, & dæmonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus ejus fecit, meipsum à devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?

4 Sed peto te pater mi, ut roges eum, si forte dignabitur medietatem de omnibus, quæ allata sunt, sibi assumere.

5 Et vocantes eum, pater scilicet & filius, tulerunt eum in partem: & rogare cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere.

6 Tunc dixit eis occultè: Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam.

7 Etenim sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare & confiteri honorificum est.

8 Bona est oratio cum jejunio, & eleemosyna magis quam thesauros auri recondere:

9 Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam æternam.

10 Qui autem faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ.

11 Manifesto ergo vobis veritatem, & non abscondam à vobis occultum sermonem.

12 Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino.

13 Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.

14 Et nunc misit me Dominus ut curarem te, & Saram uxorem filii tui à dæmonio liberarem.

15 Ego enim sum Raphaël Angelus, unus ex septem, qui astamus ante Dominum.

16 Cumque hæc audissent, turbati sunt, & tremantes ceciderunt super terram in faciem suam.

17 Dixitque eis Angelus: Pax vobis, nolite timere.

18 Etenim cum essem vobiscum, per voluntatem Dei eram: ipsum benedicite, & cantate illi.

19 Videbar quidem vobiscum manducare, & bibere: sed ego cibo invisibili, & potui, qui ab hominibus videri non potest, utor.

20 Tempus est ergo ut revertar ad eum, qui me misit: vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia ejus.

21 Et cum hæc dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, & ultra eum videre non potuerunt.

22 Tunc prostrati per horas tres in faciem benedixerunt Deum: & exurgentes narraverunt omnia mirabilia ejus.

CAPVT XIII.

Tobias senior benedixit ac gratias agit Domino, & universos ad idipsum hortatur: prophetat quoque de restitutione & magna felicitate futura Ierusalem.

Aperiens autem Tobias senior os suum, benedixit Dominum, & dixit: Magnus es Domine in æternum, & in omnia secula regnum tuum:

2 Quoniam tu flagellas & salvas: deducis ad inferos, & reducis: & non est qui effugiat manum tuam.

3 Confitemini Domino filii Israel, & in conspectu gentium laudate eum.

4 Quoniam ideo dispersit vos inter gentes, quæ ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia ejus, & faciatis scire eos, quia non est alius Deus omnipotens præter eum.

5 Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras: & ipse salvabit nos propter misericordiam suam.

6 Aspicite ergo quæ fecit nobiscum, & cum timore & tremore confitemini illi: regemque sæculorum exaltate in operibus vestris.

7 Ego autem in terra captivitatis meæ confitebor illi: quoniam ostendit majestatem suam in gentem peccatricem.

8 Convertimini itaque peccatores, & facite justitiam coram Deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam.

9 Ego autem, & anima mea, in eo lætābimur.

10 Benedicite Dominum omnes electi ejus: agite dies lætitiæ, confitemini illi.

11 Ierusalem civitas Dei, castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum.

12 Confitere Domino in bonis tuis, & benedic Deum sæculorum, ut reedificet in te tabernaculum suum, & revocet ad te omnes captivos, & gaudeas in omnia secula sæculorum.

13 Luce splendida fulgebit, & omnes fines terræ adorabunt te.

14 Nationes ex longinquo ad te venient: & munera deferentes, adorabunt in te Dominum, & terram tuam in sanctificationem habebunt.

15 Nomen enim magnum invocabunt in te.

16 Maledicti erunt qui contempserint te: & condemnati erunt omnes qui blasphemaverint te: benedictique erunt qui edificaverint te.

17 Tu autem lætaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum.

18 Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent super pacem tuam.

19 Anima mea benedic Deum, quoniam liberavit Ierusalem civitatem suam à cunctis tribulationibus ejus, Dominus Deus noster.

20 Beatus ero, si fuerint reliquæ seminis mei ad videndam claritatem Ierusalem.

21 Pone

† Dion.

32.39.

1. Reg.

2. 6.

Sap.

16.13.

† Jer.

60. 5.

† 1. 19. Portæ Ierusalem ex sapphiro & smaragdo edificabuntur : & ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus.

22 Ex lapide candido & mundo omnes plateæ ejus sternentur : & per vicos ejus alleluia canabitur.

23 Benedictus Dominus , qui exaltavit eam , & sit regnum ejus in secula seculorum super eam. Amen.

C A P V T X I V.

Tobias senior moriturus , completis 102. annis suæ annis , filium ac nepotes ad pietatem hortatur : utque sepultis parentibus à Ninive migrent , quam revivendam dicit , & Ierusalem instaurandam , quæd filius observans , tandem ad foceros revertitur , ibique completis 99. annis , moritur.

1 **E**T consummati sunt sermones Tobias. Et postquam illuminatus est Tobias , vixit annis quadraginta duobus , & vidit filios nepotum suorum.

2 Completis itaque annis centum duobus , sepultus est honorifice in Ninive.

3 Quinquaginta namque & sex annorum lumen oculorum amisit , sexagenarius vero recepit.

4 Reliquum vero vitæ suæ in gaudio fuit , & cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace.

5 In hora autem mortis suæ vocavit ad se Tobiam filium suum , & septem juvenes filios ejus nepotes suos , dixitque eis :

† 1. 19. Prope erit interitus Ninive : non enim excidit verbum Domini : † fratres nostri , qui dispersi sunt à terra Israel , revertentur ad eam.

7 Omnis autem deserta terra ejus replebitur , & domus Dei , quæ in ea incensa est , iterum reedificabitur : ibique revertentur omnes timentes Deum ,

8 Et relinquent gentes idola sua , & venient in Ierusalem , & inhabitabunt in ea.

9 Et gaudebunt in ea omnes reges terræ adorantes regem Israel.

10 Audite ergo filii mei patrem vestrum : servite Domino in veritate , & inquirete ut faciatis quæ placita sunt illi :

11 Et filiis vestris mandate ut faciant iustitias & eleemosynas , ut sint memores Dei , & benedicant eum in omni tempore in veritate , & in tota virtute sua.

12 Nunc ergo filii audite me , & nolite mœnere hîc : sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro , ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc :

13 Video enim quia iniquitas ejus finem dabit ei.

14 Factum est autem post obitum matris suæ , Tobias abcessit ex Ninive cum uxore sua , & filiis , & filiorum filiis , & reversus est ad foceros suos ,

15 Invenitque eos incolumes in senectute bona : & curam eorum gessit , & ipse clausit oculos eorum : & omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit : viditque quintam generationem , filios filiorum suorum.

16 Et completis annis nonagintanovem in timore Domini , cum gaudio sepelierunt eum.

17 Omnis autem cognatio ejus , & omnis

generatio ejus , in bona vita , & in sancta conversatione permansit , ita ut accepti essent tam Deo , quam hominibus , & cunctis habitantibus in terra.

L I B E R

I V D I T H

C A P V T PRIMVM.

Arphaxad construit urbem Ecbatana , at vixit Nabuchodonosor victo rege Medorum , cunctis regibus imperare cupiens , nuntios ad ea misit , quibus absque honore remissis , indignatus prout se id niturum.

1 **A**Rphaxad itaque , rex Medorum , subjugaverat multas gentes imperio suo , & ipse ædificavit civitatem potentissimam , quam appellavit Ecbatana ,

2 Ex lapidibus quadratis & sectis : fecitque muros ejus in latitudinem cubitorum septuaginta , & in altitudinem cubitorum triginta , turres vero ejus posuit in altitudinem cubitorum centum.

3 Per quadrum vero earum , latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur , posuitque portas ejus in altitudinem turris.

4 Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui , & in gloria quadrigarum suarum.

5 Anno igitur duodecimo regni sui : Nabuchodonosor rex Assyriorum , qui regnabat in Ninive civitate magna , pugnavit contra Arphaxad , & obtinuit eum.

6 In campo magno , qui appellatur Ragau , circa Euphraten , & Tigridem , & Tadarson , in campo Erioch regis Elicorum.

7 Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor , & cor ejus elevatum est : & misit ad omnes , qui habitabant in Cilicia , & Damasco , & Libano ,

8 Et ad gentes quæ sunt in Carmelo , & Cedar , & inhabitantes Galilæam in campo magno Eldrelon ,

9 Et ad omnes qui erant in Samaria , & trans flumen Iordanem usque ad Ierusalem , & omnem terram Iesse , quo usque perveniat ad terminos Æthiopiarum.

10 Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum :

11 Qui omnes uno animo contradixerunt , & remiserunt eos vacuos , & sine honore abjecerunt.

12 Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam , juravit per thronum & regnum suum , quod defenderet se de omnibus regionibus his.

C A P V T II.

Holofernes à Nabuchodonosor mittitur , omnia regna & populos vastaturus : describitur potentia exercitus ipsius multisque locis per ipsum expugnatis , vehementer timor universos invasis.

1 **A**Nno terdecimo Nabuchodonosor regis , vigesima & secunda die mensis primi , factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum , ut descenderet se.

2 Vocavitque omnes majores nam , omnesque duces , & bellatores suos , & habuit cum eis mysterium consilii sui.

3 Dixitque cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subjugaret imperio.

4 Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militiae suae.

5 Et dixit ei: Egredere adversus omne regnum occidentis, & contra eos praecipue, qui contempserunt imperium meum.

6 Non parcat oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam subjugabis mihi.

7 Tunc Holofernes vocavit duces, & magistratus virtutis Assyriorum: dinumeravit viros in expeditionem, sicut praecipit ei rex: centum viginti millia peditum pugnatorum, & equitum sagittariorum duodecim millia.

8 Omnemque expeditionem suam fecit praerire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his quae exercitibus sufficerent copiose, boum quoque armenta, gregesque ovium, quorum non erat numerus.

9 Frumentum ex omni Syria in transi suo parati constituit.

10 Aurum vero, & argentum, de domo regis assumpsit multum nimis.

11 Et profectus est ipse, & omnis exercitus, cum quadrigis, & equitibus, & sagittariis, qui cooperuerunt faciem terrae, sicut locustae.

12 Cumque pertransisset fines Assyriorum: venit ad magnos montes Ange, qui sunt à sinistro Ciliciae, ascenditque omnia castella eorum, & obtinuit omnem munitionem.

13 Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi, praedavitque omnes filios Tharsis, & filios Ismael, qui erant contra faciem deserti, & ad austrum terrae Cellon.

14 Et transivit Euphratem, & venit in Mesopotamiam: & fregit omnes civitates excelsas quae erant ibi, à torrente Mambre usque quo pervenitur ad mare.

15 Et occupavit terminos ejus à Cilicia usque ad fines Iapheth, qui sunt ad austrum.

16 Abduxitque omnes filios Madian, & praedavit omnem locupletationem eorum, omnesque resistētes sibi occidit in ore gladii.

17 Et post haec descendit in campos Damasci in diebus aestivis, & succendit omnia fana, omnesque arbores & vias asfecit incendi:

18 Et cecidit timor illius super omnes habitantes terram.

C A P V T III.

Holoferni se ultro dedant tantis copiis territi universarum urbium ac provinciarum principes, quibus auxiliares ipse sibi assumit, & tamen ipsorum civitates ac deos destruit, quo solus Nabuchodonosor Deus habeatur.

1 Tunc miserunt legatos suos, universarum urbium ac provinciarum reges ac principes, Syriae scilicet Mesopotamiae, & Syriae Sobal, & Libyz, atque Ciliciae, qui venientes ad Holofernem, dixerunt:

2 Desinat indignatio tua circa nos: Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno, & subditi simus tui, quam morientes cum interitu nostro, ipsi servimus nostrae damna patiamur.

3 Omnis civitas nostra, omnisque possessio montes, & colles, & campi, &

armenta boum, gregesque ovium, & caprarum, equorumque & camelorum, & universae facultates nostrae, atque familiae, in conspectu tuo sunt:

4 Sint omnia nostra sub lege tua.

5 Nos, & filii nostri, servi tui sumus,

6 Veni nobis pacificus dominus, & utere servitio nostro, sicut placuerit tibi.

7 Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem terram.

8 De univrsis autem urbibus assumpsit sibi auxiliares viros fortes, & electos ad bellum.

9 Tantusque metus provinciis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes, & honorati simul cum populis, exirent obviam venienti,

10 Excipientes eum cum coronis, & lampadibus, ducētes choros in tympanis, & tibiis.

11 Necesse tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt:

12 Nam & civitates eorum destruxit, & lucos eorum excidit.

13 Praecepit enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos terrae exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur Deus ab his nationibus, quae potuissent Holofernis potentiam subjugari,

14 Pertransiens autem Syriam Sobal, & omnem Apam eam, omnemque Mesopotamiam, venit ad Euphratem in terram Gabaa,

15 Accepitque civitates eorum, & sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari praecipit universum exercitum virtutis suae.

C A P V T IV.

Filii Israel vehementer Holofernem metuentes, hortato Eliachim sacerdote sese muniant humana industria, & jejuniis ac oratione humiliant, & affligunt, auxiliumque à Domino implorant.

1 Tunc audientes haec filii Israel, qui habitabant in terra Iuda, timuerunt valde à facie ejus.

2 Tremor & horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Ierusalem & templo Domini, quod fecerat ceteris civitatibus & templis earum.

3 Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Iericho, & praeccepaverunt omnes vertices montium:

4 Et muris circumdederunt vicos suos, & congregaverunt frumenta in preparationem pugnae.

5 Sacerdos etiam Eliachim, scripsit ad universos qui erant contra Esdremon, quae est contra faciem campi magi, juxta Dorchaim, & universos, per quos viae transire esse poterat.

6 Ut obtinerent ascensus montium, per quos viae esse poterat ad Ierusalem, & illic custodiret ubi angustum iter esse poterat inter montes.

7 Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sacerdos Domini Eliachim.

8 Et clamavit omnis populus ad Dominum instanti magna, & humilaverunt animas suas in jejuniis, & orationibus, ipsi & mulieres eorum.

9 Et induerunt se sacerdotes cilicis, & infantes prostraverunt contra faciem templi.

templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio:

10 Et clamaverunt ad Dominum Deum Israël unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in divisionem, & civitates eorum in externum inium, & sancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium gentibus.

11 Tunc Eliachim, sacerdos Domini magnus, circumivit omnem Israël, allocutusque est eos,

12 Dicens, Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in jejuniis, & orationibus in conspectu Domini.

† Exod.
17.12.

13 † Memores estote Moyse servi Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potentia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in curribus suis, & in equibus suis non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando dejecit:

14 Sic erunt universi hostes Israël: si perseveraveritis in hoc opere, quod coepistis.

15 Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conspectu Domini,

16 Ita ut etiam, hi qui offerebant Domino holocausta, præcincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, & erat cinis super capita eorum.

17 Et ex eo toto corde suo omnes orabant Deum, ut visitaret populum suum Israël.

C A P V T V.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Israelitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Israëlitarum, monetque ne temere contra illos pugnet: quibus auditis indignanter ipse Achior princeps Holofernitis.

1 **N** Variarumque est Holoferni principum militia Assyriorum, quod filii Israël præpararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent,

2 Et furore nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes, Moab & duces Ammon.

3 Et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste, qui montana obsidet: aut quæ, & quales, & quantæ sint civitates eorum: quæ etiam sit virtus eorum, aut quæ sit multitudo eorum: vel quis rex militiae illorum:

4 Et quare præ omnibus, qui habitant in oriente, isti contempserunt nos, & non exierunt obviam nobis, ut susciperent nos cum pace?

5 Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens, ait: Si digneris audire domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo, de populo isto, qui in montanis habitat, & non egrediatur verbum fallum ex ore meo.

6 Populus iste ex progenie Chaldæorum est.

† Gen.
11.31.

7 † Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum, qui erant in terra Chaldæorum.

8 Deserentes itaque ceremonias patrum suorum, quæ in multitudine deorum erant,

† Gen.
12.1.

9 Venerunt Deum cæli coluerunt, & qui præcepit eis ut exirent inde, & habitarent in Charan. Cumque operuissent omnem terram

fames, & descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, ut dinumerari eorum non posset exercitus.

† Gen.
4.26.

10 Cumque gravaret eos rex Aegypti, atque in ædificationibus urbium suarum in luto & latere subjugasset eos, clamaverunt ad Dominum suum, & percussit totam terram Aegypti plagis variis.

11 † Cumque eiecissent eos Aegyptii à se, & cessasset plaga ab eis, & iterum eos velent capere, & ad suum servitium revocare,

† Exod.
12.37.

12 Fugientibus his Deus cæli mare aperuit ita ut hinc inde aquæ quasi murus solidarentur, & isti pede sicco fundum maris perambulando transirent.

† Exod.
14.29.

13 In quo loco dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est, ut non remaneret vel unus, qui factum posteris nuntiaret.

14 Egressi vero mare rubrum, deserta Sinæ montis occupaverunt, in quibus nunquam homo habitare potuit, vel filius hominis requievit.

15 Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum & per annos quadraginta annonam de cælo consecuti sunt,

16 Vbicumque ingressi sunt sine arcu & sagitta, & absque scuto & gladio, Deus eorum pugnavit pro eis, & vicit.

17 Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit à cultu Domini Dei sui.

18 Quotiescumque autem præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædam & in gladium, & in opprobrium.

19 Quotiescumque autem penituerunt se recessisse à cultura Dei sui, dedit eis Deus cæli virtutem resistendi.

20 Denique Chananzum regem, & Iebuszum, & Pherezeum, & Heihazum, & Hevazum, & Amorrhazum, & omnes potentes in Hesebon prostraverunt & terras eorum, & civitates eorum ipsi possederunt.

21 Et usque dum non peccarent in conspectu Dei sui erant cum illis bona: Deus enim illorum odii iniquitatem.

22 Nam & ante hos annos, cum recessissent à via, quam dederat illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati sunt præliis à multis nationibus, & plurimi eorum captivi adducti sunt in terram non suam.

23 Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersione quâ dispersi fuerant adunati sunt, & ascenderunt montana, hæc omnia & iterum possident Ierusalem, ubi sunt sancta eorum.

24 Nunc ergo mi domine, perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum: ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, & subjugati erunt sub iugo potentiae tuæ.

25 Si vero non est offensio populi hujus coram Deo suo, non poterimus resistere illis quoniam Deus eorum defendet illos, & erimus in opprobrium universæ terræ.

26 Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt omnes magnates Holofernitis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum:

27 Quis est iste qui filios Israël posse dicat resistere regi Nabuchodonosor, &

exercitibus ejus, homines inertes & sine virtute, & sine peritia artis pugne?

18 Vt ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana: & cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabitur:

19 Vt sciat omnis gens, quoniam Nabuchodonosor Deus terræ est, & præter ipsum alius non est.

C A P V T V I.

Itaque Holofernes jubet Achiorum duci in Bethuliam, ut ea devicta simul puniatur; ac servi à fundibulariis repulsi, cum arbori alligant: quem solum filii Israël cognita causa benigne consolantur, dum humiliter implorantes.

1 Factum est autem cum cessassent loqui, indignatus Holofernes vehementer, dixit ad Achior:

2 Quoniam prophetasti nobis dicens, quod gens Israël defendatur à Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor:

3 Cum percusserimus eos omnes, sicut hominem unum, tunc & ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, & omnis Israël secum perditione disperiet.

4 Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universæ terræ: tuncque gladius militiæ meæ transiet per latera tua, & confixus cades inter vulneratos Israël & non respirabis ultra, donec extermineris cum illis.

5 Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam obtinet, abscedat à te, si verba mea hæc putas impleri non posse.

6 Vt autem noveris quia simul cum illis hæc experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, ut dum dignas mei gladii poenas exceperint, ipse simul ultioni subiaceas.

7 Tunc Holofernes præcepit servis suis ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethuliam, & traderent eum in manus filiorum Israël.

8 Et accipientes eum servi Holofernæ, profecti sunt per campestria: sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii.

9 Illi autem divertentes à latere montis, ligaverunt Achior ad arborem manibus & pedibus, & sic vinctum restibus dimiserunt eum, & reversi sunt ad dominum suum.

10 Porro filii Israël descendentes de Bethulia, venerunt ad eum: Quem solventes duxerunt ad Bethuliam, atque in medium populi illum statuentes, percunctati sunt quid rerum esset, quod illum vinctum assyrii reliquissent.

11 In diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, & Charmi, qui & Gathoniel.

12 In medio itaque seniorum, & in conspectu omnium, Achior dixit omnia quæ locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus; & qualiter populus Holofernæ voluisset propter hoc verbum interficere eum,

13 Et quemadmodum ipse Holofernes ita ut iussit eum Israëlitis hæc de causa

ipsum Achior diversis jubeat interficere supplicis, propter hoc quod dixisset: † Deus cæli defensor eorum est.

† Sup.
5.25.

14 Cumque Achior universa hæc exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, & communi lamentatione & fletu unanimes preces suas Domino effuderunt,

15 Dicentes: Domine Deus cæli & terræ, intueri superbiam eorum, & respice ad nostram humilitatem, & faciem sanctorum tuorum attende, & ostende quoniam non derelinquis præsumentes de te: & præsumentes de se, & de sua virtute gloriantes, humilias.

16 Finito itaque fletu, & per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior.

17 Dicentes: Deus patrum nostrorum, cuius tu virtutem prædicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas.

18 Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit & tecum Deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converteris nobiscum.

19 Tunc Ozias, finito consilio, suscepit eum in domum suam, & fecit ei coenam magnam.

20 Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto jejuniis refecerunt.

21 Postea vero convocatus est omnis populus, & per totam noctem intra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium à Deo Israël.

C A P V T V I I.

Holofernes Bethuliam obsidet, ac præciso aquæductu jubet fontes omnes custodiri: quapropter cives fæti cruciati civitatem tradere cupiunt; Ozias tamen princeps populi persuadet ut ad quinque dies hoc differatur.

1 Holofernes autem altera die præcepit exercitibus suis, ut ascenderent contra Bethuliam.

2 Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia præter præparaciones virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & abducti fuerant de provinciis & urbibus universæ juventutis.

3 Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israël, & venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain, à loco qui dicitur Belma, usque ad Chelmon qui est contra Esdrelon.

4 Filii autem Israël ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut Deus Israël misericordiam suam ostenderet super populum suum.

5 Et assumptes arma sua bellica, sedebant per loca, quæ ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa, & erant custodientes ea tota die & nocte.

6 Porro Holofernes, dum circuit per gym, reperit quod fons qui influebat aquæductum illorum à parte australi extra civitatem dirigeret: & incidi præcepit aquæductum illorum.

7 Erant itaque non longe à muris ton-

res ex quibus fuerim videbantur haurire aquam, ad refocillandum potius quam ad potandum.

8 Sed filii Ammon & Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Filii Israël, non in lancea nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, & muniant illos colles in precipitio constituti.

9 Ut ergo sine congressione pugne possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, & sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse.

10 Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram satellitibus eius, & contituit per gyrum centenarios per singulos fontes.

11 Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisternæ, & collectiones aquarum, omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie.

12 Tunc ad Oziam congregati omnes viri, femineque, juvenes, & parvuli, omnes simul una voce.

† Exod. 5 21. 13 Dixerunt: † Iudicet Deus inter nos & te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, & propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum.

14 Et ideo non est qui adjuvet, cum proferamur ante oculos eorum in siti, & perditione magna.

15 Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis.

16 Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum, viventes, quam moriamur, & simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras, & infantes nostros morti a te oculos nostros.

17 Contestamur hodie cælum & terram, & Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofernis, & sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis.

18 Et cum hæc dixissent, factus est fletus & ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, & per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:

† Psal. 105. 8. 19 † Peccavimus cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus.

20 Tu, quia pius es, miserere nostri aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, & noli tradere confidentes te, populo qui ignorat te.

21 Ut non dicant inter gentes: Vbi est Deus eorum?

22 Et cum fatigati his clamoribus, & his fletibus lassati fuissent,

23 Exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit: A quo animo estote fratres, & hos quinque dies expectemus à Domino misericordiam.

24 Forsitan enim indignationem suam abscinder, & dabit gloriam nomini suo.

25 Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus hæc verba, quæ locuti estis.

CAPUT VIII.

Iudith, cuius stipes & laus describitur, vacillantes presbyteros & per angustia deditionem quinto die meditantes abjurgat, quod tempus Domini miserationi prescripserint, easque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro se Deum precemur, nec factum suum scrutentur.

1 ET factum est, cum audisset hæc verba Iudith vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Ioseph, filii Ozæ, filii Elai, filii Iamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchiz, filii Enan, filii Nathaniz, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben:

2 Et vires ejus fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceæ:

3 Instabat enim super alligantes manipulos in campo, & venit æstus super caput ejus, & mortuus est in Bethulia civitate sua, & sepultus est illic cum patribus suis.

4 Erat autem Iudith relicta ejus vidua jam annis tribus, & mensibus sex.

5 Et in superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur.

6 Et habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vite suæ, præter sabbata, & neomenias, & festa domus Israël.

7 Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, & familiam copiosam, ac possessiones armentis boum & gregibus ovium plenas.

8 Et erat hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.

9 Hæc itaque cum audisset, quoniam Ozias promississet quod transacto quinto die traderet civitatem, missi ad presbyteros Chabry & Charmi.

10 Et venerunt ad illam, & dixit illis: Quod est hoc verbum, in quo consensit Ozias, ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium?

11 Et qui estis vos, qui tentatis Dominum?

12 Non est iste sermo, qui misericordiam provocat, sed potius qui iram excitet, & furorem accendat.

13 Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum, diem constituistis ei.

14 Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso poeniteamus & indulgentiam ejus fusi lacrymis postulemus:

15 Non enim quasi homo, sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

16 Et ideo humiliemus illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato, servientes illi,

17 Dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam: ut sicut conturbati sunt cor nostrum in superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate gloriemur:

18 Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum, & adoraverunt deos alienos.

19 Pro quo scelere dati sunt in gladium, & in rapinam, & in confusionem inimici.

fuis : nos autem alterum Deum nescimus præter ipsum.

20 Expectemus humiles consolationem ejus , & exquirat sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum , & humiliabit omnes gentes , quæcumque insurgunt contra nos , & faciet illas sine honore Dominus Deus noster.

21 Et nunc fratres , quoniam vos estis presbyteri in populo Dei , & ex vobis pendet anima illorum , ad eloquium vestrum corda eorum erigite , ut memores sint , quia tentati sunt patres nostri ut probarentur , si vere colerent Deum suum.

† Gen. 22.1. 22 † Memores esse debent , quomodo pater noster Abraham tentatus est , & per multas tribulationes probatus , Dei amicus effectus est.

† 23 Sic Isaac , sic Jacob , sic Moyses , & omnes qui placuerunt Deo , per multas tribulationes transierunt fideles.

24 Illi autem , qui tentationes non susceperunt cum timore Domini , & impatientiam suam & improprium murmurationis suæ contra Dominum protulerunt ,

† Ex. 10. 25 † Exterminati sunt ab exterminatore , & à serpentibus perierant.

26 Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quæ patimur.

27 Sed repurantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse , & flagella Domini , quibus quasi servi corripimur , ad emendationem , & non ad perditionem nostram evenisse credamus.

† 28 Et dixerunt illi Ozias , & presbyteri Omnia , quæ locuta es , vera sunt , & non est in sermonibus tuis ulla reprehensio.

† 29 Nunc ergo ora pro nobis quoniam mulier sancta es , & timens Deum.

30 Et dixit illis Judith : Sicut quod potui loqui , Dei esse cognoscitis :

31 Ita quod facere disposui , probare si ex Deo est , & orate ut firmum faciat Deus consilium meum.

† 32 Stabitis vos ad portam nocte ista , & ego exeam cum Abra mea : & orate , ut sicut dixistis , in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israël.

† 33 Vos autem nolo ut scrutemini actum meum , & usque dum renuntiem vobis , nihil aliud fiat , nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum.

† 34 Et dixit ad eam Ozias princeps Iuda : Vale in pace , & Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

CAPUT IX.

Judith sese affligens ac humilians , pro populi liberatiōe prostrata precatur , utque sibi victus detur erigendi Holofernem.

† Gen. 34.16. 1 Quibus ascendentibus , Judith ingressa est oratorium suum : & induens se cilicio posuit cinerem super caput suum & prosternens se Domino , clamabat ad dominum , dicens

2 Domine Deus patris mei Simeon , † qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum , qui violatores exiterunt in coinquinacione sua , & denudaverunt semper virginis in confusionem :

3 Et dedisti mulieres illorum in prædam , & filias illorum in captivitatem , & omnem prædam in divisionem servis tuis , qui zelaverunt zelum tuum : subveni quæso te Domine Deus meus mihi viduæ.

4 Tu enim fecisti priora , & illa post illa cogitasti & hoc factum est quod ipse voluisti.

5 Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt , & tua judicia in tua providentia posuisti.

6 Respice castra Assyriorum nunc , sicut † Exod. 14.9. tunc castra Aegyptiorum videre dignatus es , quando post servos tuos arma i curiebant , confidentes in quadrigis , & in equitatu suo , & in multitudine bellatorum.

7 Sed aspexisti super castra eorum , & renebæ fatigaverunt eos.

8 Tenuit pedes eorum abyssus , & aquæ operuerunt eos.

9 Sic fiant & isti , Domine , qui confident in multitudine sua , & in curribus suis , & in contis , & in scutis , & in sagittis suis , & in lanceis gloriantur.

10 Et nescitur quia tu ipse es Deus noster , qui conteris bella ab initio , & Dominus non est tibi.

11 Erige brachium tuum sicut ab initio , & allide virtutem illorum in virtute tua : cadat virtus eorum in iracundia tua , qui promittunt se violare sancta tua , & pollueret tabernaculum nominis tui , & ejicere gladio suo cornu altaris tui.

12 Fac Domine , ut gladio proprio ejus superbia amperetur :

13 Capiatur laqueo oculorum suorum in me , & percuties eum ex labiis charitatis meæ.

14 Da mihi in animo constantiam , ut contemnant illum , & Virtutem , ut evertam illum.

† 15 † Erit enim hoc memoriale nominis tui , cum manus feminae dejecerit eum. † Jud. 4. 21.

16 Non enim in multitudine est virtus tua Domine , neque in equorum viribus voluntas tua est , nec superbi ab initio placuerunt tibi : sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.

17 Deus cælorum , creator aquarum , & Dominus totius creaturæ , exaudi me miseram de prece meo , & de tua misericordia præsumentem.

18 Memento Domine testamenti tui , & da verbum in ore meo , & in corde tuo consilium corrobora , ut domus tua in sanctificatione tua permaneat :

19 Et omnes gentes agnoscant , quia tu es Deus , & non est alius præter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima aptissime orata Bethuliam cum suis ancilla egreditur , & ab exploratoribus deprehensa ducitur ad Holofernem , qui mox ejus rapitur pulchritudine.

1 Factum est autem , cum cessasset clamare ad Dominum , surrexit de loco in quo jacuerat prostrata ad Dominum.

2 Vocavitque Abram suam , & descendens in domum suam , abstulit à se cilicium , & exiit se vestimentis vultuque suo.

3 Et lavit corpus suum , & unxit se myro optimo , & discriminavit rictum capitis sui , & imposuit mitram super caput suum.

sum, & induit se vestimentis iugunditatis suæ, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextrallola, & lilia, & in aures, & annulos, & omnibus ornamentis suis ornavit se.

4 Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio, non ex libidine, sed ex virtute pendebat: & ideo Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

5 Imposuit itaque Abræ suæ ascoperam vini, & vas olei & polentam, & palathas, & panes, & caseum, & profecta est.

6 Cumque venissent ad portam civitatis, venerunt expectantem Oziam & presbyteros civitatis.

7 Qui cum vidissent eam stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem ejus.

8 Nihil tamen interrogantes eam, dimiserunt transire, dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, & omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut glorietur super te Ierusalem, & sit nomen tuum in numero sanctorum & iustorum.

9 Et dixerunt hi qui illuc erant, omnes una voce: Fiat, fiat.

10 Iudith vero orans Dominum, transivit per portas ipsa & abra ejus.

11 Factum est autem, cum descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, & tenuerunt eam, dicentes: Unde venis? aut quo vadis?

12 Quæ respondit: Filia sum Hebræorum, ideo ego fugi à facie eorum, quoniam futurum agnovi, quod dentur vobis in depredationem, pro eo quod contemnentes vos, noluerunt ultro tradere seiplos ut inveniret misericordiam in conspectu vestro.

13 Hac de causa cogitavi mecum dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem illi secreta illorum, & ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu ejus.

14 Et cum audissent viri illi verba ejus, considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis,

15 Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam, eo quod tale reperisti consilium, ut descenderes ad dominum nostrum,

16 Hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu ejus, bene tibi faciet, & eris gratissima in corde ejus. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam.

17 Cumque intrasset ante faciem ejus, statimque ap. ut est in suis oculis Holofernes.

18 Dixeruntque ad eum satellites ejus: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus?

19 Videns itaque Iudith Holofernem sedentem in conopeo, quod erat ex purpura, & auro, & smaragdo, & lapidibus pretiosis intextum.

20 Et cum in faciem ejus intendisset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et elevaverunt eam servi Holofernis, jubente domino suo.

Iudith ab Holoferne super causa fuga sua interrogata imponit illi, speciosam pollicens villoriam.

1 Tunc Holofernes dixit ei: Equo animo esto, & noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam nocui viro, qui voluit servire Nabuchodonosor regi.

2 Populus autem tuus, si non contempnisset me, non levassent lanceam meam super eum.

3 Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, & placuit tibi ut venires ad nos?

4 Et dixit illi Iudith: Same verba ancillæ tuæ, quoniam si secutus fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.

5 Vivit enim Nabuchodonosor rex terræ, & vivit virtus ejus, quæ est in te ad correctionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te, sed & bestię agri obtemperant illi.

6 Nuntiatur enim animi tui industria universis gentibus, & indicatum est omni seculo, quoniam tu solus bonus & potens es in omni regno ejus, & disciplina tua omnibus provinciis prædicatur.

7 † Nec hoc latet quod locus est † *Supra* Achior, nec illud ignoratur, quod ei iussu 5. 5. ris evenire.

8 Constat enim, Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis.

9 Et quoniam sciunt se offensisse Deum suum filii Israël, tremor tuus super ipsos est.

10 Insuper etiam fames invasit eos, & ab ariditate aquæ jam inter mortuos computantur.

11 Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, & bibant sanguinem eorum:

12 Et sancta Domini Dei sui, quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino, & oleo, hæc cogitaverunt impendere, & volunt consumere quæ nec manibus deberent contingere: ergo quoniam hæc faciunt certum est quod in perditionem dabuntur.

13 Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nuntiare tibi.

14 Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum,

15 Et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, & veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Ierusalem, & habebis omnem populum Israël, sicut oves, quibus non est pastor, & non latrabit vel unus canis contra te:

16 Quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei.

17 Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa misit me nuntiare tibi.

18 Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur sapientiam ejus: & dicebant alter ad alterum:

19 Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum.

20 Et dixit ad illam Holofernes: Benefe-

nam magnificata est anima mea hodie præ
omnibus diebus meis

19 Et accepit, & manducavit, & bibit co-
ram ipso, ea quæ paraverat illi ancilla ejus.

20. Et jucundus factus est Holofernes ad eam, bibrisque vinum multum nimis, quantum numquam biberat in vita sua.

C A P V T XIII

*Indith facta ad Deum oratione praesidio acinace
caput ebrui Holofernis; quod ad concives Bethu-
liam deferens, eos ad gratiarum actionem hortat-
ur ipsa vero ab omnibus benedicitur, & Achior
viro Holofernis capite obstruiscit.*

VT autem fero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitium suum, & conclusit vagans ostia cubiculi, & abiit.

2 Erant autem omnes fatigati à vino :

3 Eratque iudith sola in cubiculo.

4 Porro Holofernes jacebat in lecto, ni-
mia ebrietate sopitus.

5 Dixitque Iudith puellæ suæ, ut staret
foris ante cubiculum, & observaret.

3 Cui Holofernes ait : Si defecerint tibi ista, quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi?

6 Steritque Judith ante lectum, orans cum lacrymis, & labiorum motu in silentio,

4 Et dixit Iudith : Vivit anima tua, domi-
ne meus, quoniam non expendet omnia
hæc ancilla tua, donec faciet Deus in manu
mea hæc quæ cogitavi. Et induxerunt illam
fervi ejus in tabernaculum, quod præ-
ceperat.

7 Dicens : Confirma me Domine Deus
Israël, & respice in hac hora ad opera ma-
nuum mearum, ut, sicut promisti, Ierusa-
lem civitatem tuam erigas & hoc, quod cre-
dens per te posse fieri cogitavi, perficiam.

8 Et cum hæc dixisset, accessit ad columnam, quæ erat ad caput lectuli ejus, & pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit.

5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum.

6 Et præcepit cubiculariis suis, ut si ut placeret illi, exiret & introiret ad adorandum Deum suum, per triduum :

9 Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis ejus, & ait : Confirma me Domine Deus in hac hora.

7 Et exibat noctibus in vallem Bethulix,
& baptizabat se in fonte aquæ.

20 Et percussit bis in cervicem ejus, & abscidit caput ejus, & abstulit conopeum ejus à columnis, & evolvit corpus ejus truncum.

18 Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israël, ut dirigeret viam ejus ad liberationem populi sui.

11 Et post pusillum exivit, & tradidit ca-
put Holofernis ancillæ suæ, & jussit ut mitteret illud in peram suam.

2 Et introiens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet escam suam in vespere.

12 Et exierunt duæ, secundum consuetudinem suam, quasi ad orationem, & transferunt castra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis.

ro Et factum est, in quarto die Holofernes
fecit coenam servis suis, & dixit ad Vagao
eunuchum suum: Vade, & suade Hebræam
illam, ut sponte consentiat habitare mecum,

13 Et dixit Iudith à longè custodibus murorum : Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israël.

11. Foedum est enim apud Assyrios, si femina irrideat virum, agendo ut immunis ab eo transeat.

14 Et factum est, cum audissent viri vocem
ejus, vocaverunt presbyteros civitatis.

12 Tunc introiit Vagao ad Iudith, & dixit: Non vereatur, bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.

15 Et concurrerunt ad eam omnes à mi-
nimo usque ad maximum : quoniam spera-
bant eam iam non esse venturam.

13 Cui Iudith respondit: Quæ ego sum,
ut contradicam domino meo?

16 Et accendentes luminaria congyra-
verunt circa eam universi : illa autem ascen-
dens in eminentiorem locum , jussit fieri
silentium. Cumque omnes tacuissent ,

14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum & optimum faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ.

17 Dixit Iudith: Laudate Dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se:

15 Et surrexit, & ornavit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem ejus.

18 En in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam, quam promisit domui Israël : & interfecit in manu mea hostem populi sui hac nocte.

16 Cor autem Holofernis concussum est,
erat enim ardens in concupiscentia eius.

19 Et proferens de pera caput Holofernis, ostendit illis, dicens: Ecce caput Holofernis principis militiæ Assyriorum, & ecce conopeum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum formidinis percussit illum Dominus Deus noster.

17 Et dixit ad eam Holofernes : Bibe
nunc, & accumbe in jucunditate, quoniam
invenisti gratiam coram me.

22 Et dixit Iudith : Bibam domine , quo-

20 Vivit autem ipse Dominus, quoniam custodivit me angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis, gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra.

† Psal. 105. 1. 21 † Confitemini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia ejus.
e-106. 22 Univerſi autem adorantes Dominum, dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros.

23 Porro Ozias princeps populi Israël, dixit ad eam: Benedicta es tu filia à Domino Deo excelsa, præ omnibus mulieribus super terram.

24 Benedictus Dominus, qui creavit caelum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum:

25 Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua, de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini in æternum, pro quibus non peperisti animæ tuæ, propter angustias & tribulationem generis tui, sed subvenisti ruinæ ante conspectum Dei nostri.

26 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

27 Porro Achior vocatus venit, & dixit ei Iudith: Deus Israël, cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.

28 Et ut probes quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiæ suæ Deum Israël contempnit, & tibi interitum minabatur, dicens: Cum captus fuerit populus Israel, gladio perforari præcipiam latera tua.

29 Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatu præ pavore, cecidit in faciem suam super terram, & æstuavit anima ejus.

30 Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, procidit ad pedes ejus, & adoravit eam, & dixit:

31 Benedicta tu à Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni genere, quæ audierit nomen tuum, magnificabitur super te Deus Israel.

C A P V T XIV.

Holofernis capite de muro Bethulia suspeso, Achiorque circumciso, Iudæi in Assyrios irruunt, qui Holofernem excitantes, motuumque invadentes vehementi timore concutuntur.

1 Dixit autem Iudith ad omnem populum: Audite me fratres, suspendite caput hoc super muros nostros:

2 Et erit cum exierit sol, accipiat unusquisque arma sua, & exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes.

3 Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam.

4 Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, & invenerint eum trunum in suo sanguine volutatum, decideret super eos timor.

5 Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris.

6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Israël, relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, & circumcidit carnem præputii sui, & appositus est ad populum Israël, & omnis successio generis ejus usque in hodiernum diem.

7 Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accipitque unusquisque vir arma sua, & egressi sunt cum grandi strepitu ululatu.

8 Quod videntes exploratores, ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt.

9 Porro hi qui in tabernaculo erant, venientes, & ante ingressum cubiculi perstrepenes, excitandi gratia, inquietudinem ante moliebantur, ut non ab excitantibus, sed à sonantibus Holofernes evigilaret.

10 Nullus enim audébat cubiculum virtutis Assyriorum pullando aut intrando aperire.

11 Sed cum venissent ejus duces ac tribuni, & universi majores exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis:

12 Iurrate, & excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis, ausi sunt provocare nos ad prælium.

13 Tunc ingressus Vagao cubiculum ejus, stetit ante corinam, & plausum fecit manibus suis, suspicabatur enim illum cum Iudith dormire.

14 Sed cum nullum motum jacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad corinam, & elevans eam, vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum jacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu, & scidis vestimenta sua.

15 Et ingressus tabernaculum Iudith, non invenit eam, & exiit foras ad populum.

16 Et dixit: Vaa mulier Hebræa fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor, ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus non est in illo.

17 Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, & intolerabilis timor & tremor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde.

18 Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

C A P V T XV.

Assyrii eade ducis sui percussi, omnibus relictis fugiunt; ac Iudæi eos persequuntur, & cadunt, & spoliis collectis plurimum ditati sunt: Iudith autem à pontifice & populo benedicitur, & quæ Holoferni propria fuerant ipsi traduntur.

1 Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens, & consilium ab eis, & solo tremore & metu agitati fugæ præsidium sumunt.

2 Ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relictis omnibus, evadere festinabant Hebræos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum & sembras collium.

3 Videbant itaque filii Israël fugientes, secuti sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis, & ululantes post ipsos.

4 Et quoniam Assyrii non adunati, in fugam ibant precipites: filii autem Israël uno agmine persequentes, debilitabant omnes, quos invenire potuissent.

5 Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates & regiones Israël.

6 Omnis itaque regio, omnisque urbs, electam juventutem armatam misit post eos, & persecuti sunt eos in ore gladii, quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum.

7 Reliqui autem qui erant in Bethulia, ingressi sunt castra Assyriorum, & prædam, quam fugientes Assyrii reliquerant, abstulerunt, & constati sunt valde.

8 Hi vero, qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quæ erant illorum attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus, & jumentis, & universis mobilibus eorum, ut à minimo usque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum.

9 Ioachim autem summus pontifex, de Ierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, ut videret Iudith.

10 Quæ cum exisset ad illum, benedixit eam omnes una voce, dicentes: Tu gloria Ierusalem, tu lætitia Israël, tu honorificentia populi nostri:

11 Quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris & post virum tuum, alterum nescieris; ideo & manus Domini confortavit te, & ideo eris benedicta in æternum.

12 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

13 Per dies autem triginta, vix collecta sunt spolia Assyriorum à populo Israël.

14 Porro autem universa, quæ Holofernus peculiariter fuisse probata sunt, dederunt Iudith in auro, & argento, & vestibus, & gemmis, & omni supellectili, & tradita sunt omnia illi à populo.

15 Et omnes populi gaudebant, cum mulieribus, & virginibus, & juvenibus, in organis & citharis.

C A P V T X V I.

Canticum Iudith ob victoriam: venit populus Ierusalem holocausta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandemque Iudith plena dierum moritur; & dies hujus victoria perpetuo apud Iudeos in numero sanctorum dierum celebratur.

Tunc cantavit canticum hoc Domino Iudith, dicens:

2 Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate, & invocate nomen ejus.

3 Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi.

4 Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omni minorum nostrorum.

5 Venit assir ex montibus ab Aquilone in multitudine fortitudinis suæ: cujus multitudo obstravit torrentes, & equi eorum cooperuerunt valles.

6 Dixit se incensurum fines meos, & juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædā, & virgines in captivitatem.

7 Dominus autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manus feminæ, & confodit eum.

8 Non enim cecidit potens eorum à juvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eum.

9 Exiit enim se vestimento viduitatis, & induit se vestimento lætitiæ in exultatione filiorum Israël.

10 Vixit faciem suam unguento, & colligavit cincinnos suos mirra, accepit stolam novam ad decipiendum illum.

11 Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus.

12 Horruerunt Persæ constantiam ejus, & Medi audaciam ejus.

13 Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti.

14 Filii puellarum compunxerunt eos, & sicut pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in prælio à facie Domini Dei mei.

15 Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro.

16 Adonai Domine magnus es tu, & præclarus in virtute tua, & quem superare nemo potest.

17 Tibi serviat omnis creatura tua: quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est qui resistat voci tuæ.

18 Montes à fundamentis movebuntur cum aquis: petrae, sicut cera, liquecent ante faciem tuam.

19 Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.

20 Væ genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die judicii visitabit illos.

21 Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.

22 Et factum est post hæc, omnis populus post victoriam venit in Ierusalem adorare Dominum: & mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota, & repromissiones suas.

23 Porro Iudith, universa vasa bellica Holofernus, quæ dedit illi populus, & onopem, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis.

24 Erat autem populus jucundus secundum faciem sanctorum, & per tres menses gaudium hujus victoriæ celebratum est cum Iudith.

25 Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, & Iudith magna facta est in Bethulia, & præclarior erat universæ terræ Israël.

26 Erat etiam virtuti castitas adjuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitæ suæ, ex quo defunctus est Manasses vir ejus.

27 Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria.

28 Mansit autem in domo viri sui annis centum quinque, & dimisit Abram suam libertam.

† Gen.
1.
Psal.
32. 9.

liberam, & defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.

29 Luxique illam omnis populus diebus septem.

30 In omni autem spatio vite ejus non fuit qui perturbaret Israël, & post mortem ejus annis multis.

31 Dies autem victoriæ huius festivitatis, ab Hebræis in numero sanctorum dierum accipitur, & colitur à Judæis ex illo tempore usque in præsentem diem.

L I B E R

E S T H E R.

C A P V T P R I M V M.

Affuero ad potentis & gloria sue ostensionem loco festi splendidum celebrante convivium, regina Vasthi accessit venire recusat, ideoque repudiatur: & sapientum consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deferant honorem.

IN diebus Affueri, qui regnavit ab India usque Æthiopiam, super centum viginti septem provincias:

2 Quando sedit in solio regni sui, Susa civitas regni ejus exordium fuit.

3 Tertio igitur anno imperij sui, fecit grande convivium cunctis principibus, & pueris suis, fortissimis Persarum, & Medorum inclitis, & præfectis provinciarum coram se,

4 Ut ostenderet divitias gloriæ regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentie suæ, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus.

5 Cumque implerentur dies convivij, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susa, à maximo usque ad minimum: & iussit septem diebus convivium præparari in vestibulo horri, & nemoris, quod regio cultu & manu confectum erat.

6 Er pendebant ex omni parte tentoria aërii coloris, & carbassii ac hyacinthini, sustentata funibus byssinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant, & columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei & argentei, super pavimentum smaragdino & pario stratum lapide, dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat.

7 Bibebant autem qui invitari erant, aureis poculis, & aliis atque aliis vasibus ibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, & præcipuum ponebant.

8 Nec erat qui nolentes cogeret ad hibendum, sed sicut rex statuerat, præponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod veller.

9 Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum, in palatio, ubi rex Affuerus manere consueverat.

10 Itaque die septimo, cum rex esset hilarior, & post nimiam potationem incaluisse mero, præcepit Mamian, & Bazatha, & Harbona, & Bagatha, & Abgatha, & Zetha, & Charchas, septem eunuchis, qui in conspectu ejus ministrabant.

11 Ut introducerent reginam Vasthi co-

ram rege, posito super caput ejus diadema, ut ostenderet cunctis populis & principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde.

12 Quæ renuit, & ad regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, venire contempsit. Unde iratus rex, & nimio furore succensus,

13 Interrogavit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges ac jura majorum.

14 (Erant autem primi & proximi, Charfena, & Sethar, & Admarha, & Tharsis, & Mares, & Marfana, & Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis, & primi post eum residere soliti erant,)

15 Cui sententiæ Vasthi regina subjaceret, quæ Affueri regi imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere noluisse.

16 Responditque Mamuchan, audiente rege, atque principibus. Non solum regem læsit regina Vasthi, sed & omnes populos, & principes, qui sunt in cunctis provinciis regis Affueri.

17 Egredietur enim sermo reginæ ad omnes mulieres, ut contemnant viros suos, & dicant: Rex Affuerus iussit ut regina Vasthi intraret ad eum: & illa noluit.

18 Atque hoc exemplo omnes principum conjuges Persarum atque Medorum, parvipendent imperia maritorum: unde regis justa est indignatio.

19 Si tibi placet, egrediatur edictum à facie tua & scribatur juxta legem Persarum atque Medorum, quam præteriti illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius, altera, quæ melior est illa, accipiat.

20 Et hoc in omne (quod latissimum est) provinciarum tuarum divulgetur imperium, & cunctæ uxores tam majorum, quam minorum, deferant maritis suis honorem.

21 Placuit consilium ejus regi, & principibus: fecitque rex juxta consilium Mamuchan,

22 Emisit epistolas ad universas provincias regni sui, ut quæque gens audire & legere poterat, diversis linguis & literis, esse viros principes ac majores in domibus suis: & hoc per cunctos populos divulgari.

C A P V T I I.

Præ cateris virginibus Affuero quaesita Esther neptis occulta Mardochai Iudæi placens regina loco Vasthi facta est, celebrato nuptiarum magnifico convivio ac datis muneribus. Porro Mardocheus ad osium palatii manens eunuchos regi insidentes prodit, quod factum Mardochai annalibus inscribitur.

His ita gestis, postquam regis Affueri indignatio deferverat, recordatus est Vasthi, & quæ fecisset, vel quæ passa esset:

2 Dixeruntque pueri regis, ac ministri ejus: Querantur regi puellæ virgines ad speciosas,

3 Et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas & virgines: & adducant eas ad civitatem Susa, & tradant eas in domum foeminarum sub manu Egel

Egei eunuchi, qui est præpositus & custos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebre, & cætera ad usus necessaria.

4 Et quæcumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: & ita, ut suggererant, iussit fieri.

5 Erat vir Iudæus in Susa civitate, vocabulo Mardocheus, filius Iair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Iemini,

6 + Qui translatus fuerat de Ierusalem eo tempore, quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat,

7 Qui fuit nutritus filie fratris sui Edissæ, quæ altero nomine vocabatur Esther: & utrumque parentem amiserat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuusque pater ejus ac matre, Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam.

8 Cumque percrebrisset regis imperium, & juxta mandatum illius multæ pulchræ virgines adducerentur Susa, & Egeo traderentur eunuchis, Esther quoque inter cæteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero fæminarum.

9 Quæ placuit ei, & invenit gratiam in conspectu illius. Et præcepit eunuchis, ut accellerent mundum muliebre, & traderet ei partes suas, & septem puellas speciosissimas de domo regis, & tam ipsam quam pedisequas ejus ornaret, atque excoleret,

10 Quæ noluit indicare ei populum & patriam suam: Mardocheus enim præceperat ei, ut de hac re omnino reticeret:

11 Qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus in qua electæ virgines servabantur, curam agens salutis Esther, & scire volens quid ei accideret.

12 Cum autem venisset tempus singularem per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus quæ ad cultum muliebre pertinebant, mensis duodecimus vertebatur: ita dumtaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur myrrhino, & aliis sex quibusdam pigmentis & aromatibus uterentur.

13 Ingredientesque ad regem, quidquid postulassent ad ornatum pertinens, accipiebant, & ut eis placuerat, compositæ de triclinio fæminarum ad regis cubiculum transibant.

14 Et quæ intraverat vespere, egrediebatur mane, atque inde in secundas sedes deducebatur, quæ sub manu Susagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præsidebat: nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi, nisi voluisset rex, & eam venire iussisset ex nomine.

15 Evolutis autem tempore per ordinem, instabat dies, quo Esther filia Abihail fratris Mardochei, quam sibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non quæsit muliebre cultum, sed quæcumque voluit Egeus eunuchus custos virginum, hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiose & amabilis videbatur.

16 Ducta est itaque ad cubiculum regis Assuri mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni ejus.

17 Et adamavit eam rex plus quam omnes mulieres, habuitque gratiam & misericordiam coram eo super omnes mulieres, & posuit diadema regni in capite ejus, fecitque eam regnare in loco Vasthi.

18 Et iussit convivium præparari permagnificum cunctis principibus, & servis suis, pro conjunctione & nuptiis, Esther. Et dedit requiem universis provinciis, ac dona largitus est juxta magnificentiam principalem,

19 Cumque secundo quærentur virgines & congregarentur, Mardocheus manebat ad januam regis:

20 Necdum prodiderat Esther patriam, & populum suum, juxta mandatum ejus. Quid enim ille præcipiebat, observabat Esther: & ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutiebat.

21 Eo igitur tempore, quo Mardocheus ad regis januam morabatur, irati sunt Bagathan & Thares duo eunuchi regis, qui janitores erant, & in primo palatii limine præsidebant: volueruntque insurgere in regem, & occidere eum.

22 Quod Mardocheus non latuit, statimque nuntiavit reginæ Esther, & illa regi, ex nomine Mardochei, qui ad se rem detulerat.

23 Quæsitum est, & inventum: & appensus est uterque eorum in paribulo. Mandatumque est historiis, & annalibus traditum coram rege.

C A P V T III.

Aman à rege sublimatus omnibus Medorum ac Persarum principibus, indignatur quod solas Mardocheus Iudæus ipsum non adoret: qua propter omnium Iudæorum interitum ab Assuero impetrat, mittitque ad universas provincias litteras regis annulo signatas, ut tertio decimo die mensis duodecimi universi ubique Iudæi occidantur.

1 Post hæc rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi, qui erat de stirpe Agag: & posuit solium ejus super omnes principes, quos habebat.

2 Cunctæque servi regis, qui in foribus palatii versabantur, flectebant genua, & adorabant Aman: sic enim præceperat eis imperator: solus Mardocheus non flectebat genu, neque adorabat eum.

3 Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores palatii præsidebant. Cur præter cæteros non observas mandatum regis?

4 Cumque hoc crebrius dicerent, & ille nollet audire, nunciaverunt Aman, scire cupientes utrum perseveraret in sententia: dixerat enim eis se esse Iudæum.

5 Quod cum audisset Aman, & experimēto probasset quod Mardocheus non flecteret sibi genu, nec se adoraret, iratus est valde.

6 Et pro nihilo duxit in unum Mardocheum mittere manus suas: audierat enim quod esset gentis Iudææ: magisque voluit omnem Iudæorum, qui erant in regno Assueri, perdere nationem.

7 Mense primo (cujus vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Asseri, missa est fors in urnam, quæ Hebræicè dicitur phur, coram Aman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici: & exivit mensis duodecimus, qui vocatur Adar.

8 Dixitque Aman regi Assuero: Est populus

In per omnes provincias regni tui dispersus, & à se mutuo separatus, novis utem legibus & ceremoniis, insuper & regis scita contemnens. Et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insoleat, at per scitiam.

9 Si tibi placer, decerne ut pereat, & decem millia talentorum appendam auriis gazæ tuæ.

10 Tulit ergo rex annulum, quo utebatur, de manu sua, & dedit eum Aman filio Amathai de progenie Agag, hosti Iudæorum.

11 Dixitque ad eum: Argentum, quod tu polliceris, num sit, de populo age quod tibi placer.

12 Vocatique sunt scribæ regis mense primis Nisan, tridecima die ejusdem mensis: & scriptum est, ut juberet Aman, ad omnes satrapas regis, & iudices provinciarum, diversarumque gentium, ut quæque gens legere poterat, & audire pro varietate linguarum, ex nomine regis Assueri: & litteræ signatæ ipsius annulo.

13 Missæ sunt per cursores regis ad universas provincias, ut occiderent atque dederent omnes Iudæos, à puero usque ad senem parvulos & mulieres, uno die, hoc est, tridecimo mensis duodecimi, qui vocatur Adar, & bona eorum diriperent.

14 Summa autem epistolarum hæc fuit, ut omnes provinciæ scirent, & pararent se ad prædictam diem.

15 Festinabant cursores, qui missi erant, regis imperium explere. Statimque in Susa pependit edictum, rege & Aman celebrante convivium, & cunctis Iudæis, qui in urbe erant, stentibus.

C A P V T I V.

Luctus Mardochei ac reliquorum Iudæorum ob paratum ipsi insertum: Esther autem ut jussu Mardochei Iudæorum neci occurrat & non vocata ad regem ingrediar, jubet cum jejuniis pro se triduo orari, idem ipsa faciense cum suo gynæceo.

1 **Q**Uæ cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem capiti, & in platea mediæ civitatis voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui.

2 Et hoc ejulatu usque ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare.

3 In omnibus quoque provinciis, oppidis, ac locis, ad quæ crudele regis dogma pervenerat, planctus ingens erat apud Iudæos, jejunium, ululatus, & fletus, sacco & cinere multis pro strato utensibus.

4 Ingressæ autem sunt puellæ Esther & eunuchi, nuntiaveruntque ei. Quod audiens consternata est: & vestem mutit, ut ablato sacco induerent eum: quam accipere noluit.

5 Accitoque Athach eunacho, quem rex ministrum ei dederat, præcepit ei ut iret ad Mardocheum, & disceret ab eo cur hoc faceret.

6 Egressusque Athach, ivit ad Mardocheum stantem in platea civitatis, ante ostium palatii:

7 Qui indicavit ei omnia quæ acciderant, quo modo Aman promississet, ut in thesauros regis pro Iudæorum neci inferret argentum.

8 Exemplar quoque edicti quod pendebat in Susa, dedit ei, ut reginæ ostenderet, & moneret eam, ut intraret ad regem, & deprecaretur eum pro populo suo.

9 Regressus Athach, nuntiavit Esther omnia quæ Mardocheus dixerat.

10 Quæ respondit ei, & jussit ut diceret Mardocheo:

11 Omnes servi regis, & cunctæ, quæ sub ditione ejus sunt, norunt provinciarum, quod si vir, si mulier, non vocatus, interius atrium regis intraverit, absque ulla cunctatione statim interficiatur: nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementiæ, atque ita possit vivere. Ego igitur quo modo ad regem intrare poterò, quæ triginta jam diebus non sum vocata ad eum?

12 Quod cum audisset Mardocheus,

13 Rursum mandavit Esther, dicens: Ne putes quod animam tuam tantum liberes, quia in domo regis es præ cunctis Iudæis?

14 Si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Iudæi: & tu, & domus patris tui, peribitis. Et quis novit, utrum idcirco ad regnum veneris, ut in tali tempore parareris?

15 Rursumque Esther hæc Mardocheo verba mandavit:

16 Vade & congrega omnes Iudæos, quos in Susa repereris, & orate pro me. Non comedatis, & non bibatis tribus diebus, & tribus noctibus: & ego cum ancillis meis similiter jejunabo, & tunc ingrediar ad regem, contra legem faciens, non vocata, tradensque me morti & periculo.

17 Ivit itaque Mardocheus, & fecit omnia, quæ ei Esther præceperat.

C A P V T V.

Esther contempto vitæ periculo ad regem ingressa postulat, ut cum Aman ad suum venias convivium, in quo ab exhilarato rege de sua petitione interrogata, iussu utrumque ad sequentis diei convivium invitat: interea Aman indignatus se à Mardocheo non honorari, crucem illi parat.

1 **D**ie autem tertio induta est Esther regalibus vestimentis, & stetit in patio domus regis, quod erat interius, contra basilicam regis: at ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra ostium domus.

2 Cumque vidisset Esther reginam stantem, placuit oculis ejus, & extendit contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Quæ accedens, osculata est summitatem virgæ ejus.

3 Dixitque ad eam rex: Quid vis Esther regina? quæ est petitio tua? Etiam si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.

4 At illa respondit: Si regi placer, obsecro ut venias ad me hodie, & Aman tecum, ad convivium quod paravi.

5 Statimque rex, Vocate, inquit, cito Aman, ut Esther obediat voluntari. Venerunt itaque rex, & Aman ad convivium, quod eis regina paraverat.

6 Fixitque ei rex, postquam vinum biberat abundanter: Quid petis ut detur tibi? & pro qua re postulas? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

3 Cui

7 Cui respondit Esther: Petitio mea, & preces sum istæ:

8 Si inveni in conspectu regis gratiam, & si regi placet ut det mihi quod postulo, & meam impleat petitionem: veniat rex & Aman ad convivium quod paravi eis, & cras aperiam regi voluntatem meam.

9 Egressus est itaque illo die Aman lætus & alacer. Cumque vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii, & non solum non assurrexisse sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis suæ, indignatus est valde:

10 Et dissimulata ira, reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos, & Zares uxorem suam:

11 Et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, & quanta cum gloria super omnes principes & servos suos rex elevarat:

12 Et post hæc ait, Regina quoque Esther nullum alium vocavit ad convivium cum rege, præter me: apud quam etiam cras cum rege pransurus sum.

13 Et cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardocheum Iudæum sedentem ante fores regias.

14 Responderuntque ei, Zares uxor ejus, & cæteri amici: Iube parari excelsam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, & die mane regi ut appendatur super eam Mardocheus, & sic ibis cum rege lætus ad convivium. Placuit ei consilium, & iussit excelsam parari crucem.

C A P V T V I.

Rex in lectis sibi nocte annalibus Mardochei fidelitatem in detestis adversus regem eunuchorum infidelitatem repertam, jubet infamem ut secundum a rege, per Aman capitalem ipsius hostem honorari.

1 Noctem illam duxit rex insomnem, iussitque sibi afferri historias, & annales priorum temporum. Quæ cum illo præsentem legerentur.

2 Ventum est ad illum locum ubi scriptum erat, quomodo nuntiasset Mardocheus infidias Bagathan & Thares eunuchorum, regem Assuerum jugulare cupientium.

3 Quod cum audisset rex, ait: Quid pro hac hæc honoris ac præmii Mardocheus consecutus est? Dixerunt ei servi illius ac ministri: Nihil omnino mercedis accepit.

4 Statimque rex. Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe in atrio domus regis intraverat, ut suggereret regi, & juberet Mardocheum affigi patibulo, quod ei fuerat præparatum.

5 Responderunt pueri: Aman stat in atrio: Dixitque rex: Ingrediatur.

6 Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman, & reputans quod nullum alium rex, nisi se, veller honorare,

7 Respondit: Homo quem rex honorare cupit,

8 Debet indui vestibus regis, & imponi super equum, qui de sella regis est, & accipere regium diadema super caput suum.

9 Et prius de regis principibus ac tyrannis teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens clamet, & dicat: Sic

honorabitur, quemcumque voluerit rex honorare.

10 Dixitque ei rex: Festina, & sumpta stola & equo, fac ut incurus es, Mardocheus Iudæo, qui sedet ante fores palatii. Cave ne quicquam de his, quæ locutus es, præterminas.

11 Tulit itaque Aman stolam & equum, induitque Mardocheum in platea civitatis, & imposuit equo præcedebat, atque clamabat: Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare.

12 Reversusque est Mardocheus ad januam palatii: & Aman festinavit ire in domum suam, lugens & optatio capite.

13 Narravitque Zares uxori suæ, & amicis, omnia quæ evenissent sibi. Cui responderunt sapientes, quos habebat in consilio, & uxor ejus: Si de semine Iudæorum est Mardocheus, ante quem cadere cœpisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu ejus.

14 Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis, & cito eum ad convivium, quod regina paraverat, pergere compulerunt.

C A P V T V I I.

Esther in convivio regem jam exhilaratum pro sua & populi sui vita precatur, & Aman Iudæorum adversarium accusat, quem rex in cruce ab illo parata Mardocheo suspendi jubet.

1 Narravit itaque rex & Aman, ut biberent cum regina.

2 Dixitque ei rex etiam secunda die, postquam vino inebriatus: Quæ est petitio tuæ Esther ut deur tibi? & quid vis fieri? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

3 Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis o rex, & si tibi placet, dona mihi animam meam, pro qua rogo, & populum meum, pro quo obsecro.

4 Traditi enim sumus ego & populus meus, ut comeremur, jugulemur, & percamus.

Atque utinam in servos & famulas venderemur: esset tolerabile malum, & gemens tacerem: nunc autem hostis noster est, cujus crudelitas redundat in regem.

5 Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste, & cujus potentia, ut hæc audeat facere?

6 Dixitque Esther: Hostis & inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens, illico obstupuit, vultum regis ac reginæ ferre non sustinens.

7 Rex autem iratus surrexit, & de loco convivii intravit in hortum arboribus confectum. Aman quoque surrexit ut rogaret Esther reginam pro anima sua, intellexit enim a rege sibi paratum malum.

8 Qui cum reversus esset de horto arboribus confectio, & intrasset convivii locum, reperit Aman super lectulum corruisse, in quo jacebat Esther, & ait: Stram reginam vult opprimere, me præsentem, in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, & statim operuerunt faciem ejus.

9 Dixitque Harbona, unus de concubis qui stabant in ministerio regis. Es ligatum, quod paraverat Mardocheo, qui locutus est pro rege, statim domo Aman habes altitudinis

similitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixi rex. Appellare eum in eo.

10 Suspirans est itaque Aman in partibus suis quod paraverat Mardochæo: & regis ira quæbat.

C A P V T V I I I.

Esther suffulta Mardochæo in locum Amanis, impetrat à rege ut fœdus & veteris Aman litteras revocet, & Iudæis securitatem, & ut se de suis inimicis abiciantur, unde maxima ubique lætitia exoritur.

1 DE illo dedit rex Assuerus Esther reginæ domum Aman adveniarum Iudæorum, & Mardochæus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Esther quod esset patruus suus.

2 Tulitque rex annulum, quem ab Aman recipi iusserat, & tradidit Mardochæo. Esther autem constituit Mardochæum super domum suam.

3 Nec his contenta, procidit ad pedes regis, flevitque, & locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitæ, & machinationes ejus pessimas, quas excogitaverat contra Iudæos, juberet irritas fieri.

4 At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo signum clementiæ monstrabatur: illaque consurgens stetit ante eum.

5 Erat: Si placet regi, & si inveni gratiam in oculis ejus, & deprecatio mea non ei videatur esse contraria, obsecro, ut novis epistolis, veteres Aman litteræ, insidiatoris & hostis Iudæorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire præceperat, corrigantur.

6 Quo modo enim potero sustinere necem & interfectionem populi mei?

7 Responditque rex Assuerus Esther reginæ, & Mardochæo Iudæo: Domum Aman concessi Esther, & ipsum justis affigi cruci, quia ausus est manum mittere in Iudæos.

8 Scribite ergo Iudæis, sicut vobis placet, regis nomine signantes litteras annulo meo. Hæc enim consuetudo erat, ut epistolis, quæ ex regis nomine mittebantur, & illius annulo signatæ erant, nemo auderet contradicere.

9 Acciditque scribis & librariis regis (erat autem tempus tertij mensis, qui appellatur Siban) vigesima & tertia die illius, scriptæ sunt epistolæ, ut Mardochæus voluerat, ad Iudæos, & ad principes, procuratoresque & iudices, qui centum viginti septem provinciis ab India usque ad Æthiopiam præsidebant: provinciarumque provinciarum, populo & populo, juxta linguas & litteras suas, & Iudæis, prout legere poterant, & audire.

10 Ipsæque epistolæ, quæ regis nomine mittebantur, annulo ipsius obfirmatæ sunt, & missæ per veredarios: qui per omnes provincias discurrentes, veteres litteras novis nuntiis prævenirent.

11 Quibus imperavit rex ut convenirent Iudæos per singulas civitates, & in unum præciperent congregari, ut starent pro animabus suis: & omnes inimicos suos, cum conjugibus ac liberis & universis domibus, interficerent atque delerent, & spolia eorum diriperent.

12 Et constituta est per omnes provin-

ciarum obsequio dies, id est, tertiadecima mensis duodecim Adar.

13 Summaque epistolæ hæc fuit, ut in omnibus terris ac populis, qui regi Assueri subiacebant in peris, novum fieret, paratos esse Iudæos ad capiendam vindictam de hostibus suis.

14 Egressique sunt veredarii celeres nuntia perferentes, & edictum regis pependit in Susan.

15 Mardochæus autem, de palatio, & de conspectu regis egrediens, fulgebat vestibus regis, hyacinthinis videlicet & aëris, coronam auream portans in capite, & amictus serico pallio atque purpureo. Omnisque civitas exultavit, atque lætata est.

16 Iudæis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium.

17 Apud omnes populos, urbes, atque provincias, quocumque regis jussa veniebant, mira exultatio, epulæ, atque convivia, & festus dies: in tantum ut plures alterius gentis & sectæ, eorum religioni & ceremoniis jungerentur. Grandis enim cunctos Iudæici nominis terror invaserat.

C A P V T I X.

Iudæi passim hostes suos eodem die quem ipsi Iudæorum cadi præstiterant, trucidant: & suspensæ decem filios Aman, diem Phurim, hoc est Sortium, perpetuo solemnem Mardochæus instituit.

1 GITur duodecimi mensis, quem Adar vocari ante jam diximus, tertiadecima die, quando cunctis Iudæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Iudæi superiores esse cœperunt, & se de adversariis vindicare.

2 Congregatique sunt per singulas civitates, oppida, & loca, ut extenderent manum contra inimicos & persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat.

3 Nam & provinciarum iudices, & duces, & procuratores, omnisque dignitas quæ singulis locis ac operibus præerat, extollebant Iudæos timore Mardochæi.

4 Quem principem esse palatii, & plurimum posse cognoverunt: fama quoque nominis ejus crescebat quotidie, & per cunctorum ora volitabat.

5 Itaque percusserunt Iudæi inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere:

6 In tantum ut etiam in Susan quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagitæ hostis Iudæorum: quorum ista sunt nomina:

7 Pharsandatha, & Delphon, & Esphatha,

8 Et Phoratha, & Adalia, & Aridatha,

9 Et Phermesta, & Arisai, & Aridai, & Jezatha.

10 Quos cum occidissent prædas de substantiis eorum tangere noluerunt.

11 Statimque numerus eorum, qui occisi erant in Susan, ad regem relatus est.

12 Qui dixit reginæ: in urbe Susan interfecerunt Iudæi quingentos viros, & alios decem filios Aman: quantum putas eos exercere eadem in universis provinciis?

Quid

Quid ultra postulas, & quid vis ut fieri pabeant?

13 Cui illa respondit: Si regi placer, de- tur potestas Iudæis, ut sicut fecerunt hodie in Susa, sic & cras faciant, & decem filii Aman in patibulis suspendantur.

14 Præcepitque rex ut ita fieret. Statim- que in Susa pependit edictam, & decem fi- lii Aman suspensi sunt.

15 Congregatis Iudæis, quartadecima die mensis Adar, interfecti sunt in Susa trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substantia est.

16 Sed & per omnes provincias, quæ diuioni regis subiacebant, pro animabus suis steterunt Iudæi, interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantum ut se- prugintaquinque millia occisorum imple- rentur, & nullus de substantiis eorum quidquam contingeret.

17 Dies autem tertiusdecimus mensis A- dar, primus apud omnes interfectionis fuit, & quartadecima die cedere desierunt. Quem constituerunt esse solemnem, ut in eo om- ni tempore deinceps vacarent, epulis gau- dio atque conviviiis.

18 At hi qui in urbe Susa cædem exer- cuerant, tertio decimo & quartodecimo die ejusdem mensis in cæde versati sunt: quin- todecimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituerunt solem- nem epularum atque lætitiæ.

19 Hi vero Iudæi, qui in oppidis non mu- ratis ac villis morabatur, quartumdecimum diem mensis Adar conviviorum & gaudij decreverunt, ita ut exultent in eo, & mittant sibi mutuo partes epularum & ciborum.

20 Scripsit itaque Mardocheus omnia hæc & litteris comprehensa misit ad Iudæos, qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis, quam procul.

21 Ut quartadecimam & quintamdeci- mam diem mensis Adar pro festis suscipe- rent, & revertente semper anno solemni celebrarent honore:

22 Quia in ipsis diebus se ulsi sunt Iudæi de inimicis suis, & luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, ef- sentque dies isti epularum atque lætitiæ, & mitterent sibi invicem ciborum partes, & pauperibus munuscula largirentur.

23 Susceperuntque Iudæi in solemnem ritum cuncta quæ eo tempore facere cœ- perant, & quæ Mardocheus litteris facien- da mandaverat.

24 Aman enim filius Amadathi stirpis Agag, hostis & adversarius Iudæorum, co- gitavit contra eos malum, ut occideret il- los, atque deleret: & misit phur, quod no- stra lingua vertitur in sortem.

25 Et postea ingressa est Esther ad regem, obsecrans ut conatus ejus, litteris regis irriti fierent: & malum, quod contra Iu- dæos cogitavera, reverteretur in caput ejus. Denique & ipsum & filios ejus affixerunt cruci,

26 Atque ex illo tempore dies isti appel- lati sunt phurim, id est, sortium: eo quod phur, id est sortis, in uram missa fuerit. Et cuncta quæ gesta sunt, epistola, id est,

libri hujus, volumine continentur:

27 Quæque sustinuerunt, & quæ deinceps immutata sunt, susceperunt Iudæi super se & semen suum, & super cunctos qui reli- gioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque solemnitate transigere: quos scriptura testatur, & cer- ta expetunt tempora, annis sibi jugiter suc- cedentibus.

28 Isti sunt dies, quos nulla unquam de- lebit oblivio: & per singulas generationes cunctæ in toto orbe provinciæ celebra- bunt: nec est ulla civitas, in qua dies phu- rim, id est sortium, non observetur à Iu- dæis, & ab eorum progenie, quæ his cere- moniis obligata est.

29 Scripseruntque Esther regina filia A- bihail & Mardocheus Iudæus, etiam secun- dam epistolam, ut omni studio dies ista so- lemnis sanciretur in posterum.

30 Et miserunt ad omnes Iudæos, qui in centum vigintiseptem provinciis regis As- sueri versabantur, ut haberent pacem, & susciperent veritatem.

31 Observantes dies sortium, & suo tem- pore cum gaudio celebrarent: sicut consti- tuerant Mardocheus & Esther, & illi obser- vanda susceperunt à se, & à semine suo, je- junia & clamores, & sortium dies,

32 Et omnia, quæ libri hujus, qui voca- tur Esther, historia continentur.

C A P V T X.

Somnij Mardochei declaratio, de reducto Iudæo- rum populo in libertatem.

R Ex vero Assuerus, omnem terram & cunctas maris insulas fecit tri- butarias:

2 Cujus fortitudo & imperium, & digni- tas atque sublimitas, qua exaltavit Mardo- cheum, scripta sunt in libris Medorum, at- que Persarum:

3 Et quo modo Mardocheus Iudaici ge- neris secundus à rege Assuero fuerit: & magnus apud Iudæos, & acceptabilis ple- bi fratrum suorum, quærens bona populo suo, & loquens ea quæ ad pacem seminis sui pertinerent.

Qua habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hac autem, qua sequuntur, scripta repertæ in editione vulgata, qua Græcorum lingua & litteris conti- nentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod juxta consuetudinem nostram obe- lo, id est verum prænotavimus.

4 Dixitque Mardocheus: A Deo facta sunt ista.

5 Recordatus sum somnij, quod videram, hæc eadem significantis: nec eorum quid- quam irritum fuit.

6 Parvus fons, qui crevit in fluvium, & in lucem solemque conversus est, & in aquas plurimas redundavit: Esther est, quam rex accepit uxorem, & voluit esse reginam.

7 Duo autem dracones: ego sum, & Aman.

8 Gentes, quæ convenerant: hi sunt, qui conati sunt delere nomen Iudæorum.

9 Gens autem mea, Israel est: quæ clamavit ad Dominum, & saluum fecit Dominus populum suum: liberavit- que nos ab omnibus malis, & fecit signa

signa magna atque portentosa inter gentes :

10 Et duas sortes esse præcepit, unam populi Dei, & alteram infortunarum gentium.

11 Venitque utraque sortis in statum ex illo jam tempore diem coram Deo universis gentibus :

12 Et recordatus est Dominus populi sui, & miseratus est hereditatis suæ.

13 Et observabuntur dies isti in mense Adar, quartadecima & quinadecima die ejusdem mensis, cum omni studio & gaudio in unum eorum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Israël.

C A P V T X I.

Somnium Mardochei :

1 **A**Nno quarto, regnantibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt, Dositheus, qui se sacerdos & Levitici generis ferebat & Ptolemæus filius ejus, hanc epistolam plurimam, quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum, Ptolemæi filium in Ierusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ullum feritur interpretum.

2 Anno secundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan vidit somnium Mardocheus filius Jairi, filii Semei filii Cis, de tribu Benjamin :

3 Homo Iudæus, qui habitabat in urbe Susis vir magnus, & inter primos aulae regiae.

4 † Erat autem de eo numero captivorum, quo transfulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Ierusalem cum Iechonia rege Iuda :

5 Et hoc ejus somnium fuit : Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terræ motus, & conturbatio super terram :

6 Et ecce duo dracones magni, paratique contra se in prælium.

7 Ad quorum clamorem cunctæ concitatae sunt nationes, ut pugnarent contra gentem justorum.

8 Fuitque dies illa tenebrarum & discriminis, tribulationis & angustiae, & ingens formido super terram.

9 Conturbataque est gens justorum timentium mala sua, & præparata ad mortem.

10 Clamaveruntque ad Deum, & illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, & in aquas plurimas redundavit.

11 Lux & sol ortus est, & humiles exaltati sunt, & devoraverunt inclytos.

12 Quod cum vidisset Mardocheus, & surrexisset de strato, cogitabat quid Deus facere veller : & fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium.

C A P V T X I I.

Manifestatio insidiarum eunuchorum in regem & Mardocheum, ex secundo capite repetita.

1 **M**orabatur autem eo tempore in aula regis, cum Bagatha & Thara eunuchis regis, qui janitores erant palatii.

2 Cumque intellexisset cogitationes eorum, & eas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, & nuntiavit super eo regi.

3 Qui de utroque habita quaestione, confessos iussit duci ad mortem.

4 Rex autem quod gestum erat, scripsit in

commentariis : sed & Mardocheus rei memoriam literis tradidit.

5 Præcepitque ei rex, ut in aula palatii moraretur, datus ei pro delatione muneribus.

6 Aman vero filius Amadathi hugæus, erat gloriosissimus coram rege, & voluit nocere Mardocheo & populo ejus, pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucusque præmium

Quæ sequuntur, in eo loco posita erant, ubi scriptum est in volumine,

Et diripuerunt bona, vel substantias eorum.

Quæ in sola vulgata editione reperimus.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

C A P V T X I I I.

Exemplar epistolæ regiae, quam misit Aman ad principes provinciarum super eade Iudæorum, & Mardochei oratio pro eorum liberatione.

1 **R**Ex maximus Artaxerxes ab India usque Æthiopiam, centum viginti septem provinciarum principibus & ducibus, qui ejus imperio subiecti sunt, salutem.

2 Cum plurimis gentibus imperarem, & universum orbem meæ ditioni subjugassem, volui nequaquam abuli potentia magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subiectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur.

3 Quærente autem me à consiliariis meis, quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia & fide ceteros præcellebat, & erat post regem secundus, Aman nomine,

4 Indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis uteretur legibus, & contra omnium gentium consuetudinem faciens, regum jussa contemneret, & universalium concordiam nationum sua dissensione violaret.

5 Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perverfis uti legibus, nostrisque jussionibus contraire, & turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam,

6 Iussimus, ut quoscumque Aman, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus à rege, & quem patris loco colimus, monstraverit, cum conjugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quartadecima die duodecimi mensis Adar anni præsentis :

7 Ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacem, quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistolæ

Quæ sequuntur, post eum locum scripta reperitur ubi legitur.

Pergensque Mardocheus, fecit omnia quæ ei mandaverat Esther.

Nec tamen habentur in Hebræo, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8 Mardocheus autem deprecatus est Dominum, memor omnium operum ejus,

9 Et dixit : Domine, Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, & non est qui possit tuæ resistere voluntati, si decreveris salvare Israël.

10 Tu fecisti caelum & terram, & quidquid cæli ambitu continetur,

1. 4.
Regum
24. 15
Supra
2. 6.

829.

2. 21.

6. 2.

11 Dominus omnium es, nec est qui resistat majestati tuæ.

12 Cuncta nosti, & scis, quia non pro superbia & contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate, fecerim hoc, ut non adorarem Aman superbissimum.

13 (Libenter enim pro salute Israël etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus essem.)

14 Sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne quemquam adorarem, excepto Deo meo.

15 Et nunc Domine rex Deus Abraham, miserere populi tui, quia volunt nos inimici nostri perdere, & hereditatem tuam delere.

16 Ne despicias partem tuam, quam redemisti tibi de Ægypto.

17 Exaudi deprecationem meam, & propitius esto forti & funiculo tuo, & converte luctum nostrum in gaudium, ut viuentes laudemus nomen tuum Domine, & ne claudas ora te canentium.

18 Omnis quoque Israël pari mente & obsecratione clamavit ad Dominum, eo quod eis certa mors impenderet.

C A P V T XIV.

Plangit Esther, Deum in spiritu humilitatis obsecrans.

1 Esther quoque regina confugit ad Dominum, pavens periculum, quod imminerebat.

2 Cumque deposuisset vestes regias, fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro unguentis variis, cinere & stercore implevit caput, & corpus suum humiliavit jejuniis: omniaque loca, in quibus antea lætari consueverat, crinium laceratione complevit.

3 Et deprecabatur Dominum Deum Israël, dicens: Domine mi, qui rex noster es solus, adjuva me solitariam, & cujus præter te nullus est auxiliator alius.

4 Periculum meum in manibus meis est.

† Deut. 4. 20. 5 † Audivi à patre meo, quod tu Domine tulisses Israël de cunctis gentibus, & patres nostros ex omnibus retro majoribus suis, ut possideres hereditatem sempiternam, fecisti que eis sicut locutus es.

6 Peccavimus in conspectu tuo, & idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum.

7 Coluimus enim deos eorum. Iustus es Domine:

8 Et nunc non eis sufficit, quod durissima nos opprimunt servitute, sed robur manuum suarum, idolorum potentia deputantes.

9 Volunt tua mutare promissa, & delere hereditatem tuam, & claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi & altaris tui.

10 Ut aperiant ora gentium, & laudent idolorum fortitudinem, & prædicent carnalem regem in sempiternum.

11 Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram: sed converte consilium eorum super eos, & eos, qui in nos cepit latrare, disperde.

12 Memento Domine, & ostende te nobis in tempore tribulationis nostræ, & da mihi

fiduciam Domine rex deorum, & universæ potestatis:

13 Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, & transfer cor illius in odium hostis nostri, ut & ipse pereat, & ceteri qui ei consentiunt.

14 Nos autem libera manu tua, & adjuva me, nullum aliud auxilium habentem, nisi te, Domine, qui habes omnium scientiam,

15 Et nosti quia oderim gloriam iniquorum, & detester cubile incircumcisorum, & omnis alienigenæ.

16 Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, & detester illud quasi pannum menstruatæ, & non portem in diebus silentii mei,

17 Et quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, & non biberim vinum libaminum:

18 Et nunquam lætata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum usque in præsentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham.

19 Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me à timore meo.

C A P V T XV.

Mandante Mardocheo, intras Esther ad regem, vultu illius exterrita.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

1 Et mandavit ei (haud dubium quia Esther Mardocheus) ut ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo suo & pro patria sua.

2 Memorare (inquit) dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus à rege locutus est contra nos in mortem:

3 Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & ista quæ subditi sunt.

4 Die autem tercio deposuit vestimenta ornatus sui, & circumdata est gloria sua.

5 Cumque regio fulgeret habitu, & invocasset omnium rectorem & salvatorem Deum, assumpsit duas famulas.

6 Et super unam quidem innitebatur quasi præ deliciis & nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens:

7 Altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans.

8 Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, & gratis ac nitentibus oculis, tristem celabat animum, & nimio timore contractum.

9 Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regis, atque fulgens: & pretiosis lapidibus, eratque terribilis aspectu.

10 Cumque elevasset faciem, & ardentibus oculis furorē pectoris indicasset, regina corruit, & in pallorem colore minuto, latrunculum super ancillulam reclinavit caput.

11 Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem, & festinus ac metuens exiit de solio, & sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur.

12 Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, noli metuere.

13 Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est:

14 Accede igitur, & range sceptrum.

15 Cumque illa reticeret, ulit auream virgam, & posuit super collum ejus, & osculatus est eam, & ait: Cur mihi non loqueris?

16 Quæ respondit: Vidite Domine quasi angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ.

17 Valde enim mirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarum.

18 Cumque loqueretur, rursus corruit, & pane exanimata est.

19 Rex autem turbabatur, & omnes ministri ejus consolabantur eam.

C A P V T XVI.

Affueri epistola pro Iudæorum salute cum inimicorum suorum interemptione, ad singulas regni provincias, irritando epistolam missam ab Aman.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxis, quam pro Iudæis ad totius regni sui provincias misit: quod & ipsum in Hebraico volumine non habetur.

1 **R**ex magnus Artaxerxes ab India usque Æthiopiam, centum vigintis septem provinciarum ducibus ac principibus, qui nostræ jussioni obediunt, salutem dicit.

2 Multi bonitate principum, & honore qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam.

3 Et non solum subjectos regibus nituntur opprimere, sed datam gloriam non ferentes, in ipsos, qui dederunt, moliuntur insidias.

4 Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, & humanitatis in se jura violare, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere sententiam.

5 Et in tantum vesaniæ proruperunt, ut eos, qui credita sibi officia diligenter observant, & ita cuncta agunt ut omnium laude digni sint, mendaciorum cuniculis conentur subvertere,

6 Dum aures principum simplices, & ex sua natura alios æstimantes, callida fraude decipiunt.

7 Quæ res & ex veteribus probatur historiis, & ex his quæ geruntur quotidie, quo modo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur.

8 Unde providendum est paci omnium provinciarum.

9 Nec putare debetis, si diversa jubeamus, ex animi nostri venire levitate; sed pro qualitate & necessitate temporum, ut reipublicæ poscit utilitas, ferre sententiam.

10 Et ut manifestius, quod dicimus, intelligatis, Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo, alienusque à Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus à nobis susceptus est.

11 Et tantam in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, & adoraretur ab omnibus post regem secundus:

12 Qui in tantum arrogantia tumoretti sublatu est, ut regno privato nos niteretur & spiritu.

13 Nam Mardochæum, cujus fide & beneficiis vivimus, & consortem regni nostri Esther, cum omni gente sua, novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem:

14 Hoc cogitans, ut illis interfectis, insidiaretur nostræ solitudini, & regnum Persarum transferret in Macedonas.

15 Nos autem à pessimo mortalium Iudæos neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed è contrario justis utentes legibus.

16 Et filios altissimi & maximi, semperque viventis Dei, cuius beneficio & partibus nostris & nobis regnum est traditum, & usque hodie custoditur.

17 Unde eas litteras, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse irritas.

18 Pro quo scelere ante portas hujus urbis, id est, Susan, & ipse qui machinatus est, & omnis cognatio ejus pender in patibulis: non nobis, sed Deo reddente ei quod meruit.

19 Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Iudæis uti legibus suis.

20 Quibus debetis esse adminiculo, ut eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

21 Hanc enim diem, Deus omnipotens mœroris & luctus, eis vertit in gaudium.

22 Unde & vos, inter ceteros festos dies hanc habetote diem, & celebrate eam cum omni lætitia, ut & in posterum cognoscatur.

23 Omnes, qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem insidiantur regno eorum, petire pro scelere.

24 Omnis autem provincia & civitas, quæ noluerit solemnitatis hujus esse particeps, gladio & igne pereat, & sic deleatur, ut non solum hominibus, sed etiam bestiis invia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus, & inobedientiæ.

LIBER IOB.

C A P V T I.

Iob sanctus & dives, pro filio vicissim convivia celebrantibus Domino sacrificat, cujus possessiones presenti satanae Domino diripiendas exponit & per quem perdita omni illius substantia, interemptisque filius, ipse cum signis multis patiens, in Dei laudem prorumpit.

1 **V**ir erat in terra Hus, nomine Iob, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo:

2 Natique sunt ei septem filii & tres filiæ.

3 Et fuit possessio ejus, septem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque iuga boum: & quingenta

afinæ, ac familia multa nimis: eratque vir ille magnus inter omnes orientales.

4 Et ibant filii ejus, & faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas ut comederent & biberent cum eis.

5 Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Iob, & sanctificabat illos, confurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei, & maledixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis diebus.

6 Quadam autem die, cum venissent filii Dei ut assisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam satan.

7 Cui dixit Dominus: Vade venis? Qui respondens, ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

8 Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo?

9 Cui respondens satan, ait: Numquid Iob frustra timet Deum?

10 Nonne tu vallasti eum, ac domum ejus, universamque substantiam per circuitum, operibus manuum ejus benedixisti, & possessio ejus crevit in terra?

11 Sed extende paululum manum tuam, & tange cuncta quæ possidet, nisi in faciem maledixerit tibi.

12 Dixit ergo Dominus ad satan: Ecce, universa quæ habet, in manu tua sunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. Egrediusque est satan à facie Domini.

13 Cum autem quadam die filii & filix ejus comederent & biberent vinum in domo fratris sui primogeniti.

14 Nuntius venit ad Iob, qui diceret: Boves arabant, & afinæ pascebantur juxta eos.

15 Et irruerunt Sabæi, tuleruntque omnia, & pueros percusserunt gladio, & evasi ego solus ut nuntiarem tibi.

16 Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit: Ignis Dei cecidit à celo, & traxit oves puerosque consumpsit, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi.

17 Sed & illo adhuc loquente, venit alius, & dixit: Chaldæi fecerunt tres turmas, & invaserunt camelos, & tulerunt eos, nec non & pueros percusserunt gladio, & ego fugi solus ut nuntiarem tibi.

18 Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit, & dixit: Filii tui & filiabus vestimentis & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti.

19 Repente ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi.

20 Tunc surrexit Iob, & scidit vestimenta sua, & tonsa capite corruens in terram, adoravit.

21 Et dixit: Nudus egredius sum de utero matris mee, & nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut visum est, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

22 In omnibus his non peccavit Iob labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est.

CAPUT II.

Satanas obtenta à Deo facultate percussit Iob ulcere pessimo; cui etiam propria uxor insultat; tres autem ipsius amici eum visitantes, septem diebus compatiuntur in terra cum eo taciti sedens.

1 Factum est autem, cum quadam die venissent filii Dei, & starent coram Domino, venisset quoque satan inter eos, & staret in conspectu ejus,

2 Ut diceret Dominus ad satan: Vade venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

3 Et dixit Dominus ad satan: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum ut affligerem eum frustra.

4 Cui respondens satan, ait: Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua:

5 Alioquin mitte manum tuam, & tange os ejus & carnem, & tunc videbis quod in faciem maledicat tibi.

6 Dixit ergo Dñs ad satan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva.

7 Egredius igitur satan à facie Domini, percussit Iob ulcere pessimo, à planta pedis usque ad verticem ejus,

8 Qui testa saniem radebat, sedens in sterquilinio.

9 Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? benedic Deo & morere.

10 Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Iob labiis suis.

11 Igitur audientes tres amici Iob omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo; Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites. Con-dixerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, & consolarentur.

12 Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, & exclamantes ploraverunt, seisisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in caeli m.

13 Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum, videbant enim dolorem esse vehementem.

CAPUT III.

Iob, laxata natura habens, maledixit diei mortis sue presentique vite; ostendens multas miseria, & à quod malis liberatur qui hac luce statim privatus est.

1 Post hæc aperuit Iob os suum, & maledixit diei suo,

2 Et locutus est.

3 Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est: Conceptus est homo.

4 Dies ille vertatur in tenebras, nō requirat enim Deus desuper, & nō illustretur lumine.

5 Obscureat enim tenebra, & umbra movet.

† Reli.

† 14.

† 15.

† 16.

† 17.

† 18.

† 19.

† 20.

† 21.

† 22.

his, occupet eum caligo, & involvatur amaritudo.

6 Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus.

7 Sit nox illa solitaria nec laude digna.

8 Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare Leviathan:

9 Obtenebrentur stellæ caligine ejus: expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis aurore.

10 Quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis.

11 Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non statim perii?

12 Quare exoptus genibus? cur lactatus uberibus?

13 Nunc enim dormiens silerem, & somno meo quiescerem:

14 Cum regibus & consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines:

15 Aut cum principibus, qui possident aurum, & replent domos suas argento:

16 Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non vident lucem.

17 Ibi impii cessaverunt à tumultu, & ibi quieverunt fessi robore.

18 Et quondam victi pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris.

19 Parvus & magnus ibi sunt, & servus liber à domino suo.

20 Quare misero data est lux, & vita his, qui in amaritudine animæ sunt?

21 Qui expectant mortem, & non venit, quasi effodientes thesaurum.

22 Gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum.

23 Viro cujus abscondita est via, & circumdedit eum Deus tenebris?

24 Antequam comedam suspiro: & tamquam inundantes aquæ, sic rugitus meus:

25 Quia timor, quem timebam, evenit mihi: & quod verebar accidit.

26 Nonne dissimulavi? nonne filii? nonne quievi? & venit super me indignatio.

C A P V T IV.

Eliphaz arguit Iob impatientia, cenaturque ei persuadere, quod propter peccata sua flagellatur à Deo, qui innocenti adversa non immittit.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit.

2 Si cœperimus loqui tibi, forsitan molestè accipies, sed concepimus sermonem tenere qui poterit?

3 Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti:

4 Vacillantes confirmaverunt sermones tui, & genua tremantia confortasti:

5 Nunc autem venit super te plaga, & defecisti: tetigit te & conturbatus es.

6 Vbi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viarum tuarum?

7 Recordare obsecro te, quis unquam innocens perii? aut quando recti deleti sunt?

8 Quin potius vidi eos, qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos.

9 Flante Deo perisse, & spiritu iræ ejus esse consumptos:

10 Rugitus leonis, & vox leonæ, & dente catulorum letinum contriti sunt.

11 Tigris perit, eo quod non haberet prædam, & catuli leonis dissipati sunt.

12 Porro ad me dictum est verbum absconditum & quasi furtive suscepti auris mea venas susurri ejus.

13 In horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare homines.

14 Pavor tenuit me, & tremor, & omnia ossa mea perterrita sunt.

15 Et cum spiritus me præsentè transiret, inhorruerunt pili carnis meæ.

16 Strixit quidam, cujus non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quasi aquæ lenis audiui.

17 Numquid homo Dei comparatione justificabitur, aut factore suo purior erit vir? † Infr. 25. 4.

18 † Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles, & in angelis suis reperit pravitatem: † Infr. 25. 15. 4.

19 Quanto magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tineis? 2. Præ. 2. 4.

20 De mane usque ad vespèram succidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt,

21 Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in sapientia.

C A P V T V.

Eliphaz rursus arguit Iob iniquitatem, quod nemo sine culpa sua à Deo puniatur: ideoque hortatur Iob ut ad Deum convertatur, & ita cuncta fore illi prospera pollicetur, ac divina providentia spera circa creaturas extollit.

1 **V**Oca ergo, si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum convertere.

2 Vere stultum interficit iracundia, & parvulum occidit invidia.

3 Ego vidi stultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus statim.

4 Longe fient filii ejus à salute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat.

5 Cujus messem famelicus comedet, & ipsum rapiet armatus, & bibent sitientes divitias ejus.

6 Nihil in terra sine causa fit, & de humo non oritur dolor. †

7 Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum. †

8 Quam ob rem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum:

9 Qui facit magna & inscrutabilia & mirabilia absque numero:

10 Qui dat pluviam super faciem terræ, & irrigat aquis universa:

11 Qui ponit humiles in sublime, & incoerentes erigit sospitate:

12 Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod cœperant.

13 † Qui apprehendit sapientes in astutia secutum, & consilium pravorum dissipat: † 1. Cor. 3. 19.

14 Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte sic palpabunt in meridie.

15 Porro saluum faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem.

16 Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum.

- + 17 Beatus homo, qui corripitur à Deo : increpationem ergo Domini ne reprobes :
 18 Quia ipse vulnerat, & medetur : percutit, & manus ejus sanabunt.
 19 In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tange te malum.
 20 In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladii.
 21 A flagello linguæ abscondèris, & non timebis calamitatem cum venerit.
 22 In vastitate & fame ridebis, & bestias terræ non formidabis.
 23 Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, & bestię terræ pacifice erunt tibi.
 24 Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, & visitans speciem tuam, non peccabis.
 25 Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, & progenies tua quasi herba terræ.
 26 Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo.
 27 Ecce, hoc, ut investigavimus, ita est : quod auditum, mente pertracta.

CAPUT VI.

Ostendit Iob se longe graviora pati quam meritis sit, conquerens se ab amicis deserti, graviter arguens & hos tres qui ad se venerant ipsum consolari; ac se quoque patienter audiri petit.

- 1 **R**espondens autem Iob, dixit :
 2 Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui : & calamitas, quam parior, in statera.
 3 Quasi arena maris hæc gravior apparet : unde & verba mea dolore sunt plena :
 4 Quia sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me.
 5 Numquid rugiet onager cum habuerit herbam ? aut mugiet bos cum ante præsepe plenum steterit ?
 6 Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum ? aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem ?
 7 Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc, præ angustia, cibi mei sunt.
 8 Quis det ut veniat petitio mea : & quod expecto, tribuat mihi Deus ?
 9 Et qui cœpit, ipse me conserat, solvat manum suam, & succidat me ?
 10 Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.
 11 Quæ est enim fortitudo mea ut sustineam ? aut quis finis meus, ut patienter agam ?
 12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.
 13 Ecce, non est auxilium mihi in me, & necessarii quoque mei recesserunt à me.
 14 Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit,
 15 Fratres mei præterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus.
 16 Qui timeant pruinam irruet super eos nix.
 17 Tempore, quo fuerint dissipati, peribunt : & ut incaluerit, solventur de loco suo.
 18 Involuntæ sunt semitæ gressuum eorum :

- ambulabunt in vacuum, & peribunt.
 19 Considerate semitas Thema, itinera Saba, & expectate paulisper
 20 Confusi sunt, quia speravi : venerunt quoque usque ad me, & pudore cooperti sunt.
 21 Nunc venistis : & modo videntes plagam meam timeatis
 22 Numquid dixi : Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi ?
 23 Vel, Liberate me de manu hostis, & de manu robustorum eruite me ?
 24 Docete me, & ego tacebo, & siquid forte ignoravi, instruite me.
 25 Quare detraxistis sermonibus veritatis, cū è vobis nullus sit qui possit arguere me ?
 26 Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & in ventum verba proferitis.
 27 Super pupillum irrutis, & subvertere nitimini amicum vestrum.
 28 Veruntamen quod cœpistis explete : præbete autem, & videte an mentiar.
 29 Respondete obsecro absque contentione : & loquentes id quod iustum est, iudicate.

- 30 Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stulticia personabit.

CAPUT VII.

Iob humanæ vitæ suæque calamitates varias explicat, nec reditum sibi fore verisimilem id præsentis vitæ felicitatem : petit quoque à Deo liberari à miseriis, admirans Dei erga miserum hominem providentiam.

- + 1 **M**ilitia est vita hominis super terram : & sicut dies mercenarii, dies ejus.
 2 Sicut servus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui :
 3 Sic & ego habui menses vacuos & noctes laboriosas enumeravi mihi.
 4 Si dormiero, dicam : Quando confurgam ? & rursum expectabo vespem, & replebor doloribus usque ad tenebras.
 5 Induræ est caro mea putredine & sordibus pulveris, cutis mea aruit, & contracta est.
 6 Dies mei velocius transierunt quam à texente tela succiditur, & consumpti sunt absque ulla spe.
 7 Memento quia ventus est vita mea, & non revertetur oculus meus ut videat bona.
 8 Nec aspiciet me visus hominis : oculi tui in me & non subsistam.
 9 Sicut consumitur nubes, & pertransit : si qui descenderit ad inferos, non ascendet.
 10 Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus ejus.
 11 Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei : confabulabor cum amaritudine animæ meæ.
 12 Numquid mare ego sum, aut cerus, quia circumdediti me carcere ?
 13 Si dixerò : consolabitur me lectulus meus : & relevabor loquens mecum in strato meo :
 14 Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties.
 15 Quam ob rem elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea.
 16 Desperavi

16 Desperavi, nequaquam ultra jam vivam: parce mihi, nihil enim sunt dies mei.

17 Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum?

18 Visitas eum diluculo, & subito probas illum:

19 Usquequo non parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam?

20 Peccavi: quid faciam tibi & custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi meipsum gravis?

21 Cur non tollis peccatum meum, & quare non auferis iniquitatem meam? ecce, nunc in pulvere dormiam: & si mane me querieris, non subsistam.

CAPUT VIII.

Baldad Iobum quasi de impio sermone arguit, & cum se ad Deum melioremque vitam se converteret hortatur, atque ita fore omnia illi felicitiora promittit: explicat etiam quam sit vana spes hypocritarum, afferens Deum bonis bona, & malis mala tantum tribuere.

1 Respondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Usquequo loqueris talia, & spiritus multiplex sermones oris tui?

3 Nun quid Deus supplantat iudicium? aut omnipotens subvertit quod iustum est?

4 Etiam si filii tui peccaverunt ei, & dimisi eos in manu iniquitatis suae:

5 Tu tamen si diluculo confurrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris deprecatus:

6 Si mundus & rectus incesseris, statim evigilabit ad te, & peccatum reddet habitaculum iustitiae tuae:

7 In tantum, ut si priora tua fuerint parva, & novissima tua multiplicentur nimis.

8 Interroga enim generationem pristinam, & diligenter investiga patrum memoriam:

9 (Hesterni quippe sumus, & ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram.)

10 Et ipsi docebunt te: loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia.

11 Numquid virere potest scirpus absque humore? aut crescere carectum sine aqua?

12 Cum adhuc sis in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit:

13 Sic vix omnium, qui obliviscuntur Deum, & spes hypocritae peribit:

14 Non ei placebit recordia sua, & sicut tela araneorum fiducia ejus.

15 Innitetur super domum suam, & non stabit: fulciet eam, & non confurget?

16 Humectus videtur antequam veniat Sol, & in ortu suo germen ejus egredietur.

17 Super acervum petrarum radices ejus densabuntur, & inter lapides commorabitur.

18 Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, & dicet: Non novi te.

19 Haec est eni in latitia vix ejus, ut rursum de terra alii germinetur.

20 Deus non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis.

21 Donec impleatur risu os tuum, & labia tua júbilo.

22 Qui oderunt te, induentur confusione: & tabernaculum impiorum non subsistet.

CAPUT IX.

Admittit Iob, Deum per omnia iustum esse, nec posse hominem convincere Deum injustitia: hinc, inquit Iob, comparatur Deus non potest justificari: divina potentia ac sapientia magnitudo ostenditur, ut nemo ei resistere aut respondere valeat: primum Deus & impium percussit & innocentem: suam quoque innocentiam contra amicos suorum, cum mererent suam afflictionem.

1 Et respondens Iob, ait:

2 Vere scio quod ita sit, & quod non justificetur homo compositus Deo.

3 Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille.

4 Sapiens corde est, & fortis robore? qui restitit ei, & pacem habuit?

5 Qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subvertit in furore suo.

6 Qui commoveret terram de loco suo, & columnae ejus concutiantur.

7 Qui praecipit Soli, & non oritur: & stellas claudit quasi sub signaculo:

8 Qui extendit caelos solus, & graditur super fluctus maris.

9 Qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas, & interiora Austri.

10 Qui facit magna, & incomprehensibilia, & mirabilia, quorum non est numerus.

11 Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam.

12 Si repente interroger, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis?

13 Deus, cujus irae nemo resistere potest, & sub quo curvantur quis portant orbem.

14 Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar verbis meis cum eo?

15 Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.

16 Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam.

17 In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.

18 Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus.

19 Si fortitudo quaeritur, robustissimus est: si aequitas iudicii, nemo audeat pro me testimonium dicere.

20 Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravam me comprobabit.

21 Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tacebit me vix mea.

22 Unum est quod locutus sum & innocentem & impium ipse confumit:

23 Si flagellat, occidat semel, & non de poenis innocentium rideat.

24 Terra data est in manus impii, vulum iudicium ejus operit, quod si non ille est, quis ergo est?

25 Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum.

26 Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam.

27 Cum dixero: nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, & dolore torquor.

28 Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.

29 Si autem & sic impius sum, quare frustra laboravi?

30 Si lotus fuero quasi aquis nivis, & fulserint velut mundissimæ manus meæ:

31 Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea.

32 Neque enim viro qui similis mei est, respondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo possit audiri.

33 Non est qui utrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus.

34 Auferat à me virgam suam, & pavor ejus non me terreat.

35 Loquar, & non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

C A P V T X

Iob super afflictionem lamentatur, illius causam à Deo inquirens: quam ostendit non fuisse suam malitiam, neque Deigratiam, qui creatum à se hominem ex æle novit, iussumque propter peccatum exuberantiam plangit se natum.

1 Tædet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.

2 Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita iudices.

3 Numquid bonum tibi videtur, si calumniaris me & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adjuves?

4 Numquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo, & tu videbis?

5 Numquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora.

6 Ut quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scrutaris?

7 Et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere.

8 Manus tuæ fecerunt me, & plasnaverunt me totum in circuitu, & sic repente præcipitas me?

9 Memento quæso quod sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me.

10 Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti?

11 Pelle & carnibus vestisti me: ossibus & nervis conpegisti me:

12 Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum.

13 Licet hæc celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris.

14 Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?

15 Et si impius fuero, vix mihi est: & si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione & miseria.

16 Et propter superbiam quasi leonem capies me, reversusque mirabiliter me crucias.

17 Instauras testes tuos contra me, & multiplicas iram tuam adversum me, & poenæ militant in me.

18 Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem ne oculus me videret.

19 Enissem quasi non essem, de utero transiis ad tumulum.

20 Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi, dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum:

21 Antequam vadam & non revertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine:

22 Terram miseriæ & tenebrarum, ubi umbra mortis & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

C A P V T XI.

Sophar inique asserit Iob propter multa ipsius peccata, quæ recenset, fuisse à Deo percussum, ostendens Deum incomprehensibilem: respiciens tamen Iob felicissimam quæque pollicetur.

1 Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:

2 Numquid qui multa loquitur, non & audiet? aut vir verbosus justificabitur?

3 Tibi soli tacebunt homines; & cum ceteros irriseris, à nullo confutaberis?

4 Dixisti enim: Potus est sermo meus, & mundus sum in conspectu tuo.

5 Atque utinam Deus loqueretur tecum, & aperiret labia sua tibi.

6 Ut ostenderet tibi secreta sapientiæ, & quod multiplex esset lex ejus, & intelligeres quod multo minora exigaris ab eo, quam mereatur iniquitas tua.

7 Forsitan vestigia Dei comprehenderis, & usque ad perfectum Omnipotens em reperies?

8 Excelsior caelo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognosces?

9 Lōgior terra mēsurā ejus, & latior mari.

10 Si subverterit omnia, vel in unum coarctaverit, quis contradicet ei?

11 Ipse enim novit hominum vanitatem, & videns iniquitatem, nonne considerat?

12 Vir vanus in superbiam erigitur, & tamquam pullum onagri se liberum natum putat.

13 Tu autem firmasti cor tuum, & expandisti ad eum manus tuas.

14 Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris à te: & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia:

15 Tunc levare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis.

16 Miseriæ quoque oblivisceris, & quasi aquarum quæ præterierunt recordaberis.

17 Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vespertinam: & cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer.

18 Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, & defossus securus dormies.

19 Requiesces, & non erit qui te exterrear: & deprecabuntur faciem tuam plurimi.

20 Oculi autem impiorum deficient, & effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ.

C A P V T XII.

Iob ut amicorum confundat iactantiam, asserit neminem ignorare Dei potentiam ac sapientiam ex creaturarum gubernatione, quarum status pro sua variat arbitrio.

1 Respondens autem Iob, dixit:

2 Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia?

3 † Et mihi est cor, sicut & vobis, nec inferior vestri sum: quis enim hæc, quæ † Infrā nostis, ignorat?

4 † Qui derideretur ab amico suo sicut † Prov. ego, invocabit Deum & exaudiet eum: de- † 14. 2. ridentur enim iusti simplicitas.

5 Lampas

4 Lampas contempta apud cogitationes
dixerunt, parata ad tempus statutum.

5 Abundant tabernacula prædonum, &
ausulter provocant Deum, cum ipse de-
derit omnia in manus eorum.

7 Nimirum interroga jumenta, & doce
buncte: & volatilia cæli, & indicabunt tibi.

8 Loquere terræ, & respondebit tibi: &
narrabunt pisces maris.

9 Quis ignorat quod omnia hæc manus
Domini fecerit?

10 In cujus manu anima omnis viventis,
& spiritus universæ carnis hominis.

† *Isa.* 11 † Nonne auris verba dijudicat, &
14. 3. fauces comedentis, saporem?

12 In antiquis est sapientia, & in multo
tempore prudentia.

13 Apud ipsum est sapientia, & fortitudo,
ipse habet consilium & intelligentiam.

† *Isa.* 14 † Si destruxerit, nemo est qui ædificet:
22. 22. si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.

† *Apoc.* 15 Si contingerit aquas, omnia ficcabun-
1. 7. tur: & si emiserit eas, subvertent terram.

16 Apud ipsum est fortitudo & sapientia:
ipse novit & decipientem, & eum qui deci-
piunt.

17 Adducit consiliarios in stultum finem,
& iudices in stuporem.

18 Balteum regum dissolvit, & præcingit
fune renes eorum.

19 Ducit sacerdotes inglorios, & opti-
mates supplantat.

20 Commutans labium veracium, & do-
ctrinam senum auferens.

21 Effundit despectionem super princi-
pes, eos, qui oppressi fuerant, relevans.

22 Qui revelat profunda de tenebris, &
producit in lucem umbram mortis.

23 Qui multiplicat gentes & perdit eas,
& subversas in integrum restituit.

24 Qui immutat cor principum populi
terræ, & decipit eos ut frustra incedant per
invium:

25 Palpabunt quasi in tenebris, & non in
luce, & errare eos faciet quasi ebrios.

CAP V T XIII.

*Iob amicos suos ex ipsorum verbis confutans, à
Deo arguendos offerit; suam quoque iustitiam ac
patientiam contra amicos tuetur, quærens à Deo
propter quæ peccata tam graviter affligatur.*

1 Ecce omnia hæc vidit oculus meus,
& audivit auris mea, & intellexi
singula.

2 Secundum scientiam vestram & ego no-
vi, nec inferior vestri sum.

3 Sed tamen ad omnipotentem loquar, &
disputare cum Deo cupio.

4 Prius vos ostendens fabricatores men-
dacii, & cultores perversorum dogmarum.

5 Atque utinam taceretis, ut putaremini
esse sapientes.

6 Audite ergo correptionem meam, & ju-
dicium labiorum meorum attendite.

7 Numquid Deus indiget vestro menda-
cio, ut pro illo loquamini dolos?

8 Numquid faciem ejus accipitis, & pro
Deo judicare nitimini?

9 Aut placebit ei quem celare nihil po-
test: aut decipietur ut homo, vestris frau-
dulentis?

10 Ipse vos arguet, quoniam in abscondi-
to faciem ejus accipitis.

11 Statim ut se commoverit, turbabit vos,
& terror ejus irruet super vos.

12 Memoria vestra comparabitur cineri,
& redigentur in lutum cervices vestre.

13 Tacete paulisper, ut loquar quodcum-
que mihi mens suggererit.

14 Quare lacerò carnes meas dentibus
meis, & animam meam potto in manibus
meis?

15 Etiam si occiderit me, in ipso sperabo:
verumtamen vias meas in conspectu ejus
arguam.

16 Et ipse erit salvator meus: non enim
veniet in conspectu ejus omnis hypocrita.

17 Audite sermonem meum, & ænigmata
percipite auribus vestris.

18 Si fuero judicatus, scio quod iustus
inveniar.

19 Quis est qui judicetur mecum? veniat:
quare tacens consumor?

20 Duo tantum ne facias mihi, & tunc à
facie tua non abscondar:

21 Manum tuam longe fac à me, & formi-
do tua non me terreat.

22 Voca me, & ego respondebo tibi: aut
certe loquar, & tu responde mihi.

23 Quantas habeo iniquitates & peccata,
scelera mea & delicta ostende mihi.

24 Cur faciem tuam abscondis, & arbitra-
ris me inimicum tuum?

25 Contra folium, quod vento rapitur,
ostendis potentiam tuam, & stipulam fic-
cam persequeris:

26 S ribis enim contra me amaritudines,
& consumere me vis peccatis adolescentiæ
meæ

27 Posuisti in nervo pedem meum, & ob-
servasti omnes semitas meas, & vestigia
pedum meorum considerasti:

28 Qui quasi putredo consumendus sum,
& quasi vestimentum, quod comeditur
à tineâ.

CAP V T XIV.

*Iob, considerata fragilitate humana, admiratur
Dei in hominem providentiam, quod post hanc vi-
sam expectet aliam, & corporum varicimatur re-
surrectionem.*

1 Homo natus de muliere, brevi vivens
tempore, repletur multis miseriis.

2 † Qui quasi flos egreditur & conteritur,
& fugit velut umbra, & numquam in eodem
statu permanet.

3 Et dignum ducis super hujuscemodi
aperire oculos tuos, & adducere eum tecum
in judicium?

4 † Quis potest facere mundum de im-
mundo conceptum semine? nonne tu qui
solus es?

5 Breves dies hominis sunt, numerus men-
sium ejus apud te est: constituisti terminos
ejus, qui præteriri non poterunt.

6 Recede paululum ab eo, ut quiescat
donec oprata veniat, sicut mercenarii dies
ejus.

7 Lignum habet spem: si præcisum fuerit,
rursum virebit, & rami ejus pullulant.

8 Si senuerit in terra radix ejus, & in
pulvere emortuus fuerit truncus illius.

9 Ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatum est:

10 Homo vero cum mortuus fuerit, & nudatus atque consumptus, ubi quæso est?

11 Quomodo si recedant aquæ de mari, & fluvius vacuifacitus arescat;

12 Sic homo cum dormierit, non resurget; donec aletatur cælum, non evigilabit, nec conurget de somno suo.

13 Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus, in quo recorderis mei?

14 Putasne mortuus homo rursus vivat? cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.

15 Vocabis me, & ego respondebo tibi, operi manuum tuarum porriges dexteram.

16 † Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis.

17 Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam.

18 Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo.

19 Lapidés excavant aquæ, & alluvione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes.

20 Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret: immutabis faciem ejus, & emittes eum.

21 Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles non intelliget.

22 Attamen caro ejus dum vivet dolebit, & anima illius super semetipso lugebit.

C A P V T X V.

Eliphaz, Iob arguit iustitiam, impatientiam & blasphemiam in Deum; apud quem dicit neminem mundum inveniri, describens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites dixit:

2 Numquid sapiens respondebit quasi inventum loquens, & implebit ardore stomachum suum?

3 Arguis verbis eum qui non est æqualis tibi, & loqueris quod tibi non expedit.

4 Quantum in te est, evacuasti timorem, & tulisti preces coram Deo.

5 Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imitaris linguam blasphemantium.

6 Condemnabit te os tuum, & non ego: & labia tua respondebunt tibi.

7 Numquid primus homo tu natus es, & ante colles formatus?

8 Numquid consilium Dei audisti, & inferior te erit ejus sapientia?

9 Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus?

† 10 † Et senes & antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui.

11 Numquid grande est ut consoletur te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent.

12 Quid te elevat cor tuum, & quasi magna cogitans, attonitos habes oculos?

13 Quid timeris contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo hujusmodi sermones?

† 14 Quid est homo, in immaculatus sit, & in iustus appareat, natus de muliere?

† 15 † Ecce inter sanctos ejus nemo im-

mutabilis & cæli non sunt mundi in conspectu ejus.

16 Quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?

17 Ostendam tibi, audi me: quod vidi narrabo tibi.

18 Sapientes confitentur, & non abscondunt patres suos.

19 Quibus solis data est terra, & non transiit alienus per eos.

20 Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis ejus.

21 Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.

22 Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium,

23 Cum se moverit ad quærendum panem, novit quod paratus sit in manu ejus tenebrarum dies.

24 Terrebit eum tribulatio; & angustia vallabit eum, sicut regem qui præparatur ad prælium.

25 Tetendit enim adversus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.

26 Cucurrit adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus est.

27 Operuit faciem ejus crassitudo: & de lateribus ejus aruina dependet.

28 Habitavit in civitatibus desolatis, & in domibus desertis, quæ in tumulos sunt reductæ.

29 Non ditabitur, nec perseverabit substantia ejus: nec mittet in terra radicem suam.

30 Non recedet de tenebris: ramos ejus aresciet flamma, & auferetur spiritus oris sui.

31 Non credet frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit,

32 Antequam dies ejus impleantur, peribit: & manus ejus arescent.

33 Lædetur quasi vinea in primo flore botrus ejus, & quasi oliva projiciens florem suum.

34 Congregatio enim hypocritarum sterilis, & ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.

35 † Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, & uterus ejus præparat dolos.

C A P V T X V I.

Iob amicorum autoritate commotus, dolorem suum plangit, calamitatis magnitudinem ostendens, seque pati citra iniquitatem, ejus conscium esse Deum asserit.

1 Respondens autem Iob, dixit:

2 Audivi frequenter talia, consolatores onerosi omnes vos estis.

3 Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris?

4 Poteram & ego similia vestri loqui: atque unâ esset anima vestra pro anima mea:

5 Consolaretur & ego vos sermonibus, & moverem caput meum super vos:

6 Roborarem vos ore meo: & moverem labia mea, quasi parcens vobis.

7 Sed quid agam? si locutus fuero, non quiescet dolor meus: & si tacuero non recedet à me.

8 Nunc autem oppressit me dolor meus,

† 1sa.
50. 4.
Psalms.
7. 15.

& in nihilum redacti sunt omnes artus mei.

9 Rursum me testimonium dicunt contra me, & suscitatur falsiloquax adversus faciem meam contradicens mihi.

10 Collegit furor meum in me, & comminans mihi, infremuit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuitus est.

11 Aperuerunt super me ora sua, & exprobanter percusserunt maxillam meam, latrati sunt poenis meis.

12 Conclussit me Deus apud iniquum, & manibus impiorum me tradidit.

13 Ego ille quondam opulentus repente contritus sum, tenuit cervicem meam, confregit me, & posuit me sibi quasi in signum.

14 Circumdedit me lanceis suis convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viscera mea.

15 Concidit me vulnere super vulnus, intravit in me quasi gigas.

16 Saccum consui super cutem meam, & operui cinere carnem meam.

17 Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligaverunt.

18 Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces.

19 Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus.

20 Ecce enim in cælo testis meus, & conficius meus in excelsis.

21 Verbosi amici mei: ad Deum stillat oculus meus.

22 Atque utinam sic judicaretur vir cum Deo, quomodo judicatur filius hominis cum collega suo.

23 Ecce enim breves anni transeunt, & semitam, per quam non revertar, ambulo.

C A P V T XVII.

Iob ex afflictionis sua magnitudine sibi hic nihil præter mortem restare contendit, & amicos præsentem tantum remunerationem statuente in spem arguens, ipse futuram requiem præstatur.

1 Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, & solum mihi superest sepulchrum.

2 Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculus meus.

3 Libera me Domine, & pone me juxta te, & cuiusvis manus pugnet contra me.

4 Cor eorum longe fecisti à disciplina, propterea non exaltabuntur.

5 Prædam pollicetur sociis, & oculis filiorum ejus deficient.

6 Posuit me quasi in proverbium vulgi, & exemplum sum coram eis.

7 Caligavit ab indignatione oculus meus, & membra mea quasi in nihilum redacta sunt.

8 Stupebunt iusti super hoc, & innocens contra hypocritam suscitabitur.

9 Et tenebit iustus viam suam, & mundis manibus addet fortitudinem.

10 Igitur omnes vos convertimini, & venite, & non inveniam in vobis ullum sapientem.

11 Dies mei transierunt, cogitationes meæ dissipatae sunt, torquentes cor meum.

12 Noctem vertentur in diem, & rursum post tenebras spero lucem.

13 31 Cuiusmodi, infernus domus mea est, & in tenebris stravi lectulum meum.

14 Putredini dixi Pater meus es, mater mea, & soror mea, & frater meus.

15 Vbi est ergo nunc præstolatio mea, & patientiam meam quis considerat?

16 In profundissimum infernum descendunt omnia mea; putasne saltem ibi erit requies mihi?

C A P V T XVIII.

Baldad arguens Iob jactantia & impatientia, describit impiorum maledictiones, ut suam contra Iob sententiam statuat, nempe ipsam tantum propter peccata sua puniri.

1 Respondens autem Baldad Subites, dixit.

2 Usque ad quem finem verba jactabitis? intelligite prius, & sic loquamur.

3 Quare reputati sumus ut jumenta, & sordidimus coram vobis?

4 Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco suo?

5 Nonne lux impii extinguetur, nec splendeat flamma ignis ejus?

6 Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, & lucerna, quæ super eum est, extinguetur.

7 Arctabuntur gressus virtutis ejus, & præcipitabit eum consilium suum.

8 Immisit enim in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat.

9 Tenebitur planta illius laqueo, & exardescet contra eum sitis.

10 Abscondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitam.

11 Undique terrebunt eum formidines, & involvent pedes ejus.

12 Attenuetur fame robur ejus, & inedia invadat costas illius.

13 Devoret pulchritudinem cutis ejus, consumat brachia illius primogenita mors.

14 Avellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, & calcei super eum, quasi rex, interitus.

15 Habitent in tabernaculo illius socii ejus, qui non est, aspergatur in tabernaculo ejus sulphur.

16 Deorsum radices ejus siccantur, sursum autem atteratur messis ejus.

17 Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis.

18 Expeller eum de luce in tenebras, & de orbe transferet eum.

19 Non erit semen ejus neque progenies in populo suo, nec ullæ reliquæ in regionibus ejus.

20 In die ejus stupebunt novissimi, & primos invader horror.

21 Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus ejus qui ignorat Deum.

C A P V T XIX.

Iob crudelitatis amicis arguens, se à Deo flagellari dicit immerito, non ob sua flagitia, sed ob alias iustas causas: ostendens afflictionis acerbissimam, & se ab amicis destitutum, unde super futura resurrectione seipsum consolatur.

1 Respondens autem Iob: dixit:

2 Usquequo affligitis animam meam, & auferitis me sermonibus?

3. En, decies confunditis me, & non erubescitis opprimentes me.

4. Nempe, etsi ignoravi, mecum erit ignorantia mea.

5. At vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis.

6. Saltem nunc intelligite, quia Deus non æquo iudicio afflixerit me & flagellis suis me cinxerit.

7. Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non est qui iudicet.

8. Semiram meam circumsepsit, & transire non possum, & in calle meo tenebras posuit.

9. Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo.

10. Destruxit me undique, & pereo, & quasi evulsæ arbori abstulit spem meam.

11. Iratus est contra me furor ejus, & sic me habuit quasi hostem suum.

12. Simul venerunt latrones ejus, & fecerunt sibi viam per me, & obsederunt in gyro tabernaculum meum.

13. Fratres meos longe fecit à me, & noti mei quasi alieni recesserunt à me.

14. Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me noverant, obliti sunt mei.

15. Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ, sicut alienum habuerunt me, & quasi peregrinus fui in oculis eorum.

16. Servum meum vocavi, & non respondi, ore proprio deprecabar illum.

17. Halitum meum exhorruit uxor mea, & orabam filios uteri mei.

18. Stulti quoque despiciebant me, & cum ab eis recessissem, detrahebant mihi.

19. Abominati sunt me quondam consilia-rii mei: & quem maxime diligebam, aver-
satus est me.

20. Pelli meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum, & derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos.

21. Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Dñi tetigit me.

22. Quare persequimini me sicut Deus, & carnibus meis saturamini?

23. Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det ut exarentur in libro.

24. Stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celæ sculpantur in filice?

25. Scio enim quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum:

26. Et rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum.

27. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius: reposta est hæc spes mea in sinu meo.

28. Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inveniamus contra eum?

29. Fugite ergo à facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse iudicium.

C A P V T XX.

Sophar verba Iob motus; correctionem ipsius se dicis audire: & tunc quæ sit apud Deum pars impij, multis verbis persequitur.

1. Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:

2. Idcirco cogitationes meæ varix succedunt sibi, & mens in diversa rapitur.

3. Doctrinam qua me arguis, audiam, & spiritus intelligentiæ meæ respondebit mihi.

4. Hoc scio à principio, ex quo potius est homo super terram.

5. Quod laus impiorum brevis sit, & gaudium hypocritæ ad instar puncti.

6. Si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit:

7. Quasi sterquilinum in fine perdetur: & qui eum viderant, dicent: Vbi est?

8. Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna.

9. Oculus, qui eum viderat, non videbit, neque ultra inuebitur eum locus suus.

10. Filii ejus atterentur egestate, & manus illius reddent ei dolorem suum.

11. Ossa ejus implebuntur viridis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.

12. Cum enim dulce fuerit in ore ejus malum, abscondet illud sub lingua sua.

13. Parceret illi, & non derelinquet illud, & celabit in gutture suo.

14. Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus.

15. Divitias, quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet eas Deus.

16. Caput aspidum suget, & occidet eum lingua viperæ.

17. (Non videat rivulos fluminis, torrentes mellis, & butyri.)

18. Luet quæ fecit omnia, nec tamen consumetur: juxta multitudinem adinventio-
num suarum, sic & sustinebit.

19. Quoniam confringens nudavit paupes: domum rapuit, & non ædificavit eam.

20. † Nec est satius venter ejus: & cum † *Eccl.*
habuerit quæ concupierat, possidere non
poterit. 5. 9.

21. Non remansit de cibo ejus, & propterea nihil permanebit de bonis ejus.

22. Cum satius fuerit, aetabitur, æstua-
bit, & omnis dolor irruet super eum.

23. Utinam impleatur venter ejus, ut emit-
tat in eum iram furoris sui, & pluat super illum bellum suum.

24. Fugiet arma ferrea, & irruet in arcum æreum.

25. Eductis, & egrediens de vagina sua, & fulgurans in amaritudine sua: vadent & venient super eum horribiles.

26. Omnes tenebræ absconditæ sunt in occultis ejus: devorabit eum ignis, qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo.

27. Revelabunt cæli iniquitatem ejus, & terra consurget adversus eum.

28. Aperum erit germen domus illius, de-
trahetur in die furoris Dei.

29. Hæc est pars hominis impij à Deo, & hereditas verborum ejus à Domino.

C A P V T XXI.

Iob patienter ab amicis audiri postulat, causam inquit quare impiorum nunquid in fine u'que vita prosperentur, pii contra adversi cadunt, & respondet impiam in diem perditionis à Deo servari; falsam amicorum consolationem per hoc convellens.

1. Respondens autem Iob, dixit:
2. Audite quæso sermones meos, & agite poenitentiam.

3. Sustinete

CAPVT XXII.

Eliphaz arguit Iob immisericordiam in pauperum oppressione & aliorum facinororum: ostendens ipsum de divina providentia non velle sentire, ac poenitentiam bona promittens.

Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2 Numquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfectæ fuerit scientiæ?

3 Quid prodest Deo, si iustus fueris? aut quid ei confers, si immaculata fuerit via tua?

4 Numquid timens arguet te, & veniet tecum in iudicium?

5 Et non propter malitiam tuam pluri-
mani, & infinitas iniquitates tuas?

6 Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos spoliasti vestibus,

7 Aquam lassio non dedisti, & esurienti subtraxisti panem.

8 In fortitudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam.

9 Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pu-
pillosum comminuisti.

10 Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formido subita.

11 Et putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non op-
pressum iri?

12 An non cogitas quod Deus excelsior
cælo sit, & super stellarum verticem subli-
metur?

13 Et dicis: Quid enim novit Deus? & quasi per caliginem iudicat.

14 Nubes latibulum ejus, nec nostra con-
siderat, & circa cardines cæli perambulat.

15 Numquid semitam seculorum custodi-
re cupis, quam calcaverunt viri iniqui?

16 Qui sublati sunt ante tempus suum, &
fluvius subvertit fundamentum eorum;

17 Qui dicebant Deo: Recede à nobis:
& quasi nihil posset facere Omnipotens,
astimabant eum:

18 Cum ille impleisset domos eorum bo-
nis, quorum sententia procul sit à me.

19 † Videbunt iusti, & lætabuntur, & innocens subfannabit eos. *+ Psal.*

20 Nonne succisa est erectio eorum, & reliquias eorum devoravit ignis? *106. 42.*

21 Acquiesce igitur ei, & habeto pacem;
& per hæc habebis fructus optimos.

22 Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones ejus in corde tuo.

23 Si reversus fueris ad Omnipotentem, edificaberis, & longe facies iniquitatem à tabernaculo tuo.

24 Dabit pro terra filicem, & pro filice torrentes aureos.

25 Eritque Omnipotens contra hostes tuos, & argentum coacervabitur tibi.

26 Tunc super Omnipotentem, deliciis afflues, & elevabis ad Deum faciem tuam.

27 Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua reddes.

28 Decernes rem: & veniet tibi, & in viis tuis splendet lumen.

29 † Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur. *+ Prov. 29.23.*

30 Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

CAP.

3 Sufficite me, & ego loquar, & post me, si videbitur, verba ridete.

4 Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari?

5 Ascendite me, & obstupescite, & super-
ponite dignum ori vestro:

6 Et ego quando recordatus fuero, perti-
mesco, & concutit carnem meam tremor.

7 † Quare ergo impii vivunt, sublevati
sunt, confortatique divitiis? *11. 1.*

8 Semen eorum permanet coram eis, propin-
quorum turba, & nepotum in con-
spectu eorum. *4. 5.*

9 Domus eorum securæ sunt & pacatæ, &
non est virga Dei super illos.

10 Bos eorum concepit, & non abortivit:
vacca peperit, & non est privata foetu suo.

11 Egrediuntur quasi greges parvuli eo-
rum, & infantes eorum exultant lusibus.

12 Tenent tympanum, & citharam, & gau-
dent ad sonitum organi.

13 Ducunt in bonis dies suos, & in pun-
cto ad inferna descendunt.

14 Quidixerunt Deo: Recede à nobis,
& scientiam viarum tuarum nolumus.

† Mal. 15 † Quis est Omnipotens ut serviamus ei?
1. 14 & quid nobis prodest si oraverimus illum?

16 Veruntamen quia non sunt in manu
eorum bona sua, consilium impiorum lon-
ge fit à me.

17 Quoties lucerna impiorum extingue-
tur & superveniet eis inundatio, & dolores
dividet furoris sui?

18 Erunt sicut paleæ ante faciem venti, &
sicut favilla quam turbo dispergit.

19 Deus servabit filiis illius dolorem pa-
tris: & cum reddiderit, tunc sciet.

20 Videbunt oculi ejus interfectionem
suam, & de furore Omnipotentis bibet.

21 Quid enim ad eum pertinet de domo
sua post se? & si numerus mensium ejus di-
midietur?

22 Numquid Deum docebit quispiam
scientiam, qui excelsos iudicat?

23 Ille moritur robustus & sanus, dives
& felix.

24 Viscera ejus plena sunt adipe, & me-
dullis ossa illius irrigantur:

25 Alius vero moritur in amaritudine
animæ absque ullis opibus:

26 Et tamen simul in pulvere dormient,
& vermes operient eos.

27 Certe novi cogitationes vestras, &
sementias contra me iniquas.

28 Dicitis enim: Vbi est domus princi-
pis? & ubi tabernacula impiorum?

29 Interrogate quemlibet de viatoribus,
& hæc eadem illum intelligere cognoscetis.

30 Quia in diem perditionis servatur ma-
lus, & ad diem furoris ducetur.

31 Quis arguet coram eo viam ejus? &
quæ fecit, quis reddet illi?

32 Ipse ad sepulchra ducetur, & in con-
gerie mortuorum vigilabit.

33 Dulcis fuit glareis Coryti, & post se
omnem hominem trahet, & ante se innu-
merabiles.

34 Quomodo igitur consolamini me fru-
stra, cum responsio vestra repugnare osten-
sa sit veritati.

Iob divinam iudicium humiliter invocans, ostendit se non pauci propter peccata sua, relique sententia de providentia Dei incomprehensibilis, omnia pro sua voluntate facientis.

R Espondens autem Iob, ait:

2 Nunc quoque amaritudine est sermo meus, & manus plagæ meæ aggravata est super gemitum meum.

3 Quis mihi tribuat ut cognoscam & inveniam illum, & veniam usque ad solium ejus?

4 Ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationibus.

5 Ut sciam verba quæ mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi.

6 Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat.

7 Proponat æquitatem contra me, & perveniat ad victoriam iudicium meum.

8 Si ad orientem iero, non apparet; si ad occidentem, non intelligam eum.

9 Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum: si me vertam ad dexteram, non videbo illum.

10 Ipse vero scit viam meam, & probavit me quasi aurum, quod per ignem transit.

11 Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea.

12 A mandatis labiorum ejus non recessi, & in sinu meo abscondi verba oris ejus.

13 Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationem ejus: & anima ejus quodcumque voluit, hoc fecit.

14 Cum expleverit in me voluntatem suam & alia multa similia præsto sunt ei.

15 Et idcirco à facie ejus turbatus sum, & considerans eum, timore sollicitor.

16 Deus molliuit cor meum, & Omnipotens conturbavit me.

17 Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

CAPUT XXIV.

Iob, ut velle se sentire ostendat de divina providentia, dicit Deo nota esse tempora, & hominum varias recenset iniquitates, ab ipso puniendas.

A B Omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.

2 Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, & paverunt eos.

3 Asinum pupillorum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem viduæ.

4 Subverterunt pauperum viam, & oppresserunt pariter mansuetos terribes.

5 Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum: vigilantes ad prædam, præparant panem libe-
is.

6 Agrum non suum demetunt: & vineam ejus, quem vi oppresserint, vindemiant.

7 Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore.

8 Quos imbres montium rigant: & non habentes velamen, amplexantur lapides.

9 Vim fecerunt depradantes pupillos, & vulgum pauperem spoliaverunt.

10 Nudis & incedentibus absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas.

11 Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus hauriunt.

12 De civitatibus fecerunt viros genere, & anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum abire non patitur.

13 Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per sententias ejus.

14 Mane primo confurgit homicida, interficit egenum & pauperem: per noctem vero erit quasi fur.

15 Oculus adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculus: & operiet vulnum suum.

16 Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, & ignoraverunt lucem.

17 Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: & sic in tenebris quasi in luce ambulant.

18 Levis est super faciem aquæ: maledicta sit pars ejus in terra, nec ambulet per viam vinearum.

19 Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, & usque ad inferos peccatum illius.

20 Obliviscatur ejus misericordia, dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum.

21 Pavit enim sterilem, quæ non parit, & viduæ bene non fecit.

22 Detraxit fortes in fortitudine sua: & cum steterit, non credet viri suæ.

23 † Dedit ei Deus locum poenitentiae, & ille abutitur eo in superbiam: oculi autem ejus sunt in viis illius.

24 Elevati sunt ad modicum, & non subsistent, & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur.

25 Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, & ponere ad Deum verba mea.

CAPUT XXV.

Baldad ex Dei sublimitate & hominis humilitate, negat hominem Deo comparatum justificari posse.

R Espondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Potestas, & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis.

3 Numquid est numerus militum ejus? & super quem non surget lumen illius?

4 Numquid justificari potest homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere?

5 Ecce luna etiam non splendet: & stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus.

6 Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis?

CAPUT XXVI.

Iob dicit nullum Deo ab homine auxilium præstari posse Dei incomprehensibilem potentiam ex ipsius operibus demonstrant.

R Espondens autem Iob, dixit: 2 Cujus adjutor es? numquid imbecillus? & sustentas brachium ejus, qui non est fortis?

3 Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui non habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti plurimam.

4 Quem docere voluisti? nonne eum, qui fecit spiramentum?

5 Ecce gigantes genuit sub aquis, & qui habitant cum eis.

6 Natus

6 Natus est infernus coram illo, & nullum est opus operimentum perditioni.

7 Qui extendit aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum.

8 Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum.

9 Qui tenet vultum solis sui, & expandit super illud nebulam suam.

10 Terminum circumdedit aquis, usque dum fiant lux & tenebrae.

11 Columnae caeli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus.

12 In fortitudine illius repente maria congregata sunt, & prudentia ejus percussit superbum.

13 Spiritus ejus ornavit caelos: & obstericant manu ejus, eductus est coluber tortuosus.

14 Ecce haec ex parte dicta sunt viarum ejus: & cum vix parvam stillam sermonis ejus audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

C A P V T XXVII.

Iob perpetuo constans in sui justificatione, rejecta amicorum calumnia, ostendit cur innocentia studuerit, quod impii ex praesentis vitae brevi prosperitate in mortem rapiuntur à Deo ad supplicia.

1 Adidit quoque Iob, assumens parabolam suam, & dixit:

2 Vivit Deus, qui abstulit iudicium meum, & Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.

3 Quia donec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis.

4 Non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium.

5 Absit à me in justos vos esse iudicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.

6 Iustificationem meam, quam coepi tenere, non deferam: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.

7 Sit ut impius, inimicus meus: & adversarius meus quasi iniquus.

8 Quae est enim spes hypocritae si avare rapiat, & non liberet Deus animam ejus?

9 Numquid Deus audiet clamorem ejus, cum venit super eum angustia?

10 Aut poteris in Omnipotente delectari, & invocare Deum omni tempore?

11 Docebo vos per manum Dei quae Omnipotens habeat, nec abscondam.

12 Ecce, vos omnes nostis, & quid sine causa vana loquimini?

13 Haec est pars hominis impii apud Deum, & haereditas violentorum, quam ab Omnipotente suscipient.

14 Si multiplicati fuerint filii ejus, in gladio erunt, & nepotes ejus non saturabuntur pane.

15 Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitum, & viduae illius non plorabunt.

16 Si comportaverit quasi terram argentum, & sicut lutum prae paraverit vestimenta:

17 Praeparabit quidem, sed iustus vestietur illis: & argentum innocens divider.

18 Aedificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum.

† Psal. 48. 18. † Dives cum dormierit, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, & nihil inveniet.

10 Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimeret eum tempestas.

21 Tolleret eum ventus urens, & auferet, & velut turbo rapiet eum de loco suo.

22 Et mittet super eum, & non parcat: de manu ejus fugiens fugiet.

23 Stringet super eum manus suas, & sibilabit super illum, intuens locum ejus.

C A P V T XXVIII.

Iob etiam innocentia studens, quod haec sit unita via obtinenda sapientia, quam ostendit auro longe esse praestantior, cum origine, cum rei dignitate: Deo autem perspecta esse quaque occultissima natura, & sapientiam à caelo dari, non auro emi: cuius sapientia particula quadam communicatur per Dei amorem.

1 Habet argentum venarum suarum principia: & auro locus est, in quo conflatur.

2 Ferrum de terra tollitur: & lapis solutus calore, in aes vertitur.

3 Tempus posuit tenebris, & universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, & umbram mortis.

4 Dividit torrens à populo peregrinante: eos quos oblitus est pes egentis hominis, & invios.

5 Terra, de qua oriebatur panis in loco suo, igni subversa est.

6 Locus sapphiri lapides ejus, & glebae illius aurum.

7 Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis.

8 Non calcaverunt eam filii institutorum, nec pertransivit per eam leaena.

9 Ad silicem extendit manum suam, subvertit à radicibus montes.

10 In petris rivos excidit, & omne pretiosum vidit oculus ejus.

11 Profunda quoque fluviorum scrutatus est, & abscondita in lucem produxit.

12 Sapientia vero ubi invenitur? & quis est locus intelligentiae?

13 Nescit homo pretium ejus, nec invenitur in terra suaviter viventium.

14 Abyssus dicit: Non est in me: & mare loquitur: Non est mecum.

15 † Non dabitur aurum obrizum pro ea: nec appendetur argentum in commutatione ejus. † Sap. 7. 9.

16 Non conferetur tinctis Indiae coloribus, nec lapidi sardonycho pretiosissimo, vel sapphiro.

17 Non adaequabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri.

18 Excelsa & eminentia non memorabuntur comparatione ejus: trahitur autem sapientia de occultis.

19 Non adaequabitur ei topazius de Aethiopia, nec tincturae mundissimae componetur.

20 Unde ergo sapientia venit? & quis est locus intelligentiae?

21 Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque caeli later.

22 Perditio & mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam ejus.

23 Deus intelligit viam ejus, & ipse novit locum illius.

24 Ipse

24 Ipse enim fines mundi torquetur : & omnia , quæ sub cælo sunt , respicit.

25 Qui fecit ventis pondus , & aquas appendit in mensura.

26 Quando ponebat pluuiis legem , & viam procellis sonantibus.

27 Tunc vidit illam , & enarravit , & præparavit , & investigavit.

28 Et dixit homini : Ecce timor Domini , ipsa est sapientia : & recedere à malo : intelligentia.

CAPVT XXIX.

Iob pristina cupiens restitui felicitati , multis verbis illum enarrat , una cum bonis suis operibus , quos de contraria amicorum calumnia vindicat.

1 Adidit quoque Iob , assumens parabolas suas , & dixit :

2 Quis mihi tribuat , ut sum iuxta menses pristinos , secundum dies quibus Deus custodiebat me ?

3 Quando splendebat lucerna ejus super caput meum , & ad lumen ejus ambulabam in tenebris ?

4 Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ , quando secreto Deus erat in tabernaculo meo ?

5 Quando erat Omnipotens mecum , & in circuitu meo pueri mei ?

6 Quando lavabam pedes meos butyro , & petra fundebat mihi rivos olei ?

7 Quando procedebam ad portam civitatis , & in platea parabant cathedram mihi ?

8 Videbant me juvenes , & abscondebantur : & senes assurgentes stabant.

9 Principes cessabant loqui , & dignum superponebant ori suo.

10 Vocem suam cohibebant Duces , & lingua eorum gutturi suo adhærebat.

11 Auris audiens beatificabat me , & oculus videns testimonium reddebat mihi.

12 Eo quod liberaissem pauperem vociferantem , & pupillum , cui non esset adjutor.

13 Benedictio perituri super me veniebat , & cor viduæ consolatus sum.

14 Iustitia indutus sum : & vestivi me , sicut vestimento & diademate , iudicio meo.

15 Oculus fui cæco , & pes claudus.

16 Pater eram pauperum : & causam quam nesciebam , diligentissime investigabam.

17 Conterebam molas iniqui , & de dentibus illius auferabam prædam.

18 Dicebamque : In nidulo meo moriar , & sicut palma multiplicabo dies.

19 Radix mea aperta est secus aquas , & ros morabitur in messione mea.

20 Gloria mea semper innovabitur , & arcus meus in manu mea instaurabitur.

21 Qui me audiebant , expectabant sententiam , & intenti tacebāt ad consilium meum.

22 Verbis meis addere nihil audebant , & super illos stillabat eloquium meum.

23 Expectabant me sicut pluviam , & os suum aperiebant quasi ad imbrem ferocissimum.

24 Si quando ridebam ad eos , non credebant , & lux vultus mei non cadebat in terram.

25 Si voluissim ire ad eos , sedebam primus : cumque sederem quasi rex , circumstante exercitu , etiam tamen incedentium consolabor.

Plangit Iob pristinam illam felicitatem , versam sibi , permittente Deo , in summam calamitatem.

1 Nunc autem derident me iuniores tempore , quorum non dignabar paucos ponere cum canibus gregis mei :

2 Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo , & vita ipsa putabantur indigni.

3 Egrotate & fame steriles , qui ridebant in solitudine : squalientes calamitate & miseria.

4 Et mandebant herbas , & arborum cortices , & radix juniperorum erat cibus eorum :

5 Qui de convallibus ista rapientes , cum singula reperissent , ad ea cum clamore curtebant.

6 In desertis habitabant torrentium , & in cavernis terræ , vel super glaream.

7 Qui inter hujusmodi lætabantur , & esse sub sentibus delicias computabant.

8 Filii stultorum & ignobilium , & in terra penitus non parentes.

9 Nunc in eorum canticum versus sum , & factus sum eis in proverbium.

10 Abominantur me , & longe fugiunt à me , & faciem meam conspuere non verentur ,

11 Pharetram enim suam aperuit , & afflixit me , & frænum posuit in os meum.

12 Ad dexteram orientis calamitates meæ illico surrexerunt : pedes meos subverterunt , & opprefferunt quasi fluctibus semitis suis.

13 Dissipaverunt itinera mea , insidiati sunt mihi , & prævaluerunt , & non fuit qui ferret auxilium.

14 Quasi rupto nitro , & aperta janua , irruerunt super me , & ad meas miseras devoluti sunt.

15 Redactus sum in nihilum : abstulisti quasi ventus desiderium meum : & velut nubes pertransiit salus mea.

16 Nunc autem in memetipso marcescit anima mea , & possident me dies afflictionis.

17 Nocte os meum perforatur doloribus : & qui me comedunt , non dormiunt.

18 In multitudine eorum consumitur vestimentum meum , & quasi capitis tunica succinxerunt me.

19 Comparatus sum luto , & assimilatus sum favillæ & cineri.

20 Clamo ad te , & non exaudis me : sto , & non respicis me.

21 Mutatus est mihi in crudelem , & in duritia manus tuæ adversaris mihi.

22 Elevasti me , & quasi super ventum ponens elixisti me valde.

23 Scio quia morti trades me , ubi constituta est domus omni viventi.

24 Veruntamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam : & si corruerint , ipse salvabis.

25 Flebam quondam super eo qui afflictus erat , & compatiebatur anima mea pauperi.

26 Expectabam bona , & venerunt mihi mala : præstolabar lucem , & eruperunt tenebræ.

27 Interiora mea : sibi buerunt : absque ulla requie , prævenerunt me dies afflictionis.

28 Mœrens incedebam , sine furore con-furgens , in turba clamabam.

29 Praeter fui draconum , & socius struthionum.

10 Cutis mea denigrata est super me, & ossa mea atteruntur pro caumate.

11 Versa est in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.

C A P V T XXXI.

Iob ut de amicorum calumnia se purget, summum iudicem, innocentia sua testem invocans, suas tamen virtutes, quibus à puero affervit.

1 Epigi scedus cum oculis meis, ut ne cognarem quidem de virgine.

2 Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hereditatem Omnipotens de excelsis?

3 Numquid non perditio est iniquo, & alienatio operantibus injustitiam?

4 Nonne ipse considerat vias meas, & cunctos gressus meos dinumerat?

5 Si ambulavi in vanitate, & festinavi in dolo pes meus;

6 Appendat me in statera iusta, & sciat Deus simplicitatem meam.

7 Si declinavit gressus meus de via, & si secutum est oculos meos cor meum, & si manibus meis adhaesit macula;

8 Seram, & alius comedat: & progenies mea eradicetur.

9 Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei insidiatus sum;

10 Scortum alterius sit uxor mea, & super illam invenitur alii.

11 Hoc enim nefas est, & iniquitas maxima.

12 Ignis est usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina.

13 Si contempsi subire iudicium cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarent adversum me.

14 Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quaesierit, quid respondebo illi?

15 Numquid non in utero fecit me qui, & illum operatus est: & formavit me in vulva unus?

16 Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculos viduae expectare feci:

17 Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea:

18 (quia ab infantia mea crevit mecum miseratio: & de utero matris meae egressa est mecum.)

19 Si despexi pereuntem, eo quod non habuerit indumentum, & absque operimento pauperem:

20 Si non benedixerunt mihi latera ejus, & de velleribus ovium mearum calefactus est:

21 Si levavi super papillum manum meam, etiam cum viderem me in porta superiorem:

22 Humerus meus à iunctura sua cadat, & brachium meum cum suis ossibus confringatur.

23 Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus ejus ferre non potui.

24 Si putavi aurum robur meum, & obrixi dixi: Fuducia mea.

25 Si lætatus sum super multis divitiis meis, & quia plurima reperit manus mea.

26 Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare:

27 Et lætatum est in abscondito cor meum:

& osculatus sum manum meam ore meo.

28 Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum.

29 Si gavisus sum ad ruinam ejus qui me oderat, & exultavi quod invenisset eum malum.

30 Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus.

31 Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus ut saturemur?

32 Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.

33 Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celavi in sinu meo iniquitatem meam.

34 Si expavi ad multitudinem nimiam, & despectio propinquorum terruit me: & non magis tacui, nec egressus sum ostium.

35 Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens: & librum scribat ipse qui judicat.

36 Ut in humero meo portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi?

37 Per singulos gradus meos pronuntiabo illum, & quasi principi offeram eum.

38 Si adversum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci ejus desent:

39 Si fructus ejus comedi absque pecunia, & animam agricolarum ejus affluxi.

40 Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Iob.

C A P V T XXXII.

Iob silentio amicis imposito, arguitur una cum illis insipientia ab Eliu, qui suam jactat sapientiam.

1 Miserrunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi videretur.

2 Et iratus, indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus est autem adversum Iob, eo quod iustum se esse diceret coram Deo.

3 Porro adversum amicos ejus indignatus est, eo quod non invenissent responsum rationabilem, sed tantummodo condemnassent Iob.

4 Igitur Eliu expectavit Iob loquentem: eo quod seniores essent qui loquebantur.

5 Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer.

6 Respondensque Eliu filius Barachel Buzites, dixit:

Iunior sum tempore, vos autem antiquiores, idcirco demisso capite, veritus sum vobis indicare meam sententiam.

7 Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiam.

8 Sed, ut video, spiritus est in hominibus, & inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.

9 Non sunt longævi sapientes, nec senes intelligunt iudicium.

10 Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam.

11 Expectavi enim sermones vestros, audiivi prudentiam vestram, donec disceptarem in sermonibus:

12 Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed, ut video, non est

qui possit arguere Iob, & respondere ex vobis sermonibus ejus.

13 Ne forte dicatis: Invenimus sapientiam, Deus projecit eum, non homo.

14 Nihil locutus est mihi, & ego non secundum sermones vestros respondebo illi.

15 Extrinseverunt, nec responderunt ultra, abstuleruntque à se eloquia.

16 Quoniam igitur expectavi, & non sunt locuti: steterunt, nec ultra responderunt:

17 Respondebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam.

18 Plenus sum enim sermonibus, & coarctat me spiritus uteri mei.

19 En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas dirumpit.

20 Loquar, & respirabo paululum: aperiam labia mea, & respondebo.

21 Non accipiam personam viri, & Deum homini non æquabo.

22 Nescio enim quamdiu subsistam, & si post modicum tollat me Factor meus.

C A P V T XXXIII.

Eliu ex sermonibus Iob ostendere nititur eum non esse justum, docet quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac respicienti propitiatur.

1 **A** Vdi igitur Iob eloquia mea, & omnes sermones meos ausculta.

2 Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis.

3 Simplici corde meo sermones mei & sententiam puram labia mea loquentur.

4 Spiritus Dei fecit me, & spiraculum Omnipotentis vivificavit me.

5 Si potes, responde mihi, & adversus faciem meam confesse.

6 Ecce, & me sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum.

7 Verumtamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non sit tibi gravis.

8 Dixisti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum audiui:

9 Mundus sum ego, & absque delicto: immaculatus & non est iniquitas in me.

10 Quia querelas in me reperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi.

11 Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas.

12 Hoc est ergo, in quo non es justificatus: respondebo tibi, quia major sit Deus homine.

13 Adversum eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi?

14 Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non reperit.

15 Per somnium in visione nocturna, quando irrumpit sopor super homines, & dormiunt in lectulo:

16 Tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina.

17 Ut avertat hominem ab his quæ facit, & liberet eum de superbia.

18 Evulsit animam ejus à corruptione: & vitam illius, ut non transeat in gladium.

19 Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa ejus marcescere facit.

20 Abominabilis ei fit in vita sua panis, & amara illius cibus ante desiderabilis.

21 Tabesceat caro ejus, & ossa, quæ recta fuerant, nudabuntur.

22 Appropinquavit corruptioni anima ejus, & vita illius mortiferis.

23 Si fuerit pro eo angelus loquens, unus de millibus, ut annuntiet hominis æquitatem:

24 Miserebitur ejus, & dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier.

25 Consumpta est caro ejus à suppliciis, revertatur ad dies adolescentiæ suæ.

26 Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit: & videbit faciem ejus in jubilo, & reddet homini justitiam suam.

27 Respiciet homines, & dicet: Peccavi, & vere deliqui, & ut eram dignus, non recepi.

28 Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret.

29 Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos.

30 Ut revocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viventium.

31 Attende Iob, & audi me: & tace, dum ego loquor.

32 Si autem habes quod loquaris, responde mihi, loquere: volo enim, te apparere justum.

33 Quod si non habes, audi me: tace, & docebo te sapientiam.

C A P V T XXXIV.

Eliu rursus ex verbis Iob accusat eum blasphemia aliorumque criminum, æquitatem ostendens divini judicii, ejus quoque potentie & notitiae cuncta subesse.

1 **P**ronuntians itaque Eliu, etiam hæc locutus est:

2 Audite sapientes verba mea, & eruditi auscultate me:

3 **†** Auris enim verba probat, & guttur **†** *Sup. 12.11.* effcas gustu judicat.

4 Iudicium eligamus nobis, & inter nos videamus quid sit melius.

5 Quia dixit Iob: Iustus sum, & Deus subvertit iudicium meum.

6 In iudicando enim me, mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato.

7 Quis est vir ut est Iob, qui bibit subfannationem quasi aquam:

8 Qui graditur cum operantibus iniquitatem, & ambulat cum viris impiis?

9 Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo.

10 Ideo viri cordati audite me, absit à Deo impletas, & ab Omnipotente iniquitas.

11 Opus enim hominis reddet ei, & juxta vias singulorum restituet eis.

12 Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet iudicium.

13 Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?

14 Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius & statum ad se trahet.

15 Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem revertetur.

16 Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, & ausculta vocem eloqui mei.

17 Numquid qui non amat iudicium, sanari potest? & quomodo tu enim, qui iustus es, in tantum condemnas?

18 Qui

18 Qui dicit regi, apostata: qui vocat
duces impios:
† Deut. 19. 17. † Qui non accipit personas princi-
pum: nec cognovit tyrannum, cum disce-
pavit contra pauperem: opus enim ma-
nuum eius sunt universi.
20 Subito morientur, & in media nocte
turbabuntur populi, & pertransibunt, &
ferent violentum absque manu.
21 Oculi enim eius super vias hominum,
& omnes gressus eorum considerat.
22 Non sunt tenebrae, & non est umbra
mortis, ut abscondantur ibi qui operantur
iniquitatem.
23 Neque enim ultra in hominis potesta-
te est, ut veniat ad Deum in iudicium.
24 Conteret multos, & innumerabiles, &
stare faciet alios pro eis.
25 Novit enim opera eorum: & ideo
inducet noctem, & conterentur.
26 Quasi impios percussit eos in loco vi-
dentium.

27 Qui quasi de industria recesserunt ab
eo, & omnes vias eius intelligere nolue-
runt:

28 Ut pervenire facerent ad eum clamorem
egeni, & audiret vocem pauperum.

29 Ipso enim concedente pacem, quis est
qui condemnet? ex quo absconderit vul-
tum, quis est qui contempletur eum & su-
per gentes & super omnes homines?

30 Qui regnare facit hominem hypocri-
tam propter peccata populi.

31 Quia ergo ego locutus sum ad Deum,
te quoque non prohibebo.

32 Si erravi, tu doce me: si iniquitatem
locutus sum, ultra non addam.

33 Num quid à te Deus expecte eam, quia
displacuit tibi? an enim cepisti loqui, &
non ego: quod si quid nosti melius, lo-
quere.

34 Viri intelligentes loquantur mihi, &
vir sapiens audiat me.

35 Iob autem stulte locutus est, & verba
illius non sonant disciplinam.

36 Pater mi, probeat Iob usque ad fi-
nem: ne desinas ab homine iniquitatis.

37 Quia addit super peccata sua blasphe-
miam, inter nos interim constringatur: &
tunc ad iudicium provocet sermonibus suis
Deum.

C A P V T XXXV.

*Eliu fallis colligens Iob dixisse Deo non placere
quod rectum est, ostendit non Deo, sed homini &
pietatem prodesse, & impietatem obesse.*

1 Igitur Eliu hæc rursum locutus est:

2 Numquid æqua tibi videtur tua
cogitatio, ut diceret: Iustior sum Deo?

3 Dixisti enim: Non tibi placet quod re-
ctum est: vel quid tibi proderit, si ego
peccavero?

4 Itaque ego respondebo sermonibus
tuis, & amicus tuis tecum.

5 Suspice cælum & inuere, & contem-
plare æthera quod altior te sit.

6 Si peccaveris, quid ei nocebis? & si
multiplicata fuerint iniquitates tuæ, quid
facies contra eum?

7 Porro si iuste egeris, quid donabis ei,
aut quid de manu tua accipiet?

8 Homini, qui similis tui est, nocebit impietas
tua: & filium hominis adjuvabit ius-
titia tua.

9 Propter multitudinem calumniatorum
clamabunt: & ejulabunt propter vim bra-
chii tyrannorum.

10 Et non dixit: Vbi est Deus, qui fecit
me: qui dedit carmina in nocte?

11 Qui docet nos super jumenta terræ,
& super volucres cæli erudit nos.

12 Ibi clamabunt, & non exaudiet, pro-
pter superbiam malorum.

13 Non ergo frustra audiet Deus, & Om-
nipotens causas singulorum intuebitur.

14 Etiam cum dixeris: Non considerat:
judicare coram illo, & expecta eum.

15 Nunc enim non infert furorem suum,
nec ulciscitur scelus valde.

16 Ergo Iob frustra aperit os suum, &
absque scientia verba multiplicat.

C A P V T XXXVI.

*Eliu æquitatem divini iudicii tueretur, qui percussit
ut erudit: loquitur ut ad se redeant: redeuntes à
flagellis liberat: hortatur utque Iob ad resipiscen-
tiam, promittens cuncta prospera.*

1 Adens quoque Eliu, hæc locutus est:
2 Sustine me paululum, & indi-
cabo tibi: adhuc enim habeo quod pro
Deo loquar.

3 Repetam scientiam meam à principio,
& operatorem meum probabo iustum.

4 Vere enim absque mendacio sermones
mei, & perfecta scientia probabitur tibi.

5 Deus potentes non abjicit: cum & ip-
se sit potens.

6 Sed non salvat impios, & iudicium
pauperibus tribuit.

7 Non auferet à iusto oculos suos, & re-
ges in solio collocat in perpetuum, & illi
eriguntur.

8 Et si fuerint in catenis, & vinciantur funi-
bus paupertatis.

9 Indicabit eis opera eorum, & scelera
eorum, quia violenti fuerunt.

10 Revelabit quoque aurem eorum, ut
corripiat: & loquetur, ut revertantur ab
iniquitate.

11 Si audierint & observaverint, com-
plebunt dies suos in bono, & annos suos
in gloria:

12 Si autem non audierint, transibunt per
gladium, & consumentur in stultitia.

13 Simulatores & callidi provocant iram
Dei, neque clamabunt cum victi fuerint.

14 Morietur in tempestate anima eorum,
& vita eorum inter effeminatos.

15 Eripiet de angustia sua pauperem, &
revelabit in tribulatione aurem ejus.

16 Igitur salvabit te de ore angusto la-
tissime, & non habente fundamentum sub-
ter te: requies autem mens tua erit plena
pinguedine.

17 Causa tua quasi impii iudicata est,
causam iudiciumque recipies.

18 Non te ergo supererit ira, ut aliquem
opprimas: nec multo donorum incli-
net te.

19 Depone magnitudinem tuam abs-
que tribulatione, & omnes robustos for-
titudinis.

20 Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis.

21 Cave ne declines ad iniquitatem; hanc enim cepisti sequi post miseriam.

22 Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus.

23 Quis poterit scrutari vias ejus? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem?

24 Memento quod ignores opus ejus, de quo cecinerunt viri.

25 Omnes homines vident eum, unusquisque innotetur procul.

26 Ecce, Deus magnus vincens scientiam nostram: numerus annorum ejus inestimabilis.

27 Qui aufert stillas pluviae, & effundit imbres ad instar gurgitum.

28 Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta desuper.

29 Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum.

30 Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet.

31 Per hæc enim judicat populos, & dat escas multis mortalibus.

32 In manibus abscondit lucem, & præcipit ei ut rursus adveniat.

33 Annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, & ad eam possit ascendere.

C A P V T XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus concludit Dei sapientiam, potentiam, ac justitiam & inscrutabile judicium ipsius: quibus vult Iob detraxisse: unde monet Iobum, ut se nutu divino penitus subiciat.

1 Super hoc expavit cor meum, & emotum est de loco suo.

2 Audite auditionem in terrore vocis ejus, & sonum de ore illius procedentem.

3 Subter omnes celos ipse considerat, & lumen illius super terminos terræ.

4 Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ; & non investigabitur, cum audita fuerit vox ejus.

5 Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna & inscrutabilia.

6 Qui præcipit nivi ut descendat in terram, & hiemis pluviis, & imbri fortitudinis suæ.

7 Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua.

8 Ingredietur bestia latibulum, & in antro suo morabitur.

9 Ab interioribus egredietur tempestas, & ab Arturo frigus.

10 Flante Deo concrefcit gelu, & rursus latissimæ funduntur aquæ.

11 Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum,

12 Quæ lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis super faciem orbis terrarum:

13 Sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordiae suæ eas jusserit inveniri.

14 Ausculta hæc Iob: sta, & considera mirabilia Dei.

15 Numquid scis quando præceperit Deus pluviis, ut ostenderent lucem nubium ejus?

16 Numquid nosti semitas nubium magnas, & perfectas scientias?

17 Nonne vestimenta tua calida sunt, cum persflata fuerit terra austro?

18 Tu forsitan cum eo fabricatus es celos, qui solidissimi quasi ære fusi sunt.

19 Ostende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvitur tenebris.

20 Quis narrabit ei quæ loquor? etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.

21 At nunc non vident lucem: subito ær cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas.

22 Ab aquilone aurum venit, & ad Deum formidolosa laudatio.

23 Digne eum invenire non possumus: magnus fortitudine, & judicio, & justitia, & enarrari non potest.

24 Ideo timebunt eum viri, & non audent contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

C A P V T XXXVIII.

Deus ipse disputationi se interponit, & Eliu flere jussit, arguit Iob, ostendens ex cæditis à se operibus non posse illum divinam potentiam ac sapientiam comprehendere.

1 Respondens autem Dominus Iob de turbine, dixit.

2 Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis?

3 Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & responde mihi.

4 Vbi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi si habes intelligentiam.

5 Quis posuit mensuras ejus, si nosti? vel quis tetendit super eam lineam?

6 Super quo bases illius solidatæ sunt? aut quis demisit lapidem angularem ejus,

7 Cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei?

8 Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens:

9 Cum ponerem nubem vestimentum ejus, & caligine illud quasi pannis infantiae obvolverem?

10 Circumdedi illud terminis meis, & posui vectem, & ostia.

11 Et dixi: Usque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes uterentes fluctus tuos.

12 Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo, & ostendisti auroræ locum suum?

13 Et tenuisti concutiens extrema terræ, & excussisti impios ex ea?

14 Restituetur ut lutum signaculum, & stabit sicut vestimentum:

15 Auferetur ab impiis lux sua, & brachium excelsum confringeretur.

16 Numquid ingressus es profunda maris, & in novissimis abyssi deambulasti?

17 Numquid aperit tibi portæ mortis, & ostia tenebrosa vidisti?

18 Numquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi, si nosti, omnia.

19 In qua via lux habitent, & tenebrarum quis locus sit:

20 Ut ducas utrumquodque ad terminos suos, & intelligas sembras domus ejus.

21 Sciebas tunc quod calidus es, & numerum dierum tuorum noveras?

22 Num

21 Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti?

22 Quæ præparavi in tempus hostis in diem pugne & belli?

23 Per quam viam spargitur lux, dividi tur æstus super terram?

24 Quis dedit vehementissimo imbri cursum, & viam sonantis tonitruum?

25 Vt plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium commoratur?

26 Vt impleret inviam & desolatam, & produceret herbas virentes?

27 Quis est pluvie pater? vel quis genuit stillas rosis?

28 De cuius utero egressa est glacies? & gelu de cælo quis genuit?

29 In similitudinem lapidis aquæ durantur, & super fides abyssi constringitur.

30 Numquid conjungere valebis micantes stellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?

31 Numquid producis Luciferum in tempore suo, & Vesperum super filios terræ consurgere facis?

32 Numquid nosti ordinem cæli, & pones rationem ejus in terra?

33 Numquid elevabis in nebula vocem tuam, & imperus aquarum operiet te?

34 Numquid mittes fulgura, & ibunt, & revertentia dicent tibi: Adsumus?

35 Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?

36 Quis enarrabit cælorum rationem, & concentum cæli quis dormire faciet?

37 Quando fundebatur pulvis in terra, & glebæ compingebantur?

38 Numquid capies lænæ prædam, & animam catulorum ejus implebis?

39 Quando cubant in antris, & in specubus insiliantur?

† Psal. 146.9. 40 † Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum, vagantes, eo quod non habeant cibos?

C A P V T XXXIX.

Deus ipsi Iob ostendit mirabilia opera sua etiam in ibicibus, onagro, rhinocerate, struthione, equo & aquila, arguens eum quod cum ipso contendere voluerit: quibus Iob commotus agnoscit se temere locutum.

1 Numquid nosti tempus partus ibicis in petris, vel parturientes cervas observasti?

2 Dinumerasti menses conceptus earum, & scisti tempus partus earum?

3 Incurvantur ad foetum, & pariunt, & rugitus emittunt.

4 Separantur filii earum, & pergunt ad pastum: egrediuntur, & non revertuntur ad eas.

5 Quis dimisit onagrum liberum, & vincula ejus quis solvit?

6 Cui dedi in solitudine domum, & tabernacula ejus in terra fæculinis.

7 Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.

8 Circumspicit montes pascuæ suæ, & virentia quæpe perquirir.

9 Numquid voluit rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum?

10 Numquid alligabis rhinocerota ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallum post te?

11 Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine ejus, & derelinques ei labores tuos?

12 Numquid credes illi quod sementem reddat tibi, & aream tuam congreget?

13 Penna struthionis similis est pennis herodii, & accipitris.

14 Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea?

15 Obliviscitur quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat.

16 Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente.

17 Privavit enim eam Deus sapientia, dedit illi intelligentiam.

18 Cum tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum & ascensorem ejus.

19 Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum?

20 Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium ejus terror.

21 Terram ungula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis,

22 Contemnit pavorem, nec cedit gladio.

23 Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus.

24 Fervens & fremens sorbet terram, nec reputat tubæ sonare clangorem.

25 Vbi audierit buccinam, dicit: Vah, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, & ululatum exercitus.

26 Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum?

27 Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?

28 In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.

29 Inde contemplatur escam, & de longe oculi ejus prospiciunt.

30 Pulli ejus lambunt sanguinem: & ubique cumque cadaver fuerit, statim adest.

31 Et adjecit Dominus, & locutus est ad Iob.

32 Numquid qui contendis cum Deo, tam facile conquiescit? urique qui arguit Deum, debet respondere ei.

33 Respondens autem Iob Domino, dixit:

34 Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum.

35 Unum locutus sum, quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam.

C A P V T XL.

Deus arguens Iob quod visus sit iustitia ipsius, detraxisse, ostendit ei suam potentiam in Behemote & Leviathan, silentium ei imponens.

1 Respondens autem Dominus Iob de turbine, dixit:

2 Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & indica mihi.

3 Numquid irritum facies iudicium meum: & condemnabis me, ut tu iustificeris?

4 Et si habes brachium sicut Deus, & si voce similis tonas?

5 Circumda tibi decorem, & in sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus.

6 Disperge superbos in furore tuo, & respiciens omnem arrogantem humilia.

7 Respice cunctos superbos, & confunde eos, & contere impios in loco suo.

8 Absconde eos in pulvere simul, & facies eorum demerge in foveam.

9 Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua.

10 Ecce Behemoth, quem feci tecum, scenum quasi bos comeder:

11 Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus.

12 Stringit caudam suam quasi cedram, pervi testiculorum ejus perplexi sunt.

13 Ossa ejus velut fistulae aeris, cartilago illius quasi laminae ferreae.

14 Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.

14 Huic montes herbas ferunt: omnes bestiae agri ludent ibi.

16 Sub umbra dormit in secreto calami, & in locis humentibus.

17 Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabant eum salices torrentis.

18 Ecce, absorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus.

19 In oculis ejus quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares ejus.

20 An extrahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?

21 Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus?

22 Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?

23 Numquid feriet tecum pactum, & accipies eum servum sempiternum?

24 Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?

25 Concident eum amici, dividant illum negotiatores?

26 Numquid implebis sagenas pelle ejus, & gurgustium piscium capite illius?

27 Pone super eum manum tuam: memento belli, nec ultra addas loqui.

28 Ecce, spes ejus frustrabitur eum, & videntibus cunctis precipitabitur.

C A P V T X L I.

Malitia Behemoth explicatur: fusius juxta illius membra, duritiam & superbiam.

1 **N**on quasi crudelis suscitabo eum: quis enim resistere porest vultui meo?

2 Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? omnia, quæ sub celo sunt, mea sunt.

3 Non parcam ei, & verbis potentibus & ad deprecandum compositis.

4 Quis revelabit faciem indumenti ejus? & in medium oris ejus quis intrabit?

5 Portas vultus ejus quis aperiet? per gyrum dentium ejus formido.

6 Corpus illius quasi scura fusilia compa-

ctum squamis se prementibus.

7 Una uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas.

8 Una alteri adhærebit, & tenentes se nequaquam separabuntur.

9 Sternutatio ejus splendor ignis, & oculi ejus, ut palpebræ diluculi:

10 De ore ejus lampades procedunt, sicut tectæ ignis accensæ.

11 De naribus ejus procedit fumus, sicut ollæ succensæ atque ferventis.

12 Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur.

13 In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem ejus præcedit egestas.

14 Membra carniū ejus coherentia sibi: mitter contra eum fulmina, & ad locum alium non ferentur.

15 Cor ejus indurabitur tamquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus.

16 Cum sublatus fuerit, timebunt angeli, & territi purgabuntur.

17 Cum apprehenderit eum gladius subsistere non poterit neque hasta, neque thorax.

18 Reputabit enim quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum æs.

19 Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundæ.

20 Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam.

21 Sub ipso erunt radii solis, & sternet sibi aurum quasi lutum.

22 Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, & ponet quasi cum unguenta bulliunt.

23 Post eum lucebit semita, æstimabit abyssum quasi senescentem.

24 Non est super terram potestas, quæ compareretur ei, qui factus est ut nullum timeret.

25 Omne sublime videt, ipse est rex super universos filios superbiæ.

C A P V T X L I I.

Agnoscat Iob se insipienter locutum, & a Domino profertur amicus, ac pro illis orat: duplicia recipiens eorum quæ amiserat, tandemque plenus dierum in pace quievit.

1 **R**espondens autem Iob Domino, dixit: 2 Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.

3 Quis est iste, qui celat consilium absque scientia? ideo insipienter locutus sum, & quæ ultra modum excederent scientiam meam.

4 Audi, & ego loquar, interrogabo te, & responde mihi.

5 Auditui auris audiivi te, nunc autem oculus meus videt te.

6 Idecirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in favilla & cinere.

7 Postquam autem locutus est Dominus verba hæc ad Iob, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Iob.

8 Sumite ergo vobis septem tauros & septem arietes, & ite ad servum meum Iob, & offerre holocaustum pro vobis: Iob autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam ut non vobis imputetur stultitia: neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Iob.

9 Abierunt

3 Intende voci orationis meae, rex meus & Deus meus.

4 Quoniam ad te orabo: Domine mane exaudies vocem meam.

5 Mane affabo tibi & videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

6 Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.

7 Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium.

Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus:

8 Ego autem in multitudine misericordiae tuae.

Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

9 Domine deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

10 Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est,

11 ^{† Inf. 13.3. Rom. 3. 34.} Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, iudica illos Deus.

Decidant à cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te Domine.

12 Et latentur omnes, qui sperant in te, in æternum exultabunt: & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum,

13 Quoniam tu benedices iusto.

Domine, ut scuto bonae voluntatis tuae coronasti nos.

1 In finem in carminibus, Psalmus

David, pro octava. VI.

2 Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

3 Miserere mei Domine quoniam infirmus sum: sana me Domine quoniam conturbata sunt ossa mea.

4 Et anima mea turbata est valde: sed tu Domine usquequo.

5 Convertere Dñe, & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam.

6 Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?

7 Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.

8 Turbatus est à furore oculus meus, inveteravi inter omnes inimicos meos.

9 ^{† Matt. 23. 25.} Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.

10 Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

11 Erubescant, & conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur & erubescant valde velociter.

1 Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi filii Iemini.

(2. Reg. 16.) VII.

2 Domine Deus meus in te speravi saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me.

3 Nequando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui saluum faciat.

4 Domine Deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis:

5 Si reddidi retribuendis mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.

6 Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat: & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.

7 Exurge Domine in ira tua: & exaltare in finibus inimicorum meorum.

Et exurge Domine Deus meus in præcepto quod mandasti:

8 Et synagoga populorum circumdabit te, Et propter hanc in altum regredere:

9 Dominus iudicat populos.

Iudica me Dñe secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam super me,

10 Consumetur nequitia peccatorum, & diriges iustum, ^{† x. Paral. 28. 9. 1er. 11. 20. 17. 10. 29. 12.} scrutans corda & renes Deus:

11 Iustum adiutorium meum à Domino, qui salvos facit rectos corde.

12 Deus iudex iustus, fortis, & patiens: numquid irascitur per singulos dies?

13 Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & paravit illum.

14 Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.

15 ^{† 1sa. 59. 4. 1ob 15. 35.} Ecce parturit iniquitatem: concepit dolorem & peperit iniquitatem.

16 Lacum aperuit, & effodit eum: & incidit in foveam, quam fecit.

17 Converteretur dolor ejus in caput ejus: & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.

18 Confitebor Domino secundum iustitiam ejus: & psallam nomini Dñi altissimi.

1 In finem pro torcularibus, Psalmus

David. VIII.

2 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra?

Quoniam elevata est magnificentia tua super caelos.

3 Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem.

4 Quoniam videbo caelos tuos, opera digitorum tuorum lunam & stellas, quae tu fundasti.

5 Quid est homo, quod memores ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?

6 ^{† Hebr. 2. 7.} Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum:

7 Et constituisti eum super opera manuum tuarum.

8 ^{† Gen. 1. 28. 1. Cor. 15. 26.} Omnia subiecisti sub pedibus ejus, oves & boves universas: insuper & pecora campi,

9 Volucres caeli, & pisces maris, qui perambulant semitas maris.

10 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra?

1 In finem pro oculis filii, Psalmus

David. IX.

2 Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

3 Latabor & exultabo in te: Psallam nomini tuo Altissime,

4 In convertendo inimicum meum terrosum, infirmabantur, & peribunt à facie tua.

5 Quoniam

1 Quoniam fecisti iudicium meum & causam meam : sedisti super thronum qui iudicat iustitiam.

2 Incepisti gentes , & peristi impius : non enim eorum delesti in æternum , & in seculum seculi.

3 Inimici defecerunt frater in finem : & civitates eorum destruxisti.

4 Perlit memoria eorum cum sonitu : & Dominus in æternum permanet.

5 Paravit in iudicio thronum suum : & ipse iudicabit orbem terræ in æquitate , iudicabit populos in iustitia.

6 Et factus est Dominus refugium pauperi : adiutor in opportunitatibus , in tribulatione.

7 Et sperent in te qui noverunt nomen tuum : quoniam non dereliquisti quærentes te Domine.

8 Psallite Domino, qui habitat in Sion : annuntiate inter gentes studia ejus.

9 Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est : non est oblitus clamorem pauperum.

10 Miserere mei Domine : vide humilitatem meam de inimicis meis.

11 Qui exaltas me de portis mortis , ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filie Sion.

12 Exultabo in salutari tuo : infixæ sunt gentes in interitu , quem fecerunt.

In laqueo isto , quem absconderunt , comprehensus est pes eorum.

13 Cognoscetur Dominus iudicia faciens : in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.

14 Convertantur peccatores in infernum , omnes gentes quæ obliviscuntur Deum.

15 Quoniam non finem oblivio erit pauperis : patientia pauperum non peribit in finem.

16 Exurge Domine , non confortetur homo : iudicentur gentes in conspectu tuo :

17 Constitue Domine legislatorem super eos : ut sciant gentes quoniam homines sunt.

Psalm. X secundum Hebr.

1 Ut quid Domine recessisti longe , despicis in opportunitatibus , in tribulatione ?

2 Dū superbit impius , incenditur pauper : comprehenduntur in consiliis quibus cogitavit.

3 Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ : & iniquus benedicitur.

4 Exacerbavit Dominum peccator , secundum multitudinem iræ suæ non quæret.

5 Non est Deus in conspectu ejus : iniquitatem suam vix illius in omni tempore.

Auferuntur iudicia tua à facie ejus : omnium inimicorum suorum dominabitur.

6 Dixit enim in corde suo : Non movebor à generatione in generationem , sine malo.

7 Cujus maledictione os plenum est , & amaritudine , & dolo : sub lingua ejus labor & dolor.

8 Sedet in insidiis cum divitibus in oculis , ut interficiat innocentem.

9 Oculi ejus in pauperem respiciunt : insidiatur in abscondito , quasi leo in spelunca sua.

Insidiatur ut rapiat pauperem : rapere pauperem dum attrahit eum.

10 In laqueo suo humiliabit eum , inclynabit se , & cadet cum dominatus fuerit pauperum.

11 Dixit enim in corde suo : Oblitus est Deus , avertit faciem suam ne videat in finem.

12 Exurge Domine Deus , exaltet manus tua : ne obliviscaris pauperum.

13 Propter quid irritavit impius Deum ? dixit enim in corde suo : Non requirer.

14 Vides , quoniam tu laborem & dolorem considera : ut tradas eos in manus tuas.

Tibi derelictus est pauper : orphano tu eris adiutor.

15 Contere brachium peccatoris & maligni : quæretur peccatum illius , & non invenietur.

16 Dominus regnabit in æternum , & in seculum seculi : peribitis gentes de terra illius.

17 Desiderium pauperum exaudivit Dominus : præparationem cordis eorum audivit auris tua.

18 Iudicare pupillo & humili , ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

1 In finem , Psalmus David X.

2 IN Domino confido : quomodo dicis animæ meæ , Transmigre in montem sicut passer ?

3 Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum , paraverunt sagittas suas in pharetra , ut sagittent in obscuro rectos corde.

4 Quoniam quæ perfecisti , destruxerunt : justus autem quid fecit ?

5 Dominus in templo sancto suo , Dominus in celo sedes ejus.

Oculi ejus in pauperem respiciunt : palpebræ ejus interrogant filios hominum.

6 Dominus interrogat justum & impium : qui autem diligit iniquitatem , odit animam suam.

7 P'net super peccatores laqueos : ignis , & sulphur , & spiritus procellarum , pars calicis eorum.

8 Quoniam justus Dominus , & iustitias dilexit : æquitatem vidit vultus ejus.

1 In finem pro octava , Psalmus

David XI.

2 SALVEM me fac Domine , quoniam defecit sanctus : quoniam diminutæ sunt veritates à filiis hominum.

3 Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum : labia dolosa , in corde & corde locuti sunt.

4 Disperdat Dominus universa labia dolosa , & linguam magniloquam.

5 Qui dixerunt : Linguam nostram magnificabimus , labia nostra à nobis sunt , quis noster Dominus est ?

6 Propter miseriam inopum , & gemitum pauperum nunc exurgam , dicit Dominus.

Ponam in salutari : fiducialiter agam in eo.

7 Eloquia Domini , eloquia casta : ar-

gentum igne examinatum , probatum terræ , 30. 54 purgatum septuplum.

8 Tu Domine servabis nos : & custodies nos à generatione hac in æternum.

9 In circuitu impii ambulanti : secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

† Infr.

13.3.

Rom 3.

44.

† Abs. 2. 20.

† Prov. 30. 54

In finem, Psalmus David. XII.

Vsquequo Domine oblivisceris me in finem? Vsquequo avertis faciem tuam à me?
 2 Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?
 3 Vsquequo exaltabitur inimicus meus super me?

4 Respice, & exaudi me Domine Deus meus.
 Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte:

5 Ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum.

Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero:

6 Ego autem in misericordia tua speravi.
 Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi: & psallam nomini Domini altissimi.

In finem: Psalmus David XII.

Dixit insipiens in corde suo: Nō est Deus.
 Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis: Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

2 Dominus de cælo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.

3 Omnes declinaverunt, simul iaviles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

Sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labiis eorum.

Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Conditio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum.

4 Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis?

5 Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

6 Quoniam Dominus in generatione iusta est, consilium inopis confudistis: quoniam Dominus spes ejus est.

7 Quis dabit ex Sion salutare Israël? cum averterit Dominus captivitatem plebis suæ, exultabit Iacob, & lætabitur Israël.

Psalmus David. XIV.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

2 Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam:

3 Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua:

Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos.

4 Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus, timentes autem Dominum glorificat:

Qui jurat proximo suo, & non decipit.

5 Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit.

Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

1 Tituli inscriptio ipsi David. XV.

Conserva me Domine, quoniam speravi in te.

2 Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum & eorum non eges.

3 Sanctis, qui sunt in terra ejus misificavit omnes voluntates meas in eis.

4 Multiplicatae sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt.

Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

5 Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei tu es, qui restituas hereditatem meam mihi.

6 Funes ceciderunt mihi in præclatis: etenim hereditas mea præclara est mihi.

7 Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper & usque ad noctem increpuerunt me renes mei.

8 **†** Providebam Dominum in conspectu meo semper quoniam à dextris est mihi, ne commovear. **†** *an.* 2. 25.

9 Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

10 **†** Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. **†** *an.* 2. 31.

11 Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem. *an.* 35.

1 Oratio David. XVI.

Exaudi Domine iustitiam meam: intende deprecationem meam,

Auribus percipe orationem meam, non in labiis dolosis.

2 De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.

3 Probasti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.

4 Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.

5 Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.

6 Ego clamaui, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.

7 Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te.

8 A resistentibus dextera tua custodi me, ut pupillam oculi.

Sub umbra alarum tuarum protege me:

9 A facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici mei animam meam circumdederunt.

10 Adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam.

11 Projicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.

12 Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam: & sicut catulus leonis habitans in abditis.

13 Exurge Domine, præveni eum, & supplantam eum: eripe animam meam ab impio, frangam tuam.

14 Ab inimicis manus tuæ Domine à paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.

Saturati sunt filii: & dimiserunt reliquias suas parvulis suis.

15 Ego

15 Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuum: satior cum apparueris gloriam tuam.
16 In finem puero Domini David, qui locutus est Domino verbo cantici huius, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul, & dixit: (2. Reg. 2. 2.)

X V I I.

1 **D**iligant te Domine fortitudo mea:
2 Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.

† *Hib.*
2. 13. † Deus meus adiutor meus, & sperabo in eum.

Protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus.

4 Laudans invocabo Dominum, & ab inimicis meis salvus ero.

5 Circumdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbaverunt me.

6 Dolores inferni circumdederunt me: peroccupaverunt me laquei mortis.

7 In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clamavi:

Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu ejus, introivit in aures ejus.

8 Commota est, & contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam iratus est eis.

9 Ascendit fumus in ira ejus: & ignis à facie ejus exarsit: carbones successi sunt ab eo.

10 Inclinavit cælos, & descendit: & caligo sub pedibus ejus.

11 Et ascendit super cherubim, & volavit: volavit super pennas ventorum.

12 Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu ejus tabernaculum ejus: tenebrosa aqua in nubibus aëris.

13 Præ fulgore in conspectu ejus nubes transierunt, grando, & carbones ignis.

14 Et intonuit de cælo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam: grando & carbones ignis.

15 Et misit sagittas suas, & dissipavit eos, fulgura multiplicavit, & conturbavit eos.

16 Et apparuerunt fontes aquarum: & revelata sunt fundamenta orbis terrarum:

Ab increpatione tua Domine, ab inspiratione spiritus iræ tuæ.

17 Misit de summo, & accepit me: & assumpsit me de aquis multis.

18 Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortari sunt super me.

19 Prævenierunt me in die afflictionis meæ: & factus est Dominus protector meus.

20 Erduxit me in latitudinem: salvum me fecit, quoniam voluit me. *Tantum*

21 Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi.

22 Quia custodivi vias Domini, nec impii gessi à Deo meo.

23 Quoniam omnia iudicia ejus in conspectu meo: & justitias ejus non repuli à me.

24 Eterno immaculatus cum eo: & observabo me ab iniquitate mea.

25 Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus.

26 Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris.

27 Et cum electo electus eris: & cum perverso perverseris.

28 Quoniam tu populum humilem salvum facies: & oculos superborum humiliabis.

29 Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas.

30 Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.

31 Deus meus impolluta via ejus: eloquia Domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se.

32 Quoniam quis Deus præter Dominum? aut quis Deus præter Deum nostrum?

33 Deus qui præcinxit me virtute, & posuit immaculatam viam meam.

34 † Qui perfecit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuens me. *† 22. Regum*

35 Qui docet manus meas ad prælium: & posuisti, ut arcum æreum, brachia mea. *23. 34. 35.*

36 Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ: & dextera tua suscepit me:

Et disciplina tua correxit me in finem: & disciplina tua ipsa me docebit.

37 Dilatasti gressus meos subtus me: & non sunt infirmata vestigia mea.

38 Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non convertat donec deficiant.

39 Confringam illos, nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.

40 Et præcinxisti me virtute ad bellum: & supplantasti insurgentes in me subtus me.

41 Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti.

42 Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret, ad Dominum, nec exaudivit eos.

43 Et comminuam eos, ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos.

44 Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium.

45 Populus, quem non cognovi, servivit mihi: in auditu auris obedivit mihi. *†*

46 Filii alieni mentiri sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, & claudicaverunt à semitis suis.

47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltet Deus salutis meæ.

48 Deus qui das vindictas mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.

49 Et ab insurgentibus in me exaltabis me: à viro iniquo eripies me.

50 † Propterea confitebor tibi in nationibus Domine: & nomini tuo psalmum dicam. *† 22. Regum*

51 Magnificans salutes regis ejus, & sciens misericordiam Christo suo David, & semini ejus usque in seculum. *22. 50. Rom. 15. 9.*

1 In finem, Psalmus David. XVIII.

2 **C**eli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum.

3 Dies diei eructat verbum, & nox non est indit arse sententiam.

4 Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.

5 † In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. *† Rom. 10. 18. 6 In*

† Luc. 6 In sole posuit tabernaculum suum : † & 14.46. ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo :

Exultavit ut gigas ad currendam viam,

7 A summo cælo egressio ejus :

Et occursum ejus usque ad summum ejus : nec est qui se abscondat à calore ejus.

8 Lex Domini immaculata convertens animas : testimonium Domini fidele : sapientiam præstans parvulis.

Le. 14 9 Iustitiæ Domini rectæ, lætificantes corda : præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Bapt. 10 Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi : judicia Domini vera, justificata in semetipsa.

11 Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum : & dulciora super mel & favum.

12 Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.

13 Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me.

14 Et ab alienis parce servo tuo.

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero : & emundabor à delicto maximo.

15 Et erunt ut complacent eloquia oris mei : & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

Domine adjutor meus, & redemptor meus.

1 In finem, Psalmus David. X I X.

2 **E**xultat te Dominus in die tribulationis : protegat te nomen Dei Isaac.

3 Mittat tibi auxilium de sancto : & de Sion tueatur te.

4 Memor sit omnis sacrificii tui : & holocaustum tuum pingue fiat.

5 Tribuat tibi secundum cor tuum : & omne consilium tuum confirmet.

6 Lætabimur in salutari tuo : & in nomine Dei nostri magnificabimur.

7 Impleat Dominus omnes petitiones tuas : nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus Christum suum.

Exaudiet illum de cælo sancto suo : in potentatibus salus dexteræ ejus.

8 Hi in curribus, & hi in equis : nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.

9 Ipsi obligati sunt, & ceciderunt : nos autem surreximus & erecti sumus.

10 Domine salvum fac regem : & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

1 In finem, Psalmus David. X X.

2 **D**omine in virtute tua lætabitur rex : & super salutare tuum exultabit vehementer.

3 Desiderium cordis ejus tribuisti ei : & volutate labiorum ejus non fraudasti eum.

4 Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis : posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.

5 Vitam petiit à te, & tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, & in sæculum sæculi.

6 Magna est gloria ejus in salutari tuo gloria & magni decori impones super eum.

7 Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi : lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

8 Quoniam rex sperat in Domino : & in misericordia Altissimi non commovebitur.

9 Inveniat manus tua omnibus inimicis tuis : dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt.

10 Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui : Dominus in ira sua conturbabit eos, & devorabit eos ignis.

11 Fructum eorum de terra perdes : & semen eorum à filiis hominum.

12 Quoniam declinaverunt in te mala : cogitaverunt consilia, quæ non potuerunt stabilite.

13 Quoniam pones eos dorsum : in reliquis tuis præparabis vultum eorum.

14 Exaltare Domine in virtute tua : cantabimus & psallemus virtutes tuas.

1 In finem pro susceptione matutina, Psalmus David. X X I.

2 **D**eus Deus meus respice in me : quare me dereliquisti? longè à salute mea verba delictorum meorum.

3 Deus meus clamabo per diem, & non exaudies : & nocte, & non ad insipientiam mihi.

4 Tu autem in sancto habitas, Laus Israël.

5 In te speraverunt patres nostri : speraverunt, & liberaisti eos.

6 Ad te clamaverunt, & salvi facti sunt : in te speraverunt, & non sunt confusi.

7 Ego autem sum vermis, & non homo : opprobrium hominum, & abjectio plebis.

8 † Omnes videntes me, deriserunt me : locuti sunt labiis, & moverunt caput.

9 Speravit in Domino, eripiat eum : saluum faciat eum, quoniam vult eum.

10 Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre : spes mea ab uberibus matris meæ.

11 In te projectus sum ex utero : de ventre matris meæ Deus meus es tu,

12 Ne discefferis à me.

Quoniam tribulatio proxima est : quoniam non est qui adjuvet.

13 Circumdederunt me vituli multi : tauri pingues obsederunt me.

14 Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.

15 Sicut aqua effusus sum : & dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tanquam cera liquefscens in medio ventris mei,

16 Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis : & in pulverem mortis deduxisti me.

17 Quoniam circumdederunt me canes multi : consilium malignantium obsedit me.

† Foderunt manus meas & pedes meos :

18 Dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt & inspexerunt me :

19 † Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

20 Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum à me : ad defensionem meam conspice.

21 Erue à framea Deus animam meam : & de manu canis unicam meam.

22 Salva me ex ore leonis : & à cornibus unicornium humilitatem meam.

23 † Narrabo nomen tuum fratribus meis : in medio Ecclesiæ laudabo te.

24 Qui

Matth. 27.46.

Marc. 15.34.

† Matth. 27.39.

Marc. 15.29.

† Matth. 27.41.

† Matth. 27.35.

Joan. 19.23.

† Heb. 2.12.

a. Laputou Di J.c.

24 Qui timetis Dominum laudate eum :
universum semen Iacob glorificate eum :

25 Timeat eum omne semen Israel : quoniam non sprebit , neque despexit deprecationem pauperis :

Nec avertit faciem suam à me : & cum clamarem ad eum exaudivit me.

26 Apud te laus mea in Ecclesia magna : vota mea reddā in conspectu timentium eum.

27 Edent pauperes , & saturabuntur : & laudabunt Dominum qui requirit eum : vivent corda eorum in seculum seculi.

28 Reminiscantur & convertentur ad Dominum universi fines terræ :

Et adorabunt in conspectu ejus universæ familiæ gentium.

29 Quoniam Domini est regnum : & ipse dominabitur gentium.

30 Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terræ : in conspectu ejus cadent omnes qui descendunt in terram.

31 Et anima mea illi vivet : & semen meum serviet ipsi.

32 Annuntiabitur Domino generatio ventura : & annuntiabunt cæli justitiam ejus populo qui nascetur , quem fecit Dominus.

1 Psalmus David. XXXII.

Isai. **D**ominus regit me , & nihil mihi deerit.

2 In loco pascuæ ibi me collocavit.

Jerem. Super aquam refectiois educavit me.

23. 4. 3 Animam meam convertit.

Ezech. Deduxit me super semitas justitiæ , propter nomen suum.

34. 11. 4 Nam & si ambulavero in medio umbræ

23. mortis , non timebo mala : quoniam tu me-

1. Petr. cum es.

2. 24. 54. Virga tua , & baculus tuus , ipsa me con-

solata sunt.

5 Paraisti in conspectu meo mensam , ad-

versus eos , qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum : & ca-

lix meus inebrians quam præclarus est ?

6 Et misericordia tua subsequetur me om-

nibus diebus vitæ meæ.

Et ut inhabitem in domo Domini , in lon-

gitudinem dierum.

1 Prima Sabbati , Psalmus David.

XXXIII.

1. Cor. **D**omini est terra , & plenitudo ejus : or-

10. 26. bis terrarum , & universi qui habitant

Psal. in eo.

49. 12. 2 Quia ipse super maria fundavit eum : &

super flumina præparavit eum.

3 Quis ascendet in montem Domini ? aut

quis stabit in loco sancto ejus ?

4 Innocens manibus & mundo corde , qui

non accepit in vano animam suam , nec ju-

ravit in dolo proximo suo.

5 Hic accipiet benedictionem à Domino :

& misericordiam à Deo salutari suo.

6 Hæc est generatio quærentium eum ,

quærentium faciem Dei Iacob.

7 Attollite portas principes vestras , &

elevamini portæ æternales : & introibit rex

gloriæ.

8 Quis est iste rex gloriæ ? Dominus fortis

& potens : Dominus potens in prælio.

9 Attollite portas principes vestras , &

elevamini portæ æternales : & introibit rex

gloriæ.

10 Quis est iste rex gloriæ ? Dominus vir-

utum ipse est rex gloriæ.

1 In finem , Psalmus David. XXXIV.

Ad te Domine levavi animam meam :

2 Deus meus in te confido , non eru-

belcam :

3 Neque irideant me inimici mei : etenim

universi , qui sustinent te , non confundentur.

4 Confundantur omnes iniqua agentes

supervacue.

Vias tuas Domine demonstra mihi : & se-

mitas tuas edoce me.

5 Dirige me in veritate tua , & doce me :

quia tu es Deus salvator meus , & te susti-

nui tota die.

6 Reminiscere miserationum tuarum Do-

mine , & misericordiarum tuarum , quæ à

seculo sunt.

7 Delicta juventutis meæ , & ignorantias

meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento

mei tu : propter bonitatem tuam Domine.

8 Dulcis & rectus Dominus : propter hoc

legem dabit delinquentibus in via.

9 Diriget mansuetos in iudicio : docebit

mites vias suas.

10 Universæ viæ Domini , misericordia &

veritas , requirentibus testamentum ejus &

testimonia ejus.

11 Propter nomen tuum Domine propi-

tiaberis peccato meo : multum est enim.

12 Quis est homo qui timet Dominum ?

legem statuit ei in via , quam elegit.

13 Anima ejus in bonis demorabitur : &

semen ejus hæreditabit terram.

14 Firmamentum est Dominus timentibus

eum : & testamentum ipsius ut manifeste-

tur illis.

15 Oculi mei semper ad Dominum : quo-

niam ipse evellet de laqueo pedes meos.

16 Respice in me , & miserere mei : quia

unicus & pauper sum ego.

17 Tribulationes cordis mei multiplicatæ

sunt : de necessitatibus meis erue me.

18 Vide humilitatem meam , & laborem

meum : & dimitte universa delicta mea.

19 Respice inimicos meos quoniam multi-

plicati sunt , & odio iniquo oderunt me.

20 Custodi animam meam , & erue me :

non erubescam quoniam speravi in te.

21 Innocentes & recti adhæserunt mihi :

quia sustinui te.

22 Libera Deus Israel , ex omnibus tribu-

lationibus suis.

1 In finem , Psalmus David. XXXV.

Iudica me Domine , quoniam ego in inno-

centia mea ingressus sum : & in Domino

sperans non infirmabor.

2 Proba me Domine , & tenta me : ure re-

nes meos & cor meum.

3 Quoniam misericordia tua ante oculos

meos est : & complacui in veritate tua.

4 Non sedi cum concilio vanitatis : & cum

iniqua gerentibus non introibo.

5 Odivi Ecclesiam malignantium : & cum

impiis non sedebo.

6 Lavabo inter innocentes manus meas : &

circumdabo altare tuum Domine :

7 Ut audiam vocem laudis , & enarrem

universa mirabilia tua.

Domine

8 Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

9 Ne perdas cum impiis Deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam.

10 In quorum manibus iniquitates sunt: dexterâ eorum repleta est muneribus.

11 Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, & miserere mei.

12 Pes meus stetit in directo: in Ecclesiis benedicam te Domine.

1 Psalmus David priusquam liniretur,

XXVI.

Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo.

Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo:

2 Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas:

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt.

3 Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.

Si exurgat adversum me prælum, in hoc ego sperabo.

4 Vnam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ:

Ut videam voluptatem Domini, & visitem templum ejus.

5 Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

6 In petra exaltavit me: & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis: cantabo, & psallam dicam Domino.

7 Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te: miserere mei, & exaudi me.

8 Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram.

9 Ne avertas faciem tuam à me: ne declines in ira à servo tuo.

Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.

10 Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.

11 Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

12 Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.

13 Credo videre bona Domini in terra viventium.

14 Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum,

Psalmus ipsi David. XXVII.

Ad te Domine clamabo, Deus meus ne sileas à me: ne quando taceas à me, & assimilabor descendentibus in lacum.

2 Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

3 Ne simul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me.

Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.

4 Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinventionum ipsorum.

Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.

5 Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum ejus destrues illos, & non ædificabis eos.

6 Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ,

7 Dominus adjutor meus, & protector meus: in ipso speravit cor meum, & adjutus sum.

Et restituit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

8 Dominus fortitudo plebis suæ: & protector salvationum Christi sui est.

9 Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuæ: & rege eos & extolle illos usque in æternum.

Psalmus David.

1 In consummatione tabernaculi.

XXVIII.

Afferre Domino filii Dei: afferre Domino filios arietum.

2 Afferre Domino gloriam & honorem, afferre Domino gloriam nomini ejus: adorate Dominum in atrio sancto ejus.

3 Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit: Dominus super aquas multas.

4 Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

5 Vox Domini confringentis cedros: & confringeret Dominus cedros Libani:

6 Et comminuet eas tanquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius unicornium.

7 Vox Domini intercidentis flammam ignis:

8 Vox Domini concutientis desertum: & commovebit Dominus desertum Cades.

9 Vox Domini præparantis cervos, & revelabit condensa: & in templo ejus omnes dicent gloriam.

10 Dominus diluvium inhabitare facit: & sedebit Dominus rex in æternum.

11 Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace,

1 Psalmus Cantici

In dedicatione domus David. XXIIX.

2 **E**xaltabo te Domine quoniam susceperisti me nec delectasti inimicos meos super me.

3 Domine Deus meus clamavi ad te, & sanasti me.

4 Dñe eduxisti ab inferno animam meam: salvasti me à descendentibus in lacum.

5 Psallite Domino sancti ejus: & confitemini memoriæ sanctitatis ejus.

6 Quoniam ira in indignatione ejus: & vita in voluntate ejus:

Ad vesperum demorabitur fletus: & ad matutinum lætitia.

7 Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum.

8 Domine in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem.

Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.

9 Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor.

10 Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?

Nunquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam?

11 Audivit Dominus, & misertus est mei: Dominus factus est adiutor meus.

12 Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, & circumdediti me lætitia:

13 Ut cantet tibi gloria mea, & non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

1 In finem, Psalmus David pro ecclasi.

X X X.

2 **I**n te Domine speravi, non confundar in æternum: in iusticia tua libera me.

3 Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me,

Esto mihi in Deum protectorem; & in domum refugij, ut salvum me facias.

4 Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & eruties me.

5 Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

† Luc. 23. 46. 6 † In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis.

7 Odisti observantes vanitates, super vacue.

8 Ego autem in Domino speravi: exultabo, & lætabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam.

9 Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatioſo pedes meos.

10 Miserere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus:

11 Quoniam defecit in dolore vita mea: & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea conturbata sunt.

12 Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium & vicinis meis valde: & timor notis meis.

13 Qui videbant me, foras fugerunt à me: oblivioni datus sum, tanquam mortuus à corde.

Factus sum tanquam vas perditum:

14 Quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu.

In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt.

15 Ego autem in te speravi Domine: dixi: Deus meus es tu:

16 In manibus tuis sortes meæ.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me.

17 Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua.

18 Domine non confundar, quoniam invocavi te.

Erubescant impij, & deducantur in infernũ.

19 Muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur adversus justum iniquitatem, in superbia, & in abusione.

20 Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timeatibus te.

Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

21 Abscondes eos in abscondito faciei tuæ à conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.

22 Benedictus Dominus: quoniam mirificavi misericordiam suam mihi in civitate munira.

23 Ego autem dixi in excessu mentis meæ: Projectus sum à facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.

24 Diligite Dñm omnes sancti ejus: quoniam veritatem requirit Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

25 Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.

Ipsi David intellectus. X X X I.

1 **B**eati quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata.

2 Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu ejus dolus.

3 Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die:

4 Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina.

5 Delictum meum cognitum tibi feci: & injustitiam meam non abscondi.

† Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei.

6 Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno.

Veruntamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.

7 Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdedit me: exultatio mea erue me à circumdantibus me.

8 Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, quæ gradieris: firmabo super te oculos meos.

9 Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

In camo & freno maxillas eorum confringe, qui non approximant ad te.

10 Multa flagella peccatoris: sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.

11 Lætamini in Domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.

Psalmus David. X X X I I.

1 **E**xultate iusti in Domino: rectos decet collaudatio.

2 Confitemini Domino in cithara: in psalterio decem chordarum psallite illi.

3 Cantate ei canticum novum: bene psallite ei in vociferatione.

4 Quia rectum est verbum Domini, & omnia opera ejus in fide.

5 Diligit misericordiam & iudicium: misericordia Domini plena est terra.

6 Verbo Domini cæli firmati sunt: & spiritui oris ejus omnis virtus eorum.

7 Congregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

8 Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

9 † Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt.

10 Dominus dissipat consilia gentium: reprobat

Roma

4. 7.

† Isai.

65. 24.

† Gen.

1. 3.

Indish.

16. 17.

probat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum.

11 Consilium autem Domini in æternum manet: cogitationes cordis ejus in generatione & generationem.

12 Beata gens, cujus est Dominus, Deus ejus: populus, quem elegit in hereditatem sibi.

13 De celo respexit Dominus: vidit omnes filios hominum.

14 De preparato habitaculo suo respexit super omnes, qui habitant terram.

15 Qui finxit sigillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.

16 Non salvatur rex per multam virtutem: & gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ.

17 Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur.

18 Ecce oculi Domini super metuentes eum: & in eis, qui sperant super misericordia ejus.

19 Ut eruat à morte animas eorum: & alat eos in fame.

20 Anima nostra sustinet Dominum: quoniam adiutor & protector noster est.

21 Quia in eo lætabitur cor nostrum: & in nomine sancto ejus speravimus.

22 Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodum speravimus in te.

1 Davidi, cum immutavit vultum suum coram Achimelech, & dimisit eum & abiit:

(1 Reg. 21.) XXXIII.

2 Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.

3 In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, & lætentur.

4 Magnificate Dominum mecum: & exaltemus nomen ejus in idipsum.

5 Exquisivi Dñm, & exaudivit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

6 Accedite ad eum & illuminamini: & facies vestræ non confundentur.

7 Iste pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum: & de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.

8 Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum: & eripiet eos.

9 Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.

10 Timete Dominum omnes sancti ejus: quoniam non est inopia timentibus eum.

† Luc. 11. 53. 11 † Divites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.

12 Venite filij, audite me: timorem Domini docebo vos.

† Pet. 3. 10. 13 † Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos?

14 Prohibe linguam tuam à malo: & labia tua ne loquantur dolum.

15 Diverte à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam.

16 Oculi Domini super justos: & aures ejus in preces eorum.

† Eccli. 15. 10. 17 † Vultus autem Domini super facientes mala ut perdat de terra memoriam eorum.

Hebr. 4. 13. 18 Clamaverunt justi, & Dominus exaudivit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

19 Iuxta est Dominus iis, qui tribulati sunt corde: & humiles spiritu salvabit.

20 Multæ tribulationes justorum: & de omnibus his liberabit eos Dominus.

21 Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur.

22 Mors peccatorum pessima: & qui oderunt justum delinquent.

23 Redimet Dominus animas servorum suorum: & non delinquent omnes qui sperant in eo.

1 Ipsi David. XXXIV.

1 Vdica Domine nocentes me, expugna impugnantes me.

2 Apprehende arma & scutum: & exurge in adjutorium mihi.

3 Effunde frameam, & conclude adversus eos, qui persequuntur me: dic animæ meæ: Salus tua ego sum.

4 Confundantur & revereantur, quærentes animam meam:

Averrantur retrorsum, & confundantur cogitantes mihi mala.

5 Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: & Angelus Domini coarctans eos.

6 Fiat via illorum tenebræ, & lubricum: & Angelus Domini persequens eos.

7 Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam.

8 Veniat illi laqueus, quem ignorat: & captio, quam abscondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ipsum.

9 Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur super saluari suo.

10 Omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem à diripientibus eum.

11 Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me.

12 Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ.

13 Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio.

Humiliabam in jejuniis animam meam: & oratio mea in sinu meo converteretur.

14 Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens & contristatus sic humiliabar.

15 Et adversum me lætati sunt, & convenerunt: congregata sunt super me flagella, & ignoravi.

16 Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subannaverunt me subannationes: frenduerunt super me dentibus suis.

17 Domine quando respicies? restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam.

18 Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.

19 Non supergaudeant mihi qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis & annuunt oculis.

20 Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: & in iracundia terræ loquentes, dolo cogitabant.

21 Et dilataverunt super me os suum: dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.

22 Vidisti

22 Vidisti Domine, ne fileas: Domine ne discedas à me.

23 Exurge & intende iudicio meo: Deus meus, & Dominus meus, in causam meam.

24 Iudica me secundum iustitiam tuam Domine Deus meus, & non supergaudeant mihi.

25 Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animæ nostræ: nec dicant: Devoravit eum.

26 Erubescant & revereantur simul, qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione & reverentia, qui magna loquuntur super me.

27 Exultent & lætentur qui volunt iustitiam meam: & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.

28 Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

1 In finem, servo Domini ipsi David.

XXXV.

2 **D**ixit injustus ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos ejus.

† *Sup.* 3 † Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniatur iniquitas ejus ad odium.

4 Verba oris ejus iniquitas, & dolus: non luit intelligere ut bene ageret.

5 Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odivit.

6 Domine in cælo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes.

7 Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssus multa.

Homines, & juvenenta salvabis Domine:

8 Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.

Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.

9 Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos.

10 Quoniam apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.

11 Præstende misericordiam tuam scientibus te & iustitiam tuam his, qui recto sunt corde.

12 Non veniat mihi pes superbiæ: & manus peccatoris non moveat me.

13 Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

1 Psalmus ipsi David. XXXVI.

Noli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.

2 Quoniam tamquam scœnum velociter atrescent: & quemadmodum olera herbarum cito decident.

3 Spera in Domino & fac bonitatem: & inhabita terram, & pascere in divitiis ejus.

4 Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

5 Revela Domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet.

6 Et educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum tamquam meridiem: subditus esto Domino, & ora eum.

7 Noli æmulari in eo, qui prosperatur in via sua: in homine faciente injustitias.

8 Desine ab ira, & derelinque furorem: noli æmulari in malignis.

9 Quoniam qui malignantur, exterminantur: sustinentes autem Dominum, ipsi hæreditabunt terram.

10 Er adhuc pusillum, & non erit peccator: & quæres locum ejus, & non invenies.

11 † Mansueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.

12 Observabit peccator justum: & stridit super eum dentibus suis.

13 Dominus autem irridebit eum: quoniam niam prospicit quod veniet dies ejus.

14 Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum.

Ut dejiciant pauperem & inopem: ut trucident rectos corde.

15 Gladius eorum intret in corda ipsorum: & arcus eorum confringatur.

16 Melius est modicum iusto, super divitias peccatorum multas.

17 Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem justos Dominus.

18 Novit Dominus dies immaculatum: & hæreditas eorum in æternum erit.

19 Non confundentur in tempore malo: & in diebus famis saturabuntur:

20 Quia peccatores peribunt.

† Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient.

21 Mutuabitur peccator, & non solvet: justus autem miseretur & tribuet.

22 Quia benedicentes ei hæreditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt.

23 Apud Dominum gressus hominis dirigentur: & viam ejus volet.

24 Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.

25 Junior fui, etenim senex, & non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.

26 Tota die miseretur & commodat: & semen illius in benedictione erit.

27 Declina à malo, & fac bonum: & inhabita in sæculum sæculi.

28 Quia Dominus amat iudicium, & non derelinquet sanctos suos: in æternum conservabuntur.

Injusti punientur: & semen impiorum peribit.

29 Iusti autem hæreditabunt terram: & inhabitabunt in sæculum sæculi super eam.

30 † Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua ejus loquetur iudicium.

31 † Lex Dei ejus in corde ipsius: & non supplantabuntur gressus ejus.

32 Considerat peccator justum: & quærit mortificare eum.

33 Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: nec damnabit eum cum iudicabitur illi.

34 Expecta Dominum, & custodi viam ejus: & exaltabit te in hæreditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.

35 Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani.

36 Et transivi, & ecce non erat: & quasi visum, & non est inventus locus ejus.

37 Custodi innocentiam, & vide æquitatem: quoniam sunt reliquie homini periclitifico.

† *Matt.* 5. 46

† *Prov.* 31. 26

† *Isa.* 51. 7